

2009

**Informacje o charakterze jakościowym i ilościowym
dotyczące adekwatności kapitałowej Grupy
ING Banku Śląskiego S.A. za 2009 rok**

WPROWADZENIE	2
1. FUNDUSZE WŁASNE	3
1.1 KAPITAŁY WŁASNE.....	3
1.2 KAPITAŁ KRÓTKOTERMINOWY.....	4
1.3 KALKULACJA FUNDUSZY WŁASNYCH.....	4
2. WYMOGI KAPITAŁOWE	6
2.1 KALKULACJA WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH.....	6
3. WSPÓŁCZYNNIK WYPŁACALNOŚCI	7
4. KAPITAŁ WEWNĘTRZNY	7
ZAŁĄCZNIK	9

WPROWADZENIE

ING Bank Śląski S.A., zwany dalej Bankiem, zobowiązany jest na mocy Art. 111 a. ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 z późn. zm.), zwanej dalej „Ustawa Prawo bankowe”, ogłaszać w sposób ogólnie dostępny informacje o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczące adekwatności kapitałowej z wyłączeniem informacji nieistotnych oraz informacji, których ujawnienie może mieć niekorzystny wpływ na pozycję Banku na rynku właściwym w rozumieniu przepisów o ochronie konkurencji i konsumentów oraz informacji objętych tajemnicą prawnie chronioną.

Na mocy Uchwały 16/III/2010 Rady Nadzorczej Banku z dnia 5 marca 2010 ujawnia się informacje dotyczące adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A.

Informacje w niniejszym dokumencie zostały ujawnione na podstawie danych z rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. za rok 2009.

Pozostałe informacje pochodzące z raportu rocznego Grupy ING (podmiotu dominującego w holdingu) zostały ujawnione w załączniku do niniejszego dokumentu.

1. FUNDUSZE WŁASNE

1.1 KAPITAŁY WŁASNE

Na kapitały własne składają się: kapitał zakładowy, kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej, kapitał z aktualizacji wyceny oraz zyski zatrzymane. Wszystkie kwoty kapitałów i funduszy wykazywane są w wartości nominalnej.

Kapitał zakładowy wykazywany jest według wartości nominalnej, zgodnie ze statutem oraz wpisem do rejestru handlowego.

Kapitał zapasowy ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej tworzony jest z premii emisyjnej uzyskanej z emisji akcji, pomniejszonej o poniesione bezpośrednie koszty z nią związane.

Kapitał z aktualizacji wyceny tworzony jest w wyniku:

- wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży
- wyceny instrumentów finansowych zabezpieczających przepływy pieniężne
- wyceny aktywów trwałych wycenianych według wartości godziwej
- wyceny motywacyjnych programów pracowniczych

Na kapitał z aktualizacji wyceny odnosi się odpisy z tytułu podatku odroczonego związane z powyższymi wycenami. Kapitał z aktualizacji wyceny nie podlega dystrybucji.

Zyski zatrzymane stanowią zyski wypracowane przez Bank w poprzednim okresie po potrąceniu wypłaconych dywidend. Zyski zatrzymane obejmują:

- pozostały kapitał zapasowy
- kapitał rezerwowy
- fundusz ogólnego ryzyka
- niepodzielony wynik z lat ubiegłych
- wynik finansowy netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej

Pozostały kapitał zapasowy tworzy się z odpisów z zysku po opodatkowaniu z przeznaczeniem na pokrycie strat bilansowych. Decyzję o wykorzystaniu kapitału zapasowego podejmuje Walne Zgromadzenie.

Kapitał rezerwowy tworzony jest niezależnie od kapitału zapasowego z odpisów z zysku po opodatkowaniu, w wysokości uchwalonej przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy. Kapitał rezerwowy przeznaczony jest na pokrycie szczególnych strat i wydatków. Decyzję o wykorzystaniu kapitału rezerwowego podejmuje Walne Zgromadzenie.

Fundusz Ogólnego Ryzyka tworzony jest na podstawie ustawy Prawo Bankowe z zysku po opodatkowaniu i jest przeznaczony na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej. Decyzje o użyciu funduszu podejmuje Zarząd.

1.2 KAPITAŁ KRÓTKOTERMINOWY

Na dzień 31 grudnia 2009 kalkulacja kapitału krótkoterminowego prowadzona była zgodnie z Zarządzeniem Fin/31/08 Prezesa Zarządu Banku z dnia 17 stycznia 2008 r., które odzwierciedla obowiązujące regulacje w tym obszarze. W związku z faktem, iż działalność handlowa Banku jest znacząca kapitał krótkoterminowy jest wykorzystywany do ustalania normy adekwatności kapitałowej.

Kapitał krótkoterminowy stanowi sumę:

- zysku rynkowego zawierającego dzienny wynik rynkowy na operacjach zaliczonych do portfela handlowego oraz dzienny wynik rynkowy z tytułu zmian kursów walutowych i cen towarów na operacjach zaliczonych do portfela bankowego, obliczony narastająco do dnia sprawozdawczego, pomniejszony o znane obciążenia,
- straty (wartość ujemna) na wszystkich operacjach zaliczonych do portfela bankowego, obliczonej narastająco do dnia sprawozdawczego, z wyłączeniem strat z tytułu zmian kursów walutowych i cen towarów.

Dodatnia wartość kapitału krótkoterminowego uwzględniana jest przy ustalaniu normy adekwatności kapitałowej jednak do wysokości nie wyższej niż suma wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego.

1.3 KALKULACJA FUNDUSZY WŁASNYCH

Informacje na temat funduszy własnych według Basel II zaprezentowane zostały zgodnie z art. 127 ustawy Prawo bankowe i Uchwałą 381/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie innych pomniejszych funduszy podstawowych, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszania o nie funduszy podstawowych banku, innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków ich zaliczania do funduszy uzupełniających banku, pomniejszych funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszania o nie funduszy uzupełniających banku; oraz zakresu i sposobu uwzględniania działania banków w holdingach w obliczaniu funduszy własnych.

Fundusze własne i kapitał krótkoterminowy zgodne z Basel II w tys. PLN

	31.12.2009	31.12.2008
I. Fundusze własne podstawowe	4 157 990	3 767 114
1. Fundusze zasadnicze banku	1 161 281	1 161 239
- Wpłacony kapitał	130 100	130 100
- Premia emisyjna	956 250	956 250
- Pozostałe składniki kapitału zapasowego	74 931	74 889
2. Kapitały/fundusze rezerwowe	2 533 873	2 191 882
- Kapitał rezerwowy łącznie z niepodzielonym zyskiem z lat ubiegłych	2 273 276	1 887 836
- Kapitały mniejszości	2 314	2 299
- Zysk netto bieżącego okresu oraz zysk w trakcie zatwierdzania	263 524	407 470
- Fundusze własne podstawowe z aktualizacji wyceny	-5 241	-105 723
3. Fundusz ogólnego ryzyka	790 179	730 179
4. Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe	-327 343	-316 186
- Wartości niematerialne	-327 343	-316 186
II. Fundusze własne uzupełniające	2 858	4 727
- Korekta aktualizacji wyceny funduszy własnych podstawowych przeniesiona do funduszy własnych uzupełniających	2 858	4 727
III. Zmniejszenia podstawowych i uzupełniających funduszy własnych	-40 000	-40 000
- Zmniejszenia podstawowych funduszy własnych	-37 142	-35 273
- Zmniejszenia uzupełniających funduszy własnych	-2 858	-4 727
Fundusze własne ogółem	4 120 848	3 731 841
Kapitał krótkoterminowy	65 495	79 691
Fundusze własne ogółem dla potrzeb adekwatności kapitałowej	4 186 343	3 811 532

Na poczet funduszy rezerwowych zaliczany jest zysk w trakcie zatwierdzania oraz zysk netto bieżącego okresu sprawozdawczego pomniejszone o przewidywane obciążenia i dywidendę w kwocie nie wyższej niż kwota zysku zweryfikowana przez biegłego rewidenta.

Fundusze uzupełniające zawierają korektę aktualizacji wyceny funduszy własnych podstawowych przeniesionych do funduszy uzupełniających w zakresie niezrealizowanych zysków na instrumentach dłużnych i kapitałowych dostępnych do sprzedaży.

Zgodnie z zapisami Uchwały 381/2008 KNF (par. 4) Grupa dokonuje zmniejszeń funduszy podstawowych i uzupełniających o wartość zaangażowań kapitałowych w instytucje finansowe (w przypadku Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego jest to kwota zaangażowania w podmiot stowarzyszony ING Powszechne Towarzystwo Emerytalne S.A.). Zmniejszenie dokonywane jest w pierwszej kolejności z funduszy uzupełniających a w drugiej z funduszy podstawowych.

Kalkulacja kapitału krótkoterminowego przeprowadzona jest zgodnie z zapisami par 5 Uchwały 380/2008 KNF.

2. WYMOGI KAPITAŁOWE

2.1 KALKULACJA WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH

W zakresie ryzyka kredytowego Bank stosuje metodę standardową.

Na potrzeby kalkulacji wymogu dla ryzyka rynkowego zastosowanie znalazły standardowe metody zgodne z Basel II.

Wymóg kapitałowy dla ryzyka operacyjnego oszacowany został z zastosowaniem metody wskaźnika podstawowego (BIA).

	31.12.2009	31.12.2008
Wymogi kapitałowe razem dla następujących rodzajów ryzyka: kredytowego, kredytowego kontrahenta, rozmycia i dostawy instrumentów do rozliczenia w późniejszym terminie	2 432 020	2 580 271
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka rozliczenia - dostawy	2 187	1 319
Wymogi kapitałowe razem dla następujących rodzajów ryzyka: cen kapitałowych papierów wartościowych, ryzyka cen instrumentów dłużnych, walutowego i cen towarów	15 308	27 707
Wymogi kapitałowe razem z tytułu ryzyka operacyjnego	290 789	274 247
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka ogólnego stóp procentowych	48 000	51 984
Wymogi kapitałowe ogółem	2 788 304	2 935 528

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego stanowi około 87% łącznego wymogu kapitałowego Grupy i ma najsilniejszy wpływ na kalkulację adekwatności kapitałowej.

Struktura ekspozycji kredytowych oraz wielkość ekspozycji dla poszczególnych wag ryzyka zostały przedstawione w poniższej tabeli:

Waga Ryzyka	Wartość ekspozycji przed współczynnikami konwersji ekspozycji pozabilansowych	Podział w pełni skorygowanej ekspozycji pozycji pozabilansowych przez współczynniki konwersji				Wartość ekspozycji	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem	Wymogi kapitałowe razem dla ryzyka: kredytowego, kredytowego kontrahenta, rozmycia i dostawy instrumentów do rozliczenia w późniejszym terminie
		0%	20%	50%	100%			
0%	21 584 041	0	0	12 018	0	21 578 032	0	0
20%	32 631 496	26 635 680	535	216 214	0	5 887 281	1 177 456	94 196
50%	6 552 994	2 684 707	45 238	290 694	1 410	3 686 749	1 843 375	147 470
75%	13 359 134	45 371	0	3 169 240	46 399	11 729 143	8 796 857	703 749
100%	36 495 670	15 359 444	111 145	5 619 210	1 346 176	18 237 705	18 237 705	1 459 016
150%	237 762	4 952	0	5 811	1 185	229 904	344 856	27 589
Razem	110 861 096	44 730 153	156 918	9 313 187	1 395 170	61 348 814	30 400 249	2 432 020

3. WSPÓŁCZYNNIK WYPŁACALNOŚCI

Współczynnik wypłacalności oblicza się w procentach jako pomnożony przez 100 ułamek, którego:

- licznikiem jest wartość funduszy własnych powiększona o kapitał krótkoterminowy
- mianownikiem jest pomnożony przez 12,5 całkowity wymóg kapitałowy.

Skonsolidowany współczynnik wypłacalności Grupy Kapitałowej ING Banku Śląskiego S.A. na dzień 31 grudnia 2009 wynosił 12,01 %.

4. KAPITAŁ WEWNĘTRZNY

Kapitał ekonomiczny - stosowane w ramach Grupy ING określenie kapitału wewnętrznego - jest definiowany jako wielkość kapitału niezbędna do pokrycia wszystkich istotnych rodzajów ryzyka w działalności banku. Wielkość kapitału ekonomicznego powinna pokrywać założony przez bank poziom nieoczekiwanych strat, na które bank może być narażony w przyszłości. Przy szacowaniu poziomu kapitału niezbędnego do zabezpieczenia przed niekorzystnym wpływem ryzyka przyjmuje się roczny horyzont czasowy i poziom ufności korespondujący z ratingiem AA, tj. 99.95%. Na potrzeby kalkulacji kapitału ekonomicznego Bank wykorzystuje metodologie opracowane na poziomie Grupy ING.

ING Bank Śląski identyfikuje i mierzy następujące rodzaje kapitału ekonomicznego:

1. Kapitał na pokrycie ryzyka kredytowego
 - obejmuje ryzyko braku spłaty zobowiązań przez kredytobiorcę,
 - jest wyznaczany w oparciu o model MKMV, uwzględniający m.in. parametry ryzyka transakcji i klienta (EAD, PD, LGD) oraz korelację transakcji z całym portfelem Banku;
2. Kapitał na pokrycie ryzyka transferowego
 - obejmuje ryzyko braku terminowej spłaty zobowiązań w przypadku transakcji zawieranych w walutach obcych,
 - jest wyznaczany podobnie do ryzyka kredytowego, w oparciu o parametry kraju ryzyka;
3. Kapitał na pokrycie ryzyka rynkowego
 - obejmuje ryzyko poniesienia straty w wyniku negatywnych zmian na rynku finansowym, m.in. ryzyko stopy procentowej, ryzyko kursu walutowego oraz ryzyko zmian kursów instrumentów finansowych, które wchodzi w skład portfela banku,
 - jest wyznaczany z zastosowaniem metody Value at Risk (VaR), czyli statystycznego oszacowania potencjalnej straty w założonym okresie;

4. Kapitał na pokrycie ryzyka operacyjnego

- obejmuje ryzyko bezpośredniej bądź pośredniej straty będącej wynikiem nieodpowiednich lub wadliwych procesów wewnętrznych, ludzi i systemów, ryzyko IT oraz zdarzeń zewnętrznych, ryzyko reputacji oraz ryzyko prawne,
- jest wyznaczany z zastosowaniem metody Advanced Measurement Approach (AMA);

5. Kapitał na pokrycie ryzyka biznesowego

- obejmuje dwa rodzaje ryzyka: ryzyko kosztów oraz ryzyko zachowania klienta. Ryzyko kosztów jest ryzykiem odchylenia kosztów od poziomu kosztów oczekiwanych. Ryzyko zachowania klientów obejmuje ryzyko potencjalnych strat spowodowanych niepewnością, co do zachowania klientów
- Kapitał na ryzyko zachowania klienta odzwierciedla możliwe straty, które mogą wynikać z niedopasowania skonstruowanego portfela replikacyjnego do zachowania klientów,
- Kapitał na ryzyko kosztów wyliczany jest na podstawie wielkości ponoszonych kosztów i ich historycznej zmienności;

Całkowita wielkość kapitału ekonomicznego jest sumą wyżej wymienionych kapitałów. Kalkulacja poszczególnych kapitałów nie uwzględnia korelacji między poszczególnymi rodzajami ryzyka, na które narażony jest bank, stąd wyliczony całkowity poziom kapitału jest skorygowany o wielkość współczynnika dywersyfikacji. U podstaw uwzględnienia efektu dywersyfikacji leży założenie, iż prawdopodobieństwo wystąpienia w jednym czasie wszystkich ryzyk jest znikome. Dlatego, uwzględnienie współczynnika dywersyfikacji pozwala uniknąć przeszacowania całkowitej sumy kapitału ekonomicznego wymaganej do zabezpieczenia banku przed ryzykiem.

Modele kalkulacji kapitału ekonomicznego, zostały opracowane na poziomie grupy ING w Amsterdamie. Należy podkreślić, iż na poziomie grupy odbywa się również kalkulacja większości parametrów niezbędnych do wyliczenia kapitału ekonomicznego wymaganego do zabezpieczenia przed ryzykiem rynkowym, biznesowym oraz operacyjnym. Grupa ING dostarcza, także dane dotyczące wysokości efektu dywersyfikacji.

ZAŁĄCZNIK

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

WPROWADZENIE

Niniejszy rozdział dotyczy Filaru 3 i zawiera informacje, które – według wymagań BASEL II – winny być dostępne publicznie (chyba że zawarto je w części dotyczącej zarządzania ryzykiem). Dane odnoszą się do ING Banku N.V. i wszystkich podmiotów zależnych. Informacje zawarte w niniejszym rozdziale nie zostały skontrolowane przez zewnętrznych audytorów Grupy.

NOWE REGUŁY ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ – BASEL II

Reguły adekwatności kapitałowej, znane również pod nazwą Kapitału Regulacyjnego (RECAP), wyrażają opinie organów regulacyjnych i prawodawczych w zakresie tego, ile kapitału musi zachować bank (lub inna instytucja finansowa, podlegająca regulacjom) zgodnie ze swoją wielkością i rodzajem podejmowanego ryzyka, wyrażonego w formie aktywów ważonych ryzykiem. Najważniejszą częścią bazy kapitałowej jest kapitał akcjonariuszy. Oprócz kapitału instytucja ma prawo emisji określonych pasywów, takich jak zobowiązania podporządkowane, i dodania ich do bazy kapitałowej. Minimalny wymóg prawny mówi o tym, że baza kapitałowa musi odnosić się do przynajmniej 8% aktywów ważonych ryzykiem (RWA).

Rząd holenderski przyjął dyrektywę wymogów kapitałowych (CRD), czyli europejski odpowiednik umowy kapitałowej BASEL II, w grudniu 2006. Ponieważ nowe regulacje opierają się na stosowaniu „metody opartej na ryzyku” w celu określenia wymaganej bazy kapitałowej, kapitał jest mierzony inaczej niż w przeszłości. Dlatego rząd holenderski zdecydował się na etapowe przyjęcie nowych reguł. W roku 2008 baza kapitałowa nie może zejść poniżej 90% kwoty, która obowiązywałaby na mocy wcześniejszych reguł. W roku 2009 limit dolny obniżono do 80%. Początkowo ograniczenie miało nie obowiązywać w roku 2010, jednak rząd Holandii zdecydował o utrzymaniu limitu 80% w 2010.

Niniejszy rozdział odnosi się do Filaru 3, dyscypliny rynkowej, podając informacje na różne tematy. Część wymaganych informacji została podana w innych częściach raportu rocznego, na przykład: w rozdziale na temat zarządzania ryzykiem czy w rozdziale na temat zarządzania kapitałem. Niniejszy rozdział podaje informacje dodatkowe i odniesienia do stosownych opracowań.

Informacje Filaru 3 odnoszą się przede wszystkim do ryzyka kredytowego, rynkowego, operacyjnego i sekurytyzacji. Wymagania dotyczą głównie podstawowych zagrożeń, aktywów ważonych ryzykiem i kapitału regulacyjnego. W głównej mierze chodzi o pierwszy filar umowy BASEL II – minimalne wymogi kapitałowe. Drugi filar koncentruje się na kapitale ekonomicznym, wykorzystywanym wewnątrz przez banki, na analizach kierownictwa w obrębie tegoż kapitału oraz podstawowych modeli. Na temat kapitału ekonomicznego (i tym samym drugiego filaru) powiedziano bardzo wiele w rozdziale dotyczącym zarządzania ryzykiem. Tekst rozdziału na temat Filaru 3 powinien być czytany w połączeniu z informacjami zawartymi w rozdziałach o zarządzaniu ryzykiem i kapitałem w sprawozdaniach rocznych. Omówiono w nich szeroko kwestie zarządzania ryzykiem i zarządzania kapitałem.

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W ING BANKU

W ING funkcjonuje proces zarządzania ryzykiem na poziomie grupy. Działa on na wszystkich poziomach organizacji na podstawie szeroko zakrojonej struktury zarządzania ryzykiem.

Nadrzędną, ogólną odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem w Grupie ponosi dyrektor ds. ryzyka (CRO – Chief Risk Officer), który jest członkiem zarządu. Odpowiada za zarządzanie ryzykiem i jego kontrolę na poziomie skonsolidowanym. Jego zadaniem jest zagwarantowanie, iż profil ryzyka grupy ING faktycznie odzwierciedla zasoby finansowe i apetyt na ryzyko, określony przez zarząd. Do dyrektora ds. ryzyka raportuje bezpośrednio kilka obszarów, odpowiedzialnych za konkretne obszary ryzyka w ING Banku.

Bardziej szczegółowy opis zarządzania ryzykiem w ING znajduje się w rozdziale poświęconym zarządzaniu ryzykiem.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

REGULACYJNE WYMOGI KAPITAŁOWE

Regulacyjne wymogi kapitałowe

	2009	2008
Ryzyko kredytowe		
Portfele podlegające metodzie standardowej	2,540	3,083
Portfele podlegające zaawansowanej metodzie IRB		
– Rządy i banki centralne	245	309
– Instytucje	1,235	1,680
– Korporacje	9,629	9,366
– Hipoteki mieszkaniowe	4,360	3,062
– Pozostała działalność detaliczna	1,129	885
Suma portfeli podlegających zaawansowanej metodzie IRB	16,598	15,302
Ekspozycje z tytułu sekurytyzacji	1,156	2,321
Portfele kapitałowe w księgach bankowych w prostej metodzie pomiaru wagi ryzyka	364	194
Inne aktywa zobowiązań niekredytowych (ONCOA)	2,132	2,166
Ryzyko kredytowe razem	22,790	23,066
Ryzyko rynkowe		
Metoda standardowa	150	449
Metoda modeli wewnętrznych – księga handlowa	341	587
Ryzyko rynkowe razem	491	1,036
Ryzyko operacyjne		
Metoda pomiarów zaawansowanych (AMA)	3,309	3,368
Całość kapitału regulacyjnego wymagana na mocy BASEL II	26,590	27,470
BASEL II - limit dolny*	28,709	34,369
dodatkowe wymogi kapitałowe (limit)	2,119	6,899

* W roku 2008 obowiązywało ograniczenie do wysokości 90% kapitału regulacyjnego wymaganego w BASEL I, w roku 2009 limit wynosi 80%

Aby nie dopuścić do powstawania dużych, krótkoterminowych efektów w obrębie wymogów kapitałowych, organa regulacyjne wprowadziły reguły przejścia („minimalny limit kapitału”) dla instytucji przygotowujących raporty w obszarze nowej adekwatności kapitałowej. W latach 2008 i 2009 wymogi kapitałowe nie powinny być niższe niż odpowiednio 90% i 80% wymogów kapitałowych wyliczonych na mocy regulacji BASEL I. Zgodnie z regułami przejścia, dodatkowe wymogi kapitałowe wynoszą 2,119 milionów EUR w 2009 (6,899 milionów EUR w 2008).

Wymagany kapitał regulacyjny, prezentowany w niniejszym rozdziale, powinno się porównać z dostępnym kapitałem regulacyjnym, na temat którego więcej informacji można znaleźć w rozdziale dotyczącym zarządzania kapitałem, w części zatytułowanej „Kapitał Regulacyjny”.

RYZIKO KREDYTOWE

PODSTAWY PREZENTACJI RYZYKA KREDYTOWEGO

W poniższych akapitach podajemy informacje o ryzyku dla celów raportowania zgodnego z regułami Filaru 3.

Jeśli chodzi o ryzyko kredytowe, dane zawarte w tabelach odnoszą się do najważniejszych działań ING Banku, związanych z ryzykiem w następujących obszarach: finansowanie papierów wartościowych, produkty pochodne (łącznie: ryzyko przed rozliczeniem); działania na rynku pieniężnym (w tym lokaty rezerwowe w bankach centralnych); udzielanie pożyczek (ujętych i nieujętych w bilansie); ryzyka inwestycyjne.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

Kwoty prezentowane w niniejszym rozdziale odnoszą się do kwot wykorzystywanych w celu zarządzania ryzykiem kredytowym. Są zgodne z interpretacją ING definicji ujętych w regulacjach BASEL II. Tak więc liczby różnią się od liczb rachunkowych przedstawionych w sprawozdaniu rocznym, przygotowanym zgodnie z zasadami MSSF-UE. Wartości odnoszące się do produktów pochodnych i finansowania papierów wartościowych opierają się na „kwotach ważonych ryzykiem”, które zwykle równe są wartości wycenianych do rynku (mark-to-market) papierów podstawowych plus „dodatek” (zdefiniowany ustawowo), reprezentujący szacunkowe, potencjalne zagrożenia w przyszłości. Kwoty modyfikuje się dalej przy pomocy korekty związanej z pierwotnymi wartościami (rynkowymi) zabezpieczeń (po redukcji typu „haircut”) oraz kompensacji prawnej, którą dopuszczają umowy główne, takie jak: ISDA, CSA, GMLA, itd.

Liczby odnoszące się do rynków pieniężnych i udzielania pożyczek są przeważnie kwotami nominalnymi, natomiast kwoty odnoszące się do działań inwestycyjnych opierają się na oryginalnych wartościach, które zostały zainwestowane, minus spłaty. W skład ekspozycji pozabilansowych wchodzi akredytywy i gwarancje, powiązane z kategorią ryzyka pożyczkowego. Poza tym, do ekspozycji pozabilansowych wlicza się też część niewykorzystanych limitów, związanych ze średnim (statystycznie) wykorzystaniem niewykorzystanej części limitu między momentem pomiaru a teoretycznym momentem statystycznej niewypłacalności. Kwoty te określa się łącznie mianem „nieuregulowanego ryzyka kredytowego” (credit risk outstandings).

Ekspozycje związane z sekurytyzacją (finansowanie wspomagane przez aktywa, papiery wartościowe wspomagane przez hipoteki komercyjne/mieszkaniowe i obligacje zabezpieczone) zaprezentowano oddzielnie. Kwoty te również odnoszą się do wysokości zainwestowanych środków przed podjęciem jakichkolwiek działań kończących się utratą wartości czy też wprowadzeniem korekt mark-to-market. Również ta kwota powinna zostać określona mianem „nieuregulowanego ryzyka kredytowego” (credit risk outstandings).

O ile nie zaznaczono inaczej, tabele w niniejszym rozdziale pokazują pomiary narażenia na niewypłacalność (EAD) oraz aktywów ważonych ryzykiem (RWA), zgodnie z definicjami BASEL II. Wartość EAD to zwykle suma pożyczek uwzględnionych i nieuwzględnionych w bilansie, inwestycji i działań na rynku pieniężnym plus szacunkowej części niewykorzystanych środków kredytowych, udzielonych dłużnikowi. Uwzględnia się także kwoty ważonego ryzyka (plus dodatki). Pomnożenie RWA przez 8% daje poziom kapitału regulacyjnego (RECAP), który trzeba utrzymywać, by móc zarządzać portfelami (w odniesieniu do części ryzyka kredytowego podejmowanych czynności). W niniejszym rozdziale podaje się próg 2% całkowitej wartości w celu określenia ewentualnej istotności. Wszystkie kategorie poniżej tego progu przedstawia się jako „Inne”.

RYZIKO KREDYTOWE W ING

Polityka kredytowa ING Banku polega na utrzymaniu zdywersyfikowanego międzynarodowo portfela pożyczek i obligacji, a także na unikaniu dużych koncentracji ryzyka. Szczególną wagę przykładają do kierowania projektami w obrębie działań biznesowych, ustalając limity dla poszczególnych krajów, indywidualnych kredytobiorców i ich grup. Jednym z głównych celów sektora bankowego jest wzmocnienie relacji bankowych, przy jednoczesnym utrzymaniu surowych wymagań i kontroli w zakresie wewnętrznych zagrożeń i zwrotów.

Ryzyko kredytowe polega na możliwości poniesienia strat z powodu niewypłacalności dłużników lub kontrahentów handlowych. Może się pojawić w następujących obszarach: przy udzielaniu pożyczek, na rynkach pieniężnych, przed rozliczeniem, w działaniach inwestycyjnych i handlowych. Działania kierownictwa ds. ryzyka kredytowego wspierają dedykowane systemy informacji o ryzyku kredytowym oraz wewnętrzne metodologie pomiaru zagrożeń kredytowych, dostosowane do dłużników i kontrahentów.

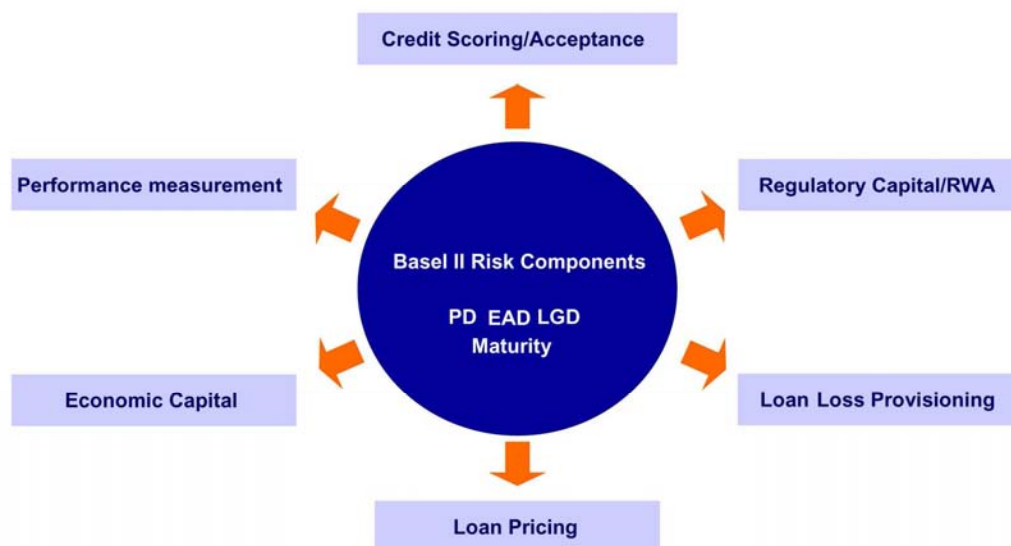
Ekspozycja kredytowa ING Banku jest związana w głównej mierze z tradycyjnym udzielaniem pożyczek klientom indywidualnym i przedsiębiorstwom, obligacjami utrzymywanymi w portfelach handlowych, działaniami handlowymi na rynkach finansowych. Pożyczki dla klientów indywidualnych to przede wszystkim kredyty hipoteczne, zabezpieczone na nieruchomościach mieszkalnych. Pożyczki dla przedsiębiorstw są często zabezpieczane zastawem, ale mogą być niepewne ze względu na wyniki wewnętrznej analizy wiarygodności kredytowej pożyczkobiorcy. Działania na rynkach finansowych to m.in. handel produktami pochodnymi, finansowanie papierów wartościowych, transakcje walutowe – tego typu zagrożenia nazywane są przez nas łącznie ryzykiem przed rozliczeniem. ING stosuje różne ceny rynkowe i techniki pomiaru po to, by określić wielkość ryzyka kredytowego, związanego z działaniami przed rozliczeniem. Techniki te wyciągają wstępnie prawdopodobną, przyszłą ekspozycję ING na portfelach handlowych i klientach indywidualnych. Umowy główne to kontrakty dotyczące zabezpieczeń i zastawów, podpisywane najczęściej w celu redukcji ryzyka kredytowego.

RYZIKO KREDYTOWE W PRAKTYCE – FILAR 3

Umowa BASEL II nie tylko zmienia sposób, w którym ING przekazuje informacje na temat zagrożeń kredytowych w celach regulacyjnych. Wpływa też poważnie na codzienne operacje i działania w obrębie wszystkich rodzajów zarządzania ryzykiem na wszystkich poziomach ING Banku. Nie ma żadnego wpływu na operacje ING Insurance czy operacje zarządzania aktywami (Asset Management).

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

Jednym z kluczowych elementów umowy BASEL II jest „Test praktyczny”, który zmusza ING do wykorzystania koncepcji Bazylei w codziennej pracy. Poniższy wykres pokazuje, gdzie ING wdrożyło koncepcje BASEL II w codziennych działaniach – zarówno globalnie, jak i lokalnie.

Credit Scoring/Acceptance – badanie zdolności kredytowej/akceptacja kredytu

Regulatory Capital/RWA – kapitał regulacyjny/aktywa ważone ryzykiem

Loan Loss Provisioning – ustalanie utraty wartości należności kredytowych

Loan Pricing – wycena pożyczek

Economic Capital – kapitał ekonomiczny

Performance Measurement – pomiar wydajności

BASEL II Risk Components – składniki ryzyka według BASEL II

PD EAD LGD Maturity – PD, EAD, LGD, zapadalność

POMIAR I RAPORTOWANIE RYZYKA

W ING obowiązują trzy, odrębne wymogi w zakresie informacji od kierownictwa wyższego szczebla, związane z zaawansowaną metodą IRB (AIRB) zarządzania ryzykiem kredytowym:

- Przygotowanie raportów na temat (minimalnych) wymagań kapitałowych;
- Przygotowywanie raportów na temat monitoringu modeli;
- Przygotowanie raportów na temat testów w skrajnych warunkach.

Akceptację, utrzymanie, pomiar, zarządzanie i przygotowywanie raportów na temat zagrożeń kredytowych na wszystkich poziomach ING Banku realizuje się dzięki wdrażaniu jednolitych, wspólnych standardów danych o ryzyku kredytowym oraz integracji w formie jednolitych narzędzi ryzyka kredytowego wspierających ustandaryzowane i przejrzyste sposoby postępowania.

KRÓTKI OPIS METODY IRB

Istnieją cztery elementy, pozwalające na określenie bazy kapitałowej w „metodzie bazującej na ryzyku”, zgodnej z BASEL II. Do każdego elementu ING opracowało serię statystycznych, eksperckich i hybrydowych modeli w oparciu o swoje doświadczenia i obserwacje tego, co dzieje się na rynku.

- **Prawdopodobieństwo niewypłacalności (PD):** Pierwszym z nich jest prawdopodobieństwo niewypłacalności (pożyczkobiorcy, kontrahenta lub emitenta – zwanych wspólnie „dłużnikami”). Mierzy wiarygodność kredytową dłużnika w zakresie potencjalnej niewypłacalności. Wykorzystując wyniki tych obliczeń można starać się zmierzyć odrębną, niezabezpieczoną wiarygodność organizacji, nie biorąc pod uwagę elementów strukturalnych transakcji podstawowych, takich jak: zabezpieczenie, wycena, zapadalność.
- **Zagrożenie niewypłacalności (EAD):** Drugim elementem jest zagrożenie niewypłacalności dłużnika. Modele te opracowano w celu oszacowania niespłaconych kwot zobowiązania w momencie dojścia do poziomu niewypłacalności w przyszłości. Z racji tego, iż nie wiadomo, czy dany dłużnik stanie się niewypłacalny i nie jest znany poziom przyszłych, nieuregulowanych kwot zadłużenia, ING łączy modele statystyczne, eksperckie i hybrydowe w celu oszacowania wartości EAD. Za wyjątkiem gwarancji i akredytyw, wartość EAD jest zawsze wyższa (bądź równa) niż nieuregulowane spłaty. Przyjmuje się założenie, że dłużnicy absorbują najczęściej płynność z dostępnych źródeł kredytowych zanim o problemach finansowych dowiedzą się ich kredytodawcy.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

- **Strata warunkowana niewypłacalnością (LGD):** Trzeci element to strata warunkowana niewypłacalnością. Modele te opracowano z myślą o oszacowaniu poziomu strat, na które narażone będzie ING w momencie likwidacji zabezpieczenia zastawionego w związku z zaciągnięciem kredytu bądź zobowiązania lub likwidacji całej firmy w procesie typu „workout”. Modele LGD opierają się na typach zabezpieczeń, szacunkowych ratach odzysku (pod warunkiem dobrze prowadzonej likwidacji), a także na pośrednich i bezpośrednich kosztach likwidacji.
- **Zapadalność (M):** Czwarty element to czas przed zapadalnością pierwotnego zobowiązania finansowego. Umowa BASEL II nakłada limit górny na element zapadalności na poziomie 5 lat, mimo że wiele zobowiązań spłacanych jest w dłuższym okresie.

Spodziewana strata (EL): Spodziewana strata to wartość strat kredytowych, których ING może się realnie spodziewać w obrębie swojego portfela. W celu pokrycia spodziewanych strat w portfelu ING musi utrzymywać odpowiednią rezerwę środków finansowych (jako część kapitału bazowego). W formie podstawowej, spodziewaną stratę można przedstawić w sposób następujący:

$$EL = PD * EAD * LGD$$

Niespodziewana strata (UL): Dodatkowo ING musi mieć również do dyspozycji bufor kapitałowy, chroniący przed stratami niespodziewanymi. Broni się w ten sposób przed stratami kredytowymi, związanymi z nietypowymi zdarzeniami rynkowymi, które nie mieszczą się w normach statystycznych.

Konceptualnie, BASEL II używa tych samych składników (straty spodziewanej i straty niespodziewanej) przy definiowaniu aktywów ważonych ryzykiem (RWA). Tak samo jak EL, RWA uwzględnia PD, EAD i LGD. Dodatkowo bierze pod uwagę zmienne związane z rodzajem dłużnika i jego wielkością.

Modele PD, EAD i LGD wykorzystywane do wyliczenia kapitału regulacyjnego BASEL II to te same modele, które ING wykorzystuje do definiowania wewnętrznych modeli kapitału ekonomicznego. Modele te są również wykorzystywane do wyceny pożyczek, wyliczania opłacalności klientów oraz tworzenia bazy dla wyliczeń strat pożyczkowych.

MODELE RYZYKA KREDYTOWEGO

Zdaniem ING jednym z najważniejszych składników profesjonalnego pomiaru ryzyka i zarządzania ryzykiem jest zrównoważony i kontrolowany zestaw zasad dotyczących opracowania modelu, utrzymania go i weryfikacji. W roku 2006 ING opracowało i wdrożyło strukturę zarządzania modelami ryzyka kredytowego (CRMG). W jej skład wchodzi wszechstronne wytyczne i wymogi, których przestrzegać muszą wszyscy interesariusze podczas tworzenia, wdrażania i utrzymywania modeli PD, LGD i EAD.

Typy modelowania ryzyka kredytowego

W ING Banku obowiązują trzy typy modelowania, stanowiące podstawę modeli PD, EAD i LGD.

- **Modele eksperckie** – bazują na wiedzy ekspertów zarówno z obszaru zarządzania ryzykiem jaki i obszaru sprzedaży. Opierają się także na danych z agencji ratingowych, informacjach uzyskanych od nadzorców i teoretyków ekonomii. Modele tego typu są szczególnie przydatne dla portfeli, charakteryzujących się brakiem wystarczających danych historycznych w zakresie niewypłacalności. Portfele te nazywane są często „portfelami niskiej niewypłacalności”;
- **Modele statystyczne** – tworzy się je w miejscach, gdzie występuje duża dostępność danych na temat niewypłacalności i strat. Charakteryzują się wystarczającą liczbą punktów danych umożliwiających rozsądne, statystyczne oszacowanie parametrów modelu. Parametry ustala się przy pomocy technik statystycznych w oparciu o dostępne zbiory danych.
- **Modele hybrydowe** – posiadają cechy charakterystyczne modeli zarówno eksperckich jak i statystycznych.

Oprócz samego wyboru modelu bardzo istotne jest zdefiniowanie pojęcia niewypłacalności. Jest to właściwie punkt wyjściowy do rozpoczęcia budowy modelu. ING korzysta ze struktury, która integruje elementy regulacyjnej definicji „niewypłacalności” i wskaźników strat kredytowych zgodnych z MSR 39. Chodzi o to, że duża ilość wskaźników zachowuje się podobnie do znaczenia ujętego w pojęciu „braku prawdopodobieństwa płatności” w umowach BASEL II i podobnych regulacjach.

Integracja obydwu struktur umożliwia wykorzystanie regulacyjnych składników ryzyka PD, LGD i EAD w łącznym procesie tworzenia rezerw zgodnie z MSR 39. W tym świetle jeszcze bardziej praktycznego znaczenia nabiera „test praktyczny” w BASEL II.

Niezależna weryfikacja modelu stanowi jeden z fundamentów tej struktury. W jej skład wchodzi proces określenia, czy model nadaje się do realizacji przeznaczonych dla niego zadań. Jest to proces ciągły, w którym niezawodność modelu weryfikowana jest na różnych etapach jego cyklu życia: na samym początku, przed zatwierdzeniem, okresowo po wdrożeniu, a także wtedy, gdy w modelu wprowadza się istotne zmiany. W skład procesu weryfikacji wchodzi mieszanka dowodów, czynników weryfikacyjnych i analiz końcowych.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

METODY STOSOWANE PRZEZ ING BANK

Dnia 01.01.2008 przystosował system AIRB do większości ze swoich najważniejszych portfeli zawierających ryzyko kredytowe – zgonie z wymaganiami DNB (Holenderskiego Banku Centralnego) i różnych, lokalnych organów regulacyjnych. Pozostawiono niewielką część portfela, która wciąż podlega metodzie standardowej (SA). Portfele te są relatywnie niewielkie, o wysokim stopniu specjalizacji. Odnoszą się do nowych wykupów przedsiębiorstw, które same nie stosowały nigdy metody AIRB. W niektórych przypadkach nakazuje się stosowanie metody standardowej w związku z restrykcjami przejścia, nałożonymi przez lokalne organa regulacyjne.

W roku 2009 ING zredukowało o 28% wielkość zaangażowania kredytowego w portfelu objętym metodą SA, co nie pozwoliło w pełni zrealizować założonego 50% celu. Niższy stopień przejścia do metod zaawansowanych wynika z wolniejszej akceptacji modeli wewnętrznych w niektórych krajach. ING kontynuuje wysiłki w celu zmniejszenia wielkości portfela podlegającego metodzie SA.

ING korzysta z metody AIRB oraz metody wewnętrznej oceny (IAA) w zakresie linii płynności, obowiązującej w programach papierów komercyjnych wspieranych aktywami (ABCP). Metodę SA stosuje się w przypadku kilku portfeli, których nie obowiązuje ani strategia wyjścia ani brak istotności pod względem wielkości i profilu ryzyka.

KLASY EKSPOZYCJI

Umowa BASEL II wprowadza pojęcie "klas ekspozycji". Chodzi zasadniczo o grupowanie obszarów ryzyka kredytowego, związanych ze wspólnym typem dłużnika bądź produktu. W metodzie AIRB większość klas ekspozycji posiada swoje subkategorie. ING definiuje klasy ekspozycji w sposób następujący:

Rządy – władze państwowe, banki centralne, władze regionalne i lokalne (uznawane w regulacjach BASEL II), a także organizacje ponadnarodowe;

Instytucje – wszystkie banki komercyjne, instytucje niefinansowe (np. firmy leasingowe, fundusze, przedsiębiorstwa zarządzające funduszami, firmy ubezpieczeniowe), jednostki samorządu terytorialnego, których nie klasyfikuje się jako władze państwowe;

Korporacje – jednostki prawne, które nie są rządami, instytucjami ani „innymi jednostkami detalicznymi”;

Hipoteki mieszkaniowe – wszystkie pożyczki hipoteczne na nieruchomości mieszkalne, które nie stanowią części sekurytyzacji;

Inne jednostki detaliczne – pozostałe zobowiązania kredytowe, związane z detalicznymi przedsiębiorstwami małej i średniej wielkości, osobami prowadzącymi działalność gospodarczą i osobami prywatnymi, na przykład: pożyczki konsumenckie, pożyczki na samochód, karty kredytowe.

W tak ujętych definicjach klas ekspozycji osoba prywatna może należeć zarówno do kategorii hipotek mieszkaniowych jak i innych jednostek detalicznych. Inne rodzaje kontrahentów bądź emitentów raczej na siebie nie zachodzą.

EKSPOZYCJE NA RYZYKO KREDYTOWE

Ekspozycja brutto na ryzyko kredytowe (EAD) wg poszczególnych klas ekspozycji							
	Rządy i banki centralne	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Inne jednostki detaliczne	Suma 2009	Suma 2008
Metoda Standardowa (SA)	8,721	3,052	15,965	5,981	12,020	45,739	63,848
Metoda AIRB	84,994	103,581	252,330	293,074	34,819	768,798	761,857
Suma	93,715	106,633	268,295	299,055	46,839	814,537	825,705

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekurytyzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

Ekspozycja brutto na ryzyko kredytowe (EAD) według obszarów geograficznych

	Rządy i banki centralne	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Inne jednostki detaliczne	Suma 2008	Suma 2009
Holandia	26,399	2,298	74,657	137,985	19,451	260,790	244,843
Niemcy	10,808	21,880	6,497	47,397	4,239	90,821	92,876
Belgia	13,181	5,906	30,231	19,838	8,813	77,969	80,773
USA	2,973	9,590	30,601	26,500	161	69,825	69,178
Hiszpania	4,123	14,681	10,376	7,534	1,263	37,977	45,891
Australia	59	5,953	4,897	25,668	67	36,644	29,308
Francja	8,345	9,715	12,988	989	310	32,347	37,449
Wielka Brytania	307	7,335	14,670	2,215	1,535	26,062	29,453
Włochy	6,638	2,284	6,973	6,405	2,951	25,251	26,234
Kanada	3,176	2,828	941	17,028	476	24,449	20,094
Inne	17,706	24,163	75,464	7,496	7,573	132,402	149,606
Suma	93,715	106,633	268,295	299,055	46,839	814,537	825,705

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekurytyzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA.

Kwoty przedstawione w tej tabeli bazują na EAD kraju zamieszkania dłużnika. Same w sobie nie odzwierciedlają ryzyka związanego ze zdarzeniami ryzyka transferowego w danym kraju (takiego jak restrykcje w obrębie wymienialności waluty lokalnej na wymienialną). Nie odzwierciedlają też zagrożeń ekonomicznych występujących w danym kraju. Powyższe kwoty to najważniejsze ekspozycje. Mniejsze ekspozycje zgrupowano w wierszu "Inne", gdzie żadna pojedyncza ekspozycja pierwotna nie przekracza 15 miliarda. Kwoty związane z pozycjami ryzyka transferowego ING i ekspozycją ekonomiczną kraju można przeanalizować (a przy okazji zaznaczyć się z potrzebnymi definicjami) w rozdziale poświęconym zarządzaniu ryzykiem.

Klasa ekspozycji „Rządy i banki centralne” dla Włoch zawiera 1,5 miliarda EUR ekspozycji wobec banku centralnego oraz 4,8 miliarda EUR inwestycji w obligacje rządowe. Wartość dla Hiszpanii zawiera 2,2 miliarda EUR ekspozycji wobec banku centralnego oraz 1,5 miliarda EUR inwestycji w obligacje rządowe.

Ekspozycja brutto na ryzyko kredytowe (EAD) według sektorów gospodarki

	Rządy i banki centralne	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Inne jednostki detaliczne	Suma 2008	Suma 2009
Firmy wykonawcze i budowlane	0		13,506		2,581	16,087	19,351
Banki centralne	22,022					22,022	23,786
Rządy centralne	64,675	0				64,675	53,794
Banki komercyjne	488	87,610	331		65	88,494	112,093
Zywność, napoje, higiena osobista	0		17,082		2,435	19,517	20,449
Przemysł	0		14,774		2,096	16,870	20,209
Administracja publiczna niższego szczebla	6,177	14,369			96	20,642	20,651
Zasoby naturalne			31,162		441	31,603	29,200
Niebankowe instytucje finansowe		3,514	46,262		869	50,645	52,879
Osoby prywatne		0	141	299,055	21,978	321,174	299,065
Nieruchomości	332		53,329		3,045	56,706	55,545
Usługi	0		16,891		4,475	21,366	22,973
Transport i logistyka			21,131		1,366	22,497	25,232
Inne	21	1,140	53,686		7,392	62,239	70,478
Suma	93,715	106,633	268,295	299,055	46,839	814,537	825,705

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekurytyzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

Powyższe kwoty bazują na EAD zdefiniowanym zgodnie z zaleceniami BASEL II. Różnią się od kwot dystrybucji branż, przedstawianych w sprawozdaniu rocznym. Proszę zauważyć, że wszystkie inne sektory mają ekspozycję na poziomie mniejszym niż 15 miliarda EUR.

ING korzysta ze wspólnej metodologii klasyfikacji branż w oparciu o system NAICS (Północnoamerykański system klasyfikacji branż). W metodologii tej znajduje się ponad 1500 szczegółowych opisów branż, które połączono w 22 klasy branżowe na najwyższym poziomie. W niektórych krajach ING musi przygotowywać raporty w oparciu o inne metodologie klasyfikacji branż, które zwykle bazują na klasyfikacji NAICS. Hipoteki mieszkaniowe przyznaje się zwykle tylko osobom prywatnym.

Nieuregulowane płatności w okresie spłaty zadłużenia

	Rządy i banki centralne	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Inne jednostki detaliczne	Suma 2008	Suma 2009
na żądanie	88,331	107,763	232,178	288,244	35,855	752,371	749,213
1 miesiąc	80,839	106,565	225,948	287,781	35,268	736,401	714,735
3 miesiące	61,797	85,032	211,372	287,339	34,452	679,992	653,817
6 miesięcy	54,379	81,612	203,467	286,568	33,497	659,523	636,540
1 rok	51,169	75,423	164,262	283,352	23,739	597,945	572,949
2 lata	46,400	68,774	135,767	279,657	20,622	551,220	525,787
3 lata	42,219	58,784	110,734	274,706	17,882	504,325	477,955
5 lat	30,085	46,538	77,057	256,328	13,270	423,278	400,858
7 lat	22,698	33,442	52,417	245,610	10,931	365,098	340,794
10 lat	9,763	12,315	35,831	224,947	8,327	291,183	259,858

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekuryzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA

* kredytów zagrożonych (ocena 20-22) nie ujęto w powyższym zestawieniu.

W skład BASEL II nie wchodzi metodologia przepływów gotówkowych, która brałaby pod uwagę przyszłe wygaśnięcie portfela. Tak więc niniejsza tabela przedstawia kwoty oparte na kwotach nieuregulowanych w obrębie ryzyka kredytowego, nie EAD. Kwoty nieuregulowane w obrębie ryzyka kredytowego obejmują kwoty związane z produktami ujętymi i nieujętymi w bilansie, ale nie obejmują kwot, związanych z niewykorzystanymi limitami. Jeśli chodzi o produkty pochodne i finansowanie papierów wartościowych, stosuje się metodologię mark-to-market plus dodatki, tylko że dodatki są zwykle mniej konserwatywne niż dodatki aplikowane zgodnie z definicjami BASEL II.

Powyższe kwoty zakładają, że pożyczki, rynek pieniężny i inwestycje w papiery wartościowe o stałym dochodzie zostaną w pełni spłacone w dniu zapadalności oraz że limity zostały ograniczone w związku z harmonogramami spłat, zawartymi w dokumentacji kredytowej, bez uwzględnienia odnowień i rozszerzeń czy też sprzedaży bądź wykupie portfeli. Zakłada się ponadto, że ryzyko przed rozliczeniem będzie się zmniejszać wraz z upływem prawnej zapadalności transakcji pierwotnych. Jednak w metodologii mark-to-market plus dodatki, zagrożenia mogą z czasem się zwiększać, a nie zmniejszać. Jest to funkcja szacunków ING, dotyczących przyszłych stóp procentowych, kursów walut obcych i potencjalnych zmian w obrębie przyszłych obligacji, na które tego typu zdarzenia mogą wywrzeć wpływ. Ogólnie rzecz biorąc, kwoty nieuregulowane w obrębie ryzyka kredytowego są niższe niż EAD.

Trzeba również dodać, że w odniesieniu do wszystkich kwot założono, iż nie zostaną dodane do portfela żadne nowe zagrożenia i że nie będzie żadnych opóźnień w spłacie kredytów zagrożonych. Nie uwzględniono też odpisów związanych z rezerwami ani utratą wartości. Wygaśnięcie portfela implikowane jest przez różnice w kwotach między dwoma okresami.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

TWORZENIE REZERW NA UTRATĘ WARTOŚCI NALEŻNOŚCI KREDYTOWYCH

Należy zabezpieczać się przy pomocy trzech rodzajów rezerw:

- **Rezerwy ISFA (dla indywidualnie istotnych aktywów finansowych):** powstają dla pożyczek, gdzie wymagane są konkretne, indywidualne rezerwy. Są to zwykle pożyczki przekraczające próg.¹ Rezerwy na nie robi się przy wykorzystaniu metodologii szacunkowych odzysków w przyszłości. Następnie stosuje się koncepcję obecnej wartości netto. Przyszłe przepływy pieniężne opierają się na najbardziej prawdopodobnych szacunkach (dokonanych przez specjalistów ds. restrukturyzacji) dotyczących tego, kiedy można spodziewać się odzysków. Odzyski mogą pochodzić z różnych źródeł: sprzedaży zastawu, trwających przepływów pieniężnych, sprzedaży firmy/jednostki zależnej, itd. Rezerwy ISFA wylicza się przy pomocy zwykłych narzędzi, dostępnych w ING Banku.
- **Rezerwy IBNR (poniesione, ale nie uznane):** powstają dla "pracujących" portfeli pożyczkowych jako szacunek strat/niewypłacalności, które być może miały już w portfelu miejsce, ale ING jeszcze ich nie uznał. Rezerwy te opierają się na zmodyfikowanej metodologii spodziewanych strat. Modyfikacja nadrzędna polega na tym, że horyzont czasowy PD (12 miesięcy) skraca się do 3, 6 lub 9 miesięcy w zależności od rodzaju dłużnika. Obowiązuje ogólna zasada, że czym większy dłużnik, tym krótszy horyzont czasowy PD. Rezerwy IBNR wylicza się centralnie przy pomocy zwykłych narzędzi, dostępnych w ING Banku.
- **Rezerwy INSFA (dla indywidualnie nieistotnych aktywów finansowych):** powstają dla uznanych pożyczek zagrożonych (ocena 20-22), które nie przekraczają poziomu progowego. Ze względu na ich małą wielkość zasady MSSF zezwalają na stosowanie metody SA do pomiaru rezerw. Wyliczeń dokonuje się przy pomocy takich samych wzorów statystycznych jak w wypadku rezerw IBNR. Robi się to na poziomie centralnym przy pomocy zwykłych narzędzi, dostępnych w ING Banku.

Rezerwy skumulowane w poszczególnych regionach geograficznych

	Rządy i banki centralne	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Inne jednostki detaliczne	Suma 2008	Suma 2009
Holandia			598	104	337	1,039	629
USA			211	536	3	750	266
Niemcy			94	263	122	479	354
Belgia			242	35	152	429	332
Hiszpania			249	5	6	260	116
Polska			131	1	22	154	122
Francja			147	0	2	149	98
Turcja	1	2	59	2	73	137	85
Brytyjskie Wyspy Dziewicze			107			107	36
Włochy			48	3	29	80	60
Rumunia			48	1	26	75	11
Indie		1	48	2	23	74	40
Rosja		1	59			60	45
Ukraina		17	37			54	40
Australia			29	22		51	14
Inne	2	44	396	5	54	501	363
Suma	3	65	2,503	979	849	4,399	2,611

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekurytyzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA

* nie uwzględnia rewaluacji realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego

Powyższa prezentacja skumulowanych rezerw opiera się na kraju zamieszkania dłużnika. Kraje, których nie ujęto w zestawieniu mają rezerwy skumulowane, nieprzekraczające 50 milionów. Zgrupowano jest w kategorii „Inne”.

¹ Kwota progowa jest różna w poszczególnych jednostkach biznesowych. Zwykle wynosi 0 EUR w jednostkach międzynarodowych i 1 milion EUR na „rynkach lokalnych”.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

Rezerwy skumulowane w poszczególnych sektorach gospodarki

	Rządy i banki centralne	Instytucje	Korporacje	Hipoteeki mieszkaniowe	Inne jednostki detaliczne	Suma 2008	Suma 2009
Branża samochodowa			119		17	136	103
Firmy budowlane i wykonawcze			290		65	355	217
Przemysł chemiczny, Farmakologiczny i zdrowotny			72		12	84	45
Banki komercyjne		59	19		1	79	106
Żywność, napoje, produkty higieniczne			246		49	295	185
Przemysł			359		48	407	226
Media			82		19	101	54
Zasoby naturalne			129		6	135	79
Niebankowe instytucje finansowe		4	180		12	196	87
Osoby prywatne			35	979	365	1,379	870
Nieruchomości			350		29	379	167
Detal			82		51	133	95
Usługi			194		71	265	136
Telekomunikacja			54		2	56	11
Transport i logistyka			140		33	173	70
Inne	3	2	152		69	226	160
Suma	3	65	2,503	979	849	4,399	2,611

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekurytyzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA.

* nie uwzględnia utrat wartości realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

Powyższe tabele należy interpretować łącznie z odpowiadającymi im zestawieniami (przedstawionymi poniżej), odzwierciedlającymi pożyczki przeterminowane w poszczególnych obszarach geograficznych oraz pożyczki przeterminowane w poszczególnych sektorach gospodarki. Powinno wziąć się jednocześnie pod uwagę informacje ze sprawozdań rocznych. Sektory gospodarki, których nie ujęto w powyższym zestawieniu mają rezerwy skumulowane, nieprzekraczające 50 milionów. Zgrupowano jest w kategorii „Inne”.

Pożyczki przeterminowane w poszczególnych regionach (w oparciu o kwoty nieuregulowane)

	Hipoteeki mieszkaniowe	Inne jednostki detaliczne	Suma 2009	Suma 2009
Belgia	2,201	324	2,525	2,399
Holandia	2,374	23	2,397	2,330
Australia	905	0	905	775
USA	454	0	454	585
Niemcy	272	10	282	258
Turcja	94	152	246	321
Kanada	178	1	179	137
Inne	205	211	416	419
Suma	6,683	721	7,404	7,224

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekurytyzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA.

* nie uwzględnia utrat wartości realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

Powyższa prezentacja pożyczek przeterminowanych opiera się na kraju zamieszkania dłużnika. Kraje, których nie ujęto w zestawieniu mają pożyczki przeterminowane, nieprzekraczające 150 milionów. Zgrupowano je w kategorii „Inne”.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

Pożyczki przeterminowane w poszczególnych sektorach gospodarki (na bazie kwot nieuregulowanych)

	Hipoteki mieszkaniowe	Inne jednostki detaliczne	Suma 2009	Suma 2009
Osoby prywatne	6,683	373	7,056	6,868
Inne		348	348	356
Suma	6,683	721	7,404	7,224

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekurytyzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA.

* nie uwzględnia utrat wartości realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

Sektory gospodarki, których nie ujęto w powyższym zestawieniu mają pożyczki przeterminowane, nieprzekraczające 150 milionów. Zgrupowano je w kategorii „Inne”.

Powyższe tabele należy interpretować łącznie z odpowiadającymi im zestawieniami (przedstawionymi poniżej), odzwierciedlającymi rezerwy skumulowane w poszczególnych obszarach geograficznych oraz rezerwy skumulowane w poszczególnych sektorach gospodarki. Powinno wziąć się jednocześnie pod uwagę informacje ze sprawozdań rocznych.

Za pożyczki przeterminowane ING uważa pożyczki, w których spłata sumy głównej bądź odsetek spóźnia się więcej niż o jeden dzień. Metodologia stosowana jest przede wszystkim w obrębie pożyczek dla osób prywatnych, takich jak: mieszkaniowe kredyty hipoteczne, pożyczki samochodowe i inne kredyty konsumenckie. Jeśli chodzi o kredyty dla biznesu (rządów, instytucji, korporacji), ING klasyfikuje dłużnika jako zagrożonego jak najszybciej po zauważeniu braku płatności. Tak więc koncepcja pożyczek przeterminowanych nie znajduje zastosowania w odniesieniu do takich dłużników (oto dlaczego niektóre klasy zagrożeń nie zawierają żadnych liczb).

Powyższe kwoty są oparte na kwotach nieuregulowanych w obrębie ryzyka kredytowego, nie EAD. Kwoty nieuregulowane w obrębie ryzyka kredytowego obejmują kwoty związane z produktami ujętymi i nieujętymi w bilansie, ale nie obejmują kwot, związanych z niewykorzystanymi limitami. Jeśli chodzi o produkty pochodne i finansowanie papierów wartościowych, stosuje się metodologię mark-to-market plus dodatki, tylko że dodatki są zwykle mniej konserwatywne niż dodatki aplikowane zgodnie z definicjami BASEL II.

Niedobór rezerw na straty pożyczkowe

Niedobór rezerw na straty pożyczkowe to różnica między EL a rezerwami na straty pożyczkowe dla ekspozycji AIRB. Różnica ta spowodowana jest odmiennymi horyzontami czasowymi PD, występującymi w obrębie systemu rezerw pożyczkowych zgodnie z MSR 39 (3,6 i 9 miesięcy) i 12 miesięczny horyzont czasowy, który występuje w obszarze EL i kalkulacji kapitału regulacyjnego. Umowa BASEL II wymaga tego, aby niedobór był odciągany z kapitału regulacyjnego – 50% z kapitału na poziomie 1 (Tier-1) i 50% z kapitału na poziomie 2 (Tier-2).

W dniu 31.12.2009 niedobór rezerw na straty pożyczkowe wynosił 1.360 milionów EUR. Skumulowana kwota niedoboru rezerw na straty pożyczkowe wzrasta zwykle w okresach, gdy maleją rezerwy na straty pożyczkowe na bazie portfela, natomiast maleje w okresach, gdy rezerwy te rosną.

Metoda standardowa

W przeciwieństwie do metody AIRB, metoda standardowa opiera się na stałej wadze ryzyka, stosowanej dla każdego aktywa, zgodnie z zaleceniami Finansowych Organów Nadzorczych. Kwestią kluczową jest w niej klasa zagrożenia, do której przypisuje się daną ekspozycję. Można powiedzieć, że metoda standardowa jest najmniej skomplikowaną spośród metodologii BASEL II. Jest o wiele mniej wrażliwa niż metoda oparta na ryzyku. Tam gdzie dostępne są oceny agencji ratingowych, można je wykorzystywać jako zamienniki stałych wag ryzyka, przypisywanych przez Finansowe Organa Nadzorcze. Ponieważ dłużnicy pierwotni są względnie niewielcy, rzadko posiadają zewnętrzne oceny ratingowe.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

PORTFELE Z METODZIE STANDARDOWEJ

Ekspozycje brutto w metodzie standardowej (SA)				
Wykorzystana kategoria ryzyka:	2009		2008	
	Ekspozycja przed redukcją ryzyka	Ekspozycja po redukcji ryzyka	Ekspozycja przed redukcją ryzyka	Ekspozycja po redukcji ryzyka
0%	4,722	5,055	6,881	7,072
10%				
20%	9,012	9,029	4,240	4,414
35%	5,639	5,639	20,188	20,188
50%	6,802	7,217	4,131	4,200
75%	16,263	15,636	24,259	21,456
100%	30,808	29,852	35,081	33,947
150%	799	745	610	562
200%				
1250%				

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekurytyzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA.

* nie uwzględnia utrat wartości realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

W metodzie standardowej istnieją dwa, podstawowe sposoby redukowania ryzyka kredytowego:

- redukcja ryzyka poprzez akceptację zastawionych aktywów finansowych w charakterze zabezpieczenia, np. zbywalnych papierów wartościowych lub gotówki;
- przesunięcie ryzyka kredytowego do grupy ryzyka niższej wagi poprzez akceptację gwarancji od niezwiązanych stron trzecich.

Kategorie wag ryzyka zdefiniowane zostały w BASEL II, a ING interpretuje je w sposób następujący:

Waga ryzyka 0%

Tego rodzaju aktywa można przypisać do trzech, opisanych poniżej kategorii. We wszystkich przypadkach ING opracowało modele ryzyka kredytowego dla konkretnych portfeli. Nie wdrożyło jeszcze jednak metody AIRB ze względu na ograniczania nakładane przez lokalne podmioty regulacyjne. W większości przypadków portfele te można przekonwertować na metodę AIRB w roku 2010.

Rząd centralny i banki centralne

Zgodnie z regułami opcji narodowych waga ryzyka dla wielu rządów i banków centralnych wynosi 0% w metodzie standardowej.

Samorządy regionalne i władze lokalne

W wielu krajach ekspozycje wobec samorządów lokalnych, regionalnych i terytorialnych traktuje się tak samo jak ekspozycje wobec rządu centralnego, któremu podlegają.

Wielostronne banki rozwoju

Ekspozycje na niektóre, konkretne wielostronne banki rozwoju i inne organizacje międzynarodowe (takie jak Międzynarodowy Bank Rekonstrukcji i Rozwoju) waży się pod względem ryzyka na poziomie 0%.

Waga ryzyka 10%

Wagę ryzyka 10% stosuje się do ekspozycji w zakresie pokrytych obligacji w metodzie standardowej. Wszystkie pozycje ING w zakresie pokrytych obligacji mierzy się metodą AIRB.

Waga ryzyka 20%

Wagę ryzyka 20% stosuje się do ekspozycji opartych na własnej klasie ekspozycji i uzależnionych od zewnętrznych ocen ratingowych. Najczęściej są to ekspozycje wysokiej jakości.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

Waga ryzyka 35%

Ekspozycje chronione przez hipoteki na nieruchomościach mieszkaniowych przypisuje się do wagi ryzyka 35%. Waga ryzyka redukowana jest tylko dla tej części ekspozycji, która jest w pełni chroniona.

Waga ryzyka 50%

Wagę ryzyka 50% stosuje się do ekspozycji opartych na własnej klasie ekspozycji i uzależnionych od zewnętrznych ocen ratingowych. Nie są to zwykle ekspozycje najwyższego stopnia.

Waga ryzyka 75%

Ekspozycje detaliczne w metodzie standardowej przypisuje się do wagi ryzyka 75%.

Waga ryzyka 100%

W metodzie standardowej ekspozycje bez zewnętrznych ocen ratingowych, których nie da się przypisać do innych kategorii, traktuje się jako ekspozycje o wadze ryzyka 100%.

Waga ryzyka 150%

W metodzie standardowej niektóre, konkretne ekspozycje, takie jak: ekspozycja na kapitał inwestycyjny czy prywatny kapitał akcyjny czy niezabezpieczona część przeterminowanego zobowiązania, przypisuje się do wagi ryzyka 150%.

Waga ryzyka 200%

Wagę ryzyka 200% obowiązkowo stosuje się w odniesieniu do kolektywnych przedsięwzięć inwestycyjnych, które zawierają inwestycje w kapitał akcyjny o dużym stopniu ryzyka.

PORTFELE W METODZIE AIRB

METODOLOGIA OCENY RATINGOWEJ RYZYKA

W zasadzie wszystkie oceny ratingowe ryzyka opierają się na modelu oceny ratingowej ryzyka (PD). Model ten spełnia wymogi minimalne zawarte w dokumentacji CRD, CEBS oraz Zasadach Nadzorczych DNB. Dotyczy to wszystkich typów dłużników i segmentów, w tym krajów.

Modele ratingowe ING, dotycząc prawdopodobieństwa niewypłacalności (PD) bazują na skali od 1 do 22. Zgadzają się mniej więcej z ocenami, wydawanymi przez zewnętrzne agencje ratingowe, takie jak: Standard & Poor's czy Fitch. Na przykład ocena ratingowa ING, wynosząca 1 odpowiada ocenie AAA, wydanej przez S&P/Fitch; ocena ratingowa ING, wynosząca 2 odpowiada ocenie AA+, wydanej przez S&P/Fitch, itd.

Oceny ratingowe ryzyka z modeli ratingowych:

Procesy ocen ratingowych ryzyka odbywają się w różnych formach, zgodnie z poniższym opisem:

- Modele ratingowe wymagające ingerencji ręcznej: są to modele, które wymagają ręcznej interwencji użytkownika. Aby ustalić ocenę ratingową ryzyka, musi on odpowiedzieć na konkretne pytania (oparte o model ratingowy), odnoszące się do poszczególnych organizacji prawnych. Bez uaktualnienia ocena ratingowa ryzyka tego typu wygasa po upływie 18 miesięcy od poprzedniego przeglądu. Modele te są zwykle wykorzystywane dla rządów, instytucji i większych korporacji.
- Automatyczne modele ratingowe: są to modele, które nie wymagają ręcznej interwencji użytkownika. Dane zbierane są automatycznie, a następnie wykorzystywane do określenia oceny ratingowej ryzyka (bardziej szczegółowy opis tego procesu znajduje się w rozdziałach opisujących procesy informatyczne i zarządzanie danymi w ING). Modele te wykorzystywane są zwykle dla ekspozycji w zakresie małych przedsiębiorstw, pożyczek konsumenckich i hipotek mieszkaniowych.
- Oceny ratingowe ryzyka z odwołań: Tam, gdzie to możliwe od wyników modelu ratingowego, które uzna się za niewłaściwe, można się odwołać za pośrednictwem Odwoławczego Procesu Ratingowego. Proces ten może mieć zastosowanie względem wszystkich modeli ratingowych, wymagających ręcznej ingerencji. Nie ma zastosowania w automatycznych modelach ratingowych, opracowanych dla pożyczek konsumenckich i hipotek mieszkaniowych.
- Oceny ratingowe nieoparte na modelach ratingowych: chodzi o oceny ratingowe ryzyka, których nie wylicza się przy pomocy zatwierdzonego modelu ratingowego, tylko ręcznie (bądź na bazie dopuszczonej metodologii subiektywnej). Ocen tych używa się najczęściej w odniesieniu do klasyfikacji pożyczek zagrożonych (18-22), których posiadaczem jest globalna lub regionalna jednostka restrukturyzacji kredytowej, jak również w odniesieniu do portfeli sekurytyzacyjnych, gdzie dominują zewnętrzne oceny ratingowe transzy, w której zainwestowało ING.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

Ekspozycje (EAD) według ocen PD przy zastosowaniu metody AIRB

	Rządy i banki centralne	Instytucje	Korporacje	Hipoteeki mieszkaniowe	Inne jednostki detaliczne	Suma 2009	Suma 2009
1 (AAA)	14,562	2,129	3,014	0	10	19,715	38,481
2 (AA+)	41,369	5,435	3,255	71	70	50,200	32,014
3 (AA)	15,958	7,446	5,467	2,014	610	31,495	29,711
4 (AA-)	733	28,297	5,591	467	302	35,390	62,706
5 (A+)	8,304	18,456	7,335	3,887	625	38,607	40,248
6 (A)	2,073	13,412	8,959	3,940	753	29,137	24,966
7 (A-)	84	11,344	15,742	24,490	1,343	53,003	44,940
8 (BBB+)	611	5,907	19,119	26,976	3,689	56,302	52,281
9 (BBB)	153	3,915	25,924	48,909	3,433	82,334	76,884
10 (BBB-)	36	3,131	32,163	54,390	5,296	95,016	93,115
11 (BB+)	320	1,139	28,187	64,684	4,896	99,226	110,469
12 (BB)	468	792	28,032	22,522	3,727	55,541	66,082
13 (BB-)	42	881	23,171	9,739	2,768	36,601	33,177
14 (B+)	159	604	17,061	4,805	2,088	24,717	17,566
15 (B)	56	116	8,394	13,740	1,455	23,761	13,946
16 (B-)	53	101	3,720	2,157	573	6,604	3,894
17 (CCC-C)	10	299	5,372	3,190	999	9,870	8,048
18 (pod obserwacją)	0	50	4,364	372	476	5,262	3,034
19 (poniżej standardu)	1	15	1,237	2,935	536	4,724	2,450
20 (wątpliwe)	2	102	5,392	2,261	765	8,522	5,689
21 (Likwidacja – bez straty)		0	168	1,462	229	1,859	1,607
22 (Likwidacja – ze stratą)		10	663	63	176	912	549
Suma	84,994	103,581	252,330	293,074	34,819	768,798	761,857

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekurytyzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA.

* nie uwzględnia utrat wartości realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

Powyższe kwoty opierają się na EAD. Różnią się od kwot ze sprawozdania rocznego z powodu odmiennej metodologii pomiarowej.

Ponad 95% zagrożeń kredytowych ING oceniono (ratingowo) przy pomocy jednego z opracowanych wewnętrznie modeli PD. W portfelu AIRB poziom ocen ratingowych BASEL II przekracza 99% pokrycia ekspozycji. Jeśli chodzi o działalność w obszarze bankowości, ING wdrożyło około 90 modeli PD, w tym modeli podrzędnych. Część modeli ma charakter uniwersalny, np. modele dla dużych korporacji, banków komercyjnych, firm ubezpieczeniowych, rządów centralnych, samorządów, funduszy, firm zarządzających funduszami, finansów projektowych i przedsiębiorstw zadłużonych. Istnieją również modele opracowywane konkretnie dla danego kraju lub regionu. Na przykład modele PD dla małych i średnich przedsiębiorstw w Europie Środkowej, Holandii, Belgii, Luxemburgu, Wielkiej Brytanii czy modele hipotek mieszkaniowych lub pożyczek konsumenckich na różnych rynkach detalicznych.

Modele ratingowe dla dłużników detalicznych są z reguły automatyczne i opierają się głównie na danych statystycznych. Można je aktualizować co miesiąc lub co dwa miesiące. Modele dla małych i średnich przedsiębiorstw, większych korporacji, instytucji i banków aktualizuje się ręcznie. Są monitorowane indywidualnie przynajmniej raz w roku.

W myśl reguł BASEL II zagrożenia nominalne waży się w celu określenia RWA (oraz kapitału regulacyjnego) portfela, wykorzystując metodę opartą na ryzyku. W metodzie tej wymaga się mniejszej ilości kapitału dla ekspozycji kredytowych, które mają dobre oceny ratingowe. Jednocześnie wymaga się coraz większej ilości kapitału w miarę, jak pogarsza się ocena ratingowa ryzyka dłużnika. Pod względem rachunkowości finansowej aktywa RWA mogą wzrosnąć lub zmaleć proporcjonalnie do migracji ocen ratingowych bez zasadniczych zmian w wielkości podstawowych aktywów finansowych. W ING migracje ratingowe obserwuje się bardzo uważnie.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

Średnie LGD w ocenach PD przy zastosowaniu metody AIRB

	Rządy i banki centralne	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Inne jednostki detaliczne	Suma 2009	Suma 2009
1 (AAA)	20%	14%	26%	10%	46%	21%	23%
2 (AA+)	20%	22%	32%	10%	61%	21%	20%
3 (AA)	20%	19%	26%	23%	64%	22%	23%
4 (AA-)	20%	19%	42%	10%	76%	23%	23%
5 (A+)	20%	21%	31%	10%	63%	22%	27%
6 (A)	20%	20%	29%	21%	63%	24%	25%
7 (A-)	27%	24%	33%	19%	43%	25%	26%
8 (BBB+)	30%	23%	36%	18%	39%	26%	27%
9 (BBB)	13%	26%	30%	16%	41%	22%	23%
10 (BBB-)	43%	39%	26%	14%	37%	20%	19%
11 (BB+)	38%	29%	25%	14%	31%	19%	17%
12 (BB)	24%	44%	21%	17%	33%	20%	20%
13 (BB-)	4%	41%	20%	18%	31%	21%	20%
14 (B+)	8%	35%	19%	21%	32%	21%	23%
15 (B)	8%	44%	22%	21%	50%	23%	21%
16 (B-)	60%	51%	20%	19%	41%	22%	25%
17 (CCC-C)	11%	30%	24%	15%	34%	22%	24%
18 (pod obserwacją)	20%	29%	16%	21%	35%	19%	17%
19 (poniżej standardu)	80%	46%	24%	20%	36%	23%	18%
20 (wątpliwe)	36%	43%	28%	29%	47%	30%	27%
21 (Likwidacja – bez straty)	0%	0%	16%	15%	64%	21%	16%
22 (Likwidacja – ze stratą)	0%	11%	32%	16%	65%	37%	36%
Suma	20%	22%	26%	16%	38%	22%	22%

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekurytyzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA.

* nie uwzględnia utrat wartości realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

Powyższa tabela przedstawia średnią ważoną w LGD dla poszczególnych połączeń oceny PD z klasą ekspozycji. Na przykład średnia ważona w LGD dla korporacji z oceną ratingową AAA wynosi 26%, zaś średnia ważona w LGD dla korporacji z oceną ratingową BBB wynosi 29%. Na procenty LGD duży wpływ wywiera struktura transakcyjna zobowiązań finansowych, zastaw i pokrycia, a także kraj, w którym zabezpieczenie (jeśli istnieje) można odzyskać.

W niektórych przypadkach portfel jest relatywnie niewielki, co może mieć wpływ na średnią ważoną w LGD w danej ocenie PD i klasie ekspozycji. Tak więc powyższa tabela winna być interpretowana razem z tabelą poprzednią (ekspozycje [EAD] w ocenach PD).

Niewykorzystane przyrzeczenia przyznania kredytu

	Rządy i banki centralne	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Inne jednostki detaliczne	Suma 2009	Suma 2009
Metoda standardowa	6	272	2,470	586	5,492	8,826	10,518
Metoda AIRB	195	1,181	52,425	9,232	11,776	74,809	76,177
Suma	201	1,453	54,895	9,818	17,268	83,635	86,695

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekurytyzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA.

* nie uwzględnia utrat wartości realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

Kwoty te przedstawiają potencjalną ekspozycję, którą mogą wyciągnąć dłużnicy ING na podstawie niewykorzystanych przyrzeczeń przyznania kredytu. Zazwyczaj dłużnicy mają prawo skorzystania z tych przyrzeczeń, chyba że występuje zdarzenie niewypłacalności bądź inne zdefiniowane zdarzenie (uwzględnione w stosownej umowie dotyczącej ryzyka kredytowego). W większości przypadków dłużnik płaci ING opłatę przyrzeczeniową za niewykorzystaną część opisywanej możliwości. Przyrzeczeń nie stosuje się zwykle w odniesieniu do rynków pieniężnych, inwestycji i przed rozliczeniem.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

Gdyby zażądano jednoczesnej realizacji wszystkich niewykorzystanych przyrzeczeń, ryzyko kredytowe ING (w obrębie kwot nieuregulowanych) wzrosłoby o 12%. W swych modelach EAD ING szacuje, jak dużo niewykorzystanych przyrzeczeń wyciągają dłużnicy w normalnych warunkach. Wynik ujmuje się w kalkulacji RWA wspólnie z podobnym wynikiem, stosowanym względem niewykorzystanych przyrzeczeń (choć po niższej stawce).

Ekspozycje chronione przez gwarancje otrzymane od stron trzecich

	Rządy i banki centralne	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Inne jednostki detaliczne	Suma 2009	Suma 2009
Metoda standardowa	-	0	852	-	13	865	483
Metoda AIRB	14,022	7,738	42,583	563	5,856	70,762	143,444
Suma	14,022	7,738	43,435	563	5,869	71,627	143,927

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekurytyzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA.

* nie uwzględnia utrat wartości realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

Od czasu do czasu ING udziela pożyczek, względem których otrzymuje specjalną gwarancję finansową od niezwiązanego kontrahenta bądź dłużnika. Kwoty w powyższej tabeli przedstawiają EAD zagwarantowane przez tego rodzaju strony. Nie obejmuje kwot bez gwarancji. Na przykład jeżeli dane ryzyko kredytowe jest tylko częściowo zagwarantowane przez stronę trzecią to tylko ta część, kwoty, która jest objęta gwarancją, została wykazana w powyższej tabeli. W powyższych kwotach nie ujęto gwarancji otrzymanych od stron związanych z dłużnikiem, takich jak firma macierzysta lub przedsiębiorstwo siostrzane. Nie ujęto też gwarancji, które mogłyby być sugerowane w wyniku działań swapowych w zakresie niewypłacalności kredytowej. Poza tym powyższa tabela nie uwzględnia kwot gwarantowanych jako część sponsorowanego przez rząd programu hipotecznego. Nie uwzględnia ponadto kwot gwarantowanych na mocy konstrukcji niekapitałowej partycypacji w ryzyku.

Ryzyko kredytowe kontrahenta (EAD) z produktów pochodnych (SA i AIRB)

	Rządy i banki centralne	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Inne jednostki detaliczne	Suma 2009	Suma 2009
Kredytowe produkty pochodne	9	1,543	875	-	-	2,427	4,243
Produkty pochodne	-	23	92	-	4	119	64
Kapitałowe produkty pochodne	-	475	837	-	11	1,323	1,597
Walutowe produkty pochodne	203	2,431	2,508	-	41	5,183	10,694
Odsetkowe produkty pochodne	2,729	11,863	7,616	-	99	22,307	23,289
Towarowe produkty pochodne	-	0	3	-	-	3	0
Suma	2,941	16,335	11,931	-	155	31,362	39,887

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekurytyzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA.

* nie uwzględnia utrat wartości realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

Kwoty w powyższej tabeli zostały wyliczone w oparciu o metodologię mark-to-market plus dodatki (regulacyjne), wykorzystywaną do wyliczania RWA wg BASEL II. Przedstawiono je po korektach kompensacyjnych i prawnych. Metodologia ta pozwala ING klasyfikować praktycznie wszystkie ekspozycje produktów pochodnych metodą AIRB.

Ryzyko kredytowe kontrahenta (EAD) z produktów pochodnych (SA i AIRB)

	Rządy i banki centralne	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Inne jednostki detaliczne	Suma 2009	Suma 2009
MTM brutto plus dodatki regulacyjne	3,275	62,566	20,361	-	156	86,358	129,767
Kwota po kompensacji	2,941	19,254	12,606	-	155	34,956	43,869
Kwota po kompensacji i zabezpieczeniu	2,941	16,335	11,931	-	155	31,362	39,887

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekurytyzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA.

* nie uwzględnia utrat wartości realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

Realizując normalne działania handlowe w zakresie produktów pochodnych i finansowania papierów wartościowych, ING zawiera umowy długoterminowe typu ISDA, GMRA, itd. W myśl zapisów paragrafów mówiących o Minimalnych Kwotach Progowych i Minimalnych Kwotach Transferowych Aneksów Zabezpieczeniowo-Wspierających (CSA) (lub innych klauzul) zarówno ING jak i jego kontrahenci mogą zgodzić się na zastaw dodatkowych zabezpieczeń na wypadek, gdyby któraś ze stron została zdegradowana przez jedną ze znanych agencji ratingowych. ING Bank zdecydował, iż w warunkach dominujących degradacja o jeden stopień pociąga za sobą tylko ograniczone skutki względem kwoty dodatkowego zabezpieczenia, które ING winno zastawić zgodnie z podpisanymi umowami. Należy jednak pamiętać, że faktyczne kwoty, które ING może być zmuszone zastawiać w przyszłości, mogą być różne w zależności od składu portfela produktów pochodnych i papierów wartościowych zastawionych w transakcjach finansowania papierów wartościowych, w zależności od panujących warunków, liczby stopni zdegradowania, a także od warunków przyszłych umów typu CSA (lub podobnych, zawieranych kontraktów).

Ryzyko kredytowe kontrahenta (EAD) z finansowania papierów wartościowych (SA i AIRB)

	Rządy i banki centralne	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Inne jednostki detaliczne	Suma 2009	Suma 2009
Finansowanie obligacji – oddane	330	2,997	3,062	-	-	6,389	2,080
Finansowanie kapitału – oddane	0	555	2,187	-	42	2,784	11,764
Finansowanie obligacji – przyjęte	-	2,143	1,289	-	-	3,432	1,230
Finansowanie akcji – przyjęte	-	541	607	-	33	1,181	2,292
Suma	330	6,236	7,145	-	75	13,786	17,366

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekurytyzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA.

* nie uwzględnia utrat wartości realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

Ryzyko kredytowe kontrahenta (EAD) z finansowania papierów wartościowych (SA i AIRB)

	Rządy i banki centralne	Instytucje	Korporacje	Hipoteki mieszkaniowe	Inne jednostki detaliczne	Suma 2009	Suma 2009
MTM brutto plus dodatki regulacyjne	339	10,045	10,797	-	75	21,256	29,472
Kwota po kompensacji	330	9,493	9,489	-	75	19,387	22,543
Kwota po kompensacji i zabezpieczeniu	330	6,236	7,145	-	75	13,786	17,366

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekurytyzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA.

* nie uwzględnia utrat wartości realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

Kwoty w powyższych, czterech tabelach zostały wyliczone w oparciu o metodologię mark-to-market plus dodatki (regulacyjne), wykorzystywaną do wyliczania RWA wg BASEL II i określania ekspozycji brutto. Aby określić należną kwotę ryzyka kredytowego, ING dopasowuje najpierw papiery o podobnej charakterystyce po to, by zdefiniować ich podatność na równoważenie. Efekt równoważenia znany jest pod nazwą „kompensacji”. Następnie ING redukuje kwoty kompensowania prawnego, dopuszczalne na mocy przepisów zawartych w różnych umowach głównych typu ISDA, GMRA, GMSLA, itd. Na koniec kwota podlega jeszcze jednej redukcji poprzez zabezpieczenie utrzymywane przez ING na mocy kontraktu CSA bądź podobnych umów.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

REDUKCJA RYZYKA KREDYTOWEGO

Kredytowe produkty pochodne (kwoty hipotetyczne)

	2009	2008
Kredytowe produkty pochodne wykorzystywane w		
- kupiona protekcja kredytowa	982	2,019
- sprzedana protekcja kredytowa		
Kredytowe produkty pochodne wykorzystywane do		
- kupiona protekcja kredytowa	35,235	50,092
- sprzedana protekcja kredytowa	30,276	45,395

* obejmuje zarówno portfele AIRB jak i SA; bez sekurytyzacji, kapitału akcyjnego i ONCOA.

* nie uwzględnia utrat wartości realizowanych bezpośrednio na rachunkach kapitału własnego.

ING aktywnie uczestniczy w rynku handlowym kredytowych produktów pochodnych (CDS) w charakterze podmiotu netto kupującego protekcję ryzyka kredytowego od innych kontrahentów. ING wykupiło niewielką ilość protekcji ryzyka kredytowego dla celów zabezpieczających, w szczególności po to, by ograniczyć koncentrację na pewnych „grupach prawnych dłużników” bez konieczności redukcji działalności bankowej w zakresie relacji ING. ING nie sprzedaje aktywnie kredytowych transakcji zabezpieczających w celach ochronnych lub inwestycyjnych. Mimo, iż reguły BASEL II zezwalają na redukcję kapitału ryzyka kredytowego w określonych okolicznościach (tam, gdzie ING wykupiło protekcję CDS), ING nie korzysta obecnie z tych zapisów przy określaniu bazy kapitałowej BASEL II.

Powyższe kwoty odzwierciedlają hipotetyczną sumę kredytowych transakcji zabezpieczających, które ING podjęło w celu, o którym mowa. Ryzyko kredytowe na kontrahentach związanych z protekcją kredytowych transakcji zabezpieczających (kupionych) zostało uwzględnione nie w powyższych kwotach, ale w kalkulacjach zagrożeń przed rozliczeniem dla danego kontrahenta. Jeśli chodzi o sprzedaną protekcję przed niewypłacalnością kredytową, ING stoi w obliczu ryzyka emitenta syntetycznego, na kapitale którego wylicza się – w zależności od celu – ochronę bądź handel.

SEKURYTYZACJE

Zakres

Poniższe informacje opracowano na bazie „Wytycznych dobrych praktyk branżowych w ujawnionych wymaganiach sekurytyzacji Filaru 3”, wydanych przez Europejską Federację Bankową (EFB) i inne stowarzyszenia bankowe w dniu 18.12.2008. Obejmuje ujawnienia jakościowe i ilościowe, odnoszące się zarówno do sekurytyzowanych ekspozycji jak i do utrzymywanych pozycji sekurytyzacyjnych. Ujawnienia ilościowe są ograniczone do sekurytyzacji używanych do wyliczenia wymogów kapitału regulacyjnego wg CRD, natomiast informacje jakościowe mają szerszy zakres i umożliwiają wgląd do całości działań sekurytyzacyjnych ING Banku.

Zaangażowanie ING i stosowane reguły mogą być różne w zależności od tego, czy ING występuje w roli inwestora, inicjatora czy też sponsora celów. Najczęściej ING bierze udział w transakcjach sekurytyzacyjnych w roli inwestora (w sekurytyzacjach stworzonych przez inne podmioty gospodarcze). W mniejszym stopniu ING bywa inicjatorem lub sponsorem sekurytyzacji, którymi handluje się przeważnie na rynkach publicznych.

Wycena i polityka rachunkowa

Działania ING w zakresie sekurytyzacji opisano w Komentarzu 27 pt. „Jednostki specjalnego przeznaczenia” w sprawozdaniu rocznym. Stosowna polityka rachunkowa została przedstawiona w rozdziale zatytułowanym „Polityka rachunkowa w zakresie skonsolidowanego bilansu oraz rachunku zysków i strat Grupy ING/ING Banku” w sprawozdaniu rocznym. Najważniejsze strategie rachunkowe w programach sekurytyzacji inicjowanych przez ING to „wyksięgowanie aktywów finansowych” oraz „konsolidacja”. Tam, gdzie ING działa w roli inwestora na pozycjach sekurytyzacyjnych, najważniejszy element polityki rachunkowej to „klasyfikacja instrumentów finansowych”.

Metoda kapitału regulacyjnego wykorzystywana przez agencje ratingowe

W odniesieniu do ryzyka kredytowego ING wdrożyło metodę AIRB. ING wykorzystuje zatem metodę opartą na ratingach (RBA) w odniesieniu do inwestycji w transzach papierów wartościowych zabezpieczonych aktywami (ABS) i papierów wartościowych zabezpieczonych hipoteką (MBS), ocenionych przez zewnętrzne agencje ratingowe. Agencje ratingowe, z których korzysta ING w metodzie RBA to między innymi: Standard & Poor's, Fitch, Moody's i DBRS.

W metodzie RBA aktywa ważone ryzykiem (RWA) definiuje się mnożąc kwotę ekspozycji przez odpowiednie wagi ryzyka regulacyjnego. Zależą one od następujących czynników:

- zewnętrznej oceny ratingowej lub dostępnej oceny domniemanej.
- znaczenia pozycji.

ING korzysta z metody oceny wewnętrznej (IAA) w zakresie wsparcia udzielanego Papierom Komercyjnym Zabezpieczonym Aktywami (ABCP) w oparciu o publikowane zewnętrznie metodologie agencji ratingowych.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

ING w roli Inwestora

W ING Banku nadrzędnym inwestorem w obrębie transakcji sekurytyzacyjnych jest ING Direct. Podstawową strategią ING Direct jest gromadzenie lokat klientów i reinwestowanie ich w portfelu inwestycyjnym oraz aktywach detalicznych, głównie hipotekach. Różnicę między pasywami detalicznymi (produkt oszczędnościowy to najczęściej pierwszy produkt, promowany na rynku) a aktywami detalicznymi (produkt hipoteczny to najczęściej drugi produkt, promowany na rynku) inwestuje się w dłużą wysokiej jakości. Realizacja takiego modelu biznesowego w sposób wydajny kosztowo jest największą przewagą konkurencyjną ING Direct. Ponieważ model biznesowy ING Direct to operacje, których główną siłą napędową są pasywa, skoncentrowane na wydajności kosztowej, ING Direct realizuje inwestycje w celu minimalizacji ryzyka kredytowego i zapewnienia wystarczającej płynności. Dlatego też ING Direct akumuluje dłużne papiery wartościowe (z wysoką oceną ratingową), charakteryzujące się minimalnym ryzykiem kredytowym. Kapitalizuje w ten sposób swoje ekonomie skali.

Rynki sekurytyzacji zapewniają możliwości inwestycyjne w obligacjach wysoko notowanych (zwykle AAA), płynnych i dyskontowych. Stanowią zatem ważną klasę aktywów w portfelu inwestycyjnym ING Direct. W ING Direct polityka inwestycyjna określa kwalifikowane typy produktów, minimalne oceny ratingowe, maksymalne terminy spłat, maksymalne poziomy ekspozycji zarówno na poziomie emisji jak i emitenta, także te w obrębie portfela. Dominujące klasy produktów w portfelu inwestycyjnym to: RMBS, Agencyjne RMBS, obligacje pokryte, niechronione dłużi uprzywilejowane emitowane przez banki, inne instytucje finansowe, a także jednostki, dla których należnościami jest dług państwowy. Każda propozycja inwestycyjna z Centrum Skarbowego analizowana jest przez kierownictwo ryzyka kredytowego (CRM). Decyzję w jej sprawie podejmuje na właściwym szczeblu specjalista skarbowy oraz kierownik ds. ryzyka kredytowego, posiadający odpowiednie uprawnienia. W roku 2009 ING Direct nie zakupiło żadnych instrumentów ABS lub MBS innych niż agencyjne MBS.

Zakupione ekspozycje sekurytyzacyjne

W poniższej tabeli przedstawiono podział zakupionych ekspozycji według zakresów wagi. Kwoty pozycji sekurytyzacyjnych zakupionych od stron trzecich opierają się na regulacyjnych wartościach ekspozycji, wyliczonych zgodnie z CRD po uwzględnieniu czynników konwersji kredytu (CCF) w myśl zaleceń Filaru 1, ale przed zastosowaniem reduktorów ryzyka kredytowego na pozycjach sekurytyzacji.

Ekspozycje według zakresu wagi ryzyka (ING w roli inwestora)

	Zakupione ekspozycje	
	31/12/2009	31/12/2008
Zakres wagi ryzyka 1 <= 10%	35,384	64,678
Zakres wagi ryzyka 2 >10% and >= 18%	10,397	11,381
Zakres wagi ryzyka 3 >18% and >= 35%	605	1,008
Zakres wagi ryzyka 4 >35% and >= 75%	162	764
Zakres wagi ryzyka 5 >75%	2,652	933
Waga ryzyka 1250%	212	1,336
Razem	49,412	80,100

ING w roli Inicjatora

ING inicjuje własne transakcje sekurytyzacyjne w celach ekonomicznych i kapitałowo-regulacyjnych, a także w celach płynności i finansowania.

- **Kapitał ekonomiczny i regulacyjny.** Od czasu, gdy ING zaczęło aktywnie zajmować się sekurytyzacją własnych aktywów w roku 2003, wyemitowano siedem sekurytyzacji syntetycznych ekspozycji hipotek, małych i średnich przedsiębiorstw oraz korporacji. W wyniku dostosowania reguł wypłacalności kapitału regulacyjnego oraz transferowego na koniec roku 2007 wprowadzono najbardziej uprzywilejowane transze własnych sekurytyzacji ING. W chwili obecnej są one utrzymywane przez ING. ING utrzymuje także pierwsze transze strat. Transze typu "mezzanine" przenoszone są wciąż na strony trzecie.

Pierwsze transakcje (Moon i Memphis 2003) zostały spłacone w roku 2008. Inwestorzy nie ponieśli żadnych strat. Na dzień 31.12.2008 nie uregulowano pięciu transakcji na sumę około 15 miliardów EUR (Mars 2004, Mars 2006, BEL SME 2006 w zakresie ekspozycji małych i średnich przedsiębiorstw; Memphis 2005, Memphis 2006 w zakresie ekspozycji hipotecznych). Szczegóły na ten temat przedstawiono poniżej. Memphis 2006 przenosi ryzyko na wysoką relację kredytu do wartości zabezpieczenia (LTV) w hipotekach holenderskich.

Sekurytyzacje hipotek mieszkaniowych uwalniają mniej kapitału w BASEL II niż w BASEL I, ponieważ w regulacjach BASEL II kapitał wymagany dla tego typu ekspozycji został zredukowany.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

- **Płynność/Fundusze** Mimo, że najbardziej uprzywilejowane transze w sekurytyzacjach nie wystarczają już, aby uwolnić kapitał regulacyjny w myśl zapisów BASEL II, można z nich wciąż korzystać w celu uzyskania funduszy i poprawy płynności. Jeśli zabezpieczone ekspozycje mają zostać dopuszczone do pełnienia funkcji zabezpieczenia dla banków centralnych, muszą zostać sprzedane spółce celowej (SPV), która wyda następnie noty sekurytyzacyjne („tradycyjne sekurytyzacje”) w dwóch transzach – jednej podrzędnej i jednej uprzywilejowanej – z oceną AAA, wydaną przez agencję ratingową. ING jest wtedy w stanie wykorzystać transzę AAA w charakterze zabezpieczenia chronionych pożyczek na rynku pieniężnym.

ING wygenerowało wiele sekurytyzacji tego rodzaju w oparciu o pozycję z dnia 31.12.2009, o wartości około 70 miliardów EUR w notach ocenianych AAA. Ekspozycje pierwotne to hipoteki mieszkaniowe w Holandii, Kanadzie, Niemczech, Belgii i Australii. ING Direct przygotowało także własne instrumenty RMBS oparte o hipoteki na rynku hiszpańskim.

Dopóki utworzonych ekspozycji sekurytyzacji nie przenosi się na ręce stron trzecich, kapitał regulacyjny pozostaje niezmieniony. Nie ma o nich mowy poniżej. Sekurytyzacje, o których mowa, są neutralne pod względem zysków i strat. Uwzględniają jedynie koszty strukturalne i administracyjne.

Sekurytyzowane ekspozycje w roli inicjatora: Wszystkie sekurytyzacje, o których mowa w niniejszym rozdziale to sekurytyzacje syntetyczne przenoszone na ręce stron trzecich. Nie uwzględniono transakcji dokonywanych w celach płynności/funduszy. Określenie utrat wartości i strat pojawia się przynajmniej co kwartał w dniu zamknięcia stosowanym przy poszczególnych transakcjach. Wszędzie tam, gdzie było to możliwe, podano kwoty z dnia 31.12.2009

Sekurytyzowane ekspozycje

2009	Data zamknięcia	Pula początkowa	Kwoty nieuregulowane	Zdarzenia kredytowe	Aktywa przeterminowane	Straty
Hipoteki mieszkaniowe						
Memphis 2005	31-10-09	3,000	2,954	2	40	< 1
Memphis 2006	31-10-09	4,000	3,911	12	143	2
		7,000	6,865			
SME (małe i średnie firmy)						
Mars 2006	30-09-09	4,500	4,351	29	34	3
BEL SME 2006	30-11-09	2,500	2,232	22	18	3
Suma		7,000	6,583			

2008	Data zamknięcia	Pula początkowa	Kwoty nieuregulowane	Zdarzenia kredytowe	Aktywa przeterminowane	Straty
Hipoteki mieszkaniowe						
Memphis 2005	31-10-08	3,000	2,351	3	62	< 1
Memphis 2006	31-10-08	4,000	3,750	11	207	2
		7,000	6,101			
SME (małe i średnie firmy)						
Mars 2004	31-10-08	2,000	1,995	3	25	< 1
Mars 2006	31-12-08	4,500	4,202	12	32	2
BEL SME 2006	30-11-08	2,500	2,406	11	5	1
Suma		9,000	8,603			

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

Wyjaśnienia:

- Data zamknięcia: Ostatnia data względem której zdefiniowano straty i dokonano ich alokacji zgodnie z prawną dokumentacją transakcji. Informacje na temat wydajności sekurytyzowanych ekspozycji ING publikowane są regularnie.
- Kwoty nieuregulowane: Wartość (z dnia 31.12.2009) EAD aktywów, które były aktywne w dniu zamknięcia.
- Zdarzenia kredytowe: Łączne kwoty nieuregulowane aktywów, których może dotyczyć zdarzenie kredytowe opisane w ciągu 12 miesięcznego okresu, kończącego się w dniu zamknięcia.
- Aktywa przeterminowane: Nieuregulowane kwoty aktywów przeterminowane w dniu zamknięcia. Nie uwzględnia się ich w zdarzeniu kredytowym tego dnia, ponieważ opisuje się bardziej szczegółowo w raportach kwartalnych. W transakcjach hipotecznych określenie „przeterminowany” oznacza „opóźnienie w płatnościach, które przekracza jeden miesiąc”. W firmach SME określenie „przeterminowany” odnosi się do „jednostek referencyjnych z oceną 0-22”.
- Straty: Łączne kwoty strat uwzględnionych w aktywach sekurytyzowanych aktywów, opisane w ciągu 12 miesięcznego okresu, kończącego się w dniu zamknięcia.

Utrzymane ekspozycje sekurytyzowane

Utrzymane ekspozycje na sekurytyzację własnych aktywów ING obejmują transze najbardziej uprzywilejowane oraz część kapitałową (pierwszą stratę). Z ekonomicznego punktu widzenia – przy sumie rzędu 13 miliardów EUR w ekspozycjach podstawowych, w pięciu transakcjach opisanych poniżej – ING utrzymało około 6 miliony EUR pierwszej ekspozycji na stratę i dokonało transferu około 1,1 miliarda EUR transz typu „mezzanine” (druga strata) na ręce stron trzecich.

Sekurytyzacje inicjowane przez firmę można uwzględniać tylko w celu wyksięgowania z bilansu, pod warunkiem spełnienia wymagań realizacji istotnego transferu ryzyka kredytowego. Jednak aby transakcja sekurytyzacyjna została uznana w celach redukcji RWA, sam transfer ryzyka jest niewystarczający ze względu na rosnące znaczenie wzoru niedopasowania zapadalności. Wartość RWA utrzymanych transz dla czterech transakcji opisanych powyżej byłaby wyższa niż całkowita wartość RWA puli podstawowej przed sekurytyzacją. Dlatego właśnie pod względem RWA transakcje te traktuje się tak, jakby nie były sekurytyzowane.

ING w roli Sponsora

W normalnych warunkach biznesowych struktura finansowania transakcji dla klientów ING opiera się na pomaganiu klientom w otrzymaniu źródeł płynności. ING sprzedaje należności lub inne aktywa finansowe spółce celowej (SPV). Funduszem dla transakcji jest ING Administered Multi Seller Asset Backed Commercial Paper (ABCP) conduit Mont Blanc Capital Corp (ocena ratingowa: A-1+/P-1). Mimo warunków panujących na międzynarodowych rynkach finansowych Mont Blanc Capital Corp wciąż finansuje się zewnętrznie na rynkach ABCP.

Pełniąc rolę agenta administracyjnego, ING usprawnia te transakcje, świadcząc usługi strukturalne, rachunkowe, finansowe i operacyjne. ING Bank organizuje również programy wsparcia (w zakresie płynności i usprawnień) dla transakcji finansowanych przez kanał (conduit).

Rodzaje aktywów aktualnie obecnych w Mont Blanc Conduit to: należności od odbiorców, należności finansowe od konsumentów, należności z tytułu kart kredytowych, kredyty samochodowe, RMBS, zabezpieczone transakcje przyszłych przepływów pieniężnych, oraz CDO/CLO.

Sekurytyzowane ekspozycje w roli Sponsora:

Całość programów wsparcia, w tym system usprawnień, realizowanych w ramach Mont Blanc wynosi 3,240 milionów EUR. Całkowita kwota płynności trasowanych na dzień 31.12.2009 wynosi 584 miliony EUR.

Sekurytyzacja w księgach handlowych

Chodzie głównie o syntetyczne, zabezpieczone zobowiązania dłużne (CDO), w których realizuje się podstawowe ekspozycje kredytowe przy wykorzystaniu kredytowych transakcji zabezpieczających zamiast spółki celowej, wykupującej aktywa fizyczne.

Zobowiązania CDO stanowią formę sekurytyzacji, w której płatności z portfela aktywów o stałych dochodach łączy się i przekazuje różnym klasom właścicieli w odmiennych transzach. Aktywa/pożyczki dzieli się na różne transze w zależności od stopnia uprzywilejowania: transze typu „senior” (ocena AAA), transze typu „mezzanine” (ocena od AA do BB) i transze kapitałowe (bez oceny). Straty aplikuje się odwrotnym porządku uprzywilejowania. Zobowiązania CDO w księgach handlowych mają wartość mark-to-market. Aktywa podstawowe to przede wszystkim zestawienie nazw ocen inwestycji korporacyjnych (Corporate Investment Grade).

Pozycja netto zobowiązań CDO w księgach handlowych na 31.12.2009 wynosi -28 milionów EUR (2008: -83 miliony).

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

INNE AKTYWA NIEZWIĄZANE ZE ZOBOWIĄZANIEM KREDYTOWYM

Inne aktywa niezwiązane ze zobowiązaniem kredytowym (ONCOA) odzwierciedlają aktywa o charakterze niezwiązanym z kredytem, które nie zostały uwzględnione w obliczeniach SA lub AIRB. Wymogi kapitałowe dla ONCOA na dzień 31.12.2009 wynoszą 2,275 milionów EUR (2008: 2,166 milionów EUR)

RYZYKO OPERACYJNE

Model kapitału ryzyka operacyjnego ING opiera się na Metodzie Dystrybucji Strat (LDA). Metoda ta funkcjonuje w oparciu o dane na temat strat wewnętrznych i zewnętrznych, przekraczających poziom 1 miliona EUR. Model skorygowano zgodnie z wynikami z kart wyników, biorąc pod uwagę specyficzną jakość kontroli linii biznesowych i występowanie ważnych incydentów („bonus/malus”). Stanowi to zachętę dla lokalnego kierownictwa, odpowiedzialnego za zarządzanie ryzykiem operacyjnym, do bardziej wydajnej pracy. Wyliczenia kapitału zgadzają się ze standardami branżowymi. Zostały przyjęte przez DNB w kwietniu 2008 roku. Początkowo model został opracowany dla kapitału ekonomicznego (o 99,95 procentowym poziomie ufności) i tablicy wyników ryzyka finansowego [Financial Risk Dashboard] (na 90 procentowym poziomie ufności). Począwszy od roku 2008 omawiany model jest wykorzystywany przy przygotowaniu raportów na temat kapitału regulacyjnego (metoda AMA).

Kapitał ryzyka operacyjnego (wykorzystujący AMA) nieznacznie spadł do poziomu 3.309 milionów w roku 2009 EUR z poziomu 3.368 milionów EUR w roku 2008 w wyniku zmniejszenia się wielkości ING Banku w stosunku do sektora.

RYZYKO RYNKOWE

Ogólny opis ryzyka rynkowego ING Banku znajduje się w rozdziale dotyczącym zarządzania ryzykiem. Wyjaśniono w nim organizację, pomiar i zarządzanie ryzykiem rynkowym. Ponadto, w roku 2009 zakres informacji Filaru 3 dla ekspozycji niehandlowych jest zgodny z zakresem prezentowanym w sekcji dotyczącej zarządzania ryzykiem, gdzie kilka ksiąg bankowych jest zarządzanych zgodnie z zasadami handlowymi. W ujawnieniach Filaru 3 w roku 2008 wartości niehandlowe są wyłączone z zarządzania handlowego, co skutkuje różnicą między Filarem 3 a sekcją opisującą zarządzanie ryzykiem.

WYMOGI KAPITAŁOWE

Wymogi kapitałowe

	Metoda standardowa		Metoda modelu wewnętrznego			Suma
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Ryzyko stóp procentowych	127	255	233	456	360	711
Ryzyko pozycji kapitałowej	0		75	80	75	80
Ryzyko walutowe ¹	23	194	33	51	56	245
Suma	150	449	341	587	491	1,036

¹Ekspozycja walutowa w metodzie standardowej uwzględnia ekspozycje walutowe zarówno w księgach handlowych jak i bankowych.

POZYCJE W KSIĘGACH HANDLOWYCH PODEJŚCIE MODELOWE

W myśl przepisów holenderskich kapitał regulacyjny dla portfeli handlowych można wyliczać przy pomocy metody standardowej (CAD1) lub metody modelu wewnętrznego (CAD2). W roku 1998 ING otrzymało zezwolenie z Holenderskiego Banku Centralnego (DNB) na wykorzystanie wewnętrznego modelu wartości narażonej na ryzyko (VaR) w celu zdefiniowania kapitału regulacyjnego na ryzyko rynkowe w księgach handlowych ING Banku. Kapitał ryzyka rynkowego ksiąg handlowych CAD2 wylicza się zgodnie z wewnętrznym modelem VaR z uwzględnieniem korelacji i zmienności. Natomiast kapitał ryzyka rynkowego ksiąg CAD1 wylicza się przy pomocy standardowych, stałych wag ryzyka.

W roku 2009 ING stosowało model CAD2 w większości działań handlowych. Standardowy model CAD1 wykorzystuje się dla niektórych ksiąg handlowych w mniejszych lokalizacjach lub dla produktów, względem których nie można jeszcze (ze względów technicznych) zastosować metody CAD2. Celem ING jest uzyskanie statusu CAD2 we wszystkich księgach handlowych. Warto zauważyć, że ze względu na konserwatywny charakter modelu CAD1, obciążenie kapitałowe dla podejścia standardowego jest dużo większe niż dla podejścia opartego na modelu wewnętrznym.

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

Wartości VaR dla portfeli IMA

	W okresie rozrachunkowym 2009			31.12.2009	31.12.2008
	wysokie	średnie	niskie	na koniec okresu	na koniec okresu
Ryzyko stóp procentowych	49	29	19	21	40
Ryzyko pozycji kapitałowej	11	7	4	5	7
Ryzyko walutowe	10	4	1	3	6
Efekt dywersyfikacji		6		4	3
Suma		35		25	50

Osoby zainteresowane streszczeniem pomiarów VaR, pasujących do metody modelu wewnętrznego, odsyłamy do fragmentów poświęconych ryzyku rynkowemu w rozdziale na temat zarządzania ryzykiem. Proszę zauważyć, że kwoty VaR w powyższej tabeli odnoszą się jedynie do ksiąg handlowych CAD2, w których stosuje się metodę modelu wewnętrznego. Kwoty VaR przedstawione w rozdziale na temat zarządzania ryzykiem odnoszą się do wszystkich ksiąg w strukturze zarządzania handlowego.

**KAPITAŁ W KSIĘGACH BANKOWYCH
KAPITAŁOWE PAPIERY WARTOŚCIOWE**

Biorąc pod uwagę stan na dzień 31.12.2009, całkowita wartość ekspozycji w metodzie prostej wagi ryzyka (Simple Risk Weight Approach) wynosi 1.746 milionów EUR, (2008: 1.042 miliony EUR) co daje 364 miliony EUR (2008: 194 miliony EUR) wymagań kapitałowych.

Zyski i straty w niezrealizowanym kapitale

	2009	2008
Niezrealizowane zyski brutto	2,570	874
Niezrealizowane straty brutto	-12	-211
Suma	2,558	663

Bardziej szczegółowe informacje na temat holdingów kapitałowych i metodologii rachunkowej można znaleźć w części pt. „Ryzyko rynkowe” w rozdziale poświęconym zarządzaniu ryzykiem.

RYZIKO STÓP PROCENTOWYCH W KSIĘGACH BANKOWYCH

Dochody narażone na ryzyko (EaR)

	2009	2008
według linii biznesowych		
ING Wholesale Banking (bankowość hurtowa)	-44	-132
ING Retail Banking (bankowość detaliczna)	-115	-101
ING Direct	-281	5
ING Bank Corporate Line (Linia Korporacyjna)	5	46
Suma	-435	-182
według walut		
Euro	-262	-221
Dolar amerykański	-193	36
Funt brytyjski	-26	3
Inne	46	
Suma	-435	-182

Dodatkowe informacje z Filaru 3 tylko dla ING Banku (ciąg dalszy)

Aktualna wartość netto narażona na ryzyko

	2009	2008
według linii biznesowych		
ING Wholesale Banking (bankowość hurtowa)	-427	-710
ING Retail Banking (bankowość detaliczna)	-51	-100
ING Direct	49	-232
ING Bank Corporate Line (Linia Korporacyjna)	-1,406	-1,388
Suma	-1,835	-2,430
według walut		
Euro	-1,811	-2,140
Dolar amerykański	-39	-238
Funt brytyjski	-53	-41
Inne	68	-11
Suma	-1,835	-2,430

EaR i aktualna wartość netto narażona na ryzyko opierają się na 1 procentowym, momentalnym skoku w górę.

Bardziej szczegółowy opis ryzyka stóp procentowym w księgach bankowych znajduje się z rozdziale poświęconym zarządzaniu ryzykiem. W roku 2009 zakres informacji objętych ujawnieniami w ramach Filaru 3 w obszarze ekspozycji niehandlowych jest zgodny z informacjami zaprezentowanymi w rozdziale omawiających zarządzanie ryzykiem, gdzie kilka ksiąg bankowych zarządzanych jest na bazie handlowej. W roku 2008 ekspozycje niehandlowe są wyłączone, co może stanowić pewne różnice w porównaniu z rozdziałem omawiającym zarządzanie ryzykiem.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

UKŁAD ROZDZIAŁU NA TEMAT ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

- Zarządzanie ryzykiem w roku 2009
- Grupa ING
 - Zarządzanie ryzykiem*
 - Profil ryzyka Grupy ING*
- ING Bank
 - Profil ryzyka Banku ING*
 - ING Bank – ryzyko kredytowe*
 - ING Bank – ryzyko rynkowe*
 - ING Bank – ryzyko płynności*
- ING - Ubezpieczenia
 - ING Insurance – profil ryzyka*
 - ING Insurance – ryzyko rynkowe*
 - ING Insurance – ryzyko ubezpieczeniowe*
 - ING Insurance – ryzyko kredytowe*
- Grupa ING – zagrożenia niefinansowe
 - Ryzyko operacyjne*
 - Zagrożenia związane z przestrzeganiem norm i przepisów (Ryzyko zgodności)*
- Ujawnienia na temat modeli

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W ROKU 2009

Podejmowanie kontrolowanego ryzyka jest integralną częścią działalności biznesowej Grupy ING. Ponieważ Grupa ING jest spółką wyspecjalizowaną w świadczeniu usług finansowych w zakresie bankowości, inwestycji, ubezpieczeń na życie i emerytur, w naturalny sposób zagraża jej cały szereg czynników. W celu właściwej kontroli zagrożeń, Grupa ING codziennie stosuje własne zasady zarządzania ryzykiem w obrębie działalności operacyjnej i planowania strategicznego. Dział zarządzania ryzykiem (CRM) pomaga określać apetyt na ryzyko, strategię i politykę spółki, prowadząc szczegółowe analizy i kontrole służące wspieraniu całej Grupy. Główne zagrożenia finansowe, na jakie narażona jest Grupa ING, to: ryzyko kredytowe (w tym ryzyko transferowe), ryzyko rynkowe (w tym stopy procentowe, kapitał akcyjny, zagrożenia kursowe), ryzyko ubezpieczeniowe oraz ryzyko płynności. Poza tym Grupa ING stoi także w obliczu zagrożeń niefinansowych, takich jak ryzyko operacyjne i ryzyko związane z przestrzeganiem norm i przepisów (ryzyko zgodności). Niniejszy rozdział opisuje metody stosowane przez Grupę ING w zakresie zarządzania ryzykiem.

W roku 2009 Grupa ING skupiła się głównie na ograniczaniu ryzyka i oddłużaniu. Dokonała ponadto aktualizacji stosowanych metodologii, zaś doświadczenia z ostatnich dwóch lat wykorzystano w zakresie testów w skrajnych warunkach. Oprócz regularnie prowadzonych testów, zdecydowano o zastosowaniu tej techniki również w odniesieniu do planowania średnioterminowego. Co więcej, model kapitału ekonomicznego dla ryzyka kredytowego znajduje się właśnie w fazie aktualizacji, by w większym stopniu odzwierciedlać regulacyjne ramy kapitałowe, co wyłącza korzyści dywersyfikacji. Nowy model zostanie wdrożony w roku 2010. Struktura apetytu na ryzyko została dokładnie przeanalizowana i skuteczniej dostosowana do celów zarządzania kapitałem w obrębie stawek kapitałowych. Wreszcie, najbardziej znaczącą zmianą na polu zarządzania ryzykiem w roku 2009 było utworzenie Komisji ds. Ryzyka. Działa ona w charakterze podkomisji Rady Nadzorczej, koncentrując się na zarządzaniu ryzykiem, ustalaniu strategii i apetytu na ryzyko.

ROZWÓJ SYTUACJI RYNKOWEJ W ROKU 2009

Po zawirowaniach na rynkach finansowych w roku 2008, sytuacja w roku 2009 znacznie się ustabilizowała, za wyjątkiem bezpośrednich i pośrednich inwestycji w nieruchomości. Spadły poziomy zmienności – pod koniec roku 2009 były one podobne do tych z pierwszej połowy 2008 r. Ceny najważniejszych klas aktywów osiągnęły dość dobry poziom na całym świecie. Wzrosła znacznie wartość rynków akcji: w ujęciu rok do roku – wartość S&P 500 wzrosła o 23%, zaś indeksu Dutch Amsterdam Exchange (AEX) o 36%. Pod silną presją pozostały jednak ceny nieruchomości. Na dzień 31.12.2009 Indeks S&P Case-Shiller, najważniejszy indeks nieruchomości w USA, znalazł się na poziomie o 3% niższym niż pod koniec roku 2008. W grudniu 2009 r. indeks cenowy nieruchomości znajdujących się w rękach Holendrów bądź przez nich zamieszkanych – według holenderskiego urzędu statystycznego CBS i holenderskiego urzędu rejestracji gruntów ("Kadaster") – był o 5,3% niższy niż w analogicznym okresie rok wcześniej. Spadek dotyczył wszystkich typów nieruchomości mieszkaniowych na terenie całej Holandii. Po zwiększeniu się rozpiętości rentowności spreadów kredytowych w roku 2008, rentowność spreadów kredytowych w sektorze finansowym i korporacyjnym została zredukowana w roku 2009 – zarówno w USA, jak i w Europie. W roku 2009 w Stanach Zjednoczonych i Europie zmalały krótkoterminowe stopy procentowe, za wyjątkiem trzymiesięcznych bonów skarbowych, które pozostały na poziomie zbliżonym do zera. Stopy procentowe długoterminowe wzrosły w Stanach, zaś w Europie zmalały nieznacznie w porównaniu z końcówką roku 2008.

Ograniczanie ryzyka

Mając na uwadze możliwość zaostrzenia się kryzysu finansowego w roku 2009, ING podjęło dodatkowe działania w kierunku redukcji ryzyka w obrębie najważniejszych klas aktywów. Po pierwsze, kontynuowano realizację strategii ograniczających ryzyko, których implementację rozpoczęto w roku 2008. Po drugie, działania na polu oddłużania przyczyniły się do zmniejszenia ryzyka na bazie redukcji bilansu bankowego. Inicjatywa „Wracamy do podstaw” również

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

wywarła niebagatelny wpływ na redukcję ryzyka poprzez wyprzedaż niektórych spółek i większe skupienie się na podstawowych rynkach i działaniach ING.

Działania w zakresie redukcji bilansu bankowego rozpoczęto już w roku 2008 (41 miliardów EUR), natomiast w roku 2009 bilans ten został zmniejszony dodatkowo o 153 miliardy EUR, w wyniku czego osiągnięto cel redukcji w wysokości 108 miliardów EUR. Redukcję bilansów dało się również odnotować w portfelu AFS („aktywa na sprzedaż”), który w roku 2009 zmalał o 45 miliardów EUR. Redukcję tę zrealizowano na podstawie zapadalnych obligacji, przedpłat oraz przekwalifikowania pozycji księgowej na pożyczki i należności. Jeśli chodzi o ING Bank, przekwalifikowaniu na pożyczki i należności uległy AFS warte 22,8 miliarda EUR. Kwota 13,3 miliarda EUR z tego przekwalifikowania wiąże się z papierami wartościowymi ABS, zaś kwota 9,5 miliarda EUR z pokrytymi zagrożeniami obligacji. Przekwalifikowania dokonano w styczniu 2009, kiedy to Grupa ING podpisała z rządem holenderskim umowę o nazwie „Wsparcie Niepłynnych Aktywów”. W wyniku porozumienia ponownie uwzględniono zagrożenie AFS w kwocie 15,2 miliarda EUR. Na początku drugiego kwartału ING Insurance przeklasyfikowało 6,1 miliarda EUR ekspozycji AFS na pożyczki i przedpłaty. Reklasyfikacja ta wiąże się z papierami wartościowymi ABS.

W ING Direct nastąpiła redukcja portfela inwestycyjnego i bardziej skupiono się na aktywach własnych. W związku z tym, że rezerwa rewaluacyjna ING znacznie wzrosła w roku 2009, ING może być mniej wyczulone na punkcie zmian w tym zakresie. Połączenie zredukowanego bilansu z ulepszonym kapitałem MSSF doprowadziło do poprawy wykorzystania aktywów przez Bank – z poziomu 35,3 na dzień 31.12.2008 do poziomu 27,8 na dzień 31.12.2009.

W ciągu roku koncentrowano się także na opanowaniu aktywów ważonych ryzykiem (ang. RWA – risk weighted assets). Migracja kredytowa spowodowana malejącymi ratingami kontrahentów zwiększyła wagę ryzyka aktywów, doprowadzając do konieczności zgromadzenia większej ilości wymaganego kapitału. Podjęto określone działania w celu ograniczenia wzrostu aktywów RWA. Pierwszy krok milowy postawiono na początku roku, kiedy to ING podpisało z rządem holenderskim umowę o nazwie „Wsparcie Niepłynnych Aktywów” (ang. IABF – Illiquid Asset Back-Up Facility) Polega ona na udzieleniu rządowych gwarancji w zakresie papierów wartościowych typu Alt-A z portfela RMBS, gwarantowanych hipoteką. Na mocy tej transakcji państwo holenderskie uzyskało status właściciela ekonomicznego 80% portfela Alt-A RMBS. Transakcja została zrealizowana na poziomie 90% wartości nominalnej – na koniec roku 2008. Nominalna wartość portfela wynosiła w tym czasie około 30 miliardów EUR. ING jest wciąż zagrożone w obszarze 20% wyników portfeli Alt-A RMBS, pozostając jednocześnie prawnym właścicielem 100% papierów wartościowych. Transakcja zawarta z państwem holenderskim w dużym stopniu zniwelowała niepewność w zakresie przyszłych strat w portfelu ING. Umowa IABF wpłynęła również na to, że 80% portfeli Alt-A RMBS przemianowano w bilansie ING w ramach MSSF. Tak więc dokonała się zmiana 80% ujemnej rezerwy rewaluacyjnej, co doprowadziło do wzrostu rzędu 4,6 miliarda EUR w kapitale akcjonariuszy. W wyniku transakcji aktywa RWA ING zredukowane zostały o około 13 miliardów EUR.

Po drugie, migrację aktywów RWA udało się ograniczyć dzięki dalszej redukcji portfela RMBS – np. poprzez sprzedaż pierwszorzędnych amerykańskich papierów wartościowych RMBS w czwartym kwartale. ING Direct sprzedał 27 pierwszorzędnych amerykańskich papierów typu RMBS po zamortyzowanym koszcie w wysokości 0,8 miliarda EUR. Sprzedaż zakończyła się stratą przed opodatkowaniem w kwocie 83 miliona EUR. Wartość rynkowa pozostałego portfela amerykańskich papierów pierwszorzędnych RMBS, posiadanych przez ING Direct, wynosi 0,9 miliarda EUR i należy w pełni do kategorii inwestycyjnej. W roku 2009 działania zarządcze tego typu doprowadziły do redukcji aktywów RWA o 11 miliardów EUR, obniżając je z poziomu 343 miliardów EUR pod koniec roku 2008 i do 332 miliardów EUR na koniec roku 2009.

W roku 2009 ING zaczęło generować nowe kredyty hipoteczne w Holandii. Obniżyło tym samym udział hipotek charakteryzujących się niestandardowymi wyliczeniami zdolności kredytowej i wysokimi wskaźnikami LTV.

W roku 2009 ING kontynuowało ograniczanie zagrożeń w obrębie oferty produktowej - głównie dzięki nowym projektom oraz usuwaniu niektórych produktów z oferty według założeń strategii „Wracamy do podstaw”. Nowe projekty produktowe wiążą się głównie ze zmiennymi produktami rentowymi w USA i Europie. Realizowano je etapami w oparciu o niższe ryzyko i bardziej zrównoważoną stylistykę. Jednostkowy Produkt Rentowy przestał być oferowany w Japonii.

ING zdecydowało się także na ochronę ekspozycji kapitału notowanego na giełdzie, należącego do ING Insurance. Jej realizacja nastąpiła na drodze opcji put indeksu Eurostoxx 50. Chroniona wartość nominalna to 3,0 miliarda EUR na dzień 31.12.2009 – częściowo na podstawie struktury opcji na górny i dolny pułap stopy procentowej.

Więcej informacji na temat pozostałych zagrożeń stojących przed ING i całą branżą finansową podano w rozdziale pod tytułem „Czynniki ryzyka” w części „Informacje dodatkowe do raportu rocznego”.

Skutki kryzysu finansowego

Wpływ kryzysu na zagrożone klasy aktywów

Pogarszające się warunki rynkowe w roku 2009 doprowadziły do tego, że Grupa ING musiała ponieść koszty negatywnego przeszacowania portfela inwestycyjnego, co z kolei obniżyło wartość kapitału akcjonariuszy. Poniosła też koszty spowodowane utratą wartości, zmianą wartości godziwej i stratami handlowymi, w wyniku których ucierpiał znacząco rachunek zysków i strat.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Poniższa tabela pokazuje zagrożenia, negatywne przeszacowania i straty związane z kryzysem w USA, gwarancjami RMBS (na najdroższe mieszkaniowe kredyty hipoteczne), zabezpieczonymi zobowiązaniami dłużnymi oraz zabezpieczonymi zobowiązaniami kredytowymi w roku 2009.

US Subprime RMBS, US Alt-A RMBS, CDOs/CLOs, CMBS ekspozycje, rewaluacja i straty							
		31.12.2009	Zmiana w 2009			31.12.2008	
		Wartość rynkowa	Przeszacowanie kapitałowe (przed opodatkowaniem)	Odpisy w rachunku zysków i strat (przed opodatkowaniem)	Inne zmiany	Wartość rynkowa	Przeszacowanie kapitałowe (przed opodatkowaniem)
US Subprime RMBS		1,428	335	-350	-335	1,778	-1,146
US Alt-A RMBS		2,964	7,235	-1,405	-21,713	18,847	-7,474
CDOs/CLOs		4,087	225	133	260	3,469	-352
CMBS		7,711	1,176	-25	-1,179	7,739	-3,010
Suma		16,190	8,971	-1,647	-22,967	31,833	-11,982

- Całkowita ekspozycja Grupy ING na amerykańskie aktywa US subprime RMBS w wysokości 1,4 miliarda EUR jest związana z niezaciągniętymi kredytami, nabytymi jako inwestycje w gwarancje RMBS. Stanowi ona 0,1% całości aktywów. Na dzień 31.12.2009 około 50% portfela ING w obszarze amerykańskich aktywów toksycznych miało ocenę ratingową co najmniej na poziomie A. Grupa ING nie inicjuje hipotecznych kredytów subprime. Hipoteki (mieszkaniowe), które nie należą do kategorii subprime, stanowią ogromną większość ogółu papierów wartościowych gwarantowanych hipoteką (MBS).
- Całkowita ekspozycja Grupy ING na amerykańskie aktywa US Alt-A RMBS wynosiła 3,0 miliarda EUR na dzień 31.12.2009. Około 32% tego portfela miało ocenę ratingową przynajmniej na poziomie A. Najdroższe inwestycje ING do sprzedaży mierzy się na podstawie wartości godziwej w bilansie. Znaczącą redukcję ekspozycji w ramach „Innych zmian” przypisywać należy głównie umowie „Wsparcie Niepłynnych Aktywów”. Duża wartość ujemnej rezerwy rewaluacyjnej przed opodatkowaniem wynika w głównej mierze ze spadku cen na rynkach niepłynnych. Zgodnie z właściwymi standardami rachunkowości, utrata wartości dłużnych papierów wartościowych następuje tylko w wyniku zdarzeń kredytowych. W warunkach utraty wartości całkowicie niezrealizowana rewaluacja wadliwego papieru wartościowego (w tym kwota wynikająca z niepłynności rynku) wykazywana jest w rachunku zysków i strat. Kwoty utraty wartości wykazane w rachunku zysków i strat stanowią w zasadzie odzwierciedlenie sytuacji na niepłynnym rynku oraz wydarzeń kredytowych, które miały miejsce.
- Inwestycje netto w obszarze zagrożeń CDO/CLO na dzień 31.12.2009 wyniosły 0,4% sumy aktywów. Olbrzymia większość zagrożeń CDO/CLO posiada kredyt korporacyjny objęty rankingiem inwestycyjnym w formie aktywów bazowych. Pozostałe zmiany obejmują nabycia i zbycia CDO/CLO oraz efekty zmian kursów walut.
- Na dzień 31.12.2009 wartość rynkowa portfela CMBS wynosiła 7,7 miliarda EUR. Obecna wartość godziwa wynosi 81% pierwotnej ceny zakupu. Poprawę portfela dało się głównie zauważyć w transzach super senioralnych i AAA. Niemniej jednak ING zmuszone zostało do zarezerwowania 25 milionów EUR na utratę wartości aktywów portfela CMBS w roku 2009.

Jeśli chodzi o wartość 16,2 miliarda EUR ekspozycję na: US Subprime RMBS, US Alt-A RMBS, zagrożenia CDO/CLO, CMBS, kwota 12,6 miliarda EUR mierzona jest w oparciu o wartość godziwą (której rewaluacja zapisana została w kapitale, z wyjątkiem utraty wartości papierów przechodzących przez rachunek zysków i strat). Na dzień 31.12.2009 wartość godziwa US Subprime RMBS, US Alt-A RMBS, CDO/CLO i CMBS wyglądała zgodnie z poniższymi tabelami. Dokonano następujących podziałów:

Poziom 1 – ceny podane na rynkach aktywnych

Poziom 2 – technika ewaluacji wspierana przez zauważalne dane wejściowe

Poziom 3 – technika ewaluacji wspierana przez niezauważalne dane wejściowe

Analizę metody zastosowanej w celu wyliczenia wartości godziwych aktywów i zobowiązań finansowych przedstawiono w komentarzu 34, pod tytułem: „Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych”.

Wartość godziwa US subprime RMBS, US Alt-A RMBS oraz CDO/CLO i CMBS					
2009		Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Suma
US Subprime RMBS		0	16	1,412	1,428
US Alt-A RMBS		0	2,308	656	2,964
CDOs/CLOs		2,509	454	54	3,017
CMBS		123	5,074	18	5,215
Suma		2,632	7,852	2,140	12,624

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Wartość godziwa US subprime RMBS, US Alt-A RMBS oraz CDO/CLO i CMBS					
2008		Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3	Suma
US Subprime RMBS		20	26	1,732	1,778
US Alt-A RMBS		0	244	18,244	18,488
CDOs/CLOs		3,273	162	34	3,469
CMBS		5,020	2,050	42	7,112
Suma		8,313	2,482	20,052	30,847

Wpływ na nieruchomości

Na koniec roku 2009 całkowita ekspozycja Grupy ING na Nieruchomości wynosiła 13,1 miliarda EUR (2008: 15,5 miliarda EUR), z czego 7,7 miliarda EUR (2008: 9,8 miliarda) mieści się w wartości godziwej klasy rachunkowości na rachunku zysków i strat. W roku 2009 ING zarejestrowało negatywne przeszacowania i utratę wartości na kwotę 2,156 miliona EUR. Nieruchomości ING są w większości zajęte, Portfel ten jest bardzo zróżnicowany w zależności od sektorów i regionów, Zła sytuacja na światowym rynku nieruchomości wpłynęła na niego negatywnie.

Wpływ na kapitałowe papiery wartościowe – do sprzedaży

Na dzień 31.12.2009 bezpośrednia ekspozycja na kapitałowe papiery wartościowe do sprzedaży wynosiła 6,5 miliarda EUR (w sektorze publicznym) i 2,4 miliarda EUR (w sektorze prywatnym). W roku 2009 ING zarejestrowało negatywne przeszacowania utratę wartości przed opodatkowaniem w tym zakresie na kwotę 409 milionów EUR. ING stara się zwykle realizować straty na notowanych kapitałowych papierach wartościowych w oparciu o dwa kryteria ogólne: jeśli wartość godziwa papieru wartościowego jest niższa niż 75% ceny kosztowej lub gdy cena rynkowa papieru wartościowego jest niższa od ceny kosztowej dłużej niż 6 miesięcy.

Wpływ na zagrożenia ze strony kontrahentów

Wpływ na zagrożenia ze strony kontrahentów w roku 2009 jest ograniczony przede wszystkim ze względu na upadek DSB Bank w Holandii. DSB Bank był objęty holenderskim systemem gwarantowania depozytów. Ze względu na to, iż Grupa ING również bierze udział w tym systemie, jest zobligowana do zaspokajania roszczeń ze strony właścicieli lokat. Zgodnie z zasadami systemu, gwarantowane są lokaty do wysokości 100.000 EUR na osobę.

Wpływ na ubezpieczycieli typu monoline

Na koniec roku 2009 ekspozycja ING na firmy ubezpieczeniowe typu monoline wynosi 1,1 miliarda EUR (2008: 2,2 miliarda EUR). Pozycja ta zmalała w ciągu roku głównie ze względu na sprzedaż.

Wpływ na profil płynności

Płynność mocno ucierpiała wskutek kryzysu finansowego. Banki centralne na całym świecie wyasygnowały fundusze w celu niedopuszczenia do sytuacji, w której wysycha rynek międzybankowy. W ciągu roku płynność ING pozostała w obrębie wyznaczonych wewnętrznie limitów. ING Bank posiada dobry profil funduszy, ponieważ większość z nich pochodzi z lokat klientów.

Wpływ na tworzenie rezerw na kredyty stracone

W skład portfela pożyczek ING wchodzi głównie kredyty korporacyjne i hipoteczne. Portfel radzi sobie bardzo dobrze mimo wzrostów kosztów ryzyka w ciągu roku. Dokapitalizowanie rezerw ING Bank na kredyty stracone wyniosło 2,973 miliona EUR lub 102 punkty bazowe średnich aktywów kredytowych ważonych ryzykiem (w porównaniu z dokapitalizowaniem rzędu 1,280 miliona EUR lub 48 punktów bazowych w roku 2008). W pierwszej połowie roku 2009 większa część kosztów ryzyka była widoczna w następujących portfelach: Bank Komercyjny, Finanse Strukturalne, Nieruchomości. W drugiej połowie roku 2009, koszty ryzyka w Banku Komercyjnym zmalały ze względu na mniejszą liczbę wypadków i zamknięcie kilku przedsięwzięć restrukturyzacyjnych. Negatywny wpływ na koszty ryzyka w drugiej połowie roku 2009 wywarł kryzys w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw na rynkach krajowych (Holandia, Belgia). Na przestrzeni roku 2009 koszty ryzyka w obrębie portfela kredytów hipotecznych na rynkach krajowych uplasowały się na poziomie umiarkowanym ze względu na brak wzrostów w sferze niewypłacalności i opóźnień w spłacie zadłużenia. Na koszty ryzyka ING Direct wpływ wywarła sytuacja na amerykańskim rynku mieszkaniowym.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Zmiany bieżące w środowisku regulacyjnym

Po zamieszczeniu na rynkach finansowych, obserwowanym przez ostatnie lata, i decyzjach rządów o pomocy skierowanej na ręce instytucji finansowych, instytucje te znalazły się pod baczna obserwacją opinii publicznej, władz i decydentów. W roku 2009 padło wiele propozycji na temat zmian regulacji, na podstawie których funkcjonują instytucje finansowe. Nowe regulacje mają zapobiec powstaniu podobnego kryzysu w przyszłości. Organa regulacyjne koncentrują się głównie na następujących kwestiach:

- Bardziej ściśle powiązanie podejmowania ryzyka z pozycją kapitałową instytucji finansowych (zrewidowana wersja Bazylei II dla banków). Nowa wersja Bazylei II ogranicza definicję Poziomu-1 i kapitału Poziomu-1. Wprowadza jednocześnie nową definicję współczynnika oddłużania, która powinna stać się częścią Filaru 1 projektu Bazylea. Komitet Bazylejski opracował także wstępne zestawienie nowych wymogów w zakresie płynności.
Oprócz wyżej wymienionych propozycji, kolejnym celem stało się ograniczenie zjawiska "procykliczności" po to, by banki nie musiały podwyższać kapitału w trudnych momentach, czyli gdy mają go akurat najmniej. Padła też propozycja wprowadzenia dodatkowych wymogów kapitałowych w zakresie zagrożeń ze strony kredytów kontrahentów.
Propozycje Bazylei II wciąż znajdują się w fazie konsultacji. Nie wyznaczono jeszcze standardów ani limitów. Stanie się to dopiero po przeprowadzeniu serii badań nad wpływem kwantytatywnym.
- W związku z propozycjami Bazylei II, organa regulacyjne na poziomie lokalnym i krajowym przywiązują coraz większą wagę do limitów ryzyka kredytowego, którymi oddziały i filie mogą obarczać spółki-matki. Powstało nowe zjawisko, nazywane uwięzioną pulą płynności. Chodzi o to, że zbyt duża płynność w danym kraju nie może zostać po prostu przeniesiona (bez zabezpieczeń) na barki skarbu innego państwa.
- Solvency II: W roku 2009 Dyrektywa Strukturalna Solvency II została przyjęta przez Komisję Europejską i Parlament Europejski. Ostateczna data jej wdrożenia to październik 2012. ING zawsze odnosiło się do tej inicjatywy przychylnie, ponieważ stanowi ona podwaliny ekonomicznego systemu wypłacalności, opartego na ryzyku i działającego na podstawie wspólnie przyjętych zasad, dowodów empirycznych i rzeczywistości ekonomicznej rynków finansowych. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem szczegółowych środków pozwalających na zgodną z prawem implementację nowych zasad. Przedstawiciele branży mają jednak sporo zastrzeżeń dotyczących niektórych aspektów sugerowanych rozwiązań, szczególnie tych, których wdrożenie będzie niekorzystne dla konsumentów, sektora ubezpieczeniowego i gospodarki europejskiej. ING wyraża pełną gotowość aktywnej współpracy ze wszystkimi interesariuszami na drodze do wypracowania pragmatycznych rozwiązań, dzięki którym inicjatywa Solvency II zrealizuje zamierzone cele.

Kolejne akapity niniejszego dokumentu stanowią analizę zarządzania ryzykiem i profilu zagrożeń z punktu widzenia Grupy ING. Przedstawiamy następnie bardziej szczegółowy przegląd, w podziale na różne rodzaje ryzyka (kredytowe, rynkowe, płynnościowe, ubezpieczeniowe, operacyjne oraz zagrożenia związane z przestrzeganiem norm i przepisów [ryzyko zgodności]). Rozdział kończą prezentacje modeli dochodów narażonych na ryzyko (EaR), kapitału narażonego na ryzyko (CaR), kapitału ekonomicznego (EC).

GRUPA ING

Aby zagwarantować kontrolę podejmowanego ryzyka, Grupa ING działa w oparciu o wszechstronne ramy zarządzania ryzykiem. Pozwalają one identyfikować, mierzyć i kontrolować zagrożenia na wszystkich szczeblach organizacji tak, aby chronić stabilną pozycję finansową Grupy ING.

Misją departamentu Grupy ING ds. zarządzania ryzykiem jest zbudowanie zrównoważonej przewagi konkurencyjnej poprzez pełną integrację zarządzania ryzykiem w obszarze codziennych działań biznesowych i planowania strategicznego. Misja ta jest zakorzeniona na trwałe w procesy biznesowe Grupy ING.

Jej realizacji służy stosowanie się do następujących zasad:

- Produkty i portfele są ustrukturyzowane, dokładnie zbadane, wycenione, zatwierdzone i odpowiednio zarządzane, monitoruje się przestrzeganie reguł i wytycznych wewnętrznych i zewnętrznych;
- Profil ryzyka Grupy ING jest przejrzysty, nie ma w nim żadnych "niespodzianek", opracowuje się go zgodnie z zaleceniami;
- Nadawane uprawnienia są zgodne z zasadniczą strategią w zakresie gotowości do podejmowania ryzyka;
- Informacje na temat zarządzania ryzykiem i generowania wartości przekazuje się wewnętrznym i zewnętrznym interesariuszom w sposób jasny i przejrzysty.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

ZARZĄDZANIE RYZYKIEM

Zarządzanie ryzykiem w Grupie ING opiera się na koncepcji „trzech linii obrony”, która przewiduje, że ryzykiem zarządza się zgodnie ze statusem apetytu na ryzyko, zdefiniowanym przez zarząd (i ratyfikowanej przez radę nadzorczą) i przekazywanym w dół, na poszczególne szczeble organizacji. Koncepcja ta umożliwia jasną alokację zakresów odpowiedzialności w obszarze posiadania ryzyka i zarządzania nim. Pozwala uniknąć luk i zezębień w systemie zarządzania. Kierownicy liniowi i menedżerowie regionalni ponoszą pierwotną odpowiedzialność za codzienne zarządzanie ryzykiem, tworząc tym samym pierwszą linię obrony. Funkcja zarządzania ryzykiem, zarówno na poziomie korporacyjnym jak i lokalnym/regionalnym, pełni ona jest przez drugą linię obrony, której głównym zadaniem jest dostosowanie podejmowanego ryzyka do planów strategicznych, np. ustalenie limitów. Menedżerowie ds. ryzyka na liniach biznesowych raportują do dyrektorów generalnych ds. ryzyka korporacyjnego, przedstawionych poniżej. Audyt wewnętrzny dostarcza niezależne (tzn. spoza organizacji) i obiektywne oceny efektywności kontroli wewnętrznych, w tym kwestii dotyczących zarządzania ryzykiem finansowym i operacyjnym, tworząc trzecią linię obrony.

Funkcja zarządzania ryzykiem grupy

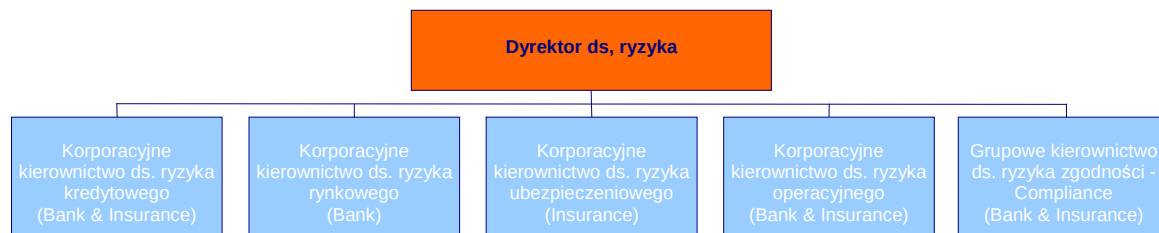
Funkcja zarządzania ryzykiem jest wbudowana na wszystkich poziomach organizacyjnych Grupy ING.

Dyrektor ds. Ryzyka

Dyrektor ds. ryzyka jest członkiem zarządu. Ponosi pierwotną, ogólną odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem w Grupie. Odpowiada za zarządzanie zagrożeniami i ich kontrolę na poziomie skonsolidowanym. Jego zadaniem jest zagwarantowanie, iż profil ryzyka grupy ING faktycznie odzwierciedla zasoby finansowe i apetyt na ryzyko, określony przez zarząd. Dyrektor ds. ryzyka opracowuje i wdraża sprawne fundamenty organizacyjne, na których opiera się system zarządzania ryzykiem w całej spółce ING.

Organizacja ryzyka w grupie

Poniższy wykres organizacyjny ilustruje funkcjonalne linie raportowania w Grupie ING w zakresie zarządzania ryzykiem.

Departament ryzyka posiada strukturę niezależną od linii biznesowych i składa się z pięciu działów:

- Korporacyjne kierownictwo ds. ryzyka kredytowego (CCRM) odpowiada za zarządzanie ryzykiem kredytowym w ING Bank oraz ING Insurance;
- Korporacyjne kierownictwo ds. ryzyka rynkowego (CMRM) odpowiada za zarządzanie ryzykiem rynkowym oraz płynnościowym w ING Bank;
- Korporacyjne kierownictwo ds. ryzyka ubezpieczeniowego (CIRM) odpowiada za zarządzanie ryzykiem rynkowym, płynnościowym i ubezpieczeniowym w ING Insurance;
- Korporacyjne kierownictwo ds. ryzyka operacyjnego (CORM) odpowiada za zarządzanie ryzykiem operacyjnym w ING Bank oraz ING Insurance;
- Grupowe kierownictwo ds. ryzyka związanego z przestrzeganiem norm (ang. – GCRM, Group Compliance Risk Management) odpowiada za: (i) identyfikację, ocenę, monitorowanie i przesyłanie raportów na temat zagrożeń w obrębie przestrzegania norm w ING, (ii) wspieranie kadry kierowniczej w obszarze wypełniania obowiązków związanych z przestrzeganiem norm, (iii) doradzanie pracownikom w kwestiach przestrzegania norm.

Szefowie powyższych działów (dyrektorzy generalni ds. ryzyka korporacyjnego) raportują do dyrektora ds. ryzyka i ponoszą bezpośrednią odpowiedzialność za decyzję w obszarze zagrożeń na poziomie Grupy. Dyrektorzy generalni ds. ryzyka korporacyjnego wraz z dyrektorem ds. ryzyka odpowiadają za harmonizację i standaryzację praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem.

Do dyrektora ds. ryzyka raportują ponadto dwa działy kadrowe:

- Dział analizy i integracji ryzyka odpowiada za wewnętrzne procesy agregacji oraz przekazywanie informacji o zagrożeniach w całej grupie na ręce dyrektora ds. ryzyka i zarządu.
- Dział zatwierdzania modeli analizuje wydajność wszystkich materiałowych modeli zagrożeń, stosowanych w ING. Co jakiś czas sprawdza modele, wykorzystywane w ING. Aby zachować niezależność od innych działów, szef działu zatwierdzania modeli raportuje bezpośrednio do dyrektora ds. ryzyka.

Opisywane stanowisko zarządzania ryzykiem pomaga formułować apetyt na ryzyko, strategie, plany i limity. Przygotowuje też analizy na temat wszelkich kwestii związanych z zagrożeniami, pełniąc funkcje wspierające.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Komisje grupowe ds. ryzyka

Przedstawione poniżej komisje grupowe ds. ryzyka są również częścią drugiej linii obrony. Działają w obszarze ogólnej polityki zagrożeń, na podstawie uprawnień nadanych im przez zarząd, pełniąc funkcję doradczą dla dyrektora ds. ryzyka. Aby zagwarantować ścisły związek między liniami biznesowymi a funkcjami zarządzania ryzykiem, szefowie poszczególnych linii i właściwi dyrektorzy generalni ds. ryzyka korporacyjnego są reprezentowani w każdej komisji (oprócz ORRC, gdzie przedstawicielstwo biznesowe nie występuje).

- Grupowa Komisja Kredytowa ING – Polityka (GCCP): Omawia i zatwierdza sposoby działania, metodologie i procedury związane z zagrożeniami w obszarze kredytu, państwa i reputacji w ramach Grupy ING. Zebrania komisji GCCP odbywają się co miesiąc;
- Grupowa Komisja Kredytowa ING – Zatwierdzanie Transakcji (GCCTA): Omawia i zatwierdza transakcje sprzyjające powstawaniu ryzyka kredytowego (w tym ryzyka inwestycyjnego po stronie emitenta). Zebrania komisji GCCTA odbywają się dwa razy w tygodniu;
- Grupowa Komisja Inwestycyjna ING (GIC): Omawia i zatwierdza propozycje inwestycyjne dla ING Real Estate (ING Nieruchomości). Zebrania komisji GIC odbywają się co miesiąc;
- Komisja ds. Aktywów i Zobowiązań ING Bank (ALCO Bank): Omawia i zatwierdza ogólny profil ryzyka wszystkich zagrożeń rynkowych ING Banku, pojawiających się w zakresie bankowości hurtowej, detalicznej, a także w bezpośrednich działach podejmowanych przez ING. ALCO Bank określa strategiczne działania w odniesieniu do funduszy, płynności, niedopasowanych stóp procentowych oraz wypłacalności ING Banku. Zebrania ALCO Banku odbywają się co miesiąc;
- Komisja ds. Aktywów i Zobowiązań ING Insurance (ALCO Insurance): Omawia i zatwierdza wszelkie ryzyka w obrębie działań podejmowanych przez ING Insurance. Chodzi o zagrożenie zmienności (mające wpływ na dochody i wartość), ekspozycję (wymagane ryzyko kapitałowe i rynkowe) oraz ryzyko ubezpieczeniowe. ALCO Insurance ma zebrania co miesiąc.
- Komisja ds. Ryzyka Operacyjnego i Rezyduального (ORRC): Omawia i zatwierdza kwestie związane z metodami, modelami i parametrami w obrębie ryzyka operacyjnego, ryzyka biznesowego w bankowości, dywersyfikacji wewnątrz ryzyka i spójności w ramach typów zagrożeń i operacji biznesowych. Komisja odbywa posiedzenia przynajmniej dwa razy w roku.

Poza tym, Komitet ds. Finansów i Ryzyka (F&RC) jest platformą dla dyrektora ds. ryzyka i szefa finansów, a także dla podlegających im bezpośrednio pracowników, wykorzystywaną w celu omawiania i zatwierdzania kwestii związanych zarówno z ryzykiem, jak i zagrożeniami. Po wprowadzeniu strategii „Wracamy do podstaw” w kwietniu 2009, Komisja ds. Finansów i Ryzyka została podzielona na: F&RC Bank i F&RC Insurance - zgodnie z założeniem oddzielnego zarządzania Bankiem i pionem ubezpieczeń. Grupa F&RC spotyka się nie rzadziej niż raz na kwartał w celu omówienia problemów bieżących.

Aby właściwie sterować podejmowaniem decyzji, Grupa ING ocenia i mierzy ryzyko. Ogromną wagę przykładają do jakości modeli ryzyka. Proces zarządzania modelami, metodami i parametrami ryzyka spełnia wszelkie wymogi biznesowe i prawne dzięki przejrzystemu rozłożeniu zakresu odpowiedzialności.

Nadzór nad ryzykiem ze strony zarządu

Struktura zarządzania Grupą ING jest dwupoziomowa. Składa się z Zarządu i Rady Nadzorczej – oba poziomy odgrywają kluczową rolę w zarządzaniu ryzykiem i monitorowaniu działań z nim związanych. Na szczycie hierarchii organizacyjnej ING znajdują się komisje zarządowe, nadzorujące podejmowanie ryzyka i posiadające prawo zatwierdzania decyzji.

- Zarząd odpowiada za zarządzanie ryzykiem związanym z działaniami Grupy ING. Jest zobowiązany zagwarantować, że wewnętrzne systemy kontroli ryzyka i zarządzania nim działają efektywnie i że cała Grupa ING funkcjonuje zgodnie z przepisami i regulacjami. Zarząd pozostaje w regularnym kontakcie z Radą Nadzorczą w celu omawiania powyższych zagadnień. Co kwartał Zarząd przygotowuje raport na temat profilu ryzyka Grupy w odniesieniu do apetytu na ryzyko, Raport, z wyjaśnieniem zmian wprowadzonych do profilu ryzyka, jest następnie przedstawiany komisji audytu.
- Rada Nadzorcza odpowiada za monitorowanie działań Zarządu i wszystkich operacji Spółki (w tym strategii finansowych i struktury korporacyjnej). W skład Rady Nadzorczej wchodzi kilka podkomitetów odpowiedzialnych za poszczególne kwestie. Dwa z nich zajmują się zarządzaniem ryzykiem i raportami w tym zakresie:
 - o Komisja Audytu - pomaga Radzie Nadzorczej w ocenie i analizie głównych zagrożeń dla Grupy ING, a także w zarządzaniu systemami kontroli ryzyka, przestrzeganiu zasad i procedur dotyczących przestrzegania norm zgodnie z przepisami.
 - o Komisja Ryzyka - działa w charakterze podkomisji Rady Nadzorczej, koncentrując się na zarządzaniu ryzykiem, ustalaniem strategii i apetytu na ryzyko. Komitet ustanowiono w roku 2009. Raportuje on bezpośrednio do Rady Nadzorczej, przekazując jej informacje na temat zagrożeń dla Grupy.

Skład komisji jest dobrany w sposób zapewniający odpowiedni poziom wiedzy i doświadczenia. Dyrektor ds. Ryzyka jest członkiem Komisji Audytu i Komisji Ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Do zadań dyrektora ds. ryzyka należy sprawdzanie, czy komisje zarządowe są dobrze poinformowane i rozumieją pozycję Grupy ING. Co kwartał dyrektor ds. ryzyka opracowuje raport na temat poziomów apetytu na ryzyko oraz profilu ryzyka w ING i przesyła go komisjom zarządowym. Dyrektor ds. ryzyka rozmawia też z komisjami na temat rozwoju sytuacji w obszarze zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych, dbając o to, by komisje dobrze rozumiały konkretne koncepcje ryzyka.

ING doprowadziło do zintegrowania zarządzania ryzykiem w ramach rocznego, strategicznego procesu planowania. Proces ten układa w odpowiednich proporcjach cele strategiczne, strategie biznesowe i zasoby na wszystkich szczeblach Grupy ING. W ramach procesu zarząd przygotowuje list przygotowawczy, opisujący najważniejsze zagadnienia strategiczne dla korporacji i odnoszący się do kluczowych zagrożeń. Na podstawie tego listu poszczególne linie i jednostki biznesowe opracowują plany biznesowe, dopasowując je do ogólnej strategii Grupy. Proces obejmuje ocenę jakościową i ilościową zagrożeń uwzględnionych w planach. Częścią procesu jest otwarta dyskusja na temat limitów strategicznych i poziomów apetytu na ryzyko. Na każdym poziomie określa się strategie i metryki w celu pomiaru efektywności realizacji celów oraz przestrzegania założeń planu strategicznego. W oparciu o plany jednostek i linii biznesowych zarząd formułuje Strategiczny Plan Grupy, przedstawiając go następnie radzie nadzorczej do akceptacji.

Polityka Grupy w zakresie ryzyka

ING wdraża politykę zarządzania ryzykiem, odpowiednie procedury i standardy tak, aby doprowadzić do powstania spójności na wszystkich poziomach organizacji, określając minimalne wymagania w stosunku do wszystkich jednostek biznesowych. Struktura zarządcza jednostek biznesowych odpowiada strukturze poziomów w Grupie i spełnia lokalne kryteria prawne. Kierownictwo wyższego szczebla powinno gwarantować implementację i przestrzeganie założeń strategicznych, procedur i standardów. Pracownicy z całego świata mogą uzyskać wgląd do struktury zarządczej Grupy za pośrednictwem wewnętrznej strony internetowej. Założenia strategiczne, procedury i standardy są regularnie aktualizowane i sprawdzane przez właściwe komisje tak, aby na czas odzwierciedlać zmiany na rynku, nowości produktowe oraz pojawiające się najlepsze praktyki.

PROFIL RYZYKA FINANSOWEGO GRUPY ING

Grupa ING stosuje zasady zintegrowanego zarządzania ryzykiem. Na tablicy zagrożeń umieszcza się obszary ryzyka, z którymi borykają się wszystkie oddziały bankowe i ubezpieczeniowe w odniesieniu do dochodów narażonych na ryzyko i kapitału narażonego na ryzyko. Pokazuje się wpływ dywersyfikacji w całej Grupie. Zarząd wykorzystuje tablicę ryzyka do monitorowania faktycznego profilu ryzyka (i zarządzania nim) w świetle apetytu na ryzyko, dominującego w Grupie. Tablica zagrożeń pozwala zarządowi identyfikować możliwe koncentracje ryzykownych czynników i wspierać proces podejmowania decyzji strategicznych. Informacje z tablicy zagrożeń przekazuje się zarządowi, a następnie komisji ryzyka, co kwartał.

Apetyt na ryzyko w Grupie ING określany jest przez zarząd jako część strategicznego procesu planowania. Definiuje się dopuszczalne typy i poziomy ryzyka. Struktura zarządcza ING w postaci „trzech linii obrony” gwarantuje to, że ryzykiem zarządza się zgodnie z poziomem apetytu na ryzyko w stopniu określonym przez EB. Apetyt na ryzyko rozkłada się równomiernie w całej Grupie, co wzmacnia kontrolę zagrożeń. Rola linii biznesowych polega na maksymalizacji wartości w obrębie ustalonych limitów ryzyka. Co kwartał zarząd zajmuje się monitoringiem zagrożeń finansowych i niefinansowych, sprawdzając czy znajdują się one w obrębie wyznaczonych granic, zgodnie z założeniami strategicznego procesu planowania.

W roku 2009 zrewidowano strukturę apetytu na ryzyko dla Grupy ING. Nowa struktura uzyskała aprobatę Zarządu. Apetyt na ryzyko jest w tej chwili dużo lepiej dopasowany do celów zarządzania kapitałowego, biorąc pod uwagę współczynniki wypłacalności. Nowa struktura zostanie w pełni wdrożona w roku 2010.

Metryki ryzyka w Grupie ING

Apetyt ryzyka w Grupie określa się w trzech, różnych metrykach, które prezentujemy poniżej:

- Dochody narażone na ryzyko; potencjalne zmniejszenie dochodów MSSF w następnym roku względem spodziewanych dochodów MSSF w umiarkowanym („1 na 10”) scenariuszu skrajnych warunków. Utrzymanie wysokiej jakości dochodów pomaga ING bronić się przed niższymi ocenami wystawianymi przez agencje ratingowe;
- Kapitał narażony na ryzyko; potencjalne obniżenie aktualnej wartości aktywów netto (w oparciu o wartość godziwą) w następnym roku względem spodziewanej wartości w umiarkowanym („1 na 10”) scenariuszu skrajnym warunków;
- Kapitał ekonomiczny; ilość kapitału wymaganego do zaabsorbowania niespodziewanych strat w skrajnych warunkach - przy docelowej ocenie ratingowej Grupy ING na poziomie AA.

Metryki ryzyka Grupy ING dotyczą najważniejszych aspektów różnych stopni srogości (skrajne warunki umiarkowane wobec skrajnych warunków silnych) oraz wskaźników efektywności w sytuacji, gdy ryzyko może się zmaterializować (wartość względem dochodów). Metryki dotyczące zagrożonych dochodów i kapitału są bardzo istotne z perspektywy akcjonariusza, ponieważ stanowią wgląd w poziom ryzyka podejmowanego przez ING w skrajnych warunkach umiarkowanych, tworzonych przez rynek w obrębie generowania zwrotów. Z perspektywy dłużnika i właściciela polisy ważniejszy jest kapitał ekonomiczny, gdyż pełni on funkcję bufora chroniącego przez ekstremalnymi stratami.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Najważniejsze podobieństwa i różnice między metrykami ryzyka zostały zilustrowane poniżej:

	Dochody narażone na ryzyko	Kapitał narażony na ryzyko	Kapitał ekonomiczny
Przedział ufności	90%	90%	99,95% (w oparciu o docelową ocenę ratingową na poziomie AA)
Analizowana metryka	Dochody MSSF	Wartość	Wartość
Odchylenie	Dochody MSSF przed kosztami ryzyka i korekta z tytułu zmienności rynku (w przyszłym roku)	Aktualna wartość aktywów netto w oparciu o wartości godziwe (w przyszłym roku)	Aktualna wartość aktywów netto w oparciu o wartości godziwe (w przyszłym roku)
Interpretacja	Potencjalne ograniczenie dochodów MSSF względem oczekiwań w scenariuszu skrajnych warunków umiarkowanych (tzn. 1 na 10)	Potencjalne ograniczenie wartości netto w scenariuszu skrajnych warunków umiarkowanych (tzn. 1 na 10)	Potencjalne ograniczenie wartości netto w scenariuszu skrajnych warunków ekstremalnych (tzn. 1 na 2000)

Analizując metryki dochodów i kapitału narażonego na ryzyko, nie wolno zapominać, iż nie mówimy o szacunkach strat w konkretnym scenariuszu niekorzystnej sytuacji. Poza tym, metryki nie biorą pod uwagę dobrowolnych interwencji kierownictwa w konkretnej sytuacji kryzysowej, opierając się na momentalnych scenariuszach szokowych.

Metodologia metryki wartości dochodów narażonych na ryzyko (EaR) została w roku 2009 zaktualizowana i dopasowana do zasad rachunkowości. Szczegółowe znaczenie ma poprawa komponentu zagrożenia w obrębie utraty wartości. Obecna metodologia uwzględnia potencjalną utratę wartości godziwej i lepiej odzwierciedla zagrożenia w sferze dłużnych papierów wartościowych. Zmiany te wpłyną prawdopodobnie na wzrost całkowitego poziomu EaR o 900 milionów EUR.

W skład zmodernizowanej struktury apetytu na ryzyko, która zostanie wdrożona w roku 2010, wejdą nowe metryki, np. Zagrożone Aktywa Ważone Ryzykiem dla ING Banku czy Zagrożona Wyplacalność Lokalna w pionie ING Insurance. Nowe metryki w połączeniu z już istniejącymi ułatwią zrozumienie przepływu współczynników kapitałowych w umiarkowanym scenariuszu warunków skrajnych (tzn. "1 na 10").

Rodzaje ryzyka

W profilu ryzyka ING uwzględnia się następujące, główne typy ryzyka związane z działalnością biznesową:

- Ryzyko kredytowe: ryzyko potencjalnej straty, spowodowane brakiem wypłacalności po stronie dłużników ING (w tym emitentów obligacji) lub kontrahentów handlowych;
- Ryzyko rynkowe: ryzyko potencjalnej straty, spowodowane niekorzystnym ustawieniem zmiennych rynkowych, takich jak: cena kapitału, cena nieruchomości, stopy procentowe i kursy walut. Te cztery zagrożenia dotyczą wszystkich rodzajów ryzyka rynkowego w działalności biznesowej prowadzonej przez ING.
- Ryzyko ubezpieczeniowe: zagrożenia takie jak: śmiertelność, zachorowalność, stan nieruchomości, ofiary – czyli czynniki związane z roszczeniami ubezpieczeniowymi wobec ING; w szczególności chodzi o to, że poziom prowizji i wpłacanych składek może okazać się niewystarczający do zaspokojenia roszczeń.
- Ryzyko operacyjne to możliwość poniesienia bezpośredniej bądź pośredniej straty w wyniku błędnego lub niewłaściwie prowadzonego procesu wewnętrznego, pomyłki ludzkiej, wady systemu lub wystąpienia niekorzystnego zdarzenia zewnętrznego. Obejmuje ryzyko utraty reputacji, a także zagrożenia prawne; w ryzyko operacyjne nie wlicza się zagrożeń strategicznych;
- Ryzyko biznesowe: narażenie na utratę wartości, spowodowaną fluktuacją marż, kosztów i kwot. Fluktuacje te mogą się pojawić ze względu na czynniki wewnętrzne, przemysłowe lub ogólno-rynkowe. Mówimy tutaj o zagrożeniach stanowiących nieodłączną część procesu podejmowania decyzji strategicznych i wydajności wewnętrznej.

Metodologię ryzyka biznesowego dla ING Banku zrewidowano w roku 2008 i w pierwszym kwartale 2009. Została bardziej dopasowana do metodologii stosowanej dla ING Insurance po to, by lepiej odzwierciedlać obroty, marże i wahania kosztów. Nowa metodologia ryzyka biznesowego dla ING Banku składa się z trzech komponentów: (i) zagrożeń w sferze obrotów/marż, (ii) zagrożeń w sferze wydatków oraz (iii) zagrożeń w sferze zachowań klientów. Wdrożono ją w pierwszym kwartale 2009 po tym, jak została zaakceptowana przez ORRC.

Omawiane powyżej metryki zagrożeń nie dotyczą ryzyka płynności, czyli możliwości, iż ING (bądź jeden z podmiotów zależnych) nie będzie w stanie wywiązać się ze swoich finansowych zobowiązań w momencie ich zapadalności (po uzasadnionym koszcie i na czas). Aby skutecznie zarządzać tym rodzajem ryzyka, ING powołało do życia specjalną strukturę zarządzającą. Struktura ta została omówiona bardziej szczegółowo w rozdziałach na temat ryzyka płynności – odrębnie dla ING Banku i ING Insurance.

Opis modeli, najważniejsze założenia i kluczowe zasady, wykorzystywane przez ING do wyliczania dochodów narażonych na ryzyko, kapitału narażonego na ryzyko i kapitału ekonomicznego, przedstawiono w rozdziale na temat modeli przekazywania informacji, pod koniec części poświęconej zarządzaniu ryzykiem.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Dochody narażone na ryzyko

Poziom dochodów narażonych na ryzyko (EaR) odzwierciedla poziom ryzyka, które może zostać zaabsorbowane przez ING względem swoich możliwości realizacji przychodów.

Dwie poniższe tabele pokazują wartości EaR w rozbiciu na rodzaj ryzyka – przy podziale między Bankiem a pionem Insurance oraz sumarycznie dla całej Grupy ING. Pokazane poziomy nie zostały zdywersyfikowane dla ING Banku i ING Insurance, tzn. dywersyfikacja nie została jeszcze ujęta w przedstawionych wartościach. Korzyść dywersyfikacji wykazano w odrębnym zestawieniu. Wiersz „Procentowa dywersyfikacja Bank-Insurance” pokazuje korzyści płynące z połączenia wartości EaR dla Banku i pionu Insurance. Przykładowo: 1% dla Ryzyka Kredytowo-Transferowego oznacza, iż wartość tego ryzyka dla całej Grupy jest o 1% niższa niż suma wartości Bank i Insurance dot. ryzyka kredytowo-transferowego. Podobnie kolumna „Procentowa dywersyfikacja ryzyka wewnętrznego” pokazuje korzyści płynące z połączenia różnych rodzajów ryzyka na poziomach: Bank, Insurance, Grupa. Taki format prezentacji różni się od formatu zastosowanego w raporcie rocznym 2008, a wartości w nim zawarte nie są tożsame z wartościami wykazanymi w zeszłym roku. Jednakże z racji tego, że różnice dotyczą jedynie innych sposobów prezentacji, finalne wartości dla Grupy ING pozostają bez zmian.

Dochody narażone na ryzyko według poszczególnych rodzajów ryzyka (dywersyfikacja grupowa)

	kredytowe i transferowe	rynkowe				Ubezpieczeniowe	Inne ryzyka	Suma	Dywersyfikacja Ryzyka	EaR/ dochody 2008
		Stopa proc.	Kapitał akcyjny	Nieruchomości	waluty					
2009										
ING Bank	2,117	510	85	454	135	0	1,750	607	38%	3,505
ING Insurance	1,378	259	753	428	224	194	211	260	39%	2,269
Dywersyfikacja Bank-Ubezpieczenia (%)	1%	4%	2%	6%	6%	0%	7%	16%		7%
ING Group Razem	3,471	737	821	825	337	194	1,814	730	40%	5,371

Dochody narażone na ryzyko według poszczególnych rodzajów ryzyka (dywersyfikacja grupowa)

	kredytowe i transferowe	rynkowe				Ubezpieczeniowe	Inne ryzyka	Suma	Dywersyfikacja Ryzyka	EaR/ dochody 2008
		Stopa proc.	Kapitał akcyjny	Nieruchomości	waluty					
2008										
ING Bank	2,519	444	303	476	89	0	357	626	30%	3,367
ING Insurance	320	61	699	525	224	214	223	344	42%	1,519
Dywersyfikacja Bank-Ubezpieczenia (%)	5%	9%	2%	6%	5%	0%	20%	26%		12%
ING Group Razem	2,699	458	982	936	297	214	466	714	36%	4,313

W roku 2009 wzrósł profil odnotowanych dochodów narażonych na ryzyko w ING. Wzrost nie wynika z podjęcia dodatkowego ryzyka, lecz z uwzględnienia zagrożeń, których nie wzięto pod uwagę w wyliczeniach w roku 2008. Ryzyko kredytowe wzrosło, ponieważ specjalne reguły utraty wartości dotyczące możliwości zbycia dłużnych papierów wartościowych, na mocy których wartość papierów wartościowych obniża się do wartości rynkowej, nawet jeśli straty kredytowe są dużo mniejsze, zostały tym razem lepiej uwzględnione na tablicy. Poza tym wartości odnoszące się do zagrożeń biznesowych wzrosły znacznie z racji uwzględnienia a) zagrożenia utraty wartości godziwej i b) ryzyka tego, iż obroty będą niższe niż zakładano.

Gdyby nie przeprowadzono rekonstrukcji modelu, o której mowa powyżej, profil EaR Grupy ING w roku 2009 obniżyłby się. Na przykład zmalałoby ryzyko kredytowe ze względu na wysoki stopień dokapitalizowania rezerw poczynionych w roku 2009. Obniżenie ryzyka kapitałowego wynika z poprawy sytuacji na rynkach, natomiast inwestycje kapitałowe oddaliły się od progów ryzyka utraty wartości.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Kapitał narażony na ryzyko

Poziom kapitału narażonego na ryzyko (CaR) pomaga ocenić, czy ING jest w stanie utrzymać dobrą pozycję finansową w umiarkowanym scenariuszu skrajnych warunków (tzn. „1 na 10”).

Dwie poniższe tabele pokazują wartości CaR w rozbiciu na rodzaj ryzyka – przy podziale między Bankiem a pionem Insurance oraz sumarycznie dla całej Grupy ING. Pokazane poziomy nie zostały zdywersyfikowane dla ING Banku i ING Insurance, tzn. dywersyfikacja nie została jeszcze ujęta w przedstawionych wartościach. Korzyść dywersyfikacji wykazano w odrębnym zestawieniu. Wiersz „Procentowa dywersyfikacja wewnętrzna” pokazuje korzyści płynące z połączenia wartości CaR dla wszystkich rodzajów ryzyka. Na przykład 39% dla ING Banku oznacza, że całkowita wartość dot. Banku dla wszystkich rodzajów ryzyka jest o 39% niższa niż suma poszczególnych wartości CaR dla określonych typów zagrożeń. Podobnie wiersz „Procentowa dywersyfikacja Bank-Insurance” pokazuje korzyści dywersyfikacji płynące z połączenia wartości CaR dla Banku i pionu Insurance dla poszczególnych rodzajów ryzyka w jedną wartość CaR dla Grupy na każdy typ zagrożenia. Taki format prezentacji różni się od formatu zastosowanego w raporcie rocznym 2008, a wartości w nim zawarte nie są tożsame z wartościami wykazanymi w zeszłym roku. Jednakże z racji tego, że różnice dotyczą jedynie innych sposobów prezentacji, finalne wartości dla Grupy ING pozostają bez zmian.

Kapitał narażony na ryzyko według poszczególnych rodzajów ryzyka (dywersyfikacja grupowa)

	kredytowe i transferowe	rynkowe				Ubezpieczeniowe	Biznesowe	Operacyjne	Dywersyfikacja ryzyka	Suma
		Stopa proc.	Kapitał akcyjny	Nieruchomości	Stopa proc.					
2009										
ING Bank	3,396	2,128	930	720	210	0	1,367	607	39%	5,673
ING Insurance	1,047	3,287	2,209	401	681	736	1,059	260	42%	5,609
Dywersyfikacja Bank-Ubezpieczenia (%)	0%	45%	8%	6%	5%	0%	21%	16%		18%
ING Group Razem	4,427	2,970	2,892	1,054	850	736	1,928	730	41%	9,240

Cała Grupa ING składa się z ING Bank i ING Insurance, z wyłączeniem długu zasadniczego w wysokości EUR 7,170 milionów EUR w ramach Grupy ING.

Kapitał narażony na ryzyko według poszczególnych rodzajów ryzyka (dywersyfikacja grupowa)

	kredytowe i transferowe	rynkowe				Ubezpieczeniowe	Biznesowe	Operacyjne	Dywersyfikacja ryzyka	Suma
		Stopa proc.	Kapitał akcyjny	Nieruchomości	Stopa proc.					
2008										
ING Bank	2,852	2,169	760	773	416	0	357	626	36%	5,097
ING Insurance	710	2,146	1,641	473	608	758	801	344	44%	4,226
Dywersyfikacja Bank-	0%	24%	4%	6%	6%	0%	18%	26%		12%
ING Group Razem	3,562	3,294	2,306	1,171	960	758	955	714	40%	8,223

Cała Grupa ING składa się z ING Bank i ING Insurance, z wyłączeniem długu zasadniczego w wysokości EUR 4,728 milionów EUR w ramach Grupy ING.

Wartość CaR znacząco wzrosła w roku 2009, głównie z powodu zwiększonego ryzyka kredytowego, kapitałowego i biznesowego.

Wzrost ryzyka kredytowego został spowodowany w głównej mierze migracją ratingową. Wyższe ryzyko kapitałowe wynika przede wszystkim z poprawy sytuacji na rynkach. Większe wartości inwestycji kapitałowych przekładają się na rosnące ekspozycje. Wzrost ryzyka biznesowego dla Banku jest wynikiem reklasyfikacji zagrożeń w sferze zachowań klientów i przeniesienia ich z poziomu ryzyka stóp procentowych do poziomu ryzyka biznesowego. Ryzyko zachowań klientów nierozzerwalnie wiąże się z portfelami detalicznymi. Przykłady: ryzyko odpływu z portfeli oszczędnościowych, ryzyko modelu przedpłaty na kredyty hipoteczne. Mimo że na początkowym etapie reklasyfikacja doprowadziła do obniżenia poziomu ryzyka stóp procentowych dla Banku, redukcja ta została zbilansowana przez uwzględnienie ryzyka stóp procentowych względem inwestycji wykorzystujących podstawowy kapitał akcyjny.

Poniższa tabela pokazuje wartości EaR i CaR dla poszczególnych linii biznesowych. Pokazane poziomy nie zostały zdywersyfikowane dla ING Banku i ING Insurance, tzn. dywersyfikacja nie została jeszcze ujęta w przedstawionych wartościach. Korzyść dywersyfikacji wykazano w odrębnym zestawieniu. Wiersz „Procentowa dywersyfikacja Bank-Insurance” pokazuje korzyści dywersyfikacji płynące z połączenia wartości CaR dla Banku i pionu Insurance dla poszczególnych rodzajów ryzyka w jedną wartość CaR dla Grupy na każdy typ zagrożenia. Taki format prezentacji różni się od formatu zastosowanego w raporcie rocznym 2008, a wartości w nim zawarte nie są tożsame z wartościami wykazanymi w zeszłym roku. Jednakże z racji tego, że różnice dotyczą jedynie innych sposobów prezentacji, finalne wartości dla Grupy ING pozostają bez zmian.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

CaR i EaR według poszczególnych linii biznesowych

	Earnings at Risk		Capital at Risk	
	2009	2008	2009	2008
Bankowość hurtowa (Wholesale banking)	2,186	2,310	2,238	2,752
Bankowość detaliczna (Retail banking)	1,124	788	1,747	1,365
ING Direct	565	558	1,575	1,143
Corporate Line Bank	120	110	1,240	513
Dywersyfikacja % Bank	12%	11%	17%	12%
ING Bank	3,505	3,367	5,673	5,097
Insurance Americas	1,738	790	3,812	2,467
Insurance Asia/Pacific	232	250	678	1,038
Insurance Europe	718	655	1,593	1,278
Corporate Line Insurance	134	208	768	782
Dywersyfikacja % Bank	20%	20%	18%	24%
ING Insurance	2,269	1,519	5,609	4,226
Dywersyfikacja Bank-Ubezpieczenia %	7%	12%	18%	12%
ING Group	5,371	4,313	9,240	8,223

Dywersyfikacja Bank-Insurance względem EaR została zredukowana z 12% do 7%, ponieważ wzrósł komponent ryzyka kredytowego. Dywersyfikacja ryzyka kredytowego między Bankiem a pionem Insurance prawie nie istnieje. Dywersyfikacja Bank-Insurance względem CaR wzrosła z 12% do 18%. Główną siłą sprawczą jest tu wzrost kompensacyjnych pozycji w zakresie ryzyka stóp procentowych.

Kapitał ekonomiczny w Grupie ING

ING Bank przekazuje na zewnątrz dane na temat kapitału ekonomicznego od roku 1999, ING Insurance ujawniło te informacje po raz pierwszy w roku 2007. Podstawowe zasady ujawniania danych są co prawda te same, ale informacje na temat kapitału ekonomicznego ING Banku i ING Insurance wylicza się obecnie na podstawie (częściowo) odrębnych modeli (więcej informacji w rozdziale na temat modeli przekazu informacji, w dalszej części opracowania). Modele te mogą różnić się między sobą sposobami wyliczeń i agregacji ze względu na odrębne praktyki i standardy rynkowe, stosowane w branży ubezpieczeń i bankowej.

Kapitał ekonomiczny Grupy ING wyliczany jest przy pomocy tych samych metod agregacyjnych w branży bankowej i ubezpieczeniowej.

Poniższa tabela przedstawia strukturę kapitału ekonomicznego w Grupie ING. Więcej informacji na temat kapitału ekonomicznego (EC) znajduje się w dalszej części opracowania, w akapitach dotyczących operacji bankowych i ubezpieczeniowych.

Kapitał ekonomiczny Grupy ING (miliardy EUR)

	2009	2008
ING Bank	23.1	22.4
ING Insurance	18.1	13.7
Efekt konsolidacji	-6.2	-5.4
ING Group Razem	35.0	30.7

Potencjalny wpływ ryzyka kapitałowego na Grupę ING ze strony zobowiązań w zakresie emerytur dla pracowników nie jest obecnie uwzględniany w łącznych metrykach zagrożeń grupy. Sam wpływ EC w obszarze zobowiązań emerytalnych dla pracowników oblicza się odrębnie. Z punktu widzenia zarządzania kapitałem, nie ma w tej chwili potrzeby tworzenia dodatkowych rezerw kapitałowych na zobowiązania emerytalne ING.

Kapitał ekonomiczny Grupy ING jest o 15% niższy niż suma części składowych (banku i ubezpieczeń). Na kształt takiej właśnie konsolidacji składają się trzy czynniki:

1. Pozycje kompensacyjne między Bankiem a pionem Insurance, szczególnie w obliczu zagrożeń związanych ze stopami procentowymi, gdy długoterminowe aktywa Banku równoważone są długoterminowymi zobowiązaniami pionu ubezpieczeń;
2. Dywersyfikacja między klasami aktywów Banku i pionu ubezpieczeń, oparta o zauważalne korelacje, np. mniej niż jedna pełna korelacja między pozycjami kapitału akcyjnego Insurance a pozycjami nieruchomości Banku;
3. Dywersyfikacja między zagrożeniami dla Banku i pionu Insurance, oparta o korelacje fachowych opinii, np. nie do końca perfekcyjna korelacja między incydentami ryzyka operacyjnego w Banku a ryzykiem stóp procentowych w pionie ubezpieczeń.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

15-procentowa korzyść dywersyfikacyjna wykorzystana w roku 2009 opiera się na kalkulacjach poczynionych na poziomie Grupy ING (2008: 15%).

Poniższa tabela prezentuje wpływ poszczególnych czynników potęgujących ryzyko na korzyści płynące z konsolidacji:

Wpływ na konsolidację		
	2009	2008
Zagrożenia ze strony stop procentowych	70%	60%
Ryzyko posiadania kapitału akcyjnego	7%	7%
Ryzyko w obszarze wymiany walut	1%	1%
Ryzyko w obszarze nieruchomości	2%	3%
Ryzyko kredytowe	1%	3%
Ryzyko biznesowe	13%	12%
Ryzyko operacyjne	6%	14%
Suma	100%	100%

Wyliczanie ryzyka w ING Banku i ING Insurance

Całościowy apetyt na ryzyko w Grupie ING przekłada się na konkretne limity, rozchodzące się w dół po wszystkich szczeblach organizacji, na przykład:

- Limity ryzyka kredytowego w operacjach bankowych i ubezpieczeniowych;
- Limity narażonej na ryzyko wartości rynkowej w operacjach ubezpieczeniowych;
- Limity narażonych na ryzyko wartości/AML w operacjach bankowych;
- Śmiertelność i limity koncentracyjne w operacjach ubezpieczeniowych.

Przedstawione poniżej dane na temat ryzyka pokazują w jaki sposób pomiary ryzyka, wykorzystywane przez organizację, łączą się z tabelą ryzyka Grupy i kapitałem ekonomicznym.

ING BANK

ING Bank zajmuje się sprzedażą szerokiej gamy produktów. Zarząd jest odpowiedzialny za zarządzanie ryzykami związanymi z działalnością ING Banku. Ryzyko finansowe, pojawiające się w wyniku działań sprzedażowych, zarządzane jest przez departament kredytów korporacyjnych i departament ryzyka rynkowego. Zagrożeniami operacyjnymi natomiast zarządza departament operacyjnego ryzyka korporacyjnego.

PROFIL RYZYKA ING BANKU

Kapitał ekonomiczny ING Banku

Jednym z głównych narzędzi zarządzania ryzykiem w ING Banku jest kapitał ekonomiczny (EC), wykorzystywany do określania wielkości kapitału, potrzebnego jednostce biznesowej bądź transakcyjnej do poradzenia sobie ze stojącymi przed nią zagrożeniami ekonomicznymi. ING Bank wdrożył EC do użytku wewnętrznego w roku 1998. Od roku 1999 ujawnia informacje na temat EC podmiotom zewnętrznym. W poniższych tabelach pokazano EC ING Banku w rozbiciu na rodzaj ryzyka i linię biznesu.

Kapitał ekonomiczny (dywersyfikacja w samym Banku) według kategorii ryzyka

	2009	2008
Ryzyko kredytowe (w tym ryzyko transferowe)	9,991	8,686
Ryzyko rynkowe	8,435	10,349
Ryzyko biznesowe	2,581	1,221
Ryzyko operacyjne	2,074	2,151
Suma operacji bankowych	23,081	22,407

EC (dywersyfikacja w samym Banku) według linii biznesowych

	2009	2008
Bankowość hurtowa	8,662	9,849
Bankowość detaliczna	7,166	6,169
ING Direct	4,466	4,050
Corporate Line Bank *	2,787	2,339
Suma operacji bankowych	23,081	22,407

* Corporate Line obejmuje fundusze na poziomie ING Banku oraz wewnętrzne transakcje między jednostkami biznesowymi i Linią Korporacyjną (Corporate Line); zarządza nimi kierownictwo kapitałowe.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Przedstawione liczby odzwierciedlają efekty dywersyfikacji w obrębie ING Banku, w tym redukcję ryzyka między poszczególnymi kategoriami zagrożeń. Nie wzięto pod uwagę efektów dywersyfikacji, pojawiających się w wyniku połączenia działań ING Banku i ING Insurance. Ryzyko biznesowe jest uwzględnione w kategorii założeń pozostałych, przeznaczonych na pokrycie niespodziewanych strat, mogących się pojawić w wyniku zmian obrotów, marż i kosztów.

Model kapitału ekonomicznego ING Banku przedstawiono szczegółowo w dalszej części niniejszego opracowania, w rozdziale dotyczącym modeli.

Mimo podjęcia szeregu działań ograniczających ryzyko, pogorszenie się cyklu kredytowego doprowadziło do wzrostu kapitału na ryzyko kredytowe. Począwszy od roku 2009, zagrożenia związane z zachowaniem klientów księguje się jako ryzyko biznesowe, a nie rynkowe. Stąd wzrost ryzyka biznesowego. Spadek kapitału na ryzyko rynkowe zawdzięczamy działaniom ograniczającym ryzyko.

Działania ograniczające ryzyko na polu bankowości komercyjnej doprowadziły do redukcji kapitału. Jeśli chodzi o bankowość detaliczną, wzrost wartości kapitałowych akcji strategicznych i słabszy portfel detaliczny wyjaśniają wzrost kapitału ekonomicznego. Migracje kredytowe w obrębie sekurytyzacji są głównym czynnikiem sprawczym, wyjaśniającym wzrost kapitału w ING Direct.

Kapitał ekonomiczny nie jest elementem rachunkowości. W sposób naturalny podlega on gwałtownym zmianom i aktualizacjom w wyniku mieszania portfeli ING i rozwoju sytuacji rynkowej. W ING trwa proces dogłębnej analizy głównych założeń w obszarze modeli kapitału ekonomicznego. Podejmowane są próby zbliżenia struktury kapitału ekonomicznego do struktury kapitału regulacyjnego, a także uwzględnienia efektów ekstremalnych warunków rynkowych zeszłego roku. Na dzień 01.01.2010 może to mieć poważny wpływ na wartości kapitału ekonomicznego w zakresie przyszłych zagrożeń kredytowych.

ING BANK – RYZYKO KREDYTOWE

Ryzyko kredytowe polega na możliwości poniesienia strat z powodu niewypłacalności dłużników (w tym emitentów obligacji) lub kontrahentów handlowych. Zagrożenia kredytowe można podzielić na pięć zasadniczych kategorii: a) udzielanie pożyczek (w tym gwarancji i akredytyw); b) inwestycje; c) transakcje przed rozliczeniem (produkty pochodne, finansowanie papierów wartościowych, handel walutą); d) rynki pieniężne i e) rozliczenia. Korporacyjne kierownictwo ds. ryzyka kredytowego (CCRM) odpowiada za zarządzanie ryzykiem kredytowym, ponoszonym przez jednostki Grupy ING, w tym zagrożenia występujące w konkretnych krajach. Struktura CCRM opiera się na trzech działach ING Banku (bankowości indywidualnej, bankowości hurtowej i ING Direct) i ING Insurance. Dyrektor generalny CCRM jest osobą funkcjonalnie odpowiedzialną za globalną sieć pracowników zajmujących się zagrożeniami kredytowymi, a szefowie działów zarządzania ryzykiem kredytowym raportują bezpośrednio do niego.

Działania CCRM wspierają dedykowane systemy informacji o ryzyku kredytowym oraz wewnętrzne metodologie pomiaru zagrożeń kredytowych, dostosowane do dłużników, emitentów i kontrahentów. CCRM sprzyja powstawaniu spójności w obrębie całej organizacji ryzyka kredytowego poprzez implementację wspólnych strategii postępowania w obliczu zagrożeń, opracowywanie konkretnych metodologii, podręczników i narzędzi w całej Grupie.

Polityka kredytowa Grupy ING polega na utrzymaniu zdywersyfikowanego międzynarodowo portfela pożyczek i obligacji, a także na unikaniu dużych koncentracji zagrożeń. Szczególną wagę przykładają się do kierowania projektami w obrębie działów biznesowych, ustalając limity dla poszczególnych krajów, indywidualnych kredytobiorców i ich grup. Jednym z głównych celów sektora bankowego jest wzmocnienie działań relacyjno-bankowych, przy jednoczesnym utrzymaniu surowych wymagań i kontroli w zakresie wewnętrznych zagrożeń i zwrotów.

Analizy kredytowe koncentrują się na badaniu stosunku zagrożeń do potencjalnych korzyści. Poziom analizy kredytowej jest funkcją wielkości zagrożenia, terminu spłaty zadłużenia, struktury (np. zapłaconych należności) obiektu oraz podejmowanego ryzyka. Pod względem zarządzania ryzykiem kredytowym obligacje finansowe dzieli się na udzielanie pożyczek, inwestycje, rozliczenia z góry, rynek pieniężny i rozliczenia. ING stosuje metodę RAROC (zwrot z korekty ryzyka na strukturze kapitału), umożliwiającą pomiar skuteczności różnych działań i powiązań z generowaniem wartości dla akcjonariuszy. Implementacja metody RAROC pomaga skupiać się na zagrożeniach względem nagród w procesie podejmowania decyzji, stymuluje też optymalne wykorzystanie małych ilości kapitału. Wewnętrznie wykorzystuje się bardziej złożone narzędzia na bazie RAROC, zapewniając właściwą równowagę zagrożeń i nagród w portfelu i w obrębie parametrów koncentracji. Analitycy kredytowi ING korzystają z ogólnie dostępnych informacji, łącząc je z wynikami dochodzeń wewnętrznych w oparciu o dane przekazywane przez klientów, porównania z podobnymi grupami, porównania z innymi firmami z branży i inne techniki kwantytatywne.

Ryzyko związane z udzielaniem pożyczek

Ryzyko pożyczkowe pojawia się w momencie, gdy ING udziela pożyczki klientowi lub wystawia gwarancję w imieniu klienta. Jest to najbardziej powszechna kategoria ryzyka, w skład której wchodzi: pożyczki terminowe, kredyty odnawialne, przekroczenia stanu rachunku, hipoteki, gwarancje, akredytywy, itd. Ryzyko mierzy się w umownych kwotach obowiązku finansowego, zobowiązującego klienta do spłaty, nie biorąc pod uwagę narosłych i niezapłaconych odsetek, amortyzacji rat ani utraty wartości.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Ryzyko związane z inwestycjami

Ryzyko związane z inwestycjami odnosi się do niebezpieczeństwa niewypłacalności kredytowej oraz ryzyka migracji ratingowej, związanych z inwestycjami ING w obligacje, skrypty dłużne, sekurytyzacje i podobne papiery wartościowe w obrocie publicznym. Ryzyko inwestycyjne pojawia się w momencie, gdy ING nabywa (syntetyczne) obligacje z zamiarem posiadania ich przez dłuższy okres (najczęściej aż do zapadalności). Obligacje, nabywane z zamiarem odsprzedaży w krótkim okresie, rozpatruje się w kategorii ryzyka handlowego – mierzonego i monitorowanego przez departament CMRM. Biorąc pod uwagę zagrożenia kredytowe, ryzyko inwestycyjne mierzy się po oryginalnych kosztach (cena zakupu) pomniejszonych o ewentualne przedpłaty i amortyzacje, nie wliczając w nie narosłych i niezapłaconych odsetek ani efektów utraty wartości.

Ryzyko rynków pieniężnych

Ryzyko rynku pieniężnego pojawia się, gdy ING lokuje depozyty krótkoterminowe u kontrahenta po to, by zarządzać nadmierną płynnością. Depozyty na rynkach pieniężnych są zwykle krótsze (trwają najczęściej od jednego do siedmiu dni). W przypadku niewypłacalności kontrahenta, ING może stracić zdeponowane środki kapitałowe. Ryzyko rynku pieniężnego mierzy się więc jako hipotetyczną wartość lokaty, z wykluczeniem narosłych i niezapłaconych odsetek i efektów utraty wartości.

Ryzyko przed rozliczeniem

Ryzyko przed rozliczeniem pojawia się w momencie, gdy kontrahent nie realizuje płatności za transakcję przed rozliczeniem, a ING zostaje zmuszone do zamiany kontraktu poprzez podpisanie umowy z innym kontrahentem po aktualnej (możliwe, że niekorzystnej) cenie rynkowej. Ryzyko przed rozliczeniem (potencjalne bądź oczekiwane) to koszt zastąpienia przez ING transakcji rynkowej na rynku inną transakcją rynkową. Kategoria ryzyka kredytowego wiąże się z produktami takimi jak: opcje, swapy oraz transakcje finansujące papiery wartościowe. W miejscach, gdzie następuje wzajemna wymiana wartości, kwota nieuregulowanego ryzyka kredytowego opiera się zazwyczaj na wartości zastąpienia (rynek do rynku) plus potencjalnej koncepcji przyszłej zmienności w historycznym, 7 letnim horyzoncie czasowym i 99 procentowym poziomie ufności.

Ryzyko rozliczeniowe

Ryzyko rozliczeniowe pojawia się wtedy, gdy następuje wymiana wartości (fundusze, instrumenty, towary) dla tych samych bądź różnych dat wartości, a jej wynik nie zostaje zweryfikowany dopóki ING nie zapłaci za swoją część transakcji. Ryzyko polega na tym, że ING wywiązuje się ze swoich zobowiązań, a kontrahent nie. Ryzyko rozliczeniowe można najczęściej wykluczyć bądź znacznie ograniczyć dzięki realizacji transakcji w oparciu o metody rozliczania typu dostawa-zapłata (DVP) tak, jak odbywa się to w większości izb rozrachunkowych lub przy realizacji pisemnych zobowiązań do regulowania wzajemnych roszczeń według wartości netto.

W odniesieniu do transakcji, gdzie rozliczenie DVP nie jest możliwe, ING wprowadza limity rozliczeń w ramach procesu zatwierdzania kredytu. Ryzyko rozliczeniowe jest wtedy monitorowane i zarządzane przez jednostki zarządzania ryzykiem kredytowym. Jest ono niwelowane w jeszcze większym stopniu przez zastosowanie procedur operacyjnych, w których wymogiem są potwierdzenia handlowe ze strony kontrahentów w odniesieniu do wszystkich szczegółów transakcji, a także przez przyjętą na szczeblu międzynarodowym dokumentację, np. umowy główne międzynarodowego stowarzyszenia swapów i produktów pochodnych (ISDA). Oprócz tego ING regularnie bierze udział w realizacji projektów we współpracy z innymi instytucjami finansowymi po to, by usprawniać i opracowywać nowe systemy i mechanizmy rozrachunkowe, służące dalszemu niwelowaniu poziomu ryzyka rozliczeniowego. Ze względu na bardzo krótkoterminowy charakter ekspozycji rozliczeniowej (jedna doba), zagrożenia tego rodzaju nie mają wpływu na kapitał ekonomiczny ani regulacyjny i nie uwzględnia się ich w raportach na temat ponoszonego ryzyka.

Ryzyko związane z określonym krajem

Chodzi o zagrożenia występujące w związku z tym, co dzieje się w konkretnym państwie (bądź grupie państw). Mogą się pojawić w obrębie każdej z pięciu, opisanych powyżej kategorii. W skład wszystkich transakcji i pozycji handlowych, generowanych przez ING, wchodzi ryzyko związane z określonym krajem. Dzieli się je następnie na zagrożenia natury handlowej i transferowej. Ryzyko ekonomiczne to ryzyko koncentracji, związane z dowolnym wydarzeniem w zagrożonym kraju, mogącym mieć wpływ na transakcje i inne ekspozycje, niezależnie od waluty. Ryzyko transferowe to ryzyko powstałe ze względu na nieumiejętność ING bądź któregoś z kontrahentów wywiązania się ze zobowiązań w danej walucie z powodu wydarzeń mających miejsce w danym kraju.

W krajach aktywności ING sprawdza się regularnie profile ryzyka i opracowuje oceny ratingowe poszczególnych państw. Na tych ocenach, a także na apetycie na ryzyko w ING definiuje się limity państwowe. Ekspozycje związane z udzielaniem pożyczek, inwestycjami, działaniami przed rozliczeniem oraz działaniami rynkowymi są następnie (codziennie) mierzone i analizowane w świetle tych limitów. Limity ryzyka krajowego wyznacza się w zakresie zagrożeń transferowych w głównej mierze na rynkach wschodzących.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Określanie nieuregulowanego ryzyka kredytowego

Liczbę odnoszącą się do rynków pieniężnych i udzielania pożyczek są przeważnie kwotami nominalnymi, natomiast kwoty odnoszące się do działań inwestycyjnych opierają się na oryginalnych wartościach, które zostały zainwestowane, minus spłaty. W skład ekspozycji pozabilansowych wchodzi akredytywy i gwarancje, powiązane z kategorią ryzyka pożyczkowego. Poza tym, do ekspozycji pozabilansowych wlicza się też część niewykorzystanych limitów, związanych ze średnim (statystycznie) wykorzystaniem niewykorzystanej części limitu między momentem pomiaru a teoretycznym momentem statystycznej niewypłacalności. Kwoty te określa się łącznie mianem „nieuregulowanego ryzyka kredytowego”.

Ekspozycje związane z sekurytyzacją (finansowanie wspomagane przez aktywa, papiery wartościowe wspomagane przez hipoteki komercyjne/mieszkaniowe i obligacje zabezpieczone) zaprezentowano oddzielnie. Kwoty te również odnoszą się do wysokości zainwestowanych środków przed podjęciem jakichkolwiek działań kończących się utratą wartości czy też wprowadzeniem korekt na rynek do rynku. Również ta kwota powinna zostać określona mianem „nieuregulowanego ryzyka kredytowego”.

Polityka zabezpieczeń

Podobnie jak w przypadku wszystkich instytucji finansowych, szczególnie banków, ING funkcjonuje w branży podejmowania ryzyka kredytowego w sposób wyważony i przemyślany. Wiarygodność kredytowa naszych klientów, partnerów handlowych i inwestycji podlega ciągłej analizie i ocenie. Nieustannie sprawdzamy ich zdolność do wywiązania się z finansowych zobowiązań wobec ING. W trakcie realizacji procesu tworzenia nowych pożyczek, limitów handlowych, inwestowania, analizowania istniejących kredytów, pozycji handlowych i inwestycji, ING określa wartość i rodzaj ewentualnego zabezpieczenia, które klient powinien przedstawić ING. Obowiązuje ogólna zasada mówiąca o tym, że im niższy poziom postrzeganej wiarygodności kredytowej pożyczkobiorcy lub kontrahenta finansowego, tym poważniejsze, wymagane zabezpieczenie. W obrębie działań handlowych kontrahenta, ING aktywnie uczestniczy w realizacji różnych układów prawnych, w których ING lub/i jego kontrahenci muszą oddać w zastaw zabezpieczenie w celu zabezpieczenia fluktuacji rynkowych swoich udziałów. Na rodzaj i kwotę zabezpieczeń, wymaganych lub wpłacanych przez ING, wpływ mają także przepisy różnych systemów prawnych. ING realizuje również od czasu do czasu kredytowe transakcje zabezpieczające, a także korzysta z innych, podobnych instrumentów, w celu ograniczenia postrzeganego ryzyka kredytowego względem określonego kredytobiorcy czy portfela. Rodzaj przyjmowanych zabezpieczeń zależy od struktury pożyczki lub pozycji. Tak więc – ponieważ portfel ING jest wysoce zdywersyfikowany – profil otrzymywanych zabezpieczeń jest niemniej różnorodny i nie dominuje w nim żaden, sprecyzowany typ gwarancji.

PROFIL RYZYKA KREDYTOWEGO W ING BANKU

Ekspozycja kredytowa ING Banku jest związana w głównej mierze z tradycyjnym udzielaniem pożyczek klientom indywidualnym i przedsiębiorstwom, a w drugiej kolejności z inwestycjami w obligacje i inne zabezpieczone aktywa. Pożyczki dla klientów indywidualnych to przede wszystkim kredyty hipoteczne, zabezpieczone domem lub mieszkaniem. Pożyczki (w tym emitowane gwarancje) dla przedsiębiorstw są często zabezpieczane zastawem, ale mogą być niepełne ze względu na wyniki wewnętrznej analizy wiarygodności kredytowej pożyczkobiorcy. Obligacje w portfelu inwestycyjnym nie posiadają zwykle zabezpieczeń. Aktywa sekurytyzowane takie jak papiery wartościowe gwarantowane hipoteką (MBS) czy papiery wartościowe gwarantowane aktywami (ABS) są zabezpieczone częścią pro rata podstawowej, zdywersyfikowanej puli aktywów (hipotekami komercyjnymi lub mieszkaniowymi, kredytami samochodowymi i innymi aktywami), pozostającej w rękach emitenta papieru wartościowego. Ostatni duży obszar ryzyka kredytowego obejmuje ekspozycje kredytowe przed rozliczeniem, pojawiające się w wyniku prowadzenia działań handlowych, w tym tych związanych z obrotem produktami pochodnymi, transakcjami ponownego zakupu, pożyczaniem papierów wartościowych, a także z transakcjami walutowymi.

W zakresie operacji bankowych ING stosuje różne ceny rynkowe i techniki pomiaru po to, by określić wielkość ryzyka kredytowego, związanego z działaniami przed rozliczeniem. Techniki te wyliczają wstępnie prawdopodobną, przyszłą ekspozycję ING na portfelach handlowych i klientach indywidualnych. Umowy główne to kontrakty dotyczące zabezpieczeń i zastawów, podpisywane najczęściej w celu redukcji ryzyka kredytowego.

Kredyty nieregularne

Pożyczki renegocjowane

Kredytowe działania restrukturyzacyjne, podejmowane przez ING, koncentrują się na zarządzaniu relacjami z klientem, ulepszaniu profilu ryzyka kredytobiorcy, maksymalizacji ściągальności zaciągniętych pożyczek oraz – jeśli tylko istnieje taka możliwość – unikaniu egzekucji i zajęć hipotecznych. Działania te podejmowane są chętnie i aktywnie. W głównej mierze dotyczą klientów hurtowych oraz małych i średnich przedsiębiorstw (klientów biznesowych), którzy jeszcze nie stali się niewypłacalni. Do działań podejmowanych najczęściej należą: wydłużenie terminu spłat, pomoc w reorganizacji finansowej, pomoc w planowaniu zarządzającym, opóźnianie egzekucji, modyfikacja warunków kredytu, odraczanie płatności określonych rat w oczekiwaniu na poprawę warunków. W zakresie pożyczek hipotecznych o charakterze konsumenckim i mieszkaniowym (konsumenci) nasze podejście bardziej koncentruje się na samym portfelu.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Działania restrukturyzacyjne, podejmowane przez ING w odniesieniu do pożyczkobiorców biznesowych zaczynają się najczęściej od określenia pozycji na liście kontrolnej. Pożyczkobiorcy z listy kontrolnej mają swoje oceny (1-19). Pozycja na liście może znaleźć się w obrębie statusu restrukturyzacji (15-19) lub odzyskiwania (20-22). Większość pożyczkobiorców z listy kontrolnej wraca do statusu regularnego. W odniesieniu do konsumentów umieszczenie kogoś na liście kontrolnej "potencjalnie problematycznych pożyczek" spowodowane jest najczęściej opóźnieniami w spłacie rat (powyżej 1 miesiąca). Osoba taka otrzymuje ocenę 18-19 (lub porównywalny status w oparciu o zwiększone prawdopodobieństwo niewypłacalności). Zarządzanie restrukturyzowanymi relacjami oddaje się wtedy w ręce standardowych departamentów bankowości komercyjnej lub nie realizuje się go w ogóle.

Sytuacja w zakresie renegotiowanych pożyczek ING, których spłaty byłyby w przeciwnym wypadku opóźnione lub nastąpiłaby utrata wartości wygląda w sposób następujący:

Renegotiowane pożyczki ING Banku, których spłaty byłyby opóźnione lub nastąpiłaby utrata wartości (kredyty nieregularne)

	2009	2008
Ze statusu restrukturyzacji (18-19) do statusu	2,737	1,183
Od statusu poprawy (20-22) do statusu regularnego lub statusu restrukturyzacji (1-19)	6,105	3,556
Suma renegotiowanych pożyczek	8,842	4,739

Suma ta dzieli się na klientów biznesowych i indywidualnych w sposób następujący:

Renegotiowane pożyczki dla klientów biznesowych, których spłaty byłyby opóźnione lub nastąpiłaby utrata wartości

	2009	2008
Ze statusu restrukturyzacji (18-19) do statusu	2,737	1,183
Od statusu poprawy (20-22) do statusu regularnego lub statusu restrukturyzacji (1-19)	2,895	978
Suma renegotiowanych pożyczek biznesowych	5,632	2,161

W obszarze klientów biznesowych podejście ING jest bardzo pro-aktywne, celem ING jest pomoc przedsiębiorstwom w poprawie ich sytuacji finansowej. Duże wzrosty w roku 2009 stanowią odzwierciedlenie zmian jakie nastąpiły w wyniku kryzysu finansowego.

Renegotiowane pożyczki konsumenckie i hipoteczne, których spłaty byłyby w przeciwnym wypadku opóźnione

	2009	2008
Od statusu poprawy (20-22) do statusu regularnego lub statusu restrukturyzacji (1-19)	3,210	2,578
Suma renegotiowanych pożyczek konsumenckich i hipotecznych	3,210	2,578

Wzrost całkowitej sumy renegotiowanych pożyczek konsumenckich i hipotecznych jest odzwierciedleniem rosnących kwot w portfelu oraz pro-aktywnego podejścia ING do zarządzania, polegającego - między innymi - na automatyzacji wysyłania listów przypominających i ostrzeżeń do kredytobiorców, którzy w przeciwnym wypadku mogliby popaść w finansowe tarapaty. Kredytobiorcy konsumenci nie posiadają statusu restrukturyzacji.

Przeterminowane zobowiązania

ING regularnie sprawdza stan swojego portfela pod względem zaległości płatniczych. Szczególnie dokładnie monitoruje się portfele detaliczne (co miesiąc) po to, by mieć pewność, iż nie pojawiły się zasadnicze zmiany w zaległościach. Przyjmuje się zwykle, że zobowiązanie staje się przeterminowane, jeżeli spłata odsetek bądź głównych kwot zadłużenia spóźnia się więcej niż jeden dzień. W praktyce pierwsze 5-7 dni opóźnienia płatniczego rozpatruje się w kategoriach operacyjnych w obszarze pożyczek detalicznych i kredytów dla małych firm. Po upływie tego terminu wysyła się do dłużnika list przypominający od przeterminowanych płatności. Jeżeli zobowiązanie nie zostanie uregulowane w przeciągu 90 dni, przechodzi w ręce jednego z działów odpowiedzialnych za „pożyczki problematyczne”. Aby ograniczyć liczbę niezapłaconych terminowo zobowiązań, jednostki bankowości ING zachęcają klientów do zakładania automatycznych zleceń płatności na swoich rachunkach oszczędnościowo-rozliczeniowych.

Jakość kredytowa: portfel ING Banku, kredyty nieregularne

	2009	2008
Nie nastąpiła utrata wartości, brak przeterminowania	790,377	817,069
Przeterminowanie nastąpiło, ale brak utraty wartości	7,404	7,224
Utrata wartości	11,983	8,592
	809,764	832,885

⁽¹⁾ W oparciu o udzielone pożyczki (tylko kredyty konsumenckie i hipoteki mieszkaniowe).

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Analiza terminowości spłat (przeterminowanych, ale bez utraty wartości): portfel ING Banku, kredyty nieregularne^(1, 2)

	2009	2008
Przeterminowane 1-30 dni	5,967	5,844
Przeterminowane 31-60 dni	1,281	1,223
Przeterminowane 61-90 dni	156	157
	7,404	7,224

(1) W oparciu o udzielone pożyczki (tylko kredyty konsumenckie i hipoteki mieszkaniowe).

(2) Kwota aktywów finansowych przeterminowanych, ale nie tracących na wartości, w zakresie działań niezwiązanych z udzielaniem kredytów nie była istotna.

Brak istotnej koncentracji określonych rodzajów struktury kredytowej w portfelu przeterminowanych płatności oraz portfelu utraconej wartości.

ING dba o płatność zobowiązań przeterminowanych, ale nie tracących na wartości szczególnie mocno w obrębie kredytów konsumenckich i hipotek mieszkaniowych. Ogólnie rzecz biorąc, wszystkie kredyty, których płatność nie zostanie uregulowana w przeciągu 90 dni klasyfikuje się automatycznie w kategorii utraty wartości. Utrata wartości może zazwyczaj nastąpić przed upływem 90 dni w odniesieniu do portfeli pożyczek hurtowych zobowiązań powiązanych z papierami wartościowymi. Dzieje się tak na przykład wtedy, gdy analizy ING wykazują, iż dany klient prawdopodobnie nie będzie w stanie wywiązać się ze swoich finansowych zobowiązań, ogłasza upadłość lub składa wniosek o ochronę upadłościową. W niektórych przypadkach złamanie umów finansowych może również skutkować przeklasyfikowaniem umowy do kategorii utraconej wartości.

Zajęcia hipoteczne

Ogólne założenia polityki ING nie przewidują zajęć hipotecznych w stosunku do niewypłacalnych dłużników. ING stara się raczej sprzedawać zastawione przez osobę prawną aktywa w myśl zapisów umów o zabezpieczeniach i zastawach, podpisanych z dłużnikami. W nielicznych przypadkach, gdy ING jest zmuszone do przeprowadzenia zajęcia hipotecznego zastawionych aktywów, stara się jak najszybciej te aktywa wyprzedać. W zależności o wewnętrznych oszacowań, definiujących najbardziej korzystne i najszybsze zwroty dla ING, zbywanie zajętych aktywów może dotyczyć jednorazowo całego majątku dłużnika lub sprzedaje się je jedno po drugim.

Kredyty z utratą wartości: portfel ING Banku, nieregularne kredyty według sektorów gospodarki

	2009	2008
Osoby prywatne	4,589	3,718
Nieruchomości	1,528	1,094
Przemysł	933	1,036
Produkty spożywcze, napoje, higiena osobista	681	397
Budownictwo	628	676
Usługi	611	270
Media	583	135
Transport i Logistyka	415	146
Inne	2,015	1,120
Suma	11,983	8,592

Powyższa tabela przedstawia podział nieuregulowanych zobowiązań kredytowych (w tym utratę wartości) na poszczególne branże w zakresie pożyczek i pozycji, sklasyfikowanych jako kredyty problematyczne, objętych rezerwami. ING utrzymuje w tym portfelu konkretne i łączne rezerwy w wysokości odpowiednio 1,067 miliona EUR i 799 milionów EUR (2007: 711 milionów EUR/680 milionów EUR), przedstawiające różnicę między amortyzowanym kosztem portfela i szacowaną kwotą do odzyskania, pomniejszoną o efektywną stopę odsetek. Dodatkowo, zawiązano 1,005 miliona EUR rezerw na prawidłowych kredytach.

Rezerwy na przyszłe zobowiązania

Portfel kredytowy jest bez przerwy analizowany. Formalną analizę przeprowadza się co kwartał po to, by określić kwoty rezerw na pokrycie ewentualnych toksycznych długów, stosując metodę „z dołu do góry”. Wnioski z przeprowadzonych analiz omawia szczegółowo Komisja Rezerw ING (IPC) – organ doradczy, rekomendujący zarządowi zdefiniowanie rezerw na określonych poziomach. W rozumieniu ING Banku kredyty z utraconą wartością to te, wobec których istnieje prawdopodobieństwo (w oparciu o aktualne dane i współczesne wydarzenia), iż wynikające z umowy kredytowej sumy odsetek i kwot głównych nie będą wpłacane na konto ING zgodnie z zapisami podpisanej umowy.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Rezerwy na przyszłe zobowiązania: portfel ING Banku

	Bankowość hurtowa		Bankowość detaliczna		ING Direct		Suma: ING Bank	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Bilans otwarcia	1,024	921	1,070	771	517	309	2,611	2,001
Zmiany w strukturze grupy	0	2	-3	0	0	0	-3	2
Odpisy	-520	-260	-493	-399	-204	-69	-1,217	-728
Środki odzyskane	21	24	125	63	2	4	148	91
Wzrost/(spadek) rezerw na utracone kredyty	1,211	596	997	401	765	283	2,973	1,280
Różnice kursowe	-28	-17	-12	-36	-8	3	-48	-50
Inne zmiany	-80	-242	27	270	-12	-13	-65	15
Bilans zamknięcia	1,628	1,024	1,711	1,070	1,060	517	4,399	2,611

Zgodnie z trendami w gospodarce światowej, koszty ryzyka zaczęły rosnąć w roku 2008. Trendy te nie zmieniły się w roku 2009, choć ich tempo zostało zredukowane w drugiej połowie roku.

Zabezpieczenie spłat

W ramach finansowania papierów wartościowych jednostki ING podpisują często umowy o sprzedaży i wykupie zbywalnych papierów wartościowych. Transakcje te realizuje na wiele, prawnych sposobów. Najbardziej znane z nich to: umowy wykupu i odkupu, transakcje typu buy/sellback i sell/buyback, kontrakty o pożyczaniu papierów wartościowych. Wartość zbywalnych papierów wartościowych, posiadanych przez ING w formie zabezpieczenia spłat zobowiązań kredytowych na mocy jednej z powyższych umów, wynosiła 82,1 miliarda EUR na dzień 31.12.2008 i 120,2 miliarda EUR na dzień 31.12.2007. Ograniczenie jest proporcjonalne do generalnej tendencji spadkowej w otwartym handlu papierami wartościowymi na koniec roku 2008 w porównaniu z końcem roku 2007. Sumy te nie obejmują składników gotówkowych transakcji ani zabezpieczeń papierów wartościowych na mocy umów trójstronnych (w których sumy główne nie stanowią własności ING ani posiadanego zabezpieczenia). Stosuje się generalną zasadę, według której zbywalne papiery wartościowe (otrzymane w wyniku tych transakcji) można odsprzedać lub oddać w zastaw przy okazji realizacji innych (podobnych) transakcji. W takich przypadkach ING ma obowiązek zwrotu ekwiwalentu w papierach wartościowych.

Klasy ryzyka

Klasy zagrożeń definiuje się w oparciu o jakość ekspozycji pod względem wiarygodności kredytowej, rozciągającej się od oceny inwestycyjnej do oceny problemu, wyrażonej w odpowiednikach S&P.

Klasy ryzyka w portfelu ING Banku według linii biznesowych, jako % sumy kredytów nieregularnych ⁽¹⁾

	Bankowość hurtowa		Bankowość detaliczna		ING Direct ⁽²⁾		Suma: ING Bank	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
1 (AAA)	3.7%	9.3%	0.2%	1.3%	19.8%	27.6%	7.8%	12.6%
2-4 (AA)	18.7%	19.3%	3.5%	5.7%	17.2%	17.1%	13.4%	14.5%
5-7 (A)	21.4%	16.7%	4.9%	4.0%	18.3%	15.6%	15.2%	12.5%
8-10 (BBB)	20.7%	23.2%	37.5%	34.3%	25.0%	22.2%	27.4%	26.2%
11-13 (BB)	22.0%	23.3%	40.9%	42.9%	11.4%	14.8%	24.5%	26.6%
14-16 (B)	8.5%	5.8%	7.7%	6.9%	5.6%	1.5%	7.3%	4.8%
17-22 (CCC & Ocena problemowa)	5.0%	2.4%	5.3%	4.9%	2.7%	1.2%	4.4%	2.8%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

⁽¹⁾ W oparciu o pomiary ryzyka kredytowego obecne w procesie udzielania pożyczek, przed rozliczeniem, na rynku pieniężnym i inwestycyjnym. Oceny wskazują na prawdopodobieństwo niewypłacalności, nie biorą pod uwagę zastawów i zabezpieczeń.

⁽²⁾ Zabezpieczone obligacje przedstawiono na bazie zewnętrznych ocen kredytowych emitenta. Emisje zabezpieczonych obligacji są zwykle lepiej oceniane zewnętrznie pod względem kredytowym niż emisje zwykle ze względu na kształt strukturalny obligacji zabezpieczonych.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Klasy ryzyka w portfelu ING Banku, jako % sumy kredytów nieregularnych ⁽¹⁾

		Kredyty		Inwestycje		Rynek pieniężny		Przed rozliczeniem		Suma: ING Bank	
		2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
1	(AAA)	0.8%	1.3%	36.9%	49.8%	1.2%	7.1%	5.9%	8.1%	7.8%	12.6%
2-4	(AA)	7.0%	4.2%	29.4%	28.8%	45.6%	57.3%	26.1%	48.3%	13.4%	14.5%
5-7	(A)	9.1%	10.2%	23.1%	15.0%	40.9%	26.3%	46.7%	21.5%	15.2%	12.5%
8-10	(BBB)	35.0%	36.1%	6.5%	3.6%	7.2%	4.8%	11.0%	11.2%	27.4%	26.2%
11-13	(BB)	32.7%	37.8%	1.8%	1.5%	4.7%	4.4%	7.3%	7.2%	24.5%	26.6%
14-16	(B)	9.9%	6.6%	0.6%	0.6%	0.2%	0.1%	1.8%	2.7%	7.3%	4.8%
17-22	(CCC & Ocena problemowa)	5.5%	3.8%	1.7%	0.7%	0.2%		1.2%	1.0%	4.4%	2.8%
		100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

⁽¹⁾ W oparciu o pomiary ryzyka kredytowego obecne w procesie udzielania pożyczek, przed rozliczeniem, na rynku pieniężnym i inwestycyjnym, Oceny wskazują na prawdopodobieństwo niewypłacalności, nie biorą pod uwagę zastawów i zabezpieczeń.

W ING Banku nastąpiła umiarkowana migracja w dół pod względem klas ryzyka, szczególnie z klasy AA do klas o gorszej jakości. Jej podstawową siłą sprawczą było ograniczenie znaczenia niektórych sekurytyzacji, w szczególności w ING Direct. W ciągu roku wzrosły również oceny problemowe. Efekty negatywne zostały umiarkowanie zrównoważone przez przesunięcie w kierunku bardziej jakościowych kontrahentów w zakresie działań na rynku pieniężnym i przed rozliczeniem.

Koncentracja ryzyka: portfel ING Banku w poszczególnych sektorach ⁽¹⁾⁽²⁾

	Bankowość hurtowa		Bankowość detaliczna		ING Direct		Suma: ING Bank	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Klienci indywidualni	0.2%	0.2%	70.5%	68.4%	49.7%	44.1%	38.2%	34.5%
Niebankowe instytucje finansowe	13.0%	13.5%	1.9%	2.0%	20.0%	29.9%	11.8%	15.0%
Banki komercyjne	19.5%	20.4%	0.8%	1.2%	14.4%	15.4%	12.0%	13.1%
Rządy centralne	12.3%	12.8%	1.8%	1.5%	8.6%	2.7%	7.8%	6.2%
Nieruchomości	13.8%	12.5%	4.1%	3.9%	0.8%	0.6%	6.6%	6.2%
Zasoby naturalne	8.7%	6.9%	0.8%	0.7%			3.4%	2.9%
Banki centralne	3.7%	2.4%	0.3%	1.6%	2.8%	4.5%	2.3%	2.8%
Transport & Logistyka	5.6%	5.4%	1.5%	1.6%			2.5%	2.6%
Usługi	3.2%	3.5%	3.3%	3.1%	0.1%		2.2%	2.3%
Inne	20.0%	22.4%	15.0%	16.0%	3.6%	2.8%	13.2%	14.4%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

⁽¹⁾ Na bazie całkowitej sumy ryzyka kredytowego we właściwej kolumnie, przy wykorzystaniu wewnętrznych metod pomiaru ryzyka kredytowego w ING

⁽²⁾ Nie pokazano oddzielnie sektorów ekonomicznych poniżej 2%. Zostały one przedstawione w części "Inne"

ING Direct kontynuowało dywersyfikację w kierunku mieszkaniowych kredytów hipotecznych przy jednoczesnej redukcji portfeli sekurytyzacji i obligacji. Zwiększona koncentracja na polu „Rządy Centralne” w pionie ING Direct wynikała z transakcji typu Alt-A, zawartej z rządem holenderskim. Następujące sektory nie przeszły 2,0% progu w roku 2009: przemysł spożywczy, napoje i sektor higieny osobistej (2008: 2.2%), przemysł ogólny (2,1%), przemysł budowlany (2,0%).

Największe ekspozycje ekonomiczne: portfel pożyczek w ING Banku, w rozbięciu na kraje ⁽¹⁾⁽²⁾

Miliardy EUR	Commercial Banking		Retail Banking		ING Direct		Total ING Bank	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Holandia	54.8	56.2	187.0	171.9	17.7	1.0	259.5	229.1
Niemcy	11.2	12.5	0.2	0.2	70.3	61.5	81.7	74.2
Belgia	26.5	25.6	52.9	52.6	0.9	1.1	80.3	79.3
USA	31.3	35.3	0.6	0.2	48.2	63.6	80.1	99.1
Hiszpania	12.3	15.2	0.4	0.4	36.4	40.1	49.1	55.7
Australia	4.4	4.3	0.1		31.8	23.0	36.3	27.3
Francja	23.0	23.4	0.8	0.7	5.1	4.2	28.9	28.3
Włochy	13.6	14.7	0.6	0.5	12.2	12.8	26.4	28.0
Wielka Brytania	13.9	15.8	0.2	0.2	12.1	13.5	26.2	29.5
Kanada	0.7	1.4	0.0	0.0	21.8	17.4	22.5	18.8
Polska	9.0	9.7	6.2	2.1			15.2	11.8
Turcja	0.7	0.8	9.0	8.6			9.7	9.4

⁽¹⁾ Obejmuje jedynie ekspozycje całkowite przekraczające 9 miliardów EUR, w tym ekspozycje wewnątrz ING Insurance

⁽²⁾ Kraj rezydencji dłużnika

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Zgodnie ze strategią podejmowania działań ograniczających ryzyko przez ING, sytuacja w portfelach w większości krajów była odzwierciedleniem ogólnej sytuacji portfeli. Rozwój ING Direct w Holandii i osłabienie w USA są wynikiem transakcji typu Alt-A, przeprowadzonej z holenderskim rządem. Na wzrost w Australii największy wpływ wywarły efekty zmian kursu wymiany walut. Natomiast w Kanadzie wzrost ekspozycji spowodowany został przede wszystkim dynamicznym rozwojem portfela mieszkaniowych kredytów hipotecznych.

ING BANK – RYZYKA RYNKOWE

Ryzyko rynkowe polega na tym, że wszelkie ruchy w obrębie zmiennych rynkowych, takich jak: stopy procentowe, ceny kapitału akcyjnego, kursy walut, ceny nieruchomości, mogą wpłynąć negatywnie na dochody banku, jego wartość rynkową bądź płynność. Ryzyko rynkowe pojawia się w działalności handlowej lub bankowej. Pozycje handlowe utrzymuje się ze względu na czerpanie korzyści z krótkoterminowych ruchów cen, natomiast pozycje bankowe powinno się utrzymywać w dłuższej perspektywie czasowej lub z powodu ochrony innych pozycji.

W ING Banku ryzyko rynkowe (w tym zagrożenia płynności) kontrolowane jest przez Komisję ds. Aktywów i Zobowiązań (ALCO). Ostatnie słowo należy zawsze do ALCO Bank - organu określającego ogólny apetyt na ryzyko w zakresie zagrożeń rynkowych. Funkcje ALCO rozłożone są regionalnie, za wyjątkiem ING Direct, które posiada swoją własną komisję ALCO. Linie biznesowe bankowości detalicznej i bankowości hurtowej są reprezentowane przez regionalne i lokalne komisje ALCO. Struktura ALCO w centrach ING Banku usprawnia zarządzanie metodą „z góry na dół”, umożliwia ustalanie limitów, a także monitorowanie i kontrolę zagrożeń rynkowych. Zapewnia się w ten sposób właściwą implementację apetytu na ryzyko w ING Banku.

Korporacyjne kierownictwo ds. ryzyka rynkowego (CMRM) jest specjalnym, niezależnym departamentem odpowiedzialnym za opracowywanie i wykonywanie funkcji zarządzania ryzykiem rynkowym banku we współpracy z ALCO. Struktura CMRM odzwierciedla fakt, iż w zarządzanie ryzykiem odbywa się często na poziomie regionalnym lub lokalnym. Raportowanie typu „z dołu do góry” pozwala poszczególnym szczeblom kierowniczym na wszechstronną ocenę zagrożeń rynkowych.

Kierownictwo CMRM odpowiada za implementację właściwych strategii i procedur w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym oraz monitorowania przestrzegania wytycznych. Ważnym elementem funkcji zarządzania ryzykiem rynkowym jest ocena zagrożeń w odniesieniu do nowych produktów i usług. Poza tym CMRM musi utrzymywać odpowiednią strukturę limitów, zgodnie z apetytem na ryzyko w ING Banku. Poszczególne firmy mają obowiązek stosowania się do limitów, zatwierdzanych finalnie przez ALCO Bank. Informacje o naruszeniach w tym zakresie są regularnie przekazywane kierownictwu wyższego szczebla, a firma, dopuszczająca się naruszeń, musi każdorazowo podjąć odpowiednie działania, zmierzające do ograniczenia zagrożenia.

Ryzyko rynkowe w portfelach handlowych

Organizacja

W portfelach handlowych są utrzymywane pozycje na profesjonalnych rynkach finansowych w celu czerpania korzyści z krótkoterminowych ruchów cen. W portfelach tych ryzyko rynkowe pojawia się z powodu ekspozycji na różne czynniki ryzyka rynkowego, takie jak: stopy procentowe, ceny kapitału akcyjnego, kursy walut.

Finansowa Komisja ds. Ryzyka Rynkowego (FMRC) – w oparciu o wytyczne określone przez ALCO Bank – ustala limity ryzyka rynkowego na poziomie łącznym i biurowym, a także zatwierdza nowe produkty. CMRM doradza FMRC i ALCO Bankowi w kwestiach apetytu na ryzyko rynkowe i działań bankowości hurtowej.

Kierownictwo CMRM Trading zarządza ryzykiem rynkowym w obszarze portfeli handlowych bankowości hurtowej (głównie rynków finansowych), ponieważ jest to jedyna linia biznesowa, na której realizowane są ważne działania handlowe. Działania handlowe obejmują ułatwiania dla klientów prowadzących działalność gospodarczą, kształtowanie warunków rynkowych, przejmowanie własności na rynkach gotówkowych i rynkach produktów pochodnych. Dział CMRM Trading odpowiada za rozwój i implementację strategii ryzyka handlowego oraz metod pomiaru zagrożeń, a także za monitorowanie ekspozycji na ryzyko według uzgodnionych limitów handlowych i zatwierdzanie modeli polityki cenowej. Kierownictwo CMRM analizuje ponadto mandaty handlowe, pełniąc rolę bramkarza w procesie analizy produktów. Zarządzanie ryzykiem rynków handlowych odbywa się na różnych poziomach organizacyjnych – począwszy od działu CMRM Trading, a skończywszy na konkretnych obszarach biznesowych i biurach handlowych.

Pomiar

Najważniejszym narzędziem pomiaru ryzyka dla kierownictwa CMRM jest metodologia wartości zagrożonej (VaR), charakteryzująca się 99 procentowym, jednostronnym poziomem zaufania, maksymalną stratą dobową, która może się pojawić ze względu na zmiany w czynnikach ryzyka, np. w stopach odsetkowych, kursach walut, cenach kapitału akcyjnego, spreadach kredytowych, itd., jeśli pozycje pozostaną niezmiennie przez jeden dzień. Wpływ historycznych ruchów na rynku na dzisiejszy portfel mierzy się w oparciu o równo ważone, obserwowane ruchy rynkowe, zachodzące w poprzednim roku. ING wykorzystuje metodologię VaR o jednodniowym horyzoncie do pomiaru ryzyka wewnętrznego, kontroli i testów zwrotnych i metodologię VaR o dziesięciodniowym horyzoncie do oszacowania kapitału regulacyjnego. Model VaR ING został zatwierdzony przez centralny bank w Holandii i może być wykorzystywany do wyliczania kapitału regulacyjnego w obrębie najważniejszych działań handlowych.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

CMRM wdrożyło przełomowy model symulacyjny VaR w celu opracowywania raportów w zakresie skonsolidowanego ryzyka w księgach rachunkowych. Model ten zastąpił wykorzystywaną wcześniej metodę wariancji-kowariancji. Od 01.01.2009 ING zdecydował się na strategię fazowanego rozszerzania rynku, której pierwsza faza została wdrożona po otrzymaniu aprobaty ze strony DNB. W fazie tej wyliczenia dla portfeli linearnych i pochodnych pozycji kapitałowych nie były prowadzone w oparciu o symulację metodą wariancji-kowariancji, ale o symulację historyczną. Większość pozostałych zagrożeń nieliniowych i konkretnych ciągle mierzy się metodą Monte Carlo lub wariancji-kowariancji. Niedługo wszelkie ryzyka konkretne i nieliniowe zostaną zastąpione faktycznymi wynikami symulacji historycznej, opartej w głównej mierze na rewaluacji. Harmonizacja metodologii VaR to jeden z głównych celów strategicznych CMRM na rok 2010.

Ograniczenia

VaR charakteryzuje się pewnymi ograniczeniami jako metoda pomiaru ryzyka. Wykorzystuje ona dane historyczne do prognozowania przyszłych zachowań cenowych. Jednak przyszłe zachowania cenowe mogą znacznie różnić się od zachowań z przeszłości. Co więcej, wykorzystanie jednodniowego okresu przetrzymywania (dziesięciodniowego w przypadku kalkulacji regulacyjnych) dopuszcza możliwość likwidacji lub objęcia ochroną wszystkich pozycji w portfelu w ciągu jednego dnia. Założenie to może się nie sprawdzić w okresie braku płynności i niepokoju rynkowych. Opieranie się na 99-procentowym poziomie zaufania oznacza, iż pomiar VaR nie uwzględnia żadnych strat występujących poza tym poziomem.

Komitet Bazylejski zaproponował dodanie do obecnie funkcjonującej struktury kapitału regulacyjnego VaR w obrębie ekspozycji handlowych elementu IRC (Incremental Risk Charge) i wartości Stressed VaR, aby przeciwdziałać niedociągnięciom bieżącej struktury ryzyka. Element IRC powinien doprowadzić do tego, że obciążenia kapitałowe programu Bazylea II obejmą zagrożenia, których nie ujęto w bieżącym 99-procentowym, dziesięciodniowym modelu VaR, jak np. brak wypłacalności czy migracje kredytowe. Wymagania Bazylei II odnośnie do przyrastających obciążeń kapitałowych (IRC) zaczną obowiązywać od roku 2011.

Weryfikacja historyczna

Weryfikacja historyczna jest techniką polegającą na stałym monitoringu wiarygodności wykorzystywanego modelu VaR. Mimo iż modele VaR potrafią oszacować potencjalne wyniki w przyszłości, szacunki te opierają się na historycznych danych rynkowych. Wykonując weryfikację historyczną, faktyczny wynik dzienny porównuje się z jednodniową wartością VaR. Oprócz wykorzystywania faktycznych wyników z weryfikacji historycznej, ING bierze także pod uwagę wyniki hipotetyczne, które służą pomiarowi rezultatów z wyłączeniem handlu śróddziennego, opłat i prowizji. Jeśli faktyczna bądź hipotetyczna strata przekracza wartość VaR, mamy do czynienia ze „zjawiskiem”. Biorąc pod uwagę jednostronny, 99 procentowy poziom zaufania, stosowany przez ING, wystąpienia „zjawiska” można się spodziewać co 100 dni roboczych. Żadne „zjawiska” nie wystąpiły w roku 2008 (rok wcześniej też nie). Nie było sytuacji, w której dzinna strata handlowa przekroczyłaby dzienną, skonsolidowaną wartość VaR bankowości hurtowej ING. ING opracowuje raporty na temat wyników weryfikacji historycznej co kwartał, przysyłając je do holenderskiego banku centralnego.

Testowanie w skrajnych warunkach

Testy warunków skrajnych stosuje się w celu monitorowania zagrożeń rynkowych w warunkach ekstremalnych. Z racji tego, że pomiar VaR nie generuje oszacowań potencjalnych strat, które mogą się pojawić w rezultacie ekstremalnych zdarzeń rynkowych, ING robi specjalne testy, sprawdzające ryzyko rynkowe w warunkach ekstremalnych. Scenariusze warunków skrajnych opierają się na historycznych i hipotetycznych wydarzeniach ekstremalnych. W wyniku przeprowadzenia testów w warunkach skrajnych powstaje liczba wydarzeń ryzykownych, stanowiąca szacunkowe wyliczenie wyniku rachunku zysków i strat, spowodowanego potencjalnym wydarzeniem i jego wpływem na globalną sytuację bankowości korporacyjnej ING. Liczba ta jest wyliczana co tydzień. Ryzyko wydarzeń ograniczane jest przez ALCO Bank. ING prowadzi własną politykę w jego zakresie, jej metody nie są powszechnie akceptowane przez inne banki czy instytucje finansowe, jak to ma miejsce w przypadku modelu VaR. ING określa warunki ekstremalne dla poszczególnych państw i rynków (stałe dochody, kapitał akcyjny, kurs wymiany, czynniki kredytowe, produkty pochodne). Scenariusze i parametry podlegają weryfikacji historycznej względem ekstremalnych warunków rynkowych, które faktycznie miały miejsce na danym rynku. Jeśli zachodzi taka konieczność, ING ocenia konkretne scenariusze warunków skrajnych w formie zabezpieczenia dodatkowego. Konkretnie scenariusze odnoszą się do faktycznych i rzeczywistych problemów, takich jak brak stabilizacji politycznej w niektórych regionach, ataki terrorystyczne, gwałtowne skoki cen energii.

Pozostałe kontrole w sferze handlu

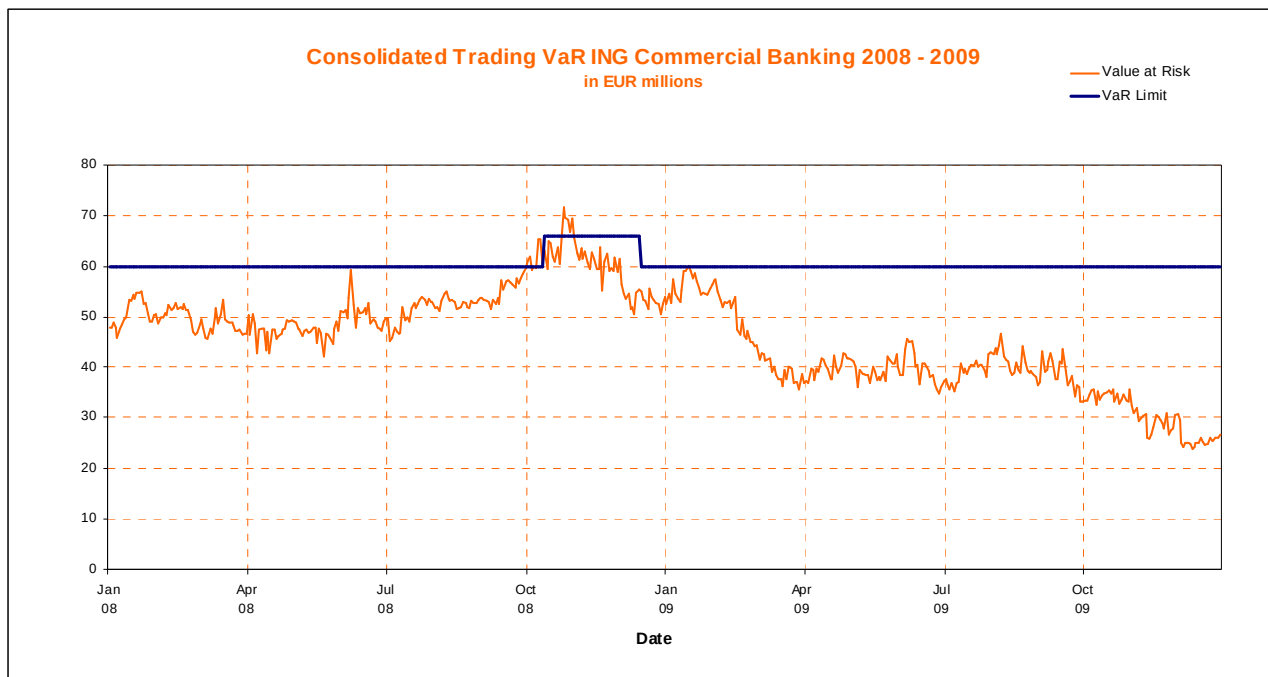
Najważniejszymi limitami przy kontroli portfeli handlowych są pomiary VaR oraz limity wydarzeń ryzykownych. Poza tym ING stosuje cały szereg innych limitów wspierających metodę VaR i ryzyka zdarzeń. Limity pozycji i wrażliwości wykorzystuje się w celu niedopuszczenia do powstania dużych koncentracji w obrębie konkretnych emitentów, sektorów bądź krajów. Inne limity ryzyka ustala się w stosunku do działań w obrębie handlu egzotycznymi produktami pochodnymi. Ryzyko rynkowe tych produktów kontrolują specjalne ograniczenia.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Rozwój ryzyka handlowego na rynku

Poniższy wykres obrazuje rozwój wartości VaR typu „overnight” przy 99 procentowym poziomie zaufania i jednodniowym horyzoncie czasowym. Wartość VaR typu „overnight” została przedstawiona w odniesieniu do portfela handlowego bankowości hurtowej ING, której ryzykiem zarządzało kierownictwo CMRM Trading w roku 2007 i 2008. Kilka ksiąg bankowych podlega kierownictwu procesu ryzyka handlowego, z racji czego nie ujęto ich w tabeli ryzyka niehandlowego, ale zawarto w wykresie i tabeli ryzyka handlowego na następnych stronach.

W roku 2009 VaR typu „overnight” dla portfela handlowego bankowości hurtowej ING plasowała się w zakresie od 25 do 60 milionów EUR. Odnotowano jedno niewielkie przekroczenie limitu w omawianym okresie. 16.01.2009 limit VaR w wysokości 60 milionów EUR został przekroczony o 50.000 EUR.

Średnia wartość VaR na przestrzeni roku 2009 była znacznie niższa niż rok wcześniej (średnia VaR 2009: 39 miliony EUR; średnia VaR 2008: 53 milionów EUR). Po ekstremalnej zmienności rynku w czwartym kwartale 2008, która nastąpiła w konsekwencji bankructwa kilkunastu instytucji finansowych, i ponurych prognozach ekonomicznych na przyszłość, wartość VaR obniżyła się do poziomu 27 milionów EUR w czwartym kwartale 2009. Redukcja ta spowodowana została w znacznej mierze działaniami ING zmierzającymi w kierunku ograniczenia ryzyka, a także obniżeniem się zmienności innych rynków finansowych.

Poniższe tabele prezentują dalsze szczegóły w zakresie wartości VaR portfela handlowego bankowości korporacyjnej ING na lata 2008-2009.

Skonsolidowana handlowa wartość VaR: bankowość hurtowa ING

	Minimum		Maksimum		Średnia	Koniec roku	
	2009	2008	2009	2008		2009	2008
Waluty obce	1	4	11	9	5	3	7
Kapitał akcyjny	4	5	11	13	7	5	7
Stopa procentowa	20	33	54	58	33	24	43
Dywersyfikacja ⁽¹⁾					-6	-5	-3
Suma wartości VaR	24	42	60	72	39	27	54

⁽¹⁾ Sumy wartości VaR dla kolumn Minimum i Maksimum nie można wyliczać na podstawie indywidualnych komponentów, gdyż obserwacje rynków indywidualnych oraz sumy wartości VaR mogą mieć miejsce innego dnia.

Uwaga: powyższe nagłówki zgadzają się z nagłówkami wykorzystywanymi do celów zarządzania ryzykiem wewnętrznym. Nie dotyczą pozycji w sprawozdaniu finansowym.

Ogólnie rzecz biorąc, poziom handlowej wartości VaR był w roku 2008 nie tylko wyższy, ale również bardziej ruchomy. Rynek stóp procentowych, w skład którego wchodzi zarówno ogólna stopa procentowa jak i ekspozycje spreadów kredytowych, wywarł największy wpływ na handlową wartość VaR.

Na poniższej tabeli widać największe pozycje handlowe w wymianie walutowej, pozycje korporacyjnych spreadów kredytowych oraz pozycje stóp procentowych. Wrażliwości korporacyjnych spreadów kredytowych rozbite zostały na różne sektory i klasy ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Najważniejsze pozycje walutowe

	2009		2008
Rynek walutowy		Rynek walutowy	
Amerykański dolar	-266	Dolar singapurski	-91
Chiński yuan	208	Meksykańskie peso	69
Bułgarski lev	37	Południowokoreański	-68
Polski Złoty	31	Amerykański dolar	55
Południowokoreański won	20	Chiński yuan	46

Najważniejsze pozycje stóp procentowych i spreadów kredytowych

tysiące EUR	2009		2008
Stopa procentowa (Bpv⁽¹⁾)		Stopa procentowa	
Strefa Euro	-1,175	Strefa Euro	-1,272
Stany Zjednoczone	-359	Meksyk	-289
Meksyk	-153	Stany Zjednoczone	241
Wielka Brytania	-109	Południowa Korea	-111
Japonia	107	Tajwan	60
Spread kredytowy (Bpv⁽¹⁾)		Spread kredytowy	
Stany Zjednoczone	-115	Strefa Euro	-247
Strefa Euro	-86	Stany Zjednoczone	-187
Meksyk	-57	Meksyk	-97
Japonia	-17	Japonia	-56
Rosja	-13	Wielka Brytania	-32

⁽¹⁾ Bpv (wartość punktu bazowego) odnosi się do wrażliwości rachunku zysku i strat na wzrost w wysokości jednego punktu bazowego w stopie procentowej bądź spreadzie kredytowym.

Wrażliwość spreadów kredytowych względem kasy i sektora ryzyka (na koniec roku 2009)

W tysiącach EUR	2009		2008	
Spread kredytowy (Bpv⁽¹⁾)	Koropracje	Instytucje	Koropracje	Instytucje finansowe
Klasy ryzyka				
1 (AAA)	-18	-145	-20	-40
2-4 (AA)	-18	-34	-19	-115
5-7 (A)	83	-100	4	-88
8-10 (BBB)	16	14	-75	-103
11-13 (BB)	-12	-20	-37	-54
14-16 (B)	-21	20	-6	-18
17-22 (CCC i Ocena problematyczna)	-47	-11	-21	-2
Brak ocen ratingowych	15	-16	-19	-28
Suma	-2	-292	-193	-448

⁽¹⁾ Bpv (wartość punktu bazowego) odnosi się do wrażliwości rachunku zysku i strat na wzrost w wysokości jednego punktu bazowego w spreadzie kredytowym,

Ryzyko rynkowe w portfelach niehandlowych

Organizacja

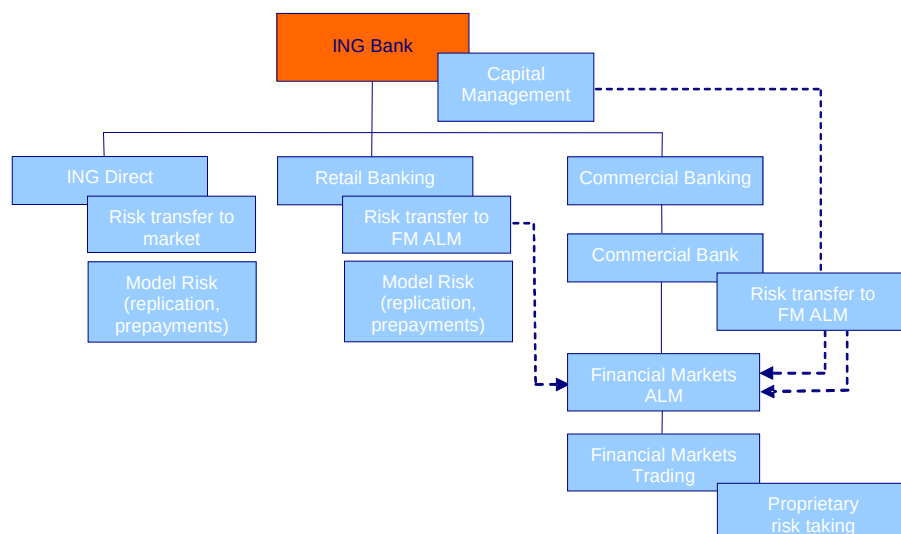
Pozycje w księgach ING Banku zalicza się do kategorii działań handlowych lub niehandlowych (bankowych). Najważniejszym aspektem tego podziału jest przeznaczenie poszczególnych pozycji. Pozycje w księgach bankowych są z reguły utrzymywane w dłuższym terminie (lub do czasu zapadalności) albo w celu ochrony innych pozycji bankowych, związanych z działalnością komercyjną (np. w księdze hipotecznej).

Ryzyko stóp procentowych w księgach bankowych

Ryzyko stóp procentowych w księgach bankowych to zagrożenie, iż na rynkową wartość lub dochody ING Banku, pochodzące z pozycji niehandlowych, negatywny wpływ będą miały zmiany stóp procentowych. ALCO Bank powołał do życia specjalną strukturę zarządzania aktywami i zobowiązaniami (ALM) w celu przypisania jasno określonych zakresów odpowiedzialności za podejmowane ryzyko i generowane zwroty w strukturze ksiąg bankowych. Struktura ALM umożliwia wydzielenie trzech rodzajów działań: inwestowanie własnego kapitału, działalność komercyjna oraz zarządzanie pozycją strategicznego ryzyka stóp procentowych banku w wyznaczonych księgach ALM. Poniższy rysunek przedstawia strukturę ALM ING Banku, na podstawie której monitoruje się i mierzy ryzyko stóp procentowych:

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Pozycje dotyczące zarządzania kapitałem ING Banku, tzn. własnymi funduszami (kapitałem podstawowym) oraz inwestowanie własnych funduszy są wyizolowane w linii korporacyjnej ING Banku. ALCO Bank ustala docelowy profil zapadalności, w oparciu o który należy zainwestować własne fundusze ING Banku. Ten profil zapadalności odzwierciedla długoterminowy charakter stopy zwrotu, której domagają się inwestorzy ING Banku. Jego głównym celem jest stabilizacja i maksymalizacja zysków. ALCO Bank klasyfikuje dobrze zrównoważony portfel długoterminowych inwestycji w stałe dochody w kategorii pozycji neutralnej wobec zagrożeń w swojej wewnętrznej strukturze przenoszenia ryzyka.

Podstawą struktury ALM ING Banku jest zasada przenoszenia ryzyka. Zgodnie z nią bezpośrednio ryzyko stóp procentowych, wynikające z działalności komercyjnej, przenoszone jest do ksiąg ALM. Ryzyko stóp procentowych z działalności komercyjnej bierze się stąd, że własne aktywa i zobowiązania nie przeszacowują się jednocześnie względem cech charakterystycznych stóp procentowych. Przenoszenie bezpośredniego ryzyka stóp procentowych bazuje w znacznym stopniu na modelowaniu zachowań klienta. Działania mające na celu optymalizację tego modelowania podejmowane są na szeroką skalę w kierownictwie CMRM. Stosuje się kilka metod, ukierunkowanych na powielenie ryzyka stóp procentowych. Pod uwagę bierze się zarówno kontraktowe jak i behawioralne cechy charakterystyczne lokat na żądanie, rachunków oszczędnościowych i hipotek. W stosunku do wszystkich modeli i założeń stosuje się regularnie weryfikację historyczną, której wyniki przesyła się na ręce wyznaczonego ALCO.

Aby określić wrażliwość stóp procentowych rachunków oszczędnościowych i kont bieżących, opracowano szereg metod w oparciu o analizę ryzyka - na przykład: symulację historyczną. W modelach tych bierze się pod uwagę analizę dochodów narażonych na ryzyko, modele oszacowań, strategie cenowe, obroty nieuregulowane, a także poziom i kształt krzywej zysków. W oparciu o tego typu analizy określa się zasady inwestowania w obszarze różnych portfeli.

Ochrona wbudowanych opcji przedpłat w portfelach hipotecznych opiera się na modelach przewidywania przedpłat. Modele te obejmują rozwiązania zachęcające klientów do dokonania przedpłaty. Parametry tych modeli opierają się na danych historycznych i są regularnie aktualizowane. Wrażliwość odsetkowa wbudowanych opcji przedpłat definiowana jest również dla portfela hipotek. Uruchamia się ponadto proces ochronny w celu minimalizacji zagrożeń stóp procentowych.

Po przeniesieniu pozycji bezpośredniego ryzyka stóp procentowych do ksiąg ALM, pozostałe ryzyko w tym zakresie w księgach bankowości komercyjnej spowodowane jest ryzykiem bazowym i opcjonalnością. Jednostki działalności komercyjnej ponoszą odpowiedzialność za pozostałe zagrożenia stóp procentowych, wynikające z produktów bankowych, których przyszłe przepływy gotówki zależą od zachowań klientów (np. opcjonalność w hipotekach), a także z produktów bankowych, których zarobiona i zapłacona stopa klientów nie koreluje odpowiednio ze zmieniającymi się stopami na rynku (ryzyko bazowe). Przykładowe produkty, w których występują tego rodzaju zagrożenia to: konta bieżące, rachunki oszczędnościowe i hipoteki.

Jeśli chodzi o ING Direct, to ryzyko stóp procentowych zarządzane jest i mierzone na poziomie lokalnych jednostek ING Direct. Ryzyko stóp procentowych, które pozostaje w jednostkach ING Direct jest w znacznym stopniu spowodowane ryzykiem bazowym i opcjonalnością podczas, gdy bezpośrednio ryzyko stóp procentowych podlega w dużej części ochronie.

Księgami ALM zajmuje się bankowość hurtowa ING. Zajmują one strategiczną pozycję z zakresu ryzyka stóp procentowych w ING Banku. Głównym założeniem jest maksymalizacja wartości ekonomicznej księgi oraz wygenerowanie dobrych i stabilnych rocznych zysków w ramach limitów apetytu na ryzyko, wyznaczonych przez ING Bank.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

W kolejnych akapitach prezentujemy wartości zagrożeń w obrębie ryzyka stóp procentowych w księgach bankowych, zgodnie z grupowymi metrykami ryzyka. ING Bank stosuje wiele metod pomiaru ryzyka w celu zarządzania ryzykiem stóp procentowym zarówno z perspektywy zysków jak i z perspektywy wartości. Współczynnika dochodów narażonych na ryzyko (EaR) używa się w perspektywie zysków, natomiast w perspektywie wartości wykorzystuje się najczęściej aktualną wartość netto (NPV) i wartość punktu bazowego (BPV). Ponieważ kilka ksiąg bankowych prowadzonych jest w ramach procesu ryzyka handlowego, wykluczono je z poniższych tabel, pokazujących kwestie niehandlowe. Zostały zawarte na wykresie zagrożeń handlowych, a także w tabeli pod hasłem „Ryzyko rynkowe w księgach handlowych”.

Wrażliwość dochodów (ES)

ES mierzy wpływ na zyski MSSF (przed opodatkowaniem), wygenerowane na bazie zmian wskaźników rynkowych w określonym horyzoncie czasowym (jednego roku). W kalkulacjach nie uwzględniono interwencji zarządu; dynamika bilansu (np. nowa firma) została wzięta pod uwagę tylko tam, gdzie było to konieczne. Wartości ES w poniższej tabeli ustalono na podstawie chwilowego szoku równoległego w górę (1%) we wskaźnikach rynkowych. Przyjmuje się, iż po szoku stawki rynkowe pozostaną stabilne przez kolejnych 12 miesięcy. W księgach ALM ES mierzy potencjalną stratę zysków, spowodowaną strukturalnym niedopasowaniem pozycji stóp procentowych. Wyliczenia w księgach ALM ujmują dochody ES wynikające z aktualnych pozycji. W komercyjnych księgach bankowych ES ujmuje zagrożenia stóp procentowych, spowodowane kontami oszczędnościowymi, rachunkami bieżącymi oraz głównymi portfelami hipotecznymi. Wpływ nowej działalności jest uwzględniony w wyliczeniach ES dla portfeli oszczędnościowych oraz portfeli lokat na żądanie, jako że są one dla tych portfeli najważniejsze. Dochody ES Linii Korporacyjnej, tzn. inwestowanie własnych funduszy ING Banku, odzwierciedlają profil ryzyka odsetkowego samych inwestycji.

Dochody narażone na ryzyko (1 procentowy szok na stopy procentowe)

	2009	2008
Linie biznesowe		
ING Wholesale Banking (bankowość hurtowa)	-44	-91
ING Retail Banking (bankowość detaliczna)	-115	-102
ING Direct	-281	5
ING Bank Corporate Line (Linia Korporacyjna)	5	46
Suma: ING Bank	-435	-142
Waluty		
Euro	-262	-220
Dolar amerykański	-193	80
Funt brytyjski	-26	5
Inne	46	-7
Suma	-435	-142

Uwaga: W porównaniu z wartościami EaR na tablicy wyników zagrożeń grupowych, powyższe kwoty nie biorą pod uwagę dywersyfikacji z innymi rodzajami ryzyka bankowego ani zagrożeń grupowo-ubezpieczeniowych.

Całkowita wartość ES wzrosła z poziomu -142 miliony EUR do poziomu -435 milionów EUR. W roku 2008 stopy procentowe spadły wyjątkowo nisko w świetle znaczących cięć, ordynowanych przez banki centralne. Bankowość Detaliczna i pion ING Direct szczególnie inwestowały w aktywa krótkoterminowe. Doprowadziło to do relatywnie niskiego poziomu ES na koniec roku 2008.

W roku 2009 obniżono kupony klientów na rachunkach oszczędnościowych zgodnie ze ścieżką stóp rynkowych. W tym samym czasie stopy klientów stały się bardziej wrażliwe na gwałtowne skoki notowań, co doprowadziło do dalszego wzrostu wartości ES. Efekt ten został spotęgowany wzrostem objętości oszczędności. Poza tym okresy obowiązywania hipotek amerykańskiego pionu ING Direct zostały znacznie wydłużone po podwyżce długoterminowych stóp procentowych o około +1% w roku 2009, w wyniku czego nastąpił dalszy wzrost ES. Wrażliwość dochodów bankowości komercyjnej została obniżona w wyniku redukcji niedopasowanej pozycji strukturalnych stóp procentowych w strategicznym portfelu ALM.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Aktualna wartość netto (NPV) narażona na ryzyko

Kwoty aktualnej wartości netto narażonej na ryzyko przedstawiają cały wpływ wartości (w tym wypukłość) na księgi bankowe, spowodowany zmieniającymi się stopami procentowymi. Całego wpływu wartości nie można łączyć bezpośrednio z bilansem czy rachunkiem zysków i strat, ponieważ informacje na temat zmian w zakresie wartości godziwej w księgach bankowych nie są podawane ani w tych zestawieniach ani w wyliczeniach dotyczących kapitału akcyjnego. Największej części – tzn. mutacji wartości zamortyzowanych bilansów kosztowych – nie ujmuje się w bilansie ani bezpośrednio w rachunku zysków i strat. Mutacje te mogą z czasem ulec materializacji – np. w rachunku zysków i strat – pod warunkiem, że stopy procentowe będą szły do przodu przez cały, pozostały okres zapadalności portfela. Aktualne wartości netto narażone na ryzyko, przedstawione w poniższej tabeli, zostały określone na podstawie chwilowego szoku równoległego w górę (1%) we wskaźnikach rynkowych, zgodnie z wyliczeniami EaR. W księgach ALM aktualne wartości netto narażone na ryzyko ujmują potencjalną zmianę wartości ze względu na strukturalne niedopasowanie w obrębie pozycji stóp procentowych. W komercyjnych księgach bankowych wyliczenia aktualnych wartości netto narażonych na ryzyko ujmują wypukłości spowodowane opcjonalnością w głównych portfelach hipotecznych, na przykład: opcja przedpłaty dla klientów zmieniających dom. W kalkulacjach przyjęto, że oszczędności i inne lokaty na żądanie w obrębie bankowości hurtowej i detalicznej są odpowiednio prezentowane i chronione metodami odsetkowego inwestycji z własnych funduszy banku.

Aktualna wartość netto narażona na ryzyko (1 procentowy szok na stopy procentowe)

	2009	2008
Linie biznesowe		
ING Wholesale Banking (bankowość hurtowa)	-427	-674
ING Retail Banking (bankowość detaliczna)	-51	-100
ING Direct	49	-232
ING Bank Corporate Line (Linia Korporacyjna)	-1,406	-1,388
ING Bank Total (suma)	-1,835	-2,394
Waluty		
Euro	-1,811	-2,105
Dolar amerykański	-39	-238
Funt brytyjski	-53	-40
Inne	68	-11
Suma	-1,835	-2,394

Aktualna wartość netto (NPV) narażona na ryzyko pod koniec roku zmalała o 559 milionów EUR, czyli znacząco – do poziomu -1.835 milionów EUR. Zmianę tę zawdzięczamy głównie ING Direct, w którym to pionie skrócenie inwestycji w niektórych jednostkach doprowadziło do zmiany wartości NPV narażonej na ryzyko z ujemnej na dodatnią. W obrębie bankowości komercyjnej (Commercial Banking) niedopasowana pozycja strukturalnych stóp procentowych w strategicznym portfelu ALM uległa redukcji, co doprowadziło do obniżenia wartości NPV narażonej na ryzyko.

Wartości punktu bazowego (BPV)

Poniższe wartości punktu bazowego (BPV) pokazują wpływ wartości na księgi bankowe, spowodowany zmianą stop procentowych w wysokości jednego punktu bazowego. Wartości BPV przedstawiają pozycję kierunkową pod wpływem niewielkiego wzrostu stop procentowych. Nie ujmują wypukłości spowodowanej opcjonalnością hipotek w warunkach większych przesunięć w obrębie wysokości stóp procentowych.

Wartości BPV w poszczególnych walutach

Wartości wyrażone w tysiącach EUR

Waluta	2009	2008
Euro	-15,340	-19,176
Dolar amerykański	757	337
Funt brytyjski	-684	-582
Inne	475	-373
Suma	-14,792	-19,794

Bezpośrednie zagrożenie stop procentowych, które można zauważyć w powyższej tabeli, spowodowane jest głównie inwestycjami ze środków podstawowego kapitału Banku. Wartości punktu bazowego (BPV) zgadzają się z wartościami NPV narażonymi na ryzyko, co świadczy o ograniczeniu ekspozycji na zmienne stopy procentowe.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Ryzyko walutowe w księgach niehandlowych

Ekspozycje walutowe w księgach niehandlowych powstają w wyniku działalności komercyjnej bankowości (chodzi o jednostki biznesowe, podejmujące działania w walutach innych niż bazowa). Przyczyniły się co prawda do osiągnięcia wyników w walutach innych niż EUR, ale były też czynnikiem sprzyjającym przeniesieniu zagrożeń walutowych na inwestycje w walutach obcych. Strategię działania w obszarze tych zagrożeń opisano krótko poniżej.

Bankowa działalność komercyjna

Każda jednostka biznesowa stara się zabezpieczyć przed ryzykiem walutowym, podejmując działania komercyjne w walucie bazowej. Tak więc, pod względem walutowym, aktywa dopasowuje się do zobowiązań.

Wyniki przewalutowań

Strategia ING polega na ochronie wskaźników pierwszej kategorii przed niekorzystnymi fluktuacjami walut¹. Ochronę uzyskano w głównej mierze dzięki emisji długów hybrydowych denominowanych w dolarach amerykańskich i funtach brytyjskich, które kwalifikuje się jako kapitał Poziomu-1 (nadrzędne papiery wartościowe), oraz przejściu pozycji strukturalnych w walutach obcych. Celem umyślnego zajęcia otwartych pozycji walutowych jest wyrównanie poziomu wrażliwości na zmienne kursy walut między kapitałem Poziomu-1 a aktywami ważonymi ryzykiem. Najważniejsze waluty obce dla ING to: dolar amerykański, funt brytyjski, polski złoty, dolar australijski i turecki lir.

Poniższe tabele przedstawiają ekspozycje walutowe w księgach bankowych.

Niehandlowe zagrożenia walutowe typu „overnight” w ING Banku

Miliony EUR	Foreign Investments		Hedges		Net Exposure	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Dolar amerykański	6,913	9,061	-3,980	-4,502	2,933	4,559
Funt brytyjski	-1,155	-1132	1,220	1113	65	-19
Polski złoty	1,153	1,027	-486	-490	667	537
Dolar australijski	2,186	1,031	-1,423	-700	763	331
Lir turecki	1,752	1,687	-233	-193	1,519	1,494
Inne waluty	7,321	4,897	-3,549	-3794	3,772	1,103
Suma	18,170	16,571	-8,451	-8,566	9,719	8,005

Inwestycje zagraniczne w dolarach amerykańskich spadły w roku 2009 – głównie ze względu na ujemne rezultaty amerykańskiego pionu ING Direct. Inwestycje zagraniczne w dolarach australijskich wzrosły znacznie z różnych powodów: chodzi głównie o zastrzyk kapitałowy dla ING Direct Australia, który wzmocnił kurs wymiany o 25% i umożliwił realizację założeń. Znacząco powiększona Ekspozycja Netto w kategorii „Inna waluta” wynika przede wszystkim ze wzrostu cen akcji, związanego z walorami kapitału strategicznego. Na przykład, cena akcji Banku Pekinu (Bank of Beijing) wzrosła o ponad 100%, zwiększając tym samym ekspozycję na chiński renminbi.

W celu pomiaru pozostałej wrażliwości współczynnika Poziomu-1 na wahania kursowe, wykorzystuje się wartość TaR (zagrożony współczynnik Poziomu-1) zgodnie z danymi z poniższej tabeli. Mierzy ona spadek współczynnika Poziomu-1, kładąc nacisk na kurs konkretnej waluty. Scenariusze warunków skrajnych dla kursów walutowych, wykorzystywane do wyliczeń wartości TaR, przedstawione zostały w dwóch ostatnich kolumnach. Pozytywny scenariusz warunków skrajnych oznacza, że waluta obca umacnia się wobec euro. Konsekwencja dla dolara amerykańskiego jest taka, iż pod koniec roku 2009 współczynnik Poziomu-1 winien wzrosnąć o 0,030% w kategoriach bezwzględnych (np. z 9,030% do 9,060%), jeśli wartość dolara spadła o 15%.

Wrażliwość kapitału Tier-1 w [podziale na istotne waluty

	TaR		Stress Scenario	
	2009	2008	2009	2008
Dolar amerykański	0.030%	0.041%	-15%	-10%
Funt brytyjski	0.002%	0.000%	-15%	+5%
Polski złoty	0.006%	0.001%	-15%	+20%
Dolar australijski	0.010%	0.003%	-20%	+5%
Lir turecki	0.006%	0.017%	-25%	-30%
Suma	n/a	n/a	n/a	n/a

1 Ostatnio nastąpiła zmiana strategii i wskaźnik Poziomu-1 będzie chroniony przed przyszłymi wahaniami walut.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Ryzyko cenowe kapitału akcyjnego w księgach bankowych

Ryzyko cenowe kapitału akcyjnego wynika z możliwości fluktuacji cen papierów wartościowych kapitału akcyjnego, wpływającej na wartość tych papierów i innych instrumentów, których cena reaguje w podobny sposób na konkretny papier wartościowy, zdefiniowany koszyk papierów wartościowych lub ich indeks. W swoich księgach bankowych ING Bank utrzymuje strategiczny portfel, charakteryzujący się znaczną ekspozycją kapitału akcyjnego. Ekspozycja kapitału akcyjnego składa się głównie z inwestycji w spółki zależne, warte 1,396 milionów EUR (2008: 1,813 milionów EUR) oraz papiery wartościowe kapitału akcyjnego, trzymane w portfelu dostępnym do sprzedaży, którego wartość wynosi 3,682 miliony EUR (2008: 1,863 miliony EUR). Wartość papierów wartościowych kapitału akcyjnego w portfelu dostępnym do sprzedaży wiąże się bezpośrednio z cenami papierów wartościowych kapitału akcyjnego, przy uwzględnieniu redukcji i wzrostów (za wyjątkiem przypadków utraty wartości) w rezerwie rewaluacyjnej. W roku, który skończył się 31.12.2009, rezerwa rewaluacyjna, związana z papierami wartościowymi kapitału akcyjnego, utrzymywana w portfelu dostępnym do sprzedaży, wahała się między niską na koniec miesiąca kwotą 1,198 miliona EUR (2008: 776 milionów EUR) a wysoką kwotą 2,536 milionów EUR (2008: 1,969 milionów EUR). Inwestycje w spółki zależne mierzy się na podstawie założeń rachunkowej metody kapitału akcyjnego. Wartość w bilansie nie zatem bezpośrednio powiązana z cenami papierów wartościowych kapitału akcyjnego.

Nieruchomości. Ryzyko w obrębie cen nieruchomości bierze się stąd, że istnieje możliwość fluktuacji cen, która jest w stanie doprowadzić do zmiany wartości zarówno aktywów nieruchomości jak i dochodów powiązanych z działalnością w obszarze budownictwa.

W swoich księgach bankowych ING Bank posiada trzy różne kategorie ekspozycji na nieruchomości. Po pierwsze ING jest właścicielem zajmowanych przez siebie obiektów. Po drugie w skład ING Banku wchodzi spółka Real Estate Development, dla której wyniki zależą od ogólnego stanu rynku nieruchomości mimo, że generalna strategia polega na maksymalnej redukcji zagrożeń na drodze podpisywania umów przedsprzedażowych (tam, gdzie istnieje taka możliwość).

Po trzecie ING Bank jest jedną z największych na świecie spółek zajmującą się zarządzaniem nieruchomościami i inwestowaniem w nie – pod względem zarządzanych aktywów. ING zainwestował znaczne środki w kapitał początkowy i kapitał pomostowy różnych funduszy nieruchomości. Spadek cen nieruchomości obniży wartość zainwestowanego kapitału początkowego i pomostowego, a także poziom zarządzanych aktywów stron trzecich. W efekcie obniży się dochód płatniczy z tej działalności.

Ogólnie rzecz biorąc, kryzys na rynkach finansowych może doprowadzić do dalszego spowolnienia światowej gospodarki. Negatywne wskaźniki globalne mogą mieć negatywny wpływ na wartość nieruchomości.

W odniesieniu do wspomnianej wyżej trzeciej kategorii gwałtowne skoki cen nieruchomości będą miały bezpośredni wpływ na wykazywane zyski netto. Wartość inwestycji ING Banku, związanych z nieruchomościami wynosi 7,0 miliarda EUR, z czego 3,3 miliarda EUR ujmowane jest w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat i 3,7 miliarda EUR nie jest wyceniana przez rachunek zysków i strat, ale jest ujmowana w cenie nabycia lub poprzez kapitały (z utratą wartości ujętą w rachunku zysków i strat). Łącznie, ekspozycje z tytułu nieruchomości spadły o 1,9 miliarda EUR przede wszystkim dzięki zmianie w wartości godziwej (800 milionów EUR), utracie wartości (620 milionów EUR), wycofania się z inwestycji (900 milionów EUR) i kompensacji z tytułu zmian walutowych (420 milionów EUR).

Ekspozycja w obszarze nieruchomości rewaluowana w rachunku zysków i strat

2009	mieszkaniowe	biurowe	detaliczne	przemysłowe	inne	suma
Europa	0	357	196	94	224	871
Ameryka Północna i Południowa	146	93	91	1,040	220	1,590
Australia	18	24	298	121	32	493
Azja	34	24	267	0	0	325
Suma	198	498	852	1,255	476	3,279

Ekspozycja w obszarze nieruchomości rewaluowana w rachunku zysków i strat

2008	mieszkaniowe	biurowe	detaliczne	przemysłowe	inne	suma
Europa	1	893	454	133	98	1,579
Ameryka Północna i Południowa	237	172	234	1,199	295	2,137
Australia	3	93	261	126	51	534
Azja	244	99	278	7	19	647
Suma	485	1,257	1,227	1,465	463	4,897

Ekspozycja ING Banku na nieruchomości - przewartościowane w rachunku zysków i strat - została obniżona w wyniku spadku wartości, odpływu inwestycji w fundusze i wyprzedaży. Europejska ekspozycja w zakresie nieruchomości doprowadziła do zaksięgowania 80 milionów EUR na zmiany w wartości godziwej. W porównaniu z innymi regionami, wpływ na nią był niewielki. Niemniej jednak sprzedaż funduszy i ich odpływ (w wysokości 650 milionów EUR)

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

doprowadziły do redukcji europejskiej ekspozycji w sferze nieruchomości. Na ekspozycję w obu Amerykach negatywny wpływ wywarły zmiany wartości godziwej w portfelu szczytowym (290 milionów EUR) i inne ekspozycje w USA (200 milionów EUR). Wyprzedaż aktywów kanadyjskich (160 milionów EUR), zrównoważona częściowo przez umocnienie się dolara kanadyjskiego, przyczyniła się do dalszych spadków ekspozycji. Ekspozycja została częściowo zredukowana w Australii z powodu negatywnych zmian wartości godziwej (160 milionów EUR), które zostały poddane pewnej kompensacji poprzez umocnienie się australijskiej waluty. Ekspozycja w obszarze nieruchomości zmalała w Azji głównie ze względu na wyprzedaż aktywów i odpływ funduszy (250 milionów EUR), a także na negatywne zmiany wartości godziwej (70 milionów EUR).

Ekspozycja w obszarze nieruchomości nierewaluowana w rachunku zysków i strat

2009	mieszkaniowe	biurowe	detaliczne	przemysłowe	inne	suma
Europa	515	1,392	846	74	463	3,290
Ameryka Północna i Południowa	95	140				235
Australia	8	15	37		99	159
Azja						
Suma	618	1,547	883	74	562	3,684

Ekspozycja w obszarze nieruchomości nierewaluowana w rachunku zysków i strat

2008	mieszkaniowe	biurowe	detaliczne	przemysłowe	inne	suma
Europa	644	1,500	853	81	359	3,437
Ameryka Północna i Południowa	78	158	7		24	267
Australia	22	1	87		147	257
Azja						
Suma	744	1,659	947	81	530	3,961

Ekspozycja ING Banku na nieruchomości – niepoddana przewartościowaniu na rachunku zysków i strat – zmalała. Główne zmiany wynikające z utraty wartości (620 milionów EUR) i inwestycji netto (290 milionów EUR) są obserwowane w Europie i Australii w warunkach częściowej rekompensaty związanej z umacnianiem się AUD.

ING BANK – RYZYKO PŁYNNOŚCI

Tak samo jak w przypadku innych zagrożeń rynkowych dla banków, ryzykiem płynności zarządza dział ALCO w ING Banku. ALCO Bank jest organem zatwierdzającym.

Definicja

Ryzyko płynności - możliwość iż ING (bądź jeden z podmiotów zależnych) nie będzie w stanie wywiązać się ze swoich finansowych zobowiązań w momencie ich zapadalności (po uzasadnionym koszcie i na czas). Ryzyko płynności może się materializować zarówno w pozycjach handlowych jak i niehandlowych. W obrębie ING Banku strukturę ryzyka płynności określa ALCO Bank, czyli organ ogólnie odpowiedzialny za ten rodzaj ryzyka. Struktura ryzyka płynności rozproszona jest po całej organizacji – odpowiedzialnością za zarządzaniem nim są obciążone regionalne i lokalne oddziały ALCO. Najważniejszym celem kierownictwa ING w zakresie zagrożeń w obszarze płynności jest utrzymanie wystarczającej płynności do bezpiecznego i właściwego prowadzenia wszelkich operacji. Na zagrożenia płynności patrzy się pod trzema, różnymi kątami – strukturalnym, taktycznym i awaryjnym.

Strukturalne ryzyko płynności

Polega na tym, że strukturalny bilans długoterminowy może nie zostać sfinansowany na czas po uzasadnionym koszcie. Pozycje ujęte i nieujęte w bilansie rozpatruje się z punktu widzenia aktywów strukturalnych i zarządzania zobowiązaniami. W tym właśnie celu ALCO Bank powołał do życia grupę roboczą w postaci Korporacyjnego Kierownictwa ds. Ryzyka Rynkowego (CMRM). W skład grupy wchodzi też Kierownictwo Kapitałowe oraz Rynki Finansowe – działy te koncentrują się na tych aspektach ryzyka płynności, które dotyczą spraw bieżących. Najważniejszym celem grupy roboczej jest utrzymanie stabilnego portfela płynności poprzez realizację następujących działań:

- Utrzymanie dużej różnorodności źródeł finansowania w zakresie typów instrumentów (np. niezabezpieczonych lokat, papierów komercyjnych, obligacji długoterminowych, umów o odkupieniu, itd.), podmiotów oferujących fundusze (takich jak: profesjonalni gracze na rynku pieniężnym, klienci hurtowi, klienci indywidualni), rynków geograficznych i walut;
- Aktywne zarządzanie dostępem do rynków kapitałowych poprzez regularną emisję długu publicznego na wszystkich rynkach, a także utrzymanie dobrych relacji z inwestorami;
- Posiadanie szerokiego portfela dobrze zbywalnych aktywów, dzięki którym można zdobyć bezpieczne fundusze;
- Utrzymanie adekwatnej, strukturalnej luki płynności, biorąc pod uwagę różnorodność aktywów oraz zabezpieczone i niezabezpieczone możliwości finansowe (w obrębie funduszy) ING Banku;
- Wykorzystanie metodologii wyceny transferów funduszy, w której odzwierciedlony jest odpowiednio koszt płynności ING Banku zarówno w świetle kwestii bieżących jak i w planie awaryjnym.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Jeśli chodzi o źródła funduszy, INB Bank chce finansować aktywa własne (pożyczki) taką samą kwotą własnych pasywów (lokaty), co oznacza stosunek wysokości kredytów do lokat w wysokości 1 (wartość ultimo 2009 wynosi 1,16). W poniższej tabeli zaprezentowano rzeczywiste zestawienie źródeł finansowania.

Struktura finansowania ING Banku

Funding type	2009	2008
Depozyty detaliczne	46%	36%
Depozyty korporacyjne i inne	17%	25%
Transakcje międzybankowe (w tym bank centralny)	10%	14%
Kredytowanie i transakcje REPO	8%	11%
Dług publiczny	16%	11%
Sług podporządkowany	3%	3%
Suma	100%	100%

Tabela nie uwzględnia kapitału zgodnie z MSSR, pasywów w portfelu handlowym i niehandlowym, derywatów i innych pasywów

Źródła finansowania pozostały na poziomie dogodnym i w znacznym stopniu zróżnicowanym. Lokaty stanowiły ponad 60% całkowitej podstawy funduszy.

Taktyczne ryzyko płynności

Ryzykiem płynności, wynikającym z pozycji zabezpieczeń oraz krótkoterminowych pozycji gotówkowych, zarządza się w perspektywie taktycznej i krótkoterminowej. ALCO Bank przekazał bieżące obowiązki kierownicze w zakresie płynności oddziałowi Rynki Finansowe Amsterdam, który odpowiada za kompleksowe zarządzanie ryzykiem płynności w ING Banku. Regionalne i lokalne oddziały Rynków Finansowych kierują płynnością na poziomie regionalnym i lokalnym.

Rynki Finansowe koncentrują się w swoich działaniach na pozycjach zabezpieczeń i dziennych przepływach gotówkowych, starając się wystarczająco wymieniać codzienne (przy pomocy spreadów) wymagania finansowe. Dział Skarbu monitoruje wszystkie przepływy gotówkowe, w stosunku do których zbliża się termin zapadalności. Kontroluje jednocześnie spodziewane zmiany w obrębie najważniejszych wymagań finansowych.

Funkcja zarządzania ryzykiem płynności oddana została w ręce CMRM, które odpowiada za testowanie zagrożeń płynności w warunkach skrajnych, a także za określenie, pomiar i monitorowanie pozycji ryzyka płynności. Jeśli chodzi o pomiar i monitorowanie bieżącej pozycji płynności, największe znaczenie ma pozycja zabezpieczeń i dziennej gotówki. Robiąc testy w skrajnych warunkach, pozycje ryzyka płynności wylicza się zgodnie z obowiązującymi normami w zakresie sprawozdawczości, określonymi przez holenderski bank centralny. Tygodniowe i miesięczne pozycje płynności ING Banku testowane są więc w warunkach skrajnych w scenariuszu, który bierze pod uwagę zdarzenia rynkowe oraz zdarzenia charakterystyczne dla ING. Powstające pozycje płynności poddaje się korekcje w zakresie nadwyżek płynności (w walutach niewymienialnych i w tych lokalizacjach, gdzie obowiązują restrykcje na transfer kapitału).

Awaryjne ryzyko płynności

Odnosi się do organizacji, planowania i zarządzania ryzykiem płynności w warunkach skrajnych. ING zatrudnia specjalny zespół kryzysowy, którego zadaniem jest zarządzanie płynnością w sytuacji niestabilnej. W jego skład wchodzi: dyrektor ds. ryzyka, dyrektor finansowy, członek zarządu odpowiadający za bankowość hurtową, dyrektorzy CMRM i działu Zarządzania Kapitałem, a także najważniejsi specjaliści ds. skarbowych z ING Banku i ING Insurance. W ING priorytetowo traktuje się dobrze przygotowane i aktualne plany awaryjne w zakresie funduszy w całej organizacji. Ich głównym założeniem jest umożliwienie kierownictwu wyższego szczebla podjęcia efektywnych działań w sytuacji kryzysowej. Plany awaryjne tworzy się po to, by reagować na krótko i długoterminowe zawirowania, powstające w wyniku zdarzenia rynkowego bądź zdarzenia specyficznego dla ING. Dzięki tym planom można mieć pewność, że wszystkie role i zakresy odpowiedzialności zostały właściwie zdefiniowane, a przepływ informacji do zarządu odbywa się bez zakłóceń. Plany awaryjne poddaje się testom zarówno na poziomie skonsolidowanym jak i lokalnym tak, aby być w jak najlepszym stopniu przygotowanym na negatywny wpływ zagrożeń w obszarze płynności.

ING INSURANCE

ING sprzedaje szeroki zakres produktów ubezpieczeniowych (na życie i innych). Ryzyko w obszarze tych produktów jest związane z adekwatnością poziomów składek ubezpieczeniowych oraz zapisów dotyczących zobowiązań ubezpieczeniowych i pozycji kapitałowej, a także z niepewnością co do przyszłych zwrotów z inwestycji składek ubezpieczeniowych. Klasyfikacja zagrożeń: ryzyko ubezpieczeniowe (aktuarialne i gwarancyjne), ryzyko rynkowe, ryzyko płynności, ryzyko kredytowe, ryzyko biznesowe, ryzyko operacyjne.

Korporacyjne Kierownictwo ds. Ryzyka Kredytowego (CCRM) odpowiada za ryzyko kredytowe, zaś Korporacyjne Kierownictwo ds. Ryzyka Operacyjnego (CORM) ponosi odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem operacyjnym. Zakres odpowiedzialności Korporacyjnego Kierownictwa ds. Ryzyka Ubezpieczeniowego (CIRM): zarządzanie ryzykiem ubezpieczeniowym (aktuarialnym i gwarancyjnym), płynnościowym, pomiar ryzyka biznesowego, sprawdzanie, czy mandaty inwestycyjne realizowane są właściwie pod względem zagrożeń w portfelu ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Kierownictwo ds. ryzyka

Organizacja Kierownictwa ds. Ryzyka Ubezpieczeniowego (IRM) w ING opiera się o linię funkcjonalną, obejmując trzy poziomy w strukturze organizacyjnej ING: poziom korporacyjny, poziom linii biznesowych i poziom jednostek biznesowych. Dyrektor generalny CIRM - dyrektor ds. ryzyka ubezpieczeniowego – stoi na czele linii funkcjonalnej, raportując do dyrektora ds. ryzyka na poziomie korporacji. W każdej linii i jednostce biznesowej występuje podobna funkcja, na czele której stoi dyrektor ds. ryzyka ubezpieczeniowego (w CIRO na poziomie linii bądź jednostki biznesowej). To wielopoziomowe, funkcjonalne podejście umożliwia stałe zastosowanie wytycznych i procedur, opracowywanie regularnych raportów i właściwą komunikację pionową między funkcjami kierowniczymi. Stanowi ponadto poważne wsparcie dla działalności biznesowej całej firmy. Zakres odpowiedzialności, obowiązki i uprawnienia funkcji ds. zarządzania ryzykiem na różnych poziomach opisane zostały szczegółowo w Strukturze Kierownictwa i Zarządzania Ryzykiem. Do przepisów tych muszą się stosować wszystkie, skonsolidowane jednostki i linie biznesowe.

Celem nadrzędnym funkcji zarządzania ryzykiem ubezpieczeniowym jest wygenerowanie trwałej przewagi konkurencyjnej poprzez kompleksową integrację kierowania ryzykiem w strukturę taktycznych operacji bieżących, a także w ogólną strategię biznesową ING. Kierownictwo ds. Ryzyka Ubezpieczeniowego (IRM) realizuje to założenie, podejmując działania w czterech, kluczowych obszarach. Po pierwsze dział IRM odpowiada za kształt struktury produktów i portfeli, które muszą być gwarantowane, wycenione, zatwierdzone, a także zarządzane zgodnie z zasadami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Po drugie dział IRM dba o to, by profil ryzyka w ING Insurance był transparentny i zrozumiały oraz podlegał kontroli wyznaczonych organów. Nie może być mowy o żadnych "nowatorskich" podejściach w zakresie opracowywania raportów i monitorowania ryzyka. Po trzecie, IRM musi dopilnować, by w ramach rozwoju strategii biznesowej taką samą wagę przykładać do zagrożeń i nagród, na przykład poprzez udzielone wsparcie planowania i alokacji Kapitału Ekonomicznego (i jego granic) w procesie planowania strategicznego. Wreszcie po czwarte, dział IRM odpowiada za to, żeby działania ING były zrozumiałe dla interesariuszy, tzn. akcjonariuszy, agencji ratingowych, organów regulacyjnych, posiadaczy polis ubezpieczeniowych.

Strategia i narzędzia zarządzania ryzykiem

Aby zapewnić odpowiednie standardy zarządzania ryzykiem, dział CIRM – współpracując ściśle z działami CIRO na liniach biznesowych – opracował wytyczne (Standardy Praktyki) i narzędzia do skutecznego zarządzania ryzykiem. Standardy te opierają się na określonych zasadach. W ich skład wchodzi wymogi obowiązkowe, do których muszą dostosować się jednostki biznesowe CIRO.

Sprawą najważniejszą w zakresie zarządzania ryzykiem jest to, aby wszystkie nowe produkty były właściwie zaprojektowane, objęte gwarancjami i wycenione. Właśnie tego dotyczy Proces Standardów Praktyki, Zatwierdzania i Analizy Produktów (PARP). Chodzi o wymogi związane z profilem ryzyka, tradycyjnymi metrykami wyceny, metrykami wartościowymi, targetami i dokumentacją. Wymogi dotyczą nie tylko ryzyka ubezpieczeniowego i rynkowego, ale także ryzyka operacyjnego, prawnego i zagrożeń związanych z przestrzeganiem norm i przepisów. W tym obszarze sieć IRM współpracuje ściśle z innymi działami odpowiedzialnymi za radzenie sobie z zagrożeniami. Proces PARP obejmuje też wymagania w zakresie oceny wrażliwości na zmiany zachodzące w obrębie rynków finansowych, na zmiany w ryzyku ubezpieczeniowym (np. rozwój sytuacji pod względem śmiertelności i roszczeń), w zagrożeniach związanych z przestrzeganiem norm i przepisów i na zmiany w zagrożeniach operacyjnych. Służy również ocenie aspektów administracyjnych i rachunkowych danego produktu.

Kolejne standardy mówią o przygotowywaniu kwartalnych raportów opisujących zagrożenia, procedur i raportów ALM, ustalaniu założeń ekonomicznych i aktuarialnych, konieczności testowania adekwatności rezerw, mierzenia i opisywania wbudowanej wartości.

ING opracowało metodę Kapitału Ekonomicznego, podobną do tej stosowanej przez ING Bank, jako jedno z podstawowych narzędzi do pomiaru ryzyka. Poniżej przedstawiamy bardziej szczegółowy opis modelu Kapitału Ekonomicznego. W roku 2007 ING Insurance zaczęło stosować system ECAPS, czyli oparte się na intranecie rozwiązanie do przygotowywania raportów Kapitału Ekonomicznego (bazujące na powielaniu technik portfelowych). System ECAPS jest doskonałą, w pełni kontrolowaną i zautomatyzowaną bazą, służącą do przygotowywania raportów na temat zagrożeń i Kapitału Ekonomicznego. Wyposażony jest w potężne narzędzia do analizy ryzyka rynkowego, które mogą być z powodzeniem wykorzystywane przez jednostki biznesowe i korporacyjne. System ECAPS opiera się na innowacyjnej technologii powielania portfeli. Dział CIRM spodziewa się, że omawiany system stanie się podstawą wewnętrznego modelu kalkulacji wartości godziwej i wypłacalności, będącego w stanie wyliczyć wymogi kapitałowe po wprowadzeniu rozwiązania Solvency II. W roku 2008 system zmodernizowano i rozwinęto w nim szereg nowych funkcjonalności.

Aby jeszcze lepiej zarządzać ryzykiem, ING Insurance wdrożyło kilka struktur limitów. Na przykład:

- Limity wartości rynkowej narażonej na ryzyko (MVaR) stanowią podstawową strukturę do zarządzania ryzykiem rynkowym i kredytowym, spowodowanym niedopasowaniem przez Insurance aktywów i zobowiązań operacyjnych;
- Limity koncentracji ryzyka kredytowego;
- Limity koncentracji śmiertelności;
- Limity utrzymania ekspozycji na śmiertelność i katastrofy w obrębie ryzyka ubezpieczeniowego; oraz
- Wytyczne w obszarze inwestycji i produktów pochodnych.

Część powyższych limitów została opisana bardziej szczegółowo w dalszych rozdziałach niniejszego opracowania.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Adekwatność rezerw

Dział CIRM nakazuje wszystkim jednostkom ING dbać o to, by suma zobowiązań ubezpieczeniowych ING Insurance (obejmująca zarówno rezerwy jak i kapitał) podlegała testom na adekwatność, biorąc pod uwagę poziomy wpłacanych składek ubezpieczeniowych oraz niepewność przyszłych zwrotów z inwestycji. Przeprowadza się je poprzez ewaluację zobowiązań ubezpieczeniowych na najlepszych, dostępnych bieżących założeniach aktuarialnych oraz marży ryzyka, pamiętając o tym, żeby rezerwy opierały się w sposób właściwy na założeniach bieżących. Zakładane dochody z inwestycji są połączeniem zysków z portfela na istniejących aktywach oraz nowych stóp pieniężnych i reinwestycyjnych. W przypadku nowych pieniędzy i reinwestycji bierze się pod uwagę długoterminowe założenia szacunkowe, mimo iż aktualne nowe stopy pieniężne stosuje się względem krótkoterminowych reinwestycji. Wykonanie testów stochastycznych wymagane jest przy większości produktów - punkt 90% brany jest pod uwagę jako wynik testów. W wypadku wykonania testów deterministycznych 90 procentowy poziom ufności osiąga się poprzez odjęcie marży ryzyka 20% najlepszych, szacunkowych stóp procentowych lub 1% - w zależności od tego, który wynik jest wyższy.

Polityka ING w zakresie testowania adekwatności rezerw została opisana w rozdziale pt. „Zasady wyliczania i określania wyników”. Na dzień 31.12.2009 (jak również 31.12.2008) rezerwy jednostek podległych ING Insurance są łącznie równe 90-procentowemu poziomowi ufności. Wszystkie linie biznesowe spełniają warunki adekwatności – w rozbiciu na pojedyncze jednostki – na 90-procentowym poziomie ufności, z wyjątkiem sytuacji w obu Amerykach, gdzie brak adekwatności plasuje się na poziomie 1,6 miliarda EUR (adekwatność 0,6 miliarda na dzień 31.12.2008). Pogorszenie adekwatności rezerw spowodowane zostało w głównej mierze zmianami w zakładanych cenach wykupu niektórych produktów rentowych w Stanach Zjednoczonych.

PROFIL RYZYKA W ING INSURANCE

Kapitał Ekonomiczny w ING Insurance

Celem nadrzędnym struktury Kapitału Ekonomicznego ING Insurance jest zbudowanie rozwiniętej struktury zarządzania ryzykiem i kapitałem, która:

- Obejmuje swym zasięgiem wszelkie zagrożenia jednostek biznesowych i jest stosowana spójnie w obszarze wszystkich zagrożeń i we wszystkich jednostkach biznesowych;
- Ułatwia dobre kierowanie ryzykiem i kapitałem, ułatwiając opracowanie właściwej wyceny produktów i podejmowanie decyzji w zakresie alokacji kapitału;

Model Kapitału Ekonomicznego ING Insurance opiera się na jednorocznej strukturze VaR, na poziomie 99,95%. Warto zauważyć, że w sytuacji, gdy praktyki branżowe związane z Kapitałem Ekonomicznym są wciąż w fazie rozwoju, a na temat standardów Solvency II wciąż toczą się dyskusje, można się spodziewać ewolucji modeli ING Insurance. System Solvency II wymaga obecnie stosowania standardu VaR na poziomie 99,5% dla modeli wewnętrznych. Jest to niższy próg ryzyka niż ten wykorzystywany w modelu ING.

Model Kapitału Ekonomicznego ING Insurance przedstawiono szczegółowo w dalszej części niniejszego opracowania, w rozdziale dotyczącym modeli przekazu informacji.

Ujawnienia Kapitału Ekonomicznego, związane z ING Insurance, obejmują korzyści płynące z dywersyfikacji, pojawiające się w ING Insurance. Poniższa tabela przedstawia podział Kapitału Ekonomicznego (EC) na kategorie ryzyka z uwzględnieniem korzyści płynących z dywersyfikacji, ułożonych proporcjonalnie do rodzajów zagrożeń:

Podział Kapitału Ekonomicznego w ING Insurance w poszczególnych kategoriach ryzyka ⁽¹⁾⁽²⁾

	2009	2008
Ryzyko kredytowe (w tym transferowe)	1,319	891
Ryzyko rynkowe	11,552	8,455
Ryzyko ubezpieczeniowe	1,666	1,557
Inne zagrożenia ⁽²⁾	3,568	2,779
Całość operacji ubezpieczeniowych	18,105	13,682

⁽¹⁾ Wyniki Kapitału Ekonomicznego nie odzwierciedlają potencjalnych korzyści podatkowych, wynikających ze straty powstałej w określonych warunkach.

⁽²⁾ Inne zagrożenia obejmują ryzyko operacyjne i biznesowe (pokrywając ryzyko wydatków i ryzyko wygaśnięcia).

Całkowita dywersyfikacja w obrębie tych rodzajów ryzyka wynosi 32% na rok 2009 (34% na rok 2008).

Kapitał Ekonomiczny dla ING Insurance jest związany przede wszystkim z zagrożeniami rynkowymi, zarówno tymi, które można chronić, jak i z tymi, których chronić się nie da. Ogólnie rzecz biorąc, kapitał ekonomiczny i profil ryzyka w roku 2009 wzrosły. Główna zmiana wyniknęła z większego ryzyka rynkowego, związanego z poprawą sytuacji na rynkach finansowych, a także z usprawnionego modelowania ekspozycji na niepewność stóp procentowych i zagrożenia w obszarze spreadów kredytowych. Poza tym – w wyniku wyprzedaży jednostek biznesowych i wzrostu zagrożenia, spowodowanego lepszym modelowaniem następstw ryzyka - zaistniały zmiany w profilu ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Poniższa tabela przedstawia podział EC na działy (linie) biznesowe z uwzględnieniem korzyści płynących z dywersyfikacji, ułożonych proporcjonalnie do linii biznesowych:

Podział Kapitału Ekonomicznego w ING Insurance w poszczególnych liniach biznesowych

	2009	2008
Insurance Americas (w rejonie obu Ameryk)	9,705	6,049
Insurance Asia/Pacific (w rejonie Azji i Pacyfiku)	2,256	2,817
Insurance Europe (w Europie)	3,969	2,985
Corporate Line Insurance ⁽¹⁾	2,175	1,831
Całość operacji ubezpieczeniowych	18,105	13,682

⁽¹⁾ Corporate Line (Linia Korporacyjna) obejmuje działania związane z funduszami na poziomie ING Insurance, wyraźne transakcje wewnętrzne między jednostkami biznesowymi a Linia Korporacyjną, zarządzane przez dział Capital Management, a także reasekurację korporacyjną. Odpowiedzialność (i ryzyko) za wolne aktywa, ułożone w obrębie danej linii biznesowej, dla której nie istnieje wyraźny transfer przez transakcję realizowaną przez Linie Korporacyjną, pozostaje w rękach jednostki biznesowej.

Powyższe kwoty ukazano w rozbiciu na linie biznesowe, ale dywersyfikacja zagrożeń w ING jest tak naprawdę wyliczana w oparciu o jednostki biznesowe. Całkowita dywersyfikacja między jednostkami biznesowymi ING Insurance a działem Corporate Line Insurance wynosi 39% w roku 2008 i 33% w roku 2007.

Sprzedaż spółki ING Life Taiwan i ostatnie zawirowania na rynkach finansowych spowodowały nieprzewidziane zmiany w poszczególnych regionach. Zbycie spółki tajwańskiej obniża potrzeby kapitałowe zarówno w rejonie Azji i Pacyfiku (4,0 miliardy EUR) jak i na Linii Korporacyjnej (1,7 miliarda EUR). Największym użytkownikiem Kapitału Ekonomicznego są obecnie obie Ameryki. Działania przeciwzagrożeniowe obniżyły (rosnące do tej pory) potrzeby kapitałowe o 1 miliard EUR. Również w Europie podjęto tego typu działania. Większość ekspozycji bezpośredniego giełdowego kapitału akcyjnego została sprzedana lub objęta ochroną. Jednocześnie obniżono znacznie ryzyko stóp procentowych. Kapitał Ekonomiczny w rejonie Europy, Azji i Pacyfiku charakteryzuje się obecnie równym bilansem zagrożeń finansowych i niefinansowych, natomiast na kapitał w Ameryce Północnej i Południowej największy wpływ mają stopy procentowe, spready kredytowe i ryzyko posiadania kapitału akcyjnego, związane z funduszami klientów. Ryzyko linii korporacyjnej jest związane głównie z ryzykiem przewalutowania, wynikającym z potencjalnej utraty nadwyżki wartości rynkowej w jednostkach biznesowych rozliczających się w walutach innych niż EUR.

ING INSURANCE – ZAGROŻENIA RYNKOWE

ING Insurance jest narażone na ryzyko rynkowe w stopniu, w którym na wartość rynkową nadwyżki mogą wywrzeć negatywny wpływ zmiany na rynkach finansowych, np.: skoki stóp procentowych, zmiany cen kapitału akcyjnego, implikowana zmienność opcji, zmiany kursów walut i cen nieruchomości. Zmiany cen na rynkach finansowych mają bezpośredni wpływ na wartość rynkową portfela aktywów bieżących ING i na ochronne produkty pochodne, a także na wyliczoną wartość rynkową zobowiązań ubezpieczeniowych ING. Poniższa tabela przedstawia dane na temat podziału Kapitału Ekonomicznego na kategorie ryzyka:

Kapitał Ekonomiczny – zagrożenia na rynku ubezpieczeniowym

	2009	2008
Ryzyko stóp procentowych	4,244	2,739
Ryzyko spreadu kredytowego	1,914	880
Ryzyko posiadania kapitału akcyjnego	1,836	1,293
Ryzyko nieruchomości	239	252
Ryzyko implikowanej zmienności	1,451	1,857
Ryzyko walutowe	1,868	1,434
Suma	11,552	8,455

Ryzyko stóp procentowych to największe zagrożenie rynkowe dla ING Insurance. Najbardziej odczuwalne jest w USA i Europie. Zagrożeniem podstawowym są spadające stopy procentowe. Tabela pokazuje znaczny spadek stóp procentowych w roku 2008 w konsekwencji sprzedaży ING Life Taiwan.

Ryzyko spreadów kredytowych wiąże się z potencjalnym wzrostem wartości spreadów kredytowych z inwestycji w papiery wartościowe o stałym dochodzie. Ryzyko nieruchomości jest obecne głównie na terenie Holandii i wiąże się przede wszystkim z bezpośrednimi inwestycjami w nieruchomości. Mówiąc o ryzyku implikowanej zmienności, mamy na myśli zagrożenia związane ze zmianami w obrębie wartości rynkowej aktywów i zobowiązań, wywołanymi ruchami cen opcji rynkowych. W ujęciu ogólnym ING narażone jest na wzrosty implikowanej zmienności w miarę, jak gwarancje dla klientów stają się coraz droższe. Ryzyko walutowe jest niewielkie w jednostkach biznesowych. Dlatego też większość zagrożeń wiąże się z możliwością wystąpienia zmian w nadwyżce wartości rynkowej jednostek rozliczających się w walucie innej niż EUR.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Ryzyko posiadania kapitału akcyjnego przestaje być dominujące ze względu na ograniczanie zagrożeń i podejmowanie działań ochronnych w zakresie zarówno ekspozycji bezpośrednich jak i pośrednich. Bezpośrednie narażenie na ryzyko wiąże się z posiadaniem akcji i największe znaczenie ma dla ING w Holandii. Pośrednie narażenie na ryzyko wiąże się z potencjalną utratą dochodów płatniczych ze zmiennych funduszy emerytalno-rentowych we wszystkich regionach. Narażenie bezpośrednie stanowi około 25% ryzyka posiadania kapitału, po wzięciu pod uwagę pozycji ochronnych.

Ryzyko spreadów kredytowych zwiększyło się ze względu na większe szoki w spreadach kredytowych, na które narażone były nasze aktywa, oraz lepsze modelowanie ryzyka w zakresie strukturalnych aktywów obligacyjnych.

ING kontynuowało działania w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowo-kredytowym, powstałym w wyniku globalnych operacji ubezpieczeniowych, ustalając limity rynkowej wartości narażonej na ryzyko (MVaR). Przynajmniej raz w roku ALCO Insurance ustala łączny limit MVaR dla ING Insurance oraz limity podrzędne dla poszczególnych linii biznesowych, lokowane finalnie w jednostkach biznesowych. Limit MVaR mierzy się zgodnie z metodą pomiaru Kapitału Ekonomicznego, tzn. w oparciu o 99,95 procentowy poziom ufności w horyzoncie jednorocznym.

W sprawie limitów MVaR decyzje podejmuje ALCO Insurance na właściwym poziomie organizacyjnym. Grupowy oddział ALCO Insurance określa limit łączny, dbając o to, by Grupa nie przekraczała go. Następnie przypisuje limity podrzędne poszczególnym liniom biznesowym, dopasowując podobne role liniom i jednostkom biznesowym. Jeśli dana linia biznesowa przekroczy założony limit, informacja na ten temat trafia do ALCO Insurance, które podejmuje decyzję zgodnie ze strategią (w przeciągu kolejnego kwartału).

Organem konsolidującym i monitorującym (co cztery miesiące) ekspozycje MVaR linii biznesowych, w tym efekty dywersyfikacji, jest CIRM. Kwestiami MVaR zarządza się w ramach założonych limitów.

W roku 2009 nastąpiło przekroczenie sumarycznego limitu MVaR w ING Insurance, spowodowane naruszeniami w USFS i Linii Korporacyjnej. Oba naruszenia zostały na pewien czas odłożone, ponieważ istniała pilna potrzeba rozwiązania problemów regulacyjnych, których stopień pilności był wyższy niż waga kapitału ekonomicznego. Działania w kierunku redukcji ryzyka stóp kredytowych wywarłyby niekorzystny wpływ na kapitał regulacyjny i dlatego zdecydowano się na załatwienie kwestii naruszeń limitów w okresie późniejszym.

Nieruchomości

Ryzyko cenowe Nieruchomości wynika z prawdopodobieństwa, iż wartość aktywów Nieruchomości będzie fluktuować ze względu na zmiany.

W swoich księgach ubezpieczeniowych ING Insurance posiada dwie różne kategorie ekspozycji na nieruchomości. Po pierwsze ING Insurance jest właścicielem zajmowanych przez siebie obiektów. Po drugie, ING Insurance zainwestowało spore środki w kilka funduszy nieruchomości i w bezpośrednie aktywa nieruchome. Spadek cen nieruchomości spowoduje redukcję wartości tych środków i dlatego ING Insurance jest narażone na skoki cen nieruchomości.

Ogólnie rzecz biorąc, kryzys na rynkach finansowych może doprowadzić do dalszego spowolnienia światowej gospodarki. Negatywne wskaźniki globalne mogą mieć negatywny wpływ na wartość nieruchomości.

Drugą kategorię można podzielić na udziały mniejszościowe w aktywach nieruchomości, podlegające rewaluacji w kapitale akcyjnym i udziałach w funduszach, zarządzanych przez ING, oraz nieruchomości bezpośrednio, podlegające rewaluacji w rachunku zysków i strat. Tylko w odniesieniu do ostatniej kategorii skoki cen nieruchomości wpłyną bezpośrednio na wykazywany zysk netto.

W czwartym kwartale 2009 roku wartość środków zainwestowanych przez ING Insurance w nieruchomości wyniosła 3,7 miliarda EUR. Zagrożenie dla ING Insurance w obszarze nieruchomości (w tym dźwignia finansowa) wynosi 6,1 miliarda EUR, z czego 4,4 miliarda EUR zaksięgowano jako wartość godziwą w rachunku zysków i strat, a 1,7 miliarda EUR nie podlega rewaluacji w rachunku zysków i strat (w rachunku zysku i strat uwzględnia się utratę wartości). W sumie, ekspozycja na Nieruchomości zmalała o 0,4 miliarda EUR – głównie w wyniku negatywnych zmian wartości godziwej (396 milionów EUR) i utraty wartości (77 milionów EUR). Jednocześnie nastąpiła kompensacja poprzez inwestycje netto (22 miliony EUR) i umocnienie się walut (42 miliony EUR).

Ekspozycja w obszarze nieruchomości rewaluowana w rachunku zysków i strat

2009	mieszkaniowe	biurowe	detaliczne	przemysłowe	inne	suma
Europa	379	1,366	1,958	450	83	4,236
Ameryka Północna i Południowa					94	94
Azja					25	25
Suma					68	68
Europa	379	1,366	1,958	450	270	4,423

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Ekspozycja w obszarze nieruchomości rewaluowana w rachunku zysków i strat						
2008	mieszkaniowe	biurowe	detaliczne	przemysłowe	inne	suma
Europa	438	1,609	2,207	522	28	4,804
Ameryka Północna i Południowa					93	93
Azja						
Suma						
Europa	438	1,609	2,207	522	121	4,897

Ekspozycja w obszarze nieruchomości nierewaluowana w rachunku zysków i strat						
2009	mieszkaniowe	biurowe	detaliczne	przemysłowe	inne	suma
Europa	747	228	3	5	541	1,524
Ameryka Północna i Południowa		125				125
Azja						
Suma		20				20
Europa	747	373	3	5	541	1,669

Ekspozycja w obszarze nieruchomości nierewaluowana w rachunku zysków i strat						
2008	mieszkaniowe	biurowe	detaliczne	przemysłowe	inne	suma
Europa	781	250	9	20	469	1,529
Ameryka Północna i Południowa		149				149
Azja						
Suma		21				21
Europa	781	420	9	20	469	1,699

Dochody narażone na ryzyko (ES)

Dopełnienie Kapitału Ekonomicznego, opartego na analizie wartości rynkowej. ING Insurance mierzy też ryzyko w oparciu o dochody MSSF. Szczególnie – wykorzystując analizę scenariusza - ING Insurance mierzy potencjalną wrażliwość zrealizowanych dochodów (przed opodatkowaniem) operacji ubezpieczeniowych na wzrosty/spadki różnych czynników ryzyka w całym roku. Współczynniki wrażliwości na dochody wykorzystuje się jako dane wejściowe pomiarów dochodów EaR w Grupie ING. Są one w pełni zdwywersyfikowane w Banku. Interpretację wrażliwości dochodów należy podejmować indywidualnie, ponieważ ING nie zakłada, że wszystkie scenariusze, pokazane poniżej, zostaną zrealizowane jednocześnie.

Wrażliwość dochodów definiuje się w scenariuszu skokowym przy 90 procentowym poziomie ufności na dochodach MSSF przed opodatkowaniem, w prognozach wyprzedzających o rok datę wyliczeń. Poniższa tabela przedstawia progi wrażliwości na nagły skok przy 90 procentowym poziomie ufności w prognozach na dzień 31.12.2010.

Wrażliwość dochodów względem zagrożeń na rynku ubezpieczeń

	2009	2008
Stopy procentowe (1% w górę)	-222	-67
Stopy procentowe (1% w dół)	270	82
Kapitał akcyjny (15% w dół)	-814	-795
Nieruchomości (8% w dół)	-434	-533
Waluty (10% w najgorszym przypadku)	-224	-224

Tabela przedstawia wartości przed dywersyfikacją między zagrożeniami. W odniesieniu do ryzyka stóp procentowych, pokazujemy efekt skoku równoległego – w wysokości 1% - we wszystkich regionach i rozpatrujemy sumę skoków. W przypadku oddziału japońskiego stosujemy skok w wysokości 0,5%, ponieważ oddział funkcjonuje w środowisku charakteryzującym się niższymi stopami procentowymi. Ryzyko walutowe obejmuje sumę zarówno zagrożeń w obrębie walut miejscowych oraz ryzyko przewalutowania w przypadku dochodów generowanych przez jednostki rozliczające się w walucie innej niż EUR.

Tabela pokazuje, że fluktuacje w obrębie nieruchomości mogą mieć duży wpływ na dochody, gdyż zmienność cen jest w pełni odzwierciedlona w dochodach z inwestycji w nieruchomości. Wpływ stóp procentowych i zmian cen kapitału akcyjnego na dochody jest mniejszy niż wpływ kapitału ekonomicznego i kapitału akcjonariuszy, biorąc pod uwagę obowiązujące współcześnie zasady rachunkowości. Wyniki wrażliwości nie odzwierciedlają wpływu rachunkowości asymetrycznej, w której ochrony muszą być dopasowane do rynku przez dochody, ale nie dopasowuje się w ten sam sposób zobowiązań.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Dochody narażone na ryzyko są wskaźnikiem przyszłych dochodów narażonych na ryzyko w sytuacji, gdy pogarsza się sytuacja na rynkach. Dochody mogą się znacznie pogorszyć w momencie dojścia do pewnych progów, kiedy to następuje utrata wartości i odblokowanie kosztu DAC (odroczonego kosztu nabycia). W tej chwili na wzrost kapitałowych dochodów narażonych na ryzyko – mimo podejmowania działań przeciwważeniowych – największy wpływ ma odblokowanie DAC i ujemna rewaluacja, bardzo bliska poziomowi utraty wartości. Zrównoważenie pozycji następuje poprzez programy zabezpieczające (hedge'ingowe) i jest uwzględniane na koniec roku.

ING Insurance – ryzyko płynności

Tak samo jak w przypadku innych zagrożeń rynkowych ING Insurance, ryzykiem płynności zarządza dział ALCO. Ryzyko płynności - możliwość iż ING Insurance (bądź jeden z podmiotów zależnych) nie będzie w stanie wywiązać się ze swoich finansowych zobowiązań w momencie ich zapadalności (po uzasadnionym koszcie i na czas). ING Insurance monitoruje ryzyko płynności (strukturalne, taktyczne i awaryjne) i testuje scenariusze negatywne, aby ocenić swoją odporność na zagrożenia tego typu. Ostry kryzys ekonomiczny pod koniec roku 2008 doprowadził do znacznego wzrostu ryzyka płynności. Aby sobie z nim skutecznie radzić, ING Insurance zwiększyło alokację w obszarze aktywów płynnych.

ING INSURANCE – RYZYKA UBEZPIECZENIOWE

Ogólne

Ryzyka ubezpieczeniowe i aktuarialne to takie zagrożenia jak: śmiertelność, długowieczność, zachorowalność, negatywne roszczenia w obszarze ubezpieczeń samochodowych lub domowych, itd., wynikające z wyceny i zatwierdzenia umów ubezpieczeniowych. W rozumieniu ogólnym przed zagrożeniami tego typu nie powinniśmy się chronić bezpośrednio na rynkach finansowych. Redukuje się je maksymalnie poprzez dywersyfikację w dużych portfelach. Zarządza się nimi głównie na poziomie kontraktowym, wykorzystując standardowe strategie ubezpieczeniowe, wymogi produktowe (wyznaczone przez dział IRM), niezależne procesy zatwierdzania produktów i ograniczenia ryzyka w warunkach polis i umów podpisywanych z klientami.

Pomiar

Jeśli chodzi o zagrożenia portfela, których nie ogranicza się na drodze dywersyfikacji, kieruje się nimi najczęściej, stosując limity koncentracji i narażenia lub podejmując działania w kierunku reasekuracji lub/i sekurytyzacji. Limity poziomu łącznego portfeli i poziomu tolerancji zagrożeń ustala się w odniesieniu do potencjalnych strat, spowodowanych negatywnymi roszczeniami w portfelach ubezpieczeniowych ING, analizowanych co roku przez zarząd Grupy ING. Grupa ING ustaliła poziom tolerancji zagrożeń aktuarialnych i ubezpieczeniowych w konkretnych obszarach operacji ubezpieczeniowych (zgodnie z poniższym opisem). W ubezpieczeniach nie na życie poziom tolerancji zagrożeń ustala się względem linii biznesowej w świetle katastrof (sztormów, trzęsień ziemi, powodzi) i zagrożeń indywidualnych.

W odniesieniu do najważniejszych jednostek (w zakresie ubezpieczeń nie na życie) w krajach Beneluksu poziom tolerancji zagrożeń w obszarze majątku i uszczerbku na zdrowiu (w rachunku zysków i strat) ustala się zwykle na 2,5% spodziewanych dochodów (po opodatkowaniu) w Grupie. W roku 2009 oznaczało to łączny poziom tolerancji ryzyka (przed opodatkowaniem) w wysokości 190 milionów EUR dla krajów Beneluksu (2008: 265 milionów EUR). Aby określić jaka ilość ochrony reasekuracyjnej potrzebna jest w poszczególnych regionach, limity tolerancji zagrożeń porównuje się z szacunkowymi, maksymalnymi stratami, spowodowanymi katastrofą. Brane pod uwagę prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia katastroficznego wynosi 1 do 250 (co jest standardem w branży ubezpieczeniowej). Maksymalne straty szacunkowe dla działów zajmujących się ogniem opierają się na modelach oceny ryzyka, które są ogólnie przyjęte w całej branży ubezpieczeniowej.

Dla mniejszych jednostek odpowiedzialnych za ubezpieczenia nie na życie poziom tolerancji zagrożeń w zakresie zdarzeń katastroficzych w roku 200 ustalono na 5 milionów EUR (2008: 5 milionów EUR) na jedno zdarzenie w jednym oddziale.

Jeśli chodzi o ubezpieczenia na życie, poziom tolerancji zagrożeń (przed opodatkowaniem) w Grupie ING ustalono na 22 miliony EUR na rok 2009 (2008: 22 miliony EUR) na ubezpieczone życie względem ryzyka umieralności. Mimo iż uważa się, że zagrożenia w zakresie ubezpieczeń na życie można naturalnie różnicować, bo każda polisa stanowi odrębne ryzyko, kontrakty grupowe mogą być narażone na ryzyko w dość znacznym stopniu. W odniesieniu do potencjalnych strat, wywołanych zdarzeniami, charakteryzującymi się dużą śmiertelnością (np. pandemii lub zdarzenia związane ze śmiercią wielu osób jednocześnie), ING stosuje odrębny poziom tolerancji zagrożeń, który w roku 2009 wyniósł 1,100 milionów EUR (2008: 1,100 milionów EUR). Potencjalny wpływ pandemii jest cały czas analizowany przez ING w oparciu o wyniki badań publikowane przez uznane instytucje międzynarodowe.

Z powodu znacznie mniejszych dochodów, ING ponownie analizuje metody ustalania poziomów tolerancji ryzyka w obszarze zagrożeń ubezpieczeniowych. ING zastanawia się, czy limity ryzyka powinny pochodzić z Kapitału Ekonomicznego (EC) i Zagrożonych Dostępnych Źródeł Finansowych (AFRaR).

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Narażeniami i koncentracjami ogólnymi aktywnie zarządza się w ramach limitów i poziomów tolerancji zagrożeń. ING wykupuje zewnętrzne rozwiązania reasekuracyjne z rąk zatwierdzonych podmiotów zgodnie z polityką ING w zakresie reasekuracji i ryzyka kredytowego. ING kupuje ochronę, redukującą znacznie narażenie na katastrofy naturalne, szczególnie z myślą o portfelu majątkowym i urazowym. ING wychodzi z założenia, że ryzyko kredytowe, na które jest narażone w ramach kontraktów reasekuracyjnych, jest niewielkie. Ekspozycje są regularnie monitorowane i ograniczane strategią reasekuracyjnego ryzyka kredytowego.

Jeśli chodzi o katastroficzne straty, spowodowane np. atakiem terrorystycznym, ING uważa, iż nie ma możliwości opracowania skutecznego modelu zabezpieczenia przed zdarzeniem tego typu. Ekstremalnie wysoki poziom niepewności co do częstotliwości i powagi takich zdarzeń prowadzi do tego, że nie można się przed nimi ubezpieczyć. W przypadkach niezwiązanych z ubezpieczeniem na życie strat powstałych w wyniku ataków terrorystycznych nie pokrywa zwykle ubezpieczenie, chyba że wymagają tego wyrażnie przepisy prawa. W wielu krajach tworzy się pule przemysłowe po to, by maksymalnie ograniczyć ryzyko terrorystyczne. Pojedynczy ubezpieczyciele są na nie jednak wciąż narażeni. ING uczestniczy w tych pulach.

Poniższa tabela zawiera przegląd Kapitału Ekonomicznego dla zagrożeń ubezpieczeniowych, podzielony na ryzyko śmiertelności, ryzyko zachorowalności oraz ryzyko w obrębie produktów majątkowo-urazowych (P&C):

Ryzyko ubezpieczeniowe w Kapitale Ekonomicznym

	2009	2008
Śmiertelność	981	781
Zachorowalność	505	483
P&C (majątek i urazy)	180	293
Suma	1,666	1,557

Ryzyko śmiertelności wiąże się z możliwością wzrostu liczby zgonów (ryzyko życia) lub jej spadku (ryzyko długowieczności). Ryzyko to należy rozpatrywać w kategoriach potencjalnej katastrofy lub zmian w długoterminowych wskaźnikach śmiertelności. Jak już wspominaliśmy, ING zarządza tymi ryzykami na drodze limitów i reasekuracji zewnętrznej. Ryzyko zachorowalności wiąże się z produktami dla niepełnosprawnych w Holandii i dodatkami zdrowotnymi dołączanymi do umów sprzedawanych w Azji. Zagrożenia majątkowo-urazowe istnieją głównie w krajach Beneluksu.

Wykorzystując analizy scenariuszy, ING Insurance mierzy wrażliwość dochodów (przed opodatkowaniem) generowanych przez operacje ubezpieczeniowe na wzrosty/spadki czynników ryzyka ubezpieczeniowego w ciągu jednego roku. Zmiany dochodów mogą wiązać się ze zrealizowanymi roszczeniami lub innymi korzyściami, na które wpływ mają te czynniki. ING zakłada, że zmiany przedstawione poniżej nie będą miały miejsca w tym samym czasie.

Wrażliwości dochodów zdefiniowano w oparciu o scenariusz szokowy na 90 procentowym poziomie ufności na dochodach MSSF przed opodatkowaniem w prognozach wyprzedzających o rok datę wyliczeń. Tak więc poniższa tabela przedstawia wskaźniki wrażliwości dochodów na nagły szok na 90 procentowym poziomie ufności w prognozie na dzień 31.12.2008. Dane EaR nie obejmują ING Kanada – spółki zbytej w styczniu.

Wrażliwość dochodów względem ryzyk ubezpieczeniowych

	2009	2008
Śmiertelność	-39	-61
Zachorowalność	-113	-105
P&C	-42	-49

Powyższa tabela podaje wartości po zróżnicowaniu między zagrożeniami ubezpieczeniowymi w jednostkach biznesowych ING Insurance. Największa wrażliwość dochodów na roszczenia P&C dotyczy roszczeń zdrowotnych i P&C w Holandii. Wrażliwość dochodów ze Śmiertelności i Zachorowalności jest rozłożona bardziej równomiernie w regionach.

ING INSURANCE – RYZYKO KREDYTOWE

Zagrożenia kredytowe w ogólnym portfelu rachunków ING Insurance rozpatruje się pod względem tych samych zasad, strategii, definicji, metod pomiarowych, które stosuje się dla operacji bankowych. Zagrożeniami kredytowymi zajmuje się Korporacyjne Kierownictwo ds. Ryzyka Kredytowego (CCRM) oraz lokalni kierownicy ds. ryzyka kredytowego, działający w różnych lokalizacjach (tam, gdzie ryzyko kredytowe podejmowane jest przez ING Insurance i Kierownictwo Inwestycyjne ING). W samym ING Insurance celem nadrzędnym pozostaje utrzymanie ryzyka na niskim poziomie i stworzenie dobrze zróżnicowanego portfela ryzyka kredytowego, potrafiącego przekroczyć rynkowe zwroty odniesienia.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Zagrożenie kredytowe w ING Insurance bierze się z inwestowania składki ubezpieczeniowych w aktywa narażone na ryzyko kredytowe, najczęściej w formie niezabezpieczonych inwestycji obligacyjnych, mniejszych ilości hipotek mieszkaniowych czy strukturalnych produktów finansowych. Poza tym ekspozycja kredytowa spowodowana jest produktami pochodnymi, transakcjami sprzedaży/odkupu, pożyczaniem papierów wartościowych, a także kontraktami reasekuracyjnymi, wykorzystywanymi do ochrony portfela. ING Insurance utrzymuje zawsze portfel inwestycji na wysokim poziomie.

Ogólne limity ryzyka kredytowego w portfelu ustalane są (i zatwierdzane w formie mandatów inwestycyjnych) przez dział ALCO Insurance w oparciu o kategorie inwestycyjne i kategorie aktywów oraz o klasy zagrożeń. Limity dla emitentów indywidualnych ustalane są w oparciu o ocenę ratingową dłużnika. Zarządza się nimi w regionie, gdzie spółka matka posiada swoją siedzibę, ale istnieje możliwość alokacji limitów do portfeli regionalnych bądź lokalnych. Oprócz tego każda firma ubezpieczeniowa posiada co najmniej jeden mandat inwestycyjny. Mandaty inwestycyjne, które mogą się między sobą różnić portfelem ubezpieczeń, określają apetyt na ryzyko kredytowe pod względem rodzaju i jakości emitenta.

Klasyfikacja ryzyka kredytowego wśród emitentów, dłużników i kontrahentów w ramach portfeli ryzyka kredytowego poszczególnych spółek ubezpieczeniowych podlega w coraz większym zakresie metodologii wykorzystywanej przez spółki z sektora bankowego. Podobnie jak ING Bank, ING Insurance wykorzystuje klasy zagrożeń, kalibrowane względem prawdopodobieństwa niewypłacalności emitenta, dłużnika lub kontrahenta. Oceny te definiuje się w oparciu o jakość emitenta pod względem wiarygodności kredytowej – począwszy od oceny inwestycyjnej, a skończywszy na ocenie problematycznej, wyrażonej w ekwiwalentach S&P (agencji ratingowej Standard & Poor's).

Klasy ryzyka: portfel ING Insurance jako % łącznej sumy kredytów nieregularnych⁽¹⁾

		Ubezpieczenia w Ameryce Północnej i Południowej		Ubezpieczenia w Europie		Ubezpieczenia w rejonie Azji i Pacyfiku		Suma: ING Insurance	
		2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
1	(AAA)	24.8%	27.5%	39.8%	34.8%	3.5%	5.3%	28.1%	27.2%
2-4	(AA)	13.1%	19.6%	16.0%	20.2%	21.9%	29.6%	15.4%	21.1%
5-7	(A)	22.7%	18.9%	22.5%	23.5%	56.7%	43.1%	26.9%	23.7%
8-10	(BBB)	20.1%	20.0%	11.7%	9.3%	7.4%	9.6%	15.1%	14.8%
11-13	(BB)	8.0%	5.2%	7.2%	10.7%	0.8%	0.9%	6.8%	6.6%
14-16	(B)	5.0%	5.0%	1.2%	1.2%	7.1%	9.4%	3.7%	4.2%
17-22	(CCC & Ocena	6.3%	3.8%	1.6%	0.3%	2.6%	2.1%	4.0%	2.4%
		100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

⁽¹⁾ W oparciu o pomiar ryzyka kredytowego obecnego w działaniach przed rozliczeniem, inwestycyjnych, pożyczaniu oraz działaniach na rynku pieniężnym. Oceny pokazują prawdopodobieństwo niewypłacalności. Nie biorą pod uwagę zastawów i zabezpieczeń.

Dystrybucja klas zagrożeń w ING Insurance pogorszyła się w roku 2009 – przede wszystkim ze względu na gorsze ratingi. Wzrost w klasie CCC i Ocenie Problemu wynikał w głównej mierze z gorzej ocenianych sekurytyzacji. W skład tej kategorii wchodzi również inwestycje w prywatny kapitał akcyjny, które nie podlegają ocenom ratingowym. Przejście z AA do AAA w Insurance Europe spowodowane zostało wzrostem zaległości w stosunku do instytucji rządowych, powstałych w wyniku podjęcia działań ograniczających ryzyko.

Koncentracja ryzyka: portfel ING Insurance w rozbiciu na sektory gospodarki⁽¹⁾

	Ubezpieczenia w Ameryce Północnej i Południowej		Ubezpieczenia w Europie		Ubezpieczenia w rejonie Azji i Pacyfiku		Suma: ING Insurance	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Niebankowe instytucje finansowe	47.9%	53.3%	23.9%	26.4%	14.0%	18.7%	34.0%	39.1%
Rządy centralne	12.1%	3.2%	42.2%	33.7%	39.1%	22.7%	27.7%	16.6%
Banki komercyjne	3.8%	6.2%	10.5%	12.8%	15.1%	23.7%	7.9%	10.8%
Klienci indywidualni	3.5%	3.5%	10.1%	10.5%	7.0%	11.8%	6.6%	7.1%
Nieruchomości	9.1%	8.7%	0.9%	1.7%	1.3%	2.0%	4.8%	5.4%
Obiekty użyteczności publicznej	4.0%	4.0%	1.8%	1.7%	4.4%	4.0%	3.1%	3.2%
Zasoby naturalne	3.6%	3.5%	0.8%	0.6%	2.4%	1.6%	2.3%	2.2%
Inne	16.0%	17.6%	9.8%	12.6%	16.7%	15.5%	13.6%	15.6%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

⁽¹⁾ W oparciu o pomiar ryzyka kredytowego obecnego w działaniach przed rozliczeniem, inwestycyjnych, pożyczaniu oraz działaniach na rynku pieniężnym. Oceny pokazują prawdopodobieństwo niewypłacalności. Nie biorą pod uwagę zastawów i zabezpieczeń.

Ogólne koncentracje ryzyka w obrębie ING Insurance zwróciły się w kierunku rządów centralnych w roku 2009, szczególnie w Europie. Wzrósł także relatywny udział rządów centralnych w całkowitym portfelu ze względu na redukcje w innych częściach portfela – szczególnie w zakresie papierów wartościowych chronionych hipoteką w Insurance Americas.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Największe zagrożenia ekonomiczne: portfel ING Insurance w rozbiciu na kraje ⁽¹⁾

wartości wyrażone w miliardach EUR	Ubezpieczenia w Ameryce Północnej i Południowej		Ubezpieczenia w Europie		Ubezpieczenia w rejonie Azji i Pacyfiku		Suma: ING Insurance	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
USA	54.3	58.6	2.4	2.0	1.2	1.1	57.9	61.7
Holandia	2.6	0.8	14.7	14.6	0.2	0.2	17.5	15.6
Francja	0.3	0.3	8.1	6.8	0.1	0.1	8.5	7.2
Korea Południowa	0.1	0.1			7.4	6.2	7.5	6.3
Niemcy	0.2	0.3	6.0	5.3	0.1	0.1	6.3	5.7
Włochy	0.3	0.3	5.0	5.9		0.2	5.3	6.4
Wielka Brytania	1.4	1.8	3.2	3.5	0.3	0.4	4.9	5.7
Japonia	0.2	0.4	0.1		4.3	4.5	4.6	4.9

(1) Obejmuje tylko zagrożenia całościowe przekraczające 5 miliardów EUR, w tym ekspozycje wewnątrzfirmowe związane z ING Bankiem.

Pogarszający się portfel w Stanach Zjednoczonych wynika przede wszystkim z osłabienia amerykańskiej waluty wobec Euro, utraty wartości i realizacji transakcji typu Alt-A z rządem holenderskim. Portfel holenderski poprawił się ze względu na Należności IABF. Nie było innych znaczących zmian w koncentracji portfela.

GRUPA ING – ZAGROŻENIA NIEFINANSOWE

Oprócz opisanych zagrożeń finansowych (kredytowych, rynkowych, ubezpieczeniowych i płynności), Grupa ING musi zarządzać ryzykiem niefinansowym (operacyjnym i zagrożeniami związanymi z przestrzeganiem norm i przepisów). Będzie o tym mowa w kolejnych akapitach niniejszego opracowania.

KWESTIE OGÓLNE

Wdrażanie polityki

Aby właściwie zarządzać ryzykiem niefinansowym, ING dba o pełną implementację strategii i Standardów Minimalnych. Jednostki biznesowe muszą udowodnić, że podjęły właściwe kroki w kierunku kontroli ryzyka operacyjnego i zagrożeń w obrębie przestrzegania norm. W poszczególnych jednostkach biznesowych ING stosuje karty wyników, na których mierzy jakość zarządzania procesami ryzyka operacyjnego. Wyniki zależą od tego, w jakim stopniu dana jednostka jest w stanie wykazać, że wdrożyła u siebie wymagany proces zarządzania ryzykiem.

Modernizacja Tablicy Zagrożeń Niefinansowych

Tablica Zagrożeń Niefinansowych (NFRD) to typ raportu. Analizuje się go na zebraniach zarządu Banku i pionu Insurance, a także na spotkaniach Komitetu ds. Ryzyka. Raport NFRD dostarcza kierownikom wszystkich szczebli informacje na temat zagrożeń operacyjnych, prawnych i w obrębie przestrzegania norm. Dział ORM, dział CRM i dział prawny ściśle ze sobą współpracują przy opracowywaniu raportu NFRD. Dzięki raportowi NFRD kierownictwo ma wgląd w kluczowe zagrożenia w danym obszarze, oceny rankingowe i jasny opis ryzyka. Sugerowane są też sposoby reakcji i możliwości równoważenia priorytetów.

RYZYKO OPERACYJNE

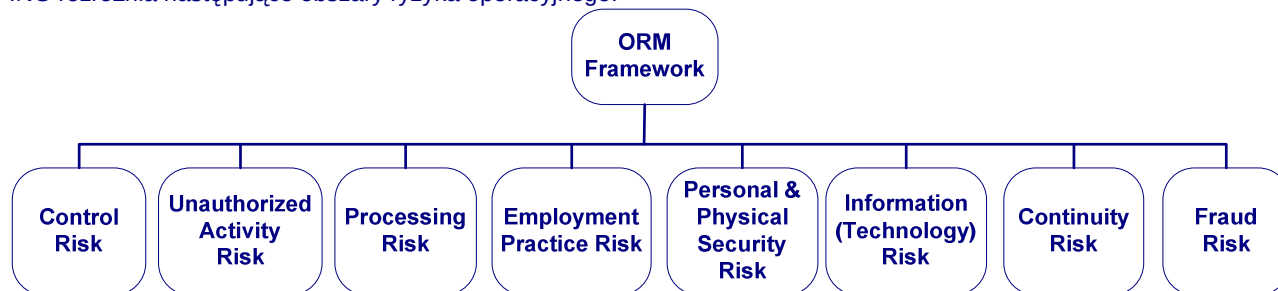
Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne to możliwość poniesienia bezpośredniej bądź pośredniej straty w wyniku błędnego lub niewłaściwie prowadzonego procesu wewnętrznego, pomyłki ludzkiej, wady systemu lub wystąpienia niekorzystnego zdarzenia zewnętrznego. Obejmuje ryzyko utraty reputacji, a także zagrożenia prawne; w ryzyko operacyjne nie wlicza się zagrożeń strategicznych. Efektywne zarządzanie ryzykiem operacyjnym prowadzi do powstania bardziej stabilnych procesów biznesowych (w tym systemów informatycznych) i niższych kosztów. Obowiązkowe zakresy kontroli opisane zostały w biuletynie na temat założeń strategicznych ORM. Większość polityk zaktualizowano w roku 2009, dopasowując je do poszczególnych obszarów zagrożeń. Do każdej polityki przydziela się przynajmniej jeden Standard Minimalny.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

ING rozróżnia następujące obszary ryzyka operacyjnego:

- **Ryzyko kontroli:** ryzyko straty wywołanej nieprzestrzeganiem przepisów i wytycznych. Zagrożenia kontroli mogą prowadzić do strat z powodu nieprzestrzegania procedur, instrukcji czy metod zarządzania. Powstają często w wyniku niewłaściwego lub niewystarczającego monitorowania podmiotów bądź czynności.

- Ryzyko straty, spowodowane niedozwolonymi działaniami pracowników, takimi jak: nieuprawnione zatwierdzenia lub przekroczenie kompetencji. Chodzi o **ryzyko nieuprawnionej działalności**.

- **Ryzyko przetwarzania:** ryzyko strat, spowodowane błędnym przetwarzaniem transakcji lub złym zarządzaniem w obrębie procesów. Tego rodzaju zdarzenia są zwykle niezamierzone. Dotyczą najczęściej dokumentacji lub finalizacji bieżących transakcji biznesowych.

- **Ryzyko praktyki pracowniczej:** ryzyko strat, spowodowane działaniami w obszarze zatrudnienia i przepisów lub umów BHP. Mogą obejmować kwestie wypłat, roszczeń odszkodowawczych lub dyskryminacji. Skuteczne zarządzanie tym ryzykiem oznacza: przestrzeganie przepisów BHP, niedopuszczanie do jakichkolwiek przejawów dyskryminacji lub molestowania w miejscu pracy, wyciąganie surowych konsekwencji w przypadku zaistnienia takich przejawów.

- **Ryzyko osobistego bezpieczeństwa:** ryzyko zagrożeń o charakterze kryminalnym bądź środowiskowym, które obniżają poziom bezpieczeństwa pracowników ING (zarówno w lokalizacjach ING jak i poza nimi lub podczas podróży) i aktywów ING oraz mogą wywierać negatywny wpływ na strukturę organizacyjną ING.

- **Ryzyko informatyczne:** ryzyko strat, spowodowane niewłaściwym zabezpieczeniem danych, prowadzące do utraty poufności lub/i spójności lub/i dostępności informacji. Przykładowe aspekty ryzyka informatycznego to: kontrola dostępu dla użytkownika, platformy bezpieczeństwa, kontrola zarządzania zmianą, kontrola zasobów, monitoring bezpieczeństwa, podstawowa kontrola bezpieczeństwa danych.

- **Ryzyko kontynuacji:** ryzyko wystąpienia zdarzeń (np. katastrof naturalnych, przerw w dostawach energii, ataków terrorystycznych, itd.) prowadzących do powstania sytuacji, w której zagrożona jest kontynuacja prowadzenia działalności (w zakresie personelu i aktywów).

- **Wewnętrzne i zewnętrzne ryzyko oszustwa:** ryzyko strat, spowodowane umyślnym nieprzestrzeganiem procedur, niszczeniem systemów, aktywów, produktów lub/i usług ING przez osoby pragnące bezprawnie czerpać korzyści.

ING opracowało jasne i powszechnie dostępne standardy i procedury dla wszystkich jednostek i linii biznesowych. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym i sytuacjami wymagającymi reakcji umożliwia specjalnie utworzona infrastruktura. Wszelkimi środkami i uniwersalnym systemem kontroli wewnętrznych doprowadził do powstania środowiska propagującego bezustanną poprawę w kwestiach odnoszących się do zarządzania ryzykiem operacyjnym. ING wie jak korzystać z wiedzy (zdobytej między innymi na własnych błędach) w celu modernizacji i kontroli kluczowych procesów.

Organizacja zarządzania ryzykiem operacyjnym

Dyrektor generalny z działu korporacyjnego zarządzania ryzykiem operacyjnym (CORM) raportuje bezpośrednio do dyrektora ds. ryzyka. Ponosi odpowiedzialność za kierowanie działaniami w zakresie zagrożeń operacyjnych oraz utworzenie Operacyjnej Struktury Ryzyka w Grupie ING, ING Banku i ING Insurance. Dyrektor generalny CORM opracowuje również i zatwierdza Standardy Minimalne. Pomaga zarządowi w kierowaniu sprawami związanymi z ryzykiem operacyjnym. Dział ORM opiera się na funkcjonalnych liniach raportowania. Menedżerowie operacyjni linii biznesowych raportują funkcjonalnie do dyrektora generalnego CORM.

Dział CORM składa się z departamentów funkcjonalnych odpowiedzialnych za ryzyko operacyjne, przygotowywanie raportów, informatykę, bezpieczeństwo oraz testy SOX. Dział CORM odpowiada za opracowanie struktury operacyjnej w zakresie zagrożeń ING, a także za przekazanie informacji na jej temat innym działom. Opracowuje też strategię, standardy minimalne oraz wytyczne. Dział korporacyjny doradza pracownikom z linii biznesowej ORM, monitoruje jakość zarządzania ryzykiem operacyjnym i koordynuje proces przygotowania raportów (w całej grupie) dla zarządu na temat zagrożeń operacyjnych.

ORM wykorzystuje wielopoziomowe podejście funkcjonalne w obrębie linii biznesowych tak, by zapewnić systematyczną i spójną implementację struktury ORM w grupie, strategii głównych i standardów minimalnych. Lokalny (tudzież regionalny/oddziałowy) urzędnik ORM odpowiada za pomoc udzielaną kierownictwu regionalnemu/oddziałowemu w sprawach związanych z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym. Urzędnik ORM z linii biznesowej pełni rolę monitorującą w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym. Kieruje on wszystkimi działaniami funkcjonalnymi urzędników ORM danej linii biznesowej (lub regionu/oddziału).

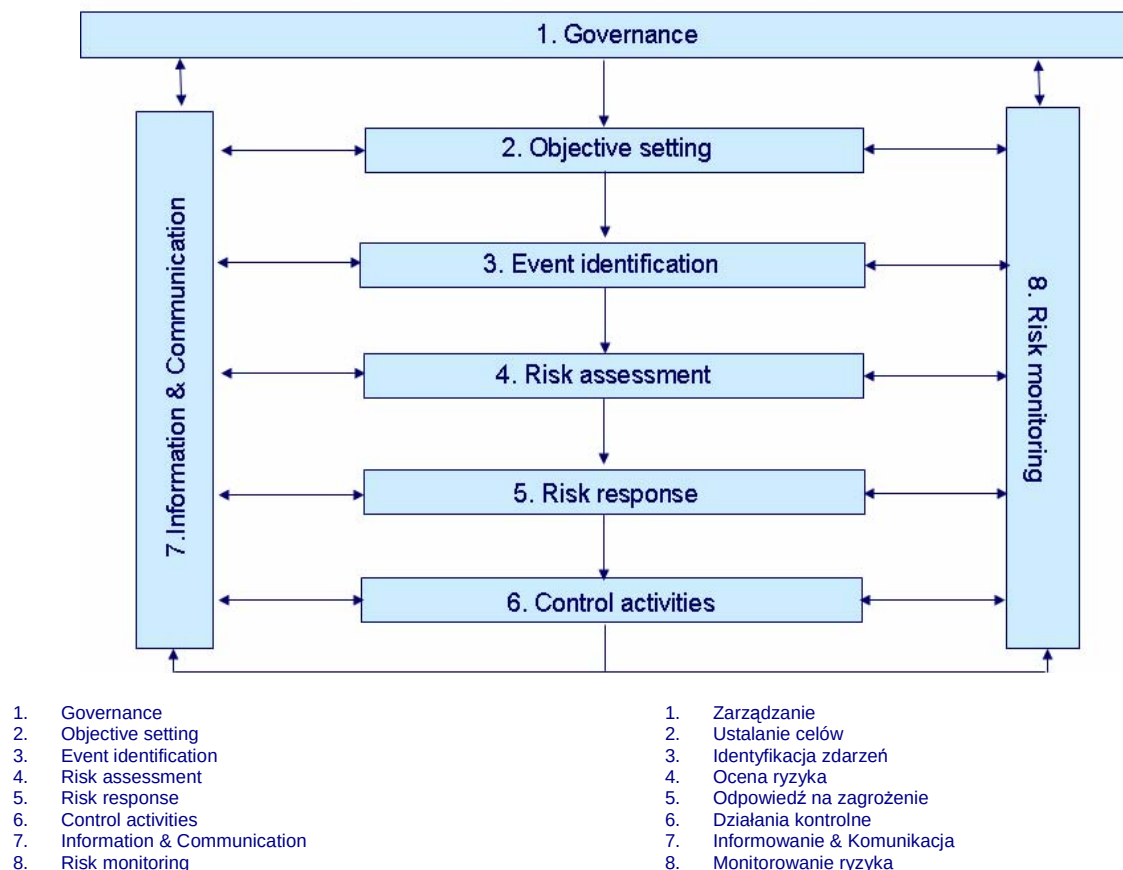
Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Aby uniknąć potencjalnego konfliktu interesów, urzędnik ORM musi być osobą bezstronną i obiektywną w czasie, gdy pełni swe obowiązki związane z doradzaniem kierownictwu biznesowemu w sprawach dotyczących ryzyka operacyjnego w obrębie linii bądź jednostek biznesowych. Utworzono więc silne, funkcjonalne stanowisko raportujące do następnego szczebla (dla urzędników ORM). Osoba na tym stanowisku dba o ustalanie celów, wysokości wynagrodzeń, zarządza wydajnością i mianuje nowych pracowników na stanowiska ORM.

Struktura ryzyka operacyjnego

ING zbudowało uniwersalną strukturę, która usprawnia proces identyfikacji, redukcji, pomiaru i monitoringu zagrożeń operacyjnych. Odpowiada ona etapom określonym w modelu Komisji Organizacji Sponsorów (COSO).

Na wszystkich poziomach organizacji powołuje się do życia komisje ryzyka operacyjnego (ORC). Ich zadaniem jest identyfikacja, pomiar i monitorowanie zagrożeń operacyjnych, występujących w danym regionie bądź jednostce biznesowej, przy zachowaniu właściwej jakości pokrycia (ziarnistości). Komisje ORC, którym przewodniczą kierownicy biznesowi, sterują zarządzaniem ryzykiem w odniesieniu do pierwszej i drugiej linii obrony poszczególnych jednostek. Na poziomie grupowym modele kapitału ryzyka operacyjnego zatwierdzane są przez Komisję ds. Ryzyka Operacyjnego i Rezydualnego (ORRC).

Zarządzanie ryzykiem informatycznym Zarządzanie ryzykiem informatycznym staje się coraz ważniejsze ze względu na rosnące uzależnienie od IT i wzrost zagrożeń w tym obszarze, spowodowany – między innymi – przestępczością komputerową. W roku 2009 Zarząd powołał do życia dwa Komitety Wykonawcze ds. Ryzyka IT – jeden dla pionu bankowości, drugi dla pionu ubezpieczeń – których głównym zadaniem jest ścisły monitoring procesów IT w ING. Apetyt na ryzyko operacyjne w ING definiuje się jako akceptowalny i uprawniony maksymalny poziom ryzyka. Należy przestrzegać właściwych zasad w każdym obszarze ryzyka operacyjnego, aby pozwolić ING osiągnąć założenia biznesowe na podstawie planowanego budżetu. Monitoring apetytu na ryzyko odbywa się co trzy miesiące. Dane na jego temat przedstawia się na Tablicy Zagrożeń Niefinansowych, wskazującej kluczowe ekspozycje na ryzyko.

Apetyt na ryzyko operacyjne w ING definiuje się jako zatwierdzony i przyjęty, maksymalny poziom ryzyka w każdym obszarze ryzyka operacyjnego, którego trzeba przestrzegać, aby umożliwić ING realizację planu biznesowego w ramach zatwierdzonego budżetu. Monitoring apetytu na ryzyko odbywa się co trzy miesiące. Dane na jego temat przedstawia się na Tablicy Zagrożeń Niefinansowych, wskazującej na kluczowe ekspozycje na ryzyko.

W celu identyfikacji kluczowych zagrożeń i słabości, które mogą spowodować powstanie negatywnych zdarzeń, uruchamia się specjalne procesy. Identyfikacja zdarzeń realizowana jest w sposób pro-aktywny i poprzedza ocenę

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

ryzyka. ING stosuje różne techniki służące do identyfikacji zdarzeń, na przykład: Zintegrowaną Ocenę Ryzyka (IRA), analizę scenariuszy, spisy zdarzeń zewnętrznych, analizę zdarzeń wewnętrznych (która może opierać się na informacji z raportów o incydencie), kluczowe wskaźniki ryzyka czy skany zagrożeń.

Przynajmniej raz w roku wszystkie jednostki biznesowe przeprowadzają zintegrowaną ocenę ryzyka. W ocenie tej biorą udział inne oddziały zajmujące się zagrożeniami – np. dział prawny czy dział przestrzegania norm i przepisów. W oparciu o wyniki przeprowadzonej oceny ryzyka, określa się sposoby reakcji na zidentyfikowane zagrożenia. Reakcje na ryzyko równoważą przewidywane koszty implementacji tych sposobów z przewidywanymi korzyściami płynącymi z redukcji zagrożeń. Reakcję na zagrożenie można przeprowadzić przy użyciu różnych strategii, takich jak: ograniczanie prawdopodobieństwa wystąpienia zdarzenia, redukcja wpływu, unikanie ryzyka, akceptacja ryzyka, transfer ryzyka. Śledzenie odbywa się w globalnym systemie skanowania.

Najlepszą metodą jest niejednokrotnie przenoszenie określonych zagrożeń operacyjnych na rynek ubezpieczeń, jeśli zagrożenia są silne, ale trudno je zredukować wewnętrznie. W celu bronięcia się przed finansowymi konsekwencjami niepewnych zdarzeń operacyjnych ING wykupiło polisy ubezpieczeniowe wydane przez strony trzecie. Chodzi o następujące kategorie: przestępczość komputerowa, odpowiedzialność profesjonalna, odpowiedzialność powiernicza. Część zagrożeń utrzymanych przez ING ma podobną skalę wielkości do ryzyka utrzymywanego na wypadek zagrożeń w obrębie katastrof z ofiarami, związanych z działalnością biznesową.

Działania kontrolne definiuje się jako wdrożone i utrzymane środki kontrolne. Obowiązkowe zakresy kontroli opisane zostały w biuletynie na temat założeń strategicznych ORM.

Kierownictwo na wszystkich poziomach organizacji potrzebuje okresowo informacji na temat najważniejszych zagrożeń operacyjnych (w tym ryzyka przestrzegania norm i przepisów oraz ryzyka prawnego) i działań łagodzących. Aby ułatwić kierownictwu dostęp do tego typu informacji, jednostki biznesowe wykorzystują raport NFRD.

W celu usprawnienia zarządzania ryzykiem operacyjnym dział ORM opracowuje i przeprowadza implementację wytycznych, strategii i instrukcji w całej Grupie ING. Monitoruje jednocześnie najważniejsze zagrożenia, dbając o to, by wdrażano strategiczne założenia ING w obszarze zagrożeń i Standardy Minimalne. Jednostki biznesowe muszą udowodnić, że podjęły właściwe kroki w kierunku kontroli ryzyka operacyjnego. W poszczególnych jednostkach biznesowych ING stosuje karty wyników, na których mierzy jakość zarządzania procesami ryzyka operacyjnego. Wyniki zależą od tego, w jakim stopniu dana jednostka jest w stanie wykazać, że wdrożyła u siebie wymagany proces zarządzania ryzykiem. Karty wyników pokazują poziom kontroli aplikowany w jednostkach biznesowych. Stanowią integralną część modelu kapitału regulacyjnego (AAA) ING, zatwierdzonego przez holenderski bank centralny.

Model kapitału ryzyka operacyjnego ING opiera się na Metodzie Dystrybucji Strat (LDA). Metoda ta funkcjonuje w oparciu o dane na temat strat wewnętrznych i zewnętrznych, przekraczających poziom 1 miliona EUR. Model skorygowano zgodnie z wynikami z kart wyników, biorąc pod uwagę specyficzną jakość kontroli linii biznesowych i występowanie ważnych incydentów („bonus/malus”). Stanowi to zachętę dla lokalnego kierownictwa, odpowiedzialnego za zarządzanie ryzykiem operacyjnym, do bardziej wydajnej pracy. Począwszy od roku 2008 omawiany model jest ponadto wykorzystywany przy przygotowaniu raportów na temat kapitału regulacyjnego. Holenderski bank centralny zaaprobował Zaawansowaną Metodę Pomiaru (AAA), opracowaną przez ING.

Nowe rozwiązania, wdrożone w roku 2009

Polityka kontrolowania ryzyka

Opracowano nową politykę kontrolowania ryzyka. Kształtuje ona kierunki działań w obrębie ORM i działu prawnofinansowego, koncentrując się na: systemach zarządzania, metodologiach zatwierdzania nowych produktów, kierowaniu projektami, raportach finansowych, outsourcingu i kontroli operacyjnej. Nowa polityka sprzyja integracji standardów szeroko pojętego ryzyka. Doskonale wpisuje się w wysiłki ING na rzecz uzyskania jeszcze bardziej spójnego systemu zarządzania ryzykiem.

Ryzyko oszustwa

W oparciu o założenia programu Corporate Anti-Fraud, każda jednostka biznesowa musiała przeprowadzić ocenę ryzyka oszustwa i opracować plan działań przeciwdziałających trzem najważniejszym oszustwom. Należało zidentyfikować i podać do wiadomości pracowników szablony oszustw i alerty (czerwone flagi). Przeprowadzono szereg szkoleń na temat reagowania na oszustwa. Wzięli w nich udział wszyscy pracownicy, z kierownictwem włącznie. Zorganizowano również szkolenie w formie elektronicznej (za pośrednictwem centrum szkoleniowego ING) dla pracowników ORM.

Ryzyko informatyczne

ING zweryfikowało i poprawiło politykę IT i minimalne standardy oraz zapewniło ich zgodność z wymogami regulacyjnymi i międzynarodowymi ISO. Wszyscy pracownicy w obszarach IT zostali poinformowani w wprowadzonych zmianach w politykach i procedurach a szkolenie e-learningowe jest przygotowywane. ING kwartalnie monitoruje proces poprzez NFRD co jest w zgodzie z nowymi standardami.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Ciągle wysiłki w celu mitygacji ryzyka w obszarze IT są podejmowane, ponieważ IT jest postrzegane jako kluczowy element umożliwiający działalność ING. Właściwe zarządzanie obszarem IT jest priorytetem ING. Komitet wykonawczy IT jest prowadzony przez prezesa zarządu (CEO).

ING rozwinęło metodologię przewidywania ryzyka, która wskazuje zmiany profilu ryzyka w czasie oraz pozwala na podejmowanie działań ograniczających ryzyko. Przewidywanie ryzyka zostało pomyślnie zaimplementowane w 2009 dla obszaru IT.

Ryzyko ciągłości

Model pozwalający na przewidywanie ryzyka ciągłości został wprowadzony. Poprzez ten model, kadra zarządzająca może ocenić, czy podejmowane akcje są wystarczające, aby utrzymać ryzyko ciągłości na odpowiednim poziomie oraz czy dodatkowe czynności są niezbędne. Ponadto, została stworzona lista krytycznych produktów i usług, która pozwala na określenie priorytetów działania. Z powodu potencjalnej pandemii grypy (H1N1) specjalny nacisk został położony na utrzymanie ciągłości działalności organizacji przy założeniu 50% nieobecności pracowników.

RYZYO ZGODNOŚCI (COMPLIANCE RISK)

Ryzyko zgodności definiuje się jako ryzyko uszkodzenia integralności ING w wyniku niewywiązania się z obowiązku przestrzegania przepisów, regulacji, polityki wewnętrznej, procedur i standardów etycznych. W ryzyku zgodności chodzi nie tylko o możliwość utraty reputacji. Nieumiejętne zarządzanie ryzykiem zgodności może narazić instytucje finansowe na płaconie kar (cywilnych i karnych), wypłacanie odszkodowań za spowodowanie strat, nakazy sądowe, odwołanie bądź zawieszenie licencji. Brak (nawet domniemany) zgodności źle wpływa na klientów, pracowników i akcjonariuszy ING.

W ING panuje przekonanie, iż w pełni wdrożony system zarządzania ryzykiem zgodności sprzyja utrzymaniu zaufania klientów, akcjonariuszy i pracowników. Nie da się prowadzić poważnych działań biznesowych bez zaufania. Zasady Biznesowe ING tworzą podstawę wysokich standardów etycznych, których wymaga się na każdym etapie działalności operacyjnej.

Na mocy Zasad Biznesowych ING, od każdego pracownika (niezależnie od stanowiska, jakie zajmuje) wymaga się przestrzegania przepisów i regulacji, prawych zachowań, przejrzystości, otwartości, szacunku i odpowiedzialności.

Wszystkie linie biznesowe ING mają obowiązek wdrożenia jasnych i dostępnych procedur i strategii w procesach biznesowych. ING stworzyło specjalną infrastrukturę umożliwiającą śledzenie bieżących i powstających zagrożeń zgodności, przekazywanie informacji na ich temat udziałowcom zewnętrznym i wewnętrznym, ciągłą modernizację systemu. ING zdaje sobie sprawę z tego, że dobre zarządzanie ryzykiem zgodności nie jest możliwe bez pełnego zrozumienia oczekiwań klientów i innych interesariuszy i że niezbędne jest stałe poprawianie jakości kluczowych relacji.

Zakres odpowiedzialności departamentu Zarządzania Ryzykiem Zgodności (CRM)

Dział CRM zarządza ryzykiem powstającym w obszarze przepisów prawa, regulacji i standardów, obowiązujących w branży usług finansowych, wydawanych przez organa prawne i administracyjne, istotne z punktu widzenia działalności ING bądź Korporacyjnego Departamentu Zarządzania Ryzykiem Zgodności. Dział CRM wspiera działalność ING w zakresie zarządzania kwestiami takimi jak: pranie brudnych pieniędzy, ochrona przed finansowaniem organizacji terrorystycznych, konflikty interesów, zachowania sprzedażowe i handlowe, interesy i ochrona klientów.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

ING dzieli Ryzyko Zgodności na cztery, integralne obszary. Ujęto je w poniższej tabeli z uwzględnieniem zagrożeń podrzędnych:

Ryzyko integralności związane z klientami	Ryzyko integralności związane z zachowaniem osobistym	Ryzyko integralności związane z zachowaniem organizacyjnym	Ryzyko integralności związane ze świadczeniem usług finansowych
• Pranie brudnych pieniędzy • Finansowanie organizacji terrorystycznych • Osoby o narażonej reputacji • Zaangażowanie w sprawy klientów lub transakcje z krajami objętymi sankcjami	• Nadużycia rynkowe & handel osobisty • Łamanie zasad biznesowych ING lub lokalnego kodeksu zachowania • Stanowiska zewnętrzne, piastowane przez urzędników ING • Dawanie bądź przyjmowanie prezentów; łapówkarstwo • Raporty na temat incydentów zewnętrznych	• Organizacyjne konflikty interesów, nadużycia rynkowe, ujawnianie tajnych danych • Przepisy antykonkurencyjne • Nowe lub zmodernizowane produkty i usługi (np. baza klientów, projekty); zmiany zarządzania • Ustalane standardy w sektorze/branży • Rejestracja regulacyjna i wymogi raportowe • Strony trzecie jako przedstawiciele ING	• Marketing, sprzedaż & zachowania handlowe • Zachowania konsultantów • Załatwianie reklamacji • Przezroczystość oferty produktowej (np. koszty, ujawnienia),

Dbając o ochronę pracowników w sytuacji, gdy ujawniane są sprawy dotyczące Ryzyka Zgodności, ING opracowało procedurę "Informatora", która zachęca pracowników od ujawniania informacji na temat podejrzeń dotyczących łamania regulacji zewnętrznych, założeń polityki wewnętrznej lub zasad biznesowych.

Funkcja zarządzania ryzykiem zgodności

Dyrektor ds. zgodności raportuje bezpośrednio do dyrektora ds. ryzyka, który jest członkiem Zarządu. Dyrektor ds. zgodności odpowiada za opracowanie i wdrożenie struktur zarządzania ryzykiem zgodności w całym przedsiębiorstwie. Ustala ponadto Standardy Minimalne w zakresie zarządzania ryzykiem zgodności. Pomaga również zarządowi w zarządzaniu wszelkimi zagrożeniami na tym obszarze.

ING wykorzystuje podejście funkcjonalne w obrębie linii biznesowych. Dbą o systematyczną i spójną implementację Struktury i Statutu, a także Standardów Minimalnych, strategii i procedur. Lokalny urzędnik ds. zgodności odpowiada za udzielanie pomocy lokalnemu kierownictwu w sprawach, związanych z zarządzaniem ryzykiem zgodności w danej jednostce biznesowej. Urzędnik ds. zgodności na poziomie regionalnym bądź oddziałowym pełni funkcję zarządczą i nadzorczą w odniesieniu do wszystkich działań funkcjonalnych urzędników ds. zgodności w danym regionie lub oddziale. Urzędnicy ds. zgodności na poziomie linii biznesowych odpowiadają za działania na swoich liniach. Zarządzają również pracami regionalnych i oddziałowych urzędników ds. zgodności.

Aby uniknąć potencjalnego konfliktu interesów, urzędnik ds. zgodności musi być osobą bezstronną i obiektywną w czasie, gdy pełni swe obowiązki związane z doradzaniem kierownictwu biznesowemu w sprawach dotyczących ryzyka zgodności w obrębie linii bądź jednostek biznesowych, regionów lub oddziałów. Utworzono więc silne, funkcjonalne stanowisko raportujące do następnego szczebla (dla urzędników ds. zgodności). Funkcjonalna linia raportująca ma jasno określoną odpowiedzialność względem ustalania celów, polityki wynagrodzeń, zarządzania wydajnością pracy, powoływania nowych pracowników działu CRM, wetowania i eskalacji.

Strategie i narzędzia CRM

Odpowiedzialność działu CRM polega przede wszystkim na (zgodnie ze Statutem i Strukturą):

- pro-aktywnej identyfikacji, ocenie i monitoringu zagrożeń zgodności, przed którymi staje ING;
- pro-aktywnej pomocy i konsultacjach dla kierownictwa w zakresie wywiązywania się z obowiązków zarządzania ryzykiem zgodności;
- doradzaniu pracownikom i urzędnikom w sprawach związanych z obowiązkami w zakresie zarządzania ryzykiem zgodności.

Struktura składa się z trzech, zasadniczych składników: wykresu zgodności, składnika doradczego i karty wyników. Została zilustrowana poniżej.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Struktura Zarządzania Ryzykiem Zgodności

Advisory & Scorecard
Identification of Compliance Risk Obligations
Risk Assessment
Compliance Risk Mitigation
Compliance Risk Monitoring
Compliance Risk Reporting
The Chart

Doradztwo i karta wyników
Identyfikacja obowiązków w zakresie ryzyka zgodności
Ocena ryzyka
Redukcja ryzyka zgodności
Monitoring ryzyka zgodności
Raportowanie na temat ryzyka zgodności
Wykres

1. Wykres

Wykres jest wynikiem pięciu, kluczowych działań, prowadzonych zgodnie z wymogami Struktury:

1. Identyfikacji obowiązków w zakresie ryzyka zgodności;
2. Oceny ryzyka;
3. Redukcji ryzyka zgodności (w tym Szkoleń i Edukacji);
4. Monitoringu ryzyka zgodności (w tym Śledzenia Działania);
5. Raportowania na temat ryzyka zgodności (w tym Zarządzania Incydentami).

2. Doradztwo

Urzędnicy ds. zgodności aktywnie doradzają dyrektorowi generalnemu, kierownictwu, lokalnym zarządom i komisjom, urzędnikowi ds. zgodności wyższego szczebla oraz pracownikom we wszystkich sprawach związanych z ryzykiem omawianym w niniejszym rozdziale.

Dział CRM pracuje w oparciu o proces karty wyników ORM w celu oceny stopnia dopasowania Struktury CRM w danej działalności. Wyniki zależą od gotowości danej jednostki biznesowej do zademonstrowania, że wymagane strategie i procedury zostały wdrożone.

3. Karta wyników

Dział CRM pracuje w oparciu o proces karty wyników ORM w celu oceny stopnia dopasowania Struktury CRM w danej działalności. Wyniki zależą od gotowości danej jednostki biznesowej do zademonstrowania, że wymagane strategie i procedury zostały wdrożone. Są one wyznacznikiem poziomu kontroli w obrębie jednostek biznesowych. Stanowią integralną część modelu kapitału regulacyjnego (AAA) ING, zatwierdzonego przez holenderski bank centralny.

Regulacje eksterytorialne

W wyniku przeprowadzonych analiz wszystkich działań biznesowych z perspektywy ekonomicznej, strategicznej i perspektywy ryzyka, ING zdecydowało się nie prowadzić interesów z określonymi krajami. ING działa zgodnie z zasadą, według której nie wchodzi w nowe relacje z klientami z tych krajów, a ponadto czyni starania w kierunku zaprzestania wszelkich istniejących relacji z tymi krajami. W chwili obecnej chodzi o: Birnię, Koreę Północną, Sudan, Syrię, Iran i Kubę. W roku 2009 ING Bank N.V. zakończył likwidację Netherlands Caribbean Bank, który od roku 2007 działał jako spółka w 100% zależna od centrali.

ING Bank N.V. wciąż prowadzi dyskusję z bankowym organem regulacyjnym Holandii - De Nederlandsche Bank (DNB) – na temat transakcji, w których uczestniczyły osoby z krajów obłożonych sankcjami przez Unię Europejską, Stany Zjednoczone bądź inne władze, a także na temat wcześniejszych przeglądów transakcji, w których uczestniczyły strony objęte sankcjami. W związku z tymi przeglądami i wynikami rozmów z DNB, ING Bank zobowiązał się dokończyć

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

globalną implementację zmodernizowanych procedur w zakresie zarządzania ryzykiem zgodności i monitorować wdrażanie tych procedur w sposób ciągły (zgodnie z instrukcjami udzielonymi przez DNB). ING Bank wciąż prowadzi również dyskusję z władzami amerykańskimi (i w innych regionach) na temat podobnych kwestii. Analizowane są wymagania w obszarze stałego dostępu do informacji. W chwili obecnej nie można jeszcze przewidywać wyników tych rozmów. Działaniom instytucji finansowych uważnie przyglądają się organa regulacyjne, rządowe, akcjonariusze, agencje ratingowe, klienci i inne podmioty, pragnące zyskać pewność, iż są one zgodne z obowiązującym prawem, regulacjami, standardami i oczekiwaniami. Bankowe i ubezpieczeniowe organa regulacyjne, a także inne władze nadzorcze w Europie, USA i innych krajach, wciąż kontrolują działania instytucji finansowych po to, by mieć pewność, że działają one w sposób zintegrowany, wydajny, uporządkowany i przejrzysty. ING stara się spełniać standardy i oczekiwania organów regulacyjnych i innych zainteresowanych stron, podejmując szereg inicjatyw i działań, takich jak: dokładna analiza informacji o właścicielu konta, przetwarzanie płatności i innych transakcji w celu uzyskania zgodności z regulacjami opisującymi właściwy sposób postępowania w przypadku prania brudnych pieniędzy, nakładania sankcji ekonomiczno-handlowych, wykrycia łapówkarstwa i korupcji. Niepowodzenie (faktyczne bądź domniemane) ING w zakresie spełniania obowiązujących standardów może doprowadzić m.in. do: zawieszenia bądź odebrania licencji ING, nakazów zaniechania, konieczności płacenia kar kryminalnych i cywilnych, innych działań dyscyplinarnych, które mogą negatywnie wpłynąć na reputację i kondycję finansową ING. Tak więc ING koncentruje się na stosowaniu dobrych praktyk biznesowych na podstawie opracowanych przez siebie Zasad Biznesowych i polityki grupowej.

Najważniejsze wydarzenia w roku 2009

Budowanie zaufania klientów

Działy CRM i ORM ściśle współpracowały z liniami biznesowymi w celu usprawnienia procesu analizy i zatwierdzania produktów w ING. Współpraca ta stanowi dowód na to, iż ING priorytetowo traktuje uczciwe podejście do klienta, starając się dostosować prowadzone operacje do regulacji takich jak: zapisy holenderskiego kodeksu bankowego, nowe przepisy FSA w Wielkiej Brytanii czy też biała księga prezydenta USA Baraka Obamy na temat reformy finansów.

Relacje regulacyjne

Dział CRM kontynuował działania na polu pogłębiania partnerskich relacji z organami regulacyjnymi w jurysdykcjach, na terenie których funkcjonuje ING, starając się wykazywać otwarty stosunek i gotowość do współpracy w obszarze identyfikacji i ograniczania ryzyka zgodności.

Ścisłe przestrzeganie polityki dot. przestępstw ekonomiczno-finansowych i przestrzegania wytycznych eksterytorialnych
Wysiłki Grupy ING na drodze do niedopuszczania do wykroczeń można zaobserwować w zaktualizowanej polityce dot. przestępstw ekonomiczno-finansowych i przestrzegania wytycznych eksterytorialnych.

Spełniając obietnice w zakresie organizowania szkoleń edukacyjnych, zorganizowano serię specjalistycznych, indywidualnych sesji treningowych dla ponad 250 urzędników zajmujących się przeciwdziałaniem praniu brudnych pieniędzy (MLRO). Przedstawione powyżej wydarzenia globalne nie tylko dostarczyły nowych informacji na temat aktualnych strategii, ale umożliwiły także podzielenie się najlepszymi praktykami.

Nauka

Warsztaty pod hasłem: „Zarządzanie ryzykiem zgodności” zorganizowano dla czterech najwyższych szczebli kadr kierowniczych ING na całym świecie – zarówno w pionie bankowości, jak i ubezpieczeń. Ponad 12.000 kierowników przeszkolono w zakresie modelu trzech linii ochrony ING oraz strategicznej wartości CRM. Kierownicy zdobyli praktyczną wiedzę w obszarze działań, które należy podejmować w celu usprawnienia zarządzania ryzykiem zgodności, a także stosowania Struktury i narzędzi.

Poza tym ponad 700 urzędników ds. zgodności z całego świata przeszło pięciodniowe, indywidualne szkolenie techniczne, którego celem było również wzmocnienie skuteczności codziennych działań zawodowych.

Raporty dotyczące ryzyka zgodności – kontrola jakości – wymagający proces

Implementacja założeń strategicznych we wszystkich jednostkach biznesowych ING jest konieczna dla efektywnego funkcjonowania działu CRM.

Wszystkie jednostki biznesowe ING przygotowują raporty kwartalne informujące kierownictwo ING o statusie implementacji założeń strategicznych, planowanych działaniach i operacjach w obrębie wdrażania polityk.

W celu zapewnienia najwyższej jakości danych, dział CRM opracował formalny proces kontroli i weryfikacji ryzyka. Nad procesem czuwa dyrektor ds. zgodności. Prowadzą go wspólnie przedstawiciele jednostek biznesowych, zespołów analitycznych i grup przygotowujących raporty.

Komunikacja

W roku 2009 działania w obrębie komunikacji skupiały się na przekazywaniu jasnych komunikatów i przydatnych informacji społeczności CRM przy pomocy narzędzi takich jak: biuletyny elektroniczne, warsztaty, kampanie plakatowe. Strona internetowa CRM zmieniła swój wygląd, aby ułatwić pracownikom dostęp do materiałów referencyjnych, obowiązujących polityk i najnowszych wiadomości.

Komunikując się ze wszystkimi pracownikami ING, dział CRM wykorzystuje wszystkie media – począwszy od przekazu elektronicznego, a skończywszy na intrygujących komiksach przekazujących podstawowe komunikaty dotyczące stosowania wytycznych w miejscu pracy.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

UJAWNIENIE INFORMACJI NA TEMAT MODELI

Zgodnie z opisem z rozdziału poświęconego zarządzaniu ryzykiem, profil ryzyka Grupy ING dzieli się na trzy, zasadnicze części:

- Dochody narażone na ryzyko;
- Kapitał narażony na ryzyko;
- Kapitał ekonomiczny.

Analizy przeprowadzone w rozdziale na temat zarządzania ryzykiem stanowią niezwykle cenną wskazówkę dla inwestorów, dotyczącą profilu ryzyka Grupy ING. Użytkownicy informacji powinni pamiętać o tym, że przeprowadzone analizy dotyczą działań przyszłych, opartych na założeniach i szacunkach zdarzeń w przyszłości. Niektóre z nich są ekstremalne i prawdopodobieństwo ich wystąpienia jest stosunkowo niewielkie. W normalnych warunkach działalność Grupy ING kontynuuje swój rozwój. ING modernizuje i udoskonala różne modele wspierające metryki zagrożeń. Realizacja tych modeli może doprowadzić do zmian w ujawnionych metrykach.

Niniejszy rozdział przybliży modele stosowane przez ING w aplikacji trzech, najważniejszych metryk. Najpierw opisujemy metodologię stosowaną w pracach nad dochodami narażonymi na ryzyko oraz kapitałem narażonym na ryzyko zgodnie z tym, co pokazuje tablica wyników Grupy ING. W dalszej kolejności opisujemy metodologię, wykorzystywane do określenia kapitału ekonomicznego w ING Banku, ING Insurance i całej Grupie ING. Modele ryzyka wykorzystywane przy wyliczaniu kapitału ekonomicznego ING Banku i ING Insurance oraz tablicy wyników ryzyka Grupy ING analizuje się okresowo. Są zatwierdzane przez wewnętrzny departament Aprobaty Modeli. Wyliczenia w zakresie kapitału ekonomicznego Banku ING są też wykorzystywane w procesie ICAAP (wewnętrznym procesie oceny adekwatności kapitału filaru 2 w systemie Bazylea II) i procesie SREP (nadzorczym procesie analizy i oceny). Oba procesy realizowane są regularnie przez holenderski bank centralny.

DOCHODY I KAPITAŁ NARAŻONE NA RYZYKO

Dochody narażone na ryzyko

Dochody narażone na ryzyko (EaR) mierzą potencjalną redukcję dochodów MSSF w przyszłym roku względem spodziewanych dochodów MSSF. EaR mierzy się, wykorzystując 90 procentowy poziom ufności (tzn. scenariusz warunków skrajnych typu „1 na 10”). Samodzielne interwencje kierownictwa nie są wyraźnie modelowane, chyba że ich pomiar może się opierać na historycznym śledzeniu wydajności (np. regularnych i zaplanowanych działań). Należy pamiętać o tym, że 90 procentowy poziom ufności dla EaR nie jest wymogiem bezwzględnym, ale ogólną wytyczną. Wrażliwość dochodów liczy się dla każdego, istotnego rodzaju ryzyka. Robi się to w oparciu o istniejącą, najlepszą praktykę, np. 1 procentowy, momentalny skok stóp procentowych. Aby odzwierciedlić dochody MSSF z dolnej linii jak najbliższej pomiarów EaR, kwotę porównuje się z prognozowanymi dochodami w celu określenia poziomów apetytu na ryzyko. Składnik ryzyka kredytowego ING Banku (banku EaR) dopasowuje się do przewidywanych kosztów ryzyka (dodatek do rezerwy na kredyty stracone).

EaR nie uwzględnia konkretnych działań rachunkowych względem dłużnych papierów wartościowych AFS, wymagających odpisania do poziomu wartości rynkowej niezależnie od podstawowej, szacunkowej straty kredytowej. Wyliczenie EaR nie obejmuje także potencjalnej utraty wartości godziwej.

Kapitał narażony na ryzyko

Kapitał narażony na ryzyko (CaR) mierzy potencjalną redukcję wartości aktywów netto (opartej na wartościach godziwych) w przyszłym roku względem wartości spodziewanej. CaR mierzy się, wykorzystując 90 procentowy poziom ufności (tzn. scenariusz warunków skrajnych typu „1 na 10”).

Wartość ekonomiczną definiuje się jako wartość aktywów netto typu market-to-market (rynek-do-rynku), czyli aktywa minus zobowiązania. Wrażliwość wartości liczy się dla każdego, istotnego rodzaju ryzyka. Robi się to w oparciu o istniejącą metodologię kapitału ekonomicznego, stosując 90 procentowy poziom ufności. Apetyt na ryzyko CaR mierzy się względem dostępnych zasobów finansowych (AFR).

Tablica wyników ryzyka w modelu łącznym

Aby wydobyc wartości EaR i CaR na poziomie Grupy ING, podstawowe dane wejściowe zagrożeń z ING Banku i ING Insurance sumuje się z dołu do góry, wykorzystując połączenie metody „wariancja – kowariancja” i symulacji Monte Carlo. Dwa zestawy założeń korelacyjnych wymagane są przy sumowaniu na poziomie Grupy – korelacje Bank – Insurance w poszczególnych rodzajach ryzyka oraz korelacje wewnątrz zagrożeń.

Podstawowe dane wejściowe w obrębie tablicy wyników ryzyka grupowego skupiają się wokół 13 najważniejszych rodzajów ryzyka (np. ryzyka kapitału akcyjnego w Europie – patrz poniższa tabela). Różnicuje się je dla ING Banku i ING Insurance.

Pierwszy etap agregacji ma miejsce między ING Bankiem a ING Insurance dla poszczególnych, najważniejszych rodzajów ryzyka. Wszystkie kapitały ryzyka, oprócz ryzyka kredytowego, które zostało poddane wcześniejszej agregacji dla ING Banku i ING Insurance, dostarcza się oddzielnie dla ING Banku i ING Insurance. Kapitały te sumuje się między ING Bankiem a ING Insurance za pomocą metody „wariancja – kowariancja”. W zależności od przyjętych metod rachunkowości czynniki korelacji Bank – Insurance, wykorzystywane dla celów EaR, mogą różnić się od czynników korelacji CaR (np. w odniesieniu do ryzyka stóp procentowych). W wyniku agregacji są zdywersyfikowane na poziomie Grupy wartości EaR i CaR dla każdego, głównego typu ryzyka.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Najważniejsze rodzaje ryzyka

Rodzaj ryzyka	Dystrybucja
Ryzyko kredytowo-transferowe (2)	Dystrybucja KMV
Ryzyko rynkowe (8) – Ryzyko stop procentowych w Europie, Azji i Ameryce – Ryzyko kapitału akcyjnego w Europie, Azji i Ameryce – Ryzyko walutowe – Ryzyko nieruchomości	Dystrybucja normalna
Ryzyko ubezpieczeniowe (1)	Dystrybucja normalna
Ryzyko biznesowe (1)	Dystrybucja normalna
Ryzyko operacyjne (1)	Dystrybucja empiryczna

(Uwaga: cyfry w nawiasach oznaczają liczbę rodzajów ryzyka w danej kategorii; w sumie 13)

Drugi etap agregacji ma miejsce między najważniejszymi rodzajami ryzyka na poziomie Grupy ING. Wartości EaR i CaR (po zróżnicowaniu w Grupie) dla poszczególnych, najważniejszych rodzajów ryzyka sumuje się ze sobą przy wykorzystaniu symulacji Monte Carlo w połączeniu z macierzą korelacji wewnątrzzagrożeniowej w celu uzyskania ogólnych wartości EaR i CaR dla Grupy ING. Wyniki symulacji przedstawiają potencjalne straty, spowodowane głównymi rodzajami zagrożeń. Sumuje się je ze sobą w celu określenia łącznych, potencjalnych strat. Zdywersyfikowane wartości EaR i CaR dla Grupy wylicza się następnie jako 90 percentyl symulowanych, potencjalnych strat łącznych.

Najważniejsze założenia dotyczące pomiarów EaR i CaR

Wartości CaR i EaR należy zawsze rozpatrywać w kontekście najważniejszych założeń, które obiera się w celu umożliwienia porównania i aktualnego pomiaru profile ryzyka w Grupie ING:

- Dynamika ryzyka opiera się na obserwacjach historycznych. Zdarzenia historyczne stanowią punkt odniesienia dla przyszłych oszacowań zagrożeń – np. zmian cen, niewypłacalności, zależności rynkowych;
- Przedstawia się ryzyko w danym momencie, zagrażające aktywnej działalności. Ogólnie rzecz biorąc, pomiary ryzyka nie obejmują przyszłych obrotów i marż;
- Samodzielne interwencje kierownictwa nie są wyraźnie modelowane, chyba że ich pomiar może się opierać na historycznym śledzeniu wydajności (np. regularnych i zaplanowanych działań);
- Czynniki korelacji między poszczególnymi rodzajami ryzyka, wykorzystywane w celach dywersyfikacji, opierają się na najbardziej prawdopodobnych szacunkach, opracowanych na bazie analizy danych historycznych, opinii ekspertów ING, badań zewnętrznych i zdrowego rozsądku.
- Jeśli istnieje taka potrzeba, pomiary ryzyka uwzględniają założenia behawioralne dla klientów, np. zmienne oszczędności, stałe opcje hipoteczne czy wskaźniki utraty ważności.

Struktura raportowania

Wszelkie dane, dotyczące poszczególnych rodzajów ryzyka, linii biznesowych i empirycznych dystrybucji ryzyka grupowego, łąduje się do internetowego programu tablicy wyników ryzyka. Opisane powyżej etapy agregacji i symulacji realizuje się w bezpiecznym środowisku na bazie serwera.

KAPITAŁ EKONOMICZNY ING BANKU

Kapitał ekonomiczny definiuje się jako kwotę kapitału, wymaganą przez jednostkę biznesową bądź proces transakcyjny do poradzenia sobie z wytworzonym ryzykiem ekonomicznym. Najczęściej kapitał ekonomiczny mierzy się jako niespodziewaną stratę nad stratą spodziewaną przy danym poziomie ufności. Konkretnie pomiary, w oparciu o typy zagrożeń, opisane zostały bardziej szczegółowo w specjalnych rozdziałach: na temat ryzyka kredytowego, transferowego, operacyjnego, rynkowego i biznesowego.

Definicja kapitału ekonomicznego zgadza się z definicją wartości (bądź nadwyżki) rynkowej netto. Modelowanie kapitału ekonomicznego umożliwia ING Bankowi alokację tego kapitału w jednostkach biznesowych i realizację zwrotów z korekty ryzyka na strukturze kapitału (RAROC).

W analizowanym modelu obowiązują następujące, nadrzędne zasady i definicje:

- Wyliczając kapitał ekonomiczny, ING Bank wykorzystuje jednostronny poziom ufności w wysokości 99,95% - zgodny z docelową oceną ratingową zadłużenia ING (AA) – w jednorocznym horyzoncie czasowym;
- Zakłada się, że wszystkie, mierzalne, znane obecnie źródła zagrożeń zostały uwzględnione;
- Najbardziej prawdopodobne założenia ryzyka są maksymalnie obiektywne i opierają się na właściwej analizie danych statystycznych. Każdemu rodzajowi ryzyka odpowiada jeden zestaw najbardziej prawdopodobnych założeń w ING Banku;
- Kapitał ekonomiczny wylicza się w oparciu o zasady wartości godziwej. Tam gdzie istnieją pełne i wydajne rynki, wartość godziwa równa jest wartości rynkowej;
- Wyliczenia kapitału ekonomicznego odzwierciedlają znane, głęboko zakorzenione opcje. Wywierają wpływ na zachowania klientów w zakresie produktów bankowych;
- Kapitał ekonomiczny wylicza się przed opodatkowaniem. W wyliczeniach nie uwzględnia się efektu rachunkowości regulacyjnej i wymagań wypłacalności na poziomie kapitałowym;

Zarządzanie ryzykiem

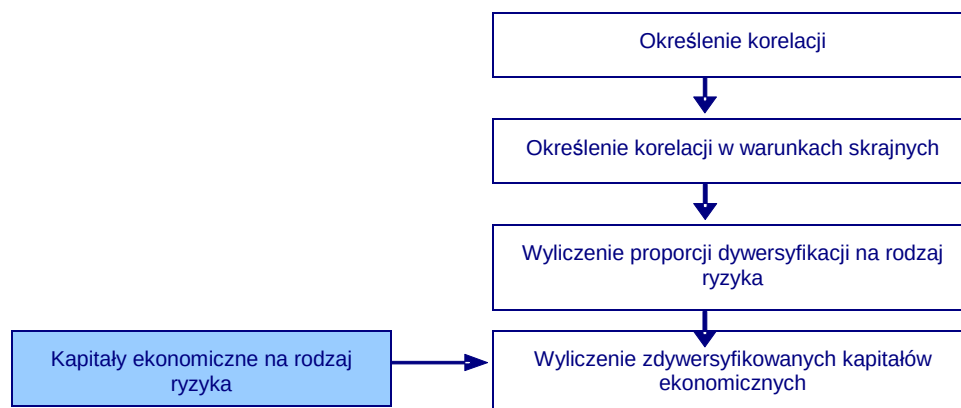
kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

- Struktura nie uwzględnia wartości franczyzowej działalności, samodzielnych interwencji kierownictwa ani przyszłych obrotów czy marż.

Dalsze szczegóły podano w odpowiednich opisach modeli dla poszczególnych obszarów ryzyka.

Model agregacyjny

Poniższy wykres przedstawia główne procesy realizowane w modelu agregacyjnym kapitału ekonomicznego w ING Banku. Białe pola to procesy wykonywane przez model, natomiast pola zaciemnione obrazują wkład ze strony innych, korporacyjnych działów ryzyka.

Na tablicy wyników ryzyka umieszcza się korelacje bazujące na 90 procentowym poziomie ufności, tzn. zgadzają się one z korelacjami, zaobserwowanymi w 10% największych ruchów w dół (zdarzenia typu „1 na 10”). Jak widać na wykresie, czynniki korelacji przesuwają się do góry w miarę konieczności. Chodzi o zrównoważenie potencjalnych nieścisłości w zdarzeniach ekstremalnych, spowodowanych ograniczonym dostępem do danych historycznych. Opinie ekspertów wykorzystuje się do agregacji innych zagrożeń (biznesowych i operacyjnych).

W skład kapitału ekonomicznego ING Banku wchodzi agregacja podstawowych kapitałów ekonomicznych pięciu rodzajów ryzyka, a mianowicie: ryzyka kredytowego, transferowego, rynkowego, operacyjnego i biznesowego (dwa ostatnie rodzaje ryzyka określa się mianem „innych zagrożeń”). Te rodzaje ryzyka podlegają agregacji. W jej wyniku powstaje całkowity, zdywersyfikowany kapitał ekonomiczny ING Banku dzięki zastosowaniu metody „wariancja – kowariancja” oraz macierzy korelacji wewnątrzzagroźeniowej typu 5x5.

W celu alokacji kapitału ekonomicznego w obrębie produktów i jednostek, czynniki dywersyfikacji oblicza się dla każdego rodzaju ryzyka. Czynniki te stosuje się regularnie w całym ING Banku. Poziom korzyści z dywersyfikacji zależy zarówno od korelacji wewnątrzzagroźeniowych jak i relatywnej wielkości niezdywersyfikowanej ekspozycji kapitału ekonomicznego na poszczególne rodzaje ryzyka.

Struktura raportowania

Dla każdej jednostki biznesowej i linii produkcyjnej w ING Banku kapitał ekonomiczny brutto dla każdego rodzaju ryzyka ujmuje się w systemie MISRAROC, czyli w magazynie danych finansowych dla systemu RAROC i w celach raportowych. Wartości netto kapitału ekonomicznego wylicza się, biorąc product kapitału ekonomicznego brutto plus jeden minus czynnik dywersyfikacji. Całkowity kapitał ekonomiczny wylicza się jako sumę kapitału ekonomicznego netto dla każdego rodzaju ryzyka na wszystkich poziomach raportowania.

RYZYKO KREDYTOWE I TRANSFEROWE

Kapitał ekonomiczny na ryzyko kredytowe i ryzyko transferowe to część kapitału ekonomicznego utrzymywanego w celu stawienia oporu niespodziewanym stratom, tkwiącym w portfelach kredytowych i związanym z (niespodziewanymi) zmianami w pierwotnej wiarygodności kredytowej dłużników bądź z wartością odzyskania pierwotnych zabezpieczeń (jeśli istniały). Kapitał ryzyka kredytowego i ryzyka transferowego wylicza się dla wszystkich portfeli, zawierających tego rodzaju ryzyko, w tym dla portfeli inwestycyjnych. Tę samą metodologię stosuje się w operacjach bankowych i ubezpieczeniowych.

Kapitał ryzyka kredytowego i ryzyka transferowego wylicza się przy wykorzystaniu wewnętrznie opracowanych modeli, na 99,95 procentowym poziomie ufności w jednorocznym horyzoncie czasowym, co odzwierciedla pożądaną ocenę ratingową kredytów ING.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

ING wykorzystuje całą serię modeli ryzyka kredytowego, które można pogrupować w trzy, zasadnicze kategorie: Modele PD (prawdopodobieństwa niewypłacalności), które mierzą odrębne wiarygodności kredytowe dłużników indywidualnych; Modele EAD (ekspozycji na niewypłacalność), wyliczające wysokość obligacji finansowych w momencie braku wypłacalności w przyszłości; oraz Modele LGD (danej niewypłacalności), dokonujące pomiaru odzyskanej wartości zabezpieczeń pierwotnych lub otrzymanych gwarancji (jeśli ich kiedykolwiek udzielono), a także części niezabezpieczonej. W sumie ING korzysta z ponad 100 modeli w zakresie ryzyka kredytowego. Modele te można podzielić na trzy kategorie: statystyczne, eksperckie i hybrydowe. Każdy model ocenia się indywidualnie. Zatwierdza go raz w roku departament MV (aprobaty modeli) po podjęciu decyzji, czy dany model jest wciąż aktualny czy też należy dostosować go do nowych warunków.

Wzór kapitału ekonomicznego w obszarze ryzyka kredytowego i transferowego opracowano na bazie siedmiu, różnych czynników sprawczych ryzyka. Poza modelami PD, EAD i LGD, o których mówiliśmy w akapicie powyżej, we wzorze bierze się pod uwagę branżę i kraj dłużnika oraz pozostały okres odpowiednich transakcji podstawowych. Warto również wspomnieć o tym, że wzór uwzględnia korelację transakcji indywidualnych do całości portfela. Dla określenia pewnych parametrów ING wykorzystuje narzędzia symulacji Monte Carlo. Parametry te stosuje się następnie w obrębie indywidualnych transakcji, określając poziom kapitału ekonomicznego, związanego z ryzykiem kredytowo-transferowym w podejściu typu „dół – góra”. Aktualizowane co kwartał korelacje określa się na poziomie linii biznesowej, zaś efekty dywersyfikacji są stosowane na poziomie transakcyjnym.

Podstawowe wzory i modele, wykorzystywane przez wyliczanie kapitału ekonomicznego dla zagrożeń kredytowo-transferowych, są takie same jak te, których używa się do określenia poziomu kapitału regulacyjnego wymaganego w systemie Bazylea II (Filar 1). Mimo, że używa się tych samych wzorów podstawowych, kapitał regulacyjny i (wewnętrzny) kapitał ekonomiczny nie posiadają tych samych wartości. Dzieje się tak ze względu na różne reguły narzucone w ramach systemu Bazylea II, np. minimalne i maksymalne limity regulacyjne czy standardowe podejście do określonych fragmentów portfela ING. Różnice te są jak najbardziej dopuszczalne w rozumieniu wytycznych Bazylei II.

Poniższa tabela podsumowuje różne pomiary kapitału, wykorzystywane w różnych celach. Pokazuje różnice w elementach i celach kluczowych.

Pomiar kapitału ryzyka kredytowego	Metodologia	Lokalizacja	Poziom ufności	Dane wejściowe (wkład)	Cel
Kapitał regulacyjny	Wzór Bazylea II	Silnik Vortex Bazylea ('VBE') w centralnej bazie danych ryzyka	99,90%	Dane wyjściowe modelu Bazylea II	RWA
Kapitał ekonomiczny	Kapitał dopasowany do ryzyka (RAC) Zamknięty wzór algebraiczny	Silnik ryzyka Vortex ('VRE') w centralnej bazie danych ryzyka	99,95%	Dane wyjściowe modelu Bazylea II z wyłączeniem limitów, zapadalności, harmonogramów spłat, czynników korelacji, macierzy migracji. Część wkładu pochodzi z kalkulatora portfela EC-MC przy zachowaniu 99,95 procentowego poziomu ufności w kraju i w branży.	Wycena, kapitał ekonomiczny na kredyt na poziomie transakcyjnym i wyższym
Kapitał i dochody narażone na ryzyko	Symulacja Monte Carlo na bazie zsumowanego portfela ('kalkulator portfela EC-MC')	Narzędzie odrębne, wykorzystujące te same dane z centralnej bazy danych ryzyka	90,00%	Dane wyjściowe modelu Bazylea II z wyłączeniem limitów, macierzy migracji, krajów i branż.	Tablica wyników ryzyka na poziomie linii biznesowej i wyższym

Jeśli chodzi o metodologię, kalkulator portfela EC-MC zapewnia solidną i trwałą strukturę pomiaru kwot kapitałowych w zakresie ryzyka kredytowego. Ze względu na poziom swojego skomplikowania i wymagany czas na przeprowadzenie kalkulacji kalkulator portfela EC-MC bardziej nadaje się do wyliczeń portfela. Raczej nie powinno się go stosować w środowisku, w którym wymagane są odniesienia do czasu rzeczywistego, raportowanie na poziomie transakcyjnym w zakresie codziennych działań kierowniczych, wycena nowych transakcji i ustalanie limitów. Tak więc wartości kapitału ekonomicznego opierają się na kwotach RAC, wygenerowanych przy pomocy kalkulatora portfela EC-MC, ale nie są z nimi w pełni tożsame. Najważniejsze cechy charakterystyczne:

- RAC wylicza się raczej na poziomie obiektu przy pomocy zamkniętych wzorów algebraicznych niż za pomocą symulacji Monte Carlo. Wzór algebraiczny RAC zawiera parametry uwzględniające dynamikę portfela, np. efekty korelacji i dywersyfikacji. Parametry te powstają w wyniku regresji danych wyjściowych, wygenerowanych przez kalkulator portfela EC-MC;
- Ze względu na swoje właściwości dane wejściowe kalkulatora portfela EC-MC podlegają limitom technicznym (LGD/EAD to wartości stałe, a macierz migracji PD ma limit maksymalny), których nie stosuje się w systemie RAC. Poza tym, ze względu na wdrożone układy matematyczne, kalkulator portfela EC-MC podlega minimalnemu prawdopodobieństwu niewypłacalności (PD) i maksymalnemu okresowi spłaty zadłużenia, których nie stosuje się w systemie RAC.

Oprócz tego oddziały bankowe wykorzystują model RAC do stworzenia optymalnej wyceny (nowych) transakcji pożyczkowych, dbając o to, by ING było w stanie realizować pożądane zwroty RAROC.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

W roku 2009 poziomy kapitału ekonomicznego w obszarze ryzyka kredytowego i transferowego wyliczano codziennie dla większości portfeli bankowości korporacyjnej i ING Direct, a także dla portfeli małych i średnich przedsiębiorstw (SME) w obrębie detalicznych operacji bankowych. Kalkulacji dokonuje się raz w miesiącu dla pożyczek konsumenckich, hipotek mieszkaniowych, kart kredytowych i portfeli ubezpieczeniowych. Raz na kwartał dokonuje się konsolidacji kapitału ekonomicznego w zakresie wartości ryzyka kredytowo-transferowego z odpowiadającymi mu składnikami kapitału ekonomicznego z innych dyscyplin.

Zarządzanie kapitałem ekonomicznym w zakresie ryzyka kredytowo i transferowego

Wszystkie modele PD, EAD i LGD zatwierdza Komisja ds. Ryzyka Kredytowego (CRS) po przeprowadzeniu dokładnej analizy dokumentacji przez Komisję ds. Rozwoju Modeli (MDSG) i komisję aprobaty modeli (MV). Oprócz tego każdy model zatwierdzany jest corocznie przez komisję MV. Do każdego modelu przypisany jest koordynator biurowy i koordynator ds. ryzyka kredytowego. Komisje MDSG i CRC mogą liczyć na pomoc urzędników ds. ryzyka kredytowego i pracowników biurowych, przez co ułatwiona jest maksymalna akceptacja modeli w całym ING.

RYZIKO RYNKOWE - BANK

Ogólne

Kapitał ekonomiczny na ryzyko rynkowe to część kapitału ekonomicznego potrzebnego, by stawić opór niespodziewanym zmianom wartości, spowodowanym zagrożeniami w modelach oraz zmiennymi rynkowymi, takimi jak: stopy procentowe, ceny kapitału akcyjnego, kursy walut obcych, ceny nieruchomości. Kapitał ekonomiczny na ryzyko rynkowe wylicza się dla zagrożeń zarówno w portfelach handlowych jak i niehandlowych.

Pomiar

Kapitał ekonomiczny na ryzyko rynkowe wylicza się przy wykorzystaniu wewnętrznie opracowanych metodologii, na 99,95 procentowym poziomie ufności w jednorocznym horyzoncie czasowym, co odzwierciedla zdarzenie ekstremalne i ocenę ratingową ING. Kapitał ekonomiczny na ryzyko rynkowe dla portfeli niehandlowych wylicza się dla poszczególnych rodzajów ryzyka, natomiast dla portfeli handlowych wylicza się go na poziomie portfela. Kalkulacje w obrębie ryzyka rynkowego kapitału ekonomicznego obejmują zagrożenia związane z nieruchomościami, kursami obcych walut, cenami kapitału akcyjnego, stopami procentowymi i ryzykiem modelowym.

Ryzyko cen nieruchomości obejmuje zarówno zagrożenia rynkowe w portfelu inwestycyjnym jak i ryzyko rozwoju spółki ING Real Estate. Ryzyko cenowe nieruchomości dla ING Real Estate wylicza się poprzez zastosowanie warunków skrajnych względem podstawowych zmiennych rynkowych. Scenariusze warunków skrajnych na poziomie portfela uwzględniają wszystkie efekty dywersyfikacji w regionach i sektorach nieruchomości. Bierze się także pod uwagę stosunek zadłużenia udziałów w funduszach inwestycyjnych nieruchomości.

W odniesieniu do procesów rozwoju nieruchomości – oprócz ryzyka cenowego – bierze się pod uwagę czynniki sprawcze zagrożeń w obszarze wolnych miejsc i opóźnienia budowlane. Poza tym, stosuje się różne modele ryzyka dla każdej fazy rozwoju (np. badań, rozwoju, budowy) tak, aby właściwie odzwierciedlać ryzyko danej fazy. Korzystając z korelacji, używa się wszystkich czynników sprawczych zagrożeń i etapów to wyliczenia potencjalnej straty wartości rynkowej, co równa się kapitałowi ekonomicznemu na ryzyko rynkowe w odniesieniu do portfela rozwojowego.

Jeśli chodzi o bezpośrednie zagrożenia rynkowe, faktyczna wartość VaR (mierzona na 99 procentowym przedziale ufności, jednodniowym okresie utrzymania i przy założeniu, że wartość spodziewana równa jest zeru) portfeli handlowych i niehandlowych staje się punktem wyjściowym dla dalszych wyliczeń kapitału ekonomicznego w zakresie zagrożeń rynkowych. Aby wyliczyć kapitał ekonomiczny na ryzyko rynkowe, korzysta się z modelu bazującego na symulacji, obejmującego skalowanie do wymaganego przedziału ufności i okresu utrzymania. Przy definiowaniu czynnika skalującego, bierze się pod uwagę szereg innych kwestii, takich jak: występowanie dużych ruchów (zdarzeń) na rynku czy interwencje kierownictwa.

Kapitał ekonomiczny dla inwestycji kapitałowych wylicza się w oparciu o system ECAPS. Korzystając z symulacji typu Monte-Carlo, model generuje 20.000 możliwych „stanów świata”, symulując losowo wszystkie czynniki sprawcze ryzyka jednocześnie. Dla każdego „stanu świata” przeliczana jest wartość rynkowa aktywów i pasywów. Poziomem kapitału ekonomicznego staje się 99,95-procentowa najgorsza zmiana wartości rynkowej.

Kapitał ekonomiczny na ryzyko rynkowe dla portfeli hipotecznych w obrębie bankowości detalicznej i bankowości komercyjnej ING wylicza się dla zakorzenionych zagrożeń opcji (np. opcji przedpłaty lub opcji stopy oferowanej w hipotekach). Opcje zakorzenione chroni się przy pomocy metodologii typu delta hedge (czyli strategii zabezpieczenia z wykorzystaniem portfela opcji, które są niewrażliwe na zmiany cen instrumentu bazowego), utrzymując ekspozycję portfela hipotek na ryzyko „wypukłości” i zmienności. Model kapitału ekonomicznego dla ryzyka rynkowego opiera się na szacunkowej, 99-procentowej (niekorzystnej z perspektywy zaufania) zmianie stóp procentowych.

Podczas sumowania różnych wartości ryzyka rynkowego kapitału ekonomicznego dla różnych portfeli, bierze się pod uwagę korzyści płynące z dywersyfikacji, ponieważ ekstremalne zdarzenia rynkowe najprawdopodobniej nie wystąpią jednocześnie.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

Wyliczając wpływ warunków skrajnych na 99,95 procentowym poziomie ufności, charakter kapitału ekonomicznego ryzyka rynkowego może okazać się niełatwy do wykazania w sposób wiarygodny statystycznie (przy pomocy dostępnych danych historycznych). Wartości kapitału ekonomicznego, ujawniane przez Grupę ING, to najlepsze, możliwe szacunki, oparte na dostępnych danych i opiniach wyrażanych przez ekspertów.

RYZIKO OPERACYJNE

Ryzyko operacyjne to możliwość poniesienia bezpośredniej bądź pośredniej straty w wyniku błędnego lub niewłaściwie prowadzonego procesu wewnętrznego, pomyłki ludzkiej, wady systemu lub wystąpienia niekorzystnego zdarzenia zewnętrznego. Obejmuje ryzyko utraty reputacji, a także zagrożenia prawne; w ryzyko operacyjne nie wlicza się zagrożeń strategicznych. Mimo, że ryzyko operacyjne można redukować działaniami kontrolnymi ze strony kierownictwa, wiele incydentów wciąż wywiera często negatywny wpływ na rachunek zysków i strat w instytucjach finansowych. Na model kapitałowy (aktuarialny) składa się kombinacja trzech technik:

- Metody Dystrybucji Strat (LDA), w której stosuje się analizę statystyczną do badania danych historycznych;
- Metody karty wyników, koncentrującej się na jakości działań w obrębie kontroli ryzyka w konkretnej jednostce biznesowej;
- Metody „Bonus/Malus”, koncentrującej się na faktycznych incydentach operacyjnych w konkretnej jednostce biznesowej.

Metoda dystrybucji strat (LDA)

Najważniejszym celem stosowania metody LDA jest wygenerowanie obiektywnej kwoty kapitału, bazującej na wielkości i apetycie na ryzyko instytucji i jej jednostek biznesowych. Przy pomocy metody LDA można oszacować prawdopodobną dystrybucję strat na ryzyku operacyjnym w przyszłym horyzoncie czasowym dla każdej kombinacji linii biznesowej i rodzaju zdarzenia, związanego ze stratą. Główną cechą charakterystyczną metody LDA jest wyraźne wyprowadzenie dystrybucji straty, opartej na odrębnych dystrybucjach dla częstotliwości zdarzeń (Poisson) i ich wagi (Odwrotny Gaussian). W modelu wykorzystuje się zarówno zewnętrzne jak i wewnętrzne dane o stratach, przekraczające kwotę miliona EUR.

Kalkulacja kapitałów ryzyka operacyjnego dla jednostek opiera się na pięciu, głównych zasadach:

- Zasada 1: Jeśli na świecie pojawia się więcej zagrożeń, jednostki biznesowe potrzebują więcej kapitału ekonomicznego;
- Zasada 2: Jeśli zmniejsza się wielkość jednostki biznesowej, zmniejsza się też jej kapitał;
- Zasada 3: Jeśli działalność jednostki biznesowej jest bardziej skomplikowana, jednostka ta potrzebuje więcej kapitału;
- Zasada 4: Jeśli wyższy jest poziom kontroli jednostki biznesowej, jednostka ta potrzebuje mniej kapitału;
- Zasada 5: Jeśli straty jednostki biznesowej, spowodowane incydentami wewnętrznymi, przekraczają poziom spodziewanych strat (które brano pod uwagę w pierwszych czterech zasadach strukturalnych), jednostka ta potrzebuje więcej kapitału.

Kapitał wyliczany na podstawie trzech, pierwszych zasad jest „generyczny”: jeżeli dwie jednostki biznesowe działają na tych samych rynkach i mają tę samą wielkość, kapitał powstający z ich funkcjonowania będzie taki sam. Konkretnie korekty kapitałowe, o których mowa poniżej, dopasowują kapitał generyczny danej instytucji do konkretnego kapitału ryzyka operacyjnego.

Metoda karty wyników (zasada 4)

Korekta karty wyników odzwierciedla poziom jakości kontroli w konkretnej instytucji. Celem kart wyników jest pomiar jakości kluczowych procesów zarządzania w obrębie ryzyka operacyjnego. Procedura karty wyników bierze pod uwagę kwestie wymagające danych ilościowych, ocen jakościowych lub odpowiedzi typu tak/nie (np. na pytania o zgodność z przestrzeganiem norm i przepisów). Karty wyników wypełniane są przez wszystkie jednostki biznesowe, dokonujące samooceny. Analizuje je panel ekspertów, określając finalny wynik. Zestawienie kart wyników prowadzi następnie do redukcji bądź podwyższenia kapitału konkretnej instytucji.

Metoda „Bonus/Malus” (zasada 5)

Do jednostek przypisuje się dodatkowy kapitał na wypadek, gdyby straty spowodowane incydentami wewnętrznymi przekroczyły poziom spodziewanych strat (które wzięto pod uwagę w metodzie LDA). Jeśli faktyczna strata jednostki biznesowej okaże się mniejsza, niż się spodziewano – w oparciu o porównanie ze stratami zewnętrznymi podmiotów tego samego typu – redukcji ulega kapitał powiązanej jednostki biznesowej.

RYZIKO BIZNESOWE - BANK

Ryzyko biznesowe dla ING Banku zdefiniowano jako narażenie na utratę wartości ze względu na fluktuację obrotów, marż i kosztów, a także na ryzyko zachowań klientów. Mówimy tutaj o zagrożeniach stanowiących nieodłączną część procesu podejmowania decyzji strategicznych i wydajności wewnętrznej. Wyliczenie kapitału na ryzyko biznesowe wykonuje się w oparciu o trzy komponenty: (i) zagrożenia w sferze obrotów/marż, (i) zagrożenia w sferze wydatków oraz (iii) zagrożenia w sferze zachowań klientów.

- (i) Zagrożenia w sferze obrotów/marż odnoszą się do sytuacji, w której obroty i marże idą w kierunku gorszym od spodziewanego.
- (ii) Zagrożenia w sferze wydatków są związane z elastycznością (bądź jej brakiem) dopasowania wydatków w razie potrzeby.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

- (iii) Zagrożenia w sferze zachowań klientów odnoszą się do zachowań klientów innych niż oczekiwane oraz do wpływu, jaki zachowania te mogą wywierać na lokaty i spłaty kredytów hipotecznych. Ryzyko zachowań klientów wylicza się poprzez zastosowanie warunków skrajnych w obrębie podstawowych założeń w modelach obejmujących behawioralne aktywa i zobowiązania.

Każdy komponent wylicza się najpierw odrębnie po to, by następnie połączyć poszczególne wyniki w jedną wartość dot. ryzyka biznesowego, wykorzystując w tym celu metodologię wariancji-kowariancji. Ta sama metodologia wykorzystywana jest przy wyliczaniu EaR, Car i EC. Istnieją jednak dwie zasadnicze różnice. Pierwsza polega na tym, że przedział ufności dla EaR i Car wynosi 90%, natomiast dla EC 99,95%; druga z kolei na tym, że komponent obrotów/marży wykorzystuje się dla EaR, ale nie dla CaR i EC.

KAPITAŁ EKONOMICZNY - ING INSURANCE

Kapitał ekonomiczny. ING definiuje kapitał ekonomiczny (EC) jako ilość aktywów, którą należy utrzymywać jako dodatek do wartości rynkowej zobowiązań tak, aby dysponować nieujemną nadwyżką na 99,95 procentowym poziomie ufności w jednorocznym horyzoncie czasowym. ING mierzy EC, wyliczając wpływ na nadwyżkę wartości rynkowej (MVS) jako rezultat niekorzystnych zdarzeń, mających miejsce w określonym zakresie prawdopodobieństwa, związanego z oceną ratingową AA. Tak więc model kapitału ekonomicznego ING opiera się na koncepcji „nadwyżki narażonej na ryzyko”. Poziom ufności, zgodny z oceną ratingową AA, zdefiniowano jako 99,95 procentowy, jednostronny poziom ufności w jednorocznym horyzoncie czasowym. Zmiana nadwyżki wartości rynkowej (MVS) to łączny efekt zmian wartości rynkowej aktywów (MVA), pomniejszonej o wartość rynkową zobowiązań (MVL) oraz korekty w obrębie spreadów braku płynności, spowodowanych aktualną dyslokacją rynków aktywów. Wartość MVS dopasowuje się w celu korekty tej asymetrii, stosując spread braku płynności w obrębie przepływów gotówkowych zobowiązań ubezpieczeniowych.

ING wciąż koryguje zasoby AFR po to, by odzwierciedlać brak płynności w portfelach ubezpieczeniowych. Podawanie AFR z uwzględnieniem wartości MVL na wskaźnikach swapowych prowadzi do asymetrii między aktywami a pasywami pod względem odzwierciedlania składek na brak płynności. Oprócz określania szacunkowych wartości aktywów po aktualnych wartościach rynkowych, profil ryzyka braku płynności pasywów, denominowany w Euro, został wzbogacony o spread „Bloomberg composite Euro AAA” (średnia ważona wynosi 44 punkty bazowe dzielone przez swapy). W przypadku amerykańskich pasywów niepłynnych spread „Bloomberg composite Euro AAA” korygowany jest krzywą swapu bazowego, w wyniku czego powstają dodatkowe punkty bazowe, a konkretnie średnia składka niepłynna w wysokości +20 punktów bazowych dzielonych na swapy amerykańskie.

Korekta wartości MVS w zakresie płynności naszych zobowiązań ubezpieczeniowych wpływa na ryzyko rynkowe w kapitale ekonomicznym następującymi sposobami:

- Ryzyko stóp procentowych: Spread braku płynności nakładany na nasze przepływy gotówkowe zobowiązań prowadzi do redukcji czasu trwania zobowiązań. Tym samym redukuje lukę czasową między aktywami i zobowiązaniami, co prowadzi do zmniejszenia ryzyka stóp procentowych.
- Ryzyko spreadów kredytowych: Model kapitału ekonomicznego testuje w warunkach skrajnych zarówno spready aktywów jak i spready braku płynności na naszych zobowiązaniach. Kompensowanie pozycji ryzyka spreadów aktywów z ryzykiem spreadów braku płynności w zobowiązaniach prowadzi do zmniejszenia ryzyka spreadów kredytowych. W roku 2009 modelowanie niepłynnych spread'ów zostało poprawione a niepłynne spread'y znacznie się obniżyły skutkując niższym wpływem na Kapitał Ekonomiczny.
- Ryzyko walutowe: Korekta wartości MVS w zakresie braku płynności prowadzi do redukcji ekspozycji netto na zmiany kursów walut (szczególnie dolara amerykańskiego). Maleje zatem ryzyko walutowe.

W skład MVL wchodzi finansowy komponent zobowiązań (FCL) oraz marża wartości rynkowej (MVM) – dla zagrożeń, przed którymi nie można się bronić (takich jak ryzyko ubezpieczeniowe). Marżę MVM wylicza się metodą kosztu kapitału (Cost-of-Capital), opartą na danych szacunkowych w obrębie zwrotu dla akcjonariuszy z kapitału ekonomicznego.

W analizowanym modelu obowiązują następujące, nadrzędne zasady:

- Wymogi kapitału ekonomicznego wylicza się w celu osiągnięcia docelowej oceny ratingowej AA w zakresie zobowiązań wobec właścicieli polis ubezpieczeniowych;
- Należy przeanalizować wszystkie źródła ryzyka;
- Najbardziej prawdopodobne założenia aktuarialne powinny być maksymalnie obiektywne i bazować na właściwej analizie danych statystycznych (ekonomicznych, branżowych i firmowych). W ING obowiązuje jeden zestaw najbardziej prawdopodobnych założeń na produkt, wykorzystywany we wszystkich warunkach;
- Wycena aktywów i zobowiązań opiera się na zasadach wartości godziwej. Tam gdzie istnieją pełne i wydajne rynki, wartość godziwa równa się wartości rynkowej;
- Kalkulacje w obrębie wyceny i kapitału ekonomicznego powinny odzwierciedlać opcje wbudowane w kontraktach ubezpieczeniowych;
- Kapitał ekonomiczny i wycenę opracowuje się przed opodatkowaniem. W wyliczeniach nie uwzględnia się efektu rachunkowości regulacyjnej i wymagań wypłacalności na poziomie kapitałowym. Przyjmuje się, że kapitał można dowolnie przenosić między jednostkami prawnymi;
- Struktura nie uwzględnia żadnej wartości franczyzowej działalności operacyjnej. Uwzględnia jednak zagrożenia wydatkowe, związane z możliwością zredukowanych obrotów sprzedażowych w przyszłym roku.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

W stosowanym przez siebie modelu kapitału ekonomicznego ING wylicza wpływ następujących rodzajów ryzyka:

- W rozumieniu ING ryzyko rynkowe polega na zmianach wartości, spowodowanych zmianami stóp procentowych, cen kapitału akcyjnego, cen nieruchomości, spreadów kredytowych, implikowanych zmienności (w zakresie stóp procentowych i kapitału akcyjnego), a także zmianami w kursach walut obcych. Ryzyko rynkowe pojawia się przy braku perfekcyjnej zgodności między aktywami a zobowiązaniami. Zagrożenia rynkowe mogą występować w działaniach ubezpieczeniowych jako rezultat sprzedaży produktów z gwarancją bądź pojawienia się opcji (chodzi o gwarantowane raty kredytowe, opcje wykupu polis, dzielenie się zyskiem, itd.), przed którymi nie można się ochronić w warunkach istnienia aktywów, dostępnych na danym rynku. Ryzyko rynkowe może się też pojawić w sytuacji zamierzonego braku równowagi między przepływami pieniężnymi na linii aktywa – zobowiązania nawet wtedy, gdy istnieje możliwość zrównoważenia bądź ochrony przepływów pieniężnych;
- Ryzyko kredytowe to ryzyko zmian w obrębie jakości kredytowej emitentów, spowodowanych niewypłacalnością lub migracją kredytową papierów wartościowych (w portfelu inwestycyjnym), działaniami kontrahentów (chodzi np. o kontrakty reasekuracyjne, złożone depozyty lub kontrakty dotyczące produktów pochodnych) bądź pośredników, na których ING jest narażone. Oprócz ryzyka kredytowego, ING bierze też pod uwagę kalkulację ryzyka transferowego w zakresie zagrożenia niemożności repatriacji funduszy w związku z restrykcjami rządowymi;
- Ryzyko biznesowe definiuje się jako ekspozycję na sytuację w której warunki rzeczywiste znacznie różnią się od spodziewanych pod względem wydatków, bieżących operacji biznesowych (wytrwałości) i przyszłej zmiany wysokości składek;
- Ryzyko operacyjne definiuje się jako możliwość poniesienia bezpośredniej bądź pośredniej straty w wyniku błędnego lub niewłaściwie prowadzonego procesu wewnętrznego, pomyłki ludzkiej, wady systemu lub wystąpienia niekorzystnego zdarzenia zewnętrznego. Ciężko jest wyliczyć kapitał ryzyka operacyjnego, ponieważ jego wysokość zależy od rzadkich zdarzeń, których skutki są bardzo poważne. Można go znacznie ograniczyć lub pogorszyć jakością kontroli i wytycznych wewnętrznych. Częściowo można nim zarządzać poprzez kupno ubezpieczeń;
- Ryzyko życia odnosi się do odchyłeń w terminach i kwotach przepływów pieniężnych (wpłaty składek i korzyści), spowodowanych występowaniem bądź niewystępowaniem zgonów. Ryzyko niewystępowania zgonów bywa również nazywane ryzykiem długowieczności, aby odróżnić je od ryzyka związanego z produktami chroniącymi przed śmiercią. ING bierze pod uwagę zagrożenia związane z niepewnością najbardziej prawdopodobnych założeń w obszarze poziomu i tendencji we wskaźnikach umieralności, zmienności i potencjalnych katastrof. ING uznaje reasekurację zewnętrzną;
- Ryzyko zachorowalności to ryzyko zmienności w poziomie roszczeń i horyzontu czasowego, spowodowane fluktuacją zachorowalności właścicieli polis ubezpieczeniowych (choroba lub kalectwo). ING uznaje reasekurację zewnętrzną. Cały szereg klas polis ubezpieczeniowych klasyfikuje się jako ryzyko zachorowalności, np.: kalectwo, przypadkowe kalectwo i śmierć, przyspieszone świadczenia związane ze zgonem, odszkodowania pracownicze, ubezpieczenie medyczne, długoterminowe ubezpieczenie w zakresie opieki;
- Ryzyko P&C (majątkowo-urazowe) obejmuje ryzyko zmienności wielkości, częstotliwości i czasu wypłaty przyszłych roszczeń, powstawanie roszczeń nieuregulowanych i wydatki na alokację korekty strat w odniesieniu do linii produktowych P&C, zachowując uznawalność reasekuracji zewnętrznej.

Strategiczne ryzyko biznesowe nie zostało uwzględnione w wyliczeniach EC ING Insurance.

Model kapitału ekonomicznego

Kapitał ekonomiczny ING wylicza się na podstawie koncepcji „nadwyżki narażonej na ryzyko”. Natomiast „nadwyżkę narażoną na ryzyko” (SaR) wylicza się, stosując następujące etapy:

- Wyliczenie całego bilansu (w uwzględnieniu wszystkich aktywów i pasywów) na podstawie wartości rynkowej;
- Wygenerowanie scenariuszy szokowych typu Monte-Carlo dla wszystkich, istotnych czynników ryzyka (rynkowych i nierynkowych);
- Ponowne wyliczenie całego bilansu (w uwzględnieniu wszystkich aktywów i pasywów) na podstawie wartości rynkowej. Ze względów praktycznych wartość MVM nie podlega rekalkulacji w scenariuszach szokowych;
- Wyliczenie 99,95 procentowego (najgorszego) spadku MVS we wszystkich scenariuszach szokowych. Uzyskana wartość to kapitał ekonomiczny. Proszę zauważyć, że scenariusze szokowe, spowodowane kapitałem ekonomicznym, będą różne dla jednostek biznesowych, linii biznesowych i poziomu ING Insurance.

W roku 2007 ING Insurance zaczęło stosować system ECAPS, czyli oparte się na intranecie rozwiązanie do przygotowywania raportów Kapitału Ekonomicznego (bazujące na powielaniu technik portfelowych). System ECAPS jest kontrolowaną i automatyczną bazą dla pomiaru zagrożeń i wyliczania kapitału ekonomicznego. Każda jednostka biznesowa regularnie wprowadza do systemu ECAPS cechy charakterystyczne zagrożeń dotyczące aktywów i pasywów. Cechy te przekształca się następnie w jednolitą formę powielanych portfeli, opartych na standardowych instrumentach finansowych. W oparciu o układ powielanych portfeli (uwzględniający zagrożenia nierynkowe) system ECAPS jest w stanie wyliczyć wartości kapitału ekonomicznego na poszczególnych poziomach agregacji. Poniżej przedstawiamy krótki opis modelu.

Zarządzanie ryzykiem

kwoty wyrażone w milionach EUR, o ile nie zaznaczono inaczej

1. Generowanie danych rynkowych i scenariuszy

- Automatyczne odzyskiwanie wszystkich danych rynkowych (bieżących i historycznych).
- 500 scenariuszy ryzyka wysyła się do każdej jednostki biznesowej w celu lokalnego opracowania stochastycznych przepływów pieniężnych aktywów i pasywów.
- 20.000 rzeczywistych scenariuszy typu Monte-Carlo do wyliczenia kapitału ekonomicznego.

2. Stochastyczne przepływy pieniężne i kapitał ryzyka nierynkowego

- W celu wygenerowania stochastycznych przepływów pieniężnych dla poszczególnych scenariuszy używa się oprogramowania aktuarialnego.
- Jednostki biznesowe ładują stochastyczne przepływy pieniężne aktywów i pasywów dla zoptymalizowanych, powielanych portfeli.
- Kapitały ryzyka nierynkowego wylicza się zgodnie ze Standardami Praktyki ING, wprowadzonymi do systemu ECAPS w celu agregacji zagrożeń.

3. Portfel powielany

- Uchwycenie profilu ryzyka finansowego komponentu zobowiązań ubezpieczeniowych poprzez powiązanie standardowych instrumentów finansowych w małym zestawie.
- Instrumenty standardowe to: obligacje dyskontowe, opcje swapowe, obligacje podlegające wykupowi przed terminem, opcje akcyjne i opcje walutowe.
- Znalezienie portfela powielanego, który jak najściślej dopasuje przepływy pieniężne do 500 ścieżek.

4. Wyliczenie kapitału ekonomicznego

- Portfel powielany wykorzystuje się do uchwycenia profilu ryzyka aktywów i pasywów w obrębie ubezpieczeń.
- Szoki rynkowe EC i korzyści dywersyfikacji ze scenariuszy typu Monte-Carlo.
- Agregacja zagrożeń nierynkowych.
- Całkowicie zdywersyfikowany kapitał akcyjny.

Dalsze szczegóły na temat modelu kapitału ekonomicznego

Generowanie danych rynkowych i scenariuszy

Określając czynniki sprawcze w obszarze zagrożeń finansowych ING Insurance wykorzystuje Globalną Bazę Danych Rynkowych (GMDB) ING Banku jako wiarygodne źródło cen rynkowych oraz danych dotyczących ryzyka. Dane rynkowe otrzymywane są z powszechnie cenionych źródeł, takich jak Reuters czy Bloomberg. Zespół operacyjny GMDB sprawdza dane rynkowe i wylicza odpowiednie parametry zagrożeń. Sprawdzone i potwierdzone dane wprowadzane są automatycznie do systemu ECAPS.

Z racji tego, iż ING Insurance działa na wielu wschodzących rynkach finansowych, korzysta często z algorytmów ekstrapolacji, dzięki czemu wychodzi poza obserwowalne dane rynkowe. Robi tak za każdym razem, gdy istnieje potrzeba wyliczenia zobowiązań wartości rynkowej i kapitału ekonomicznego. Algorytmy te opierają się na porównywalnych danych z rynków dojrzałych.

Bazując na danych rynkowych z bazy GMDB, ING kalibruje dwa ekonomiczne generatory scenariuszy:

- Ekonomiczny generator scenariuszy bezstronny w stosunku do zagrożeń (RN ESG): potrafi generować wiele indeksów kapitałowych i kursów wymiany. Działa zgodnie z wielowalutowym dynamicznym modelem strukturalnym. Scenariusze wykorzystuje się w prognozach przepływów pieniężnych w celu określenia powielanych portfeli. Scenariusze RN ESG są zgodne z obserwowanymi cenami rynkowymi kapitału, walut i opcji odsetkowych;
- Rzeczywisty ekonomiczny generator scenariuszy (RW ESG): potrafi prowadzić łączone symulacje w obrębie wszystkich typów zagrożeń – rynkowych, kredytowych, biznesowych, operacyjnych, życiowych, ryzyka zachorowalności, ryzyka P&C. Dywersyfikacja między zagrożeniami uwzględniana jest za pośrednictwem łącznika Gaussian. Dzięki niej możliwe jest stosowanie różnych dystrybucji prawdopodobieństwa marginalnego na poziomie czynników sprawczych zagrożeń. Scenariusze RW ESG zgodne są z historycznymi seriami czynników sprawczych ryzyka rynkowego. Korzystają z pięcioletnich danych, pochodzących z cotygodniowych obserwacji. Zmienności ograniczono z poziomu tygodniowego do kwartalnego. Korelacje tygodniowe są wykorzystywane bezpośrednio jako szacunki korelacji kwartalnych.

Stochastyczne przepływy pieniężne i kapitał ryzyka nierynkowego

Rynkowe zagrożenia w obrębie aktywów i pasywów przedstawia się za pomocą stochastycznych przepływów pieniężnych w 500 scenariuszach. Jednostki biznesowe odpowiadają za generowanie tych przepływów, modelowanie wbudowanych opcji i gwarancji, a także za powiązanie czynników sprawczych ryzyka w scenariuszu z determinantami przepływów pieniężnych, takimi jak: zachowanie właścicieli polis ubezpieczeniowych, działania kierownictwa ograniczone do dynamicznych programów ochronnych, ustalanie podziałów zysków i rat kredytowych. Aby lepiej uchwycić zachowania w ogonach dystrybucji, zestaw scenariuszy składa się z 300 scenariuszy neutralnych wobec ryzyka i 200 scenariuszy „o wysokim stopniu ryzyka”, gdzie zmienność jest podwajana. Średnia z 300 scenariuszy neutralnych wobec ryzyka pozwala sprawdzić wartość rynkową powielanego portfela. Jest to tylko sprawdzenie. Faktyczna wartość rynkowa pasywów pochodzi bezpośrednio z powielanego portfela. Z kolei 200 scenariuszy „o wysokim stopniu ryzyka” zapewnia odpowiednią kalibrację powielanego portfela, który kalibruje się względem wystarczającej ilości scenariuszy ekstremalnych tak, aby można go bezpiecznie wykorzystać do wykonania obliczeń kapitału ekonomicznego.

Kapitał ekonomiczny ryzyka nierynkowego oblicza się dla poszczególnych jednostek biznesowych. Na poziomie ryzyka podrzędnego wprowadza się do systemu ECAPS korporacyjne zarządzanie ryzykiem kredytowym, korporacyjne zarządzanie operacyjne, zarządzanie informatyką oraz zarządzanie ryzykiem bezpieczeństwa. System ECAPS agreguje następnie 21 rodzajów ryzyka podrzędnego (np. ryzyko śmiertelności lub ryzyko trendów), dopasowując je do 9 nierynkowych rodzajów zagrożeń przy wykorzystaniu metody dywersyfikacji kapitału ekonomicznego „z dołu do góry”, bazującej na macierzy korelacji ogonowych. Wkłady informacyjne odnoszą się do dziewięciu rodzajów zagrożeń:

- Ryzyka kredytowego;
- Ryzyka biznesowego;
- Ryzyka operacyjnego;
- Katastroficznego ryzyka życiowego;
- Niekatastroficznego ryzyka życiowego;
- Katastroficznego ryzyka zachorowalności;
- Niekatastroficznego ryzyka zachorowalności;
- Katastroficznego ryzyka P&C;
- Niekatastroficznego ryzyka P&C;

Dane wejściowe (wkłady informacyjne) wykorzystywane są do kalibracji dystrybucji marginalnych dla tych rodzajów ryzyka. Dystrybucje to, w połączeniu z łącznikiem Gaussian, wykorzystuje się następnie w celu wyliczenia kapitału ekonomicznego i pomiaru dywersyfikacji między zagrożeniami rynkowymi i nierynkowymi.

Powielane portfele

Aby poradzić sobie z całym stopniem skomplikowania wyliczeń w zakresie dywersyfikacji metodą symulacji Monte Carlo, ING przenosi aktywa i pasywa do zestawienia standardowych instrumentów finansowych. W skład zestawu instrumentów standardowych wchodzi obligacje zerokuponowe, indeksy rynkowe, przedpłaty kapitału, opcje swapowe, opcje podlegające wykupowi przed terminem, opcje walutowe i opcje kapitałowe. Aktywa i finansowe składniki pasywów przedstawiane są przez portfel właśnie takich instrumentów standardowych. Interfejs użytkownika pozwala dokonać wyboru różnych typów instrumentów powielania w odniesieniu do różnych rodzajów przepływów pieniężnych. Tworzy się następnie optymalny portfel powielany, pasujący jak najbardziej do profilu ryzyka wygenerowanych stochastycznie przepływów pieniężnych. Powstający portfel powielany jest wykorzystywany do obliczenia kapitału ekonomicznego.

Dzięki wprowadzeniu do zestawu instrumentów powielanych opcji kapitałowych, opcji walutowych i opcji swapowych ING może umieszczać implikowane zagrożenia zmienności w obrębie analizowanych typów ryzyka. To samo odnosi się do ryzyka spreadów kredytowych i wprowadzenia ryzyka kredytowego z obligacjami zerokuponowymi do zestawu instrumentów powielanych.

Jakość portfela powielanego sprawdzana jest za pośrednictwem kilku kryteriów statystycznych, w tym wartości R-kwadrat i odniesień do wrażliwości wartości rynkowej, takich jak: czas trwania, wypukłość, zmiany wartości względem wyższej stopy procentowej, skoki wartości kapitału. Po pierwsze kryteria te są gwarantem odzwierciedlenia właściwego, faktycznego poziomu ryzyka i dokładnej kalkulacji kapitału ekonomicznego. Po drugie, pomagają jednostkom biznesowym we wdrażaniu strategii ochronnych i zarządzaniu kapitałem ekonomicznym. Po trzecie, proces powielania kalkulacji portfelowych wzbogaca naszą wiedzę na temat skomplikowanego charakteru zobowiązań ubezpieczeniowych w zwartym środowisku rynkowym.

Portfele powielane definiuje się obecnie z poziomu modelu stóp procentowych RN ESG pojedynczego czynnika. Ogranicza to możliwości portfeli powielanych w zakresie uzyskiwania wrażliwości na nierównoważne przesunięcia terminowej struktury stóp procentowych. Z tego powodu scenariusze stóp procentowych RW ESG dla kalkulacji wartości narażonej na ryzyko również generowane są przy pomocy modelu jednego czynnika. Jednakże zarówno model RN ESG jak i model RW ESG zgadzają się ze strukturami zmienności stóp procentowych, odpowiednio: RN ESG i RW ESG.

Wyliczenie kapitału ekonomicznego

W systemie ECAPS wykorzystuje się symulację Monte-Carlo w celu określenia korzyści dywersyfikacji dla kompletnej "hierarchii portfela" – począwszy od poziomu jednostki biznesowej, a skończywszy na poziomie Grupy ING. Wszystkich kalkulacji dywersyfikacji dokonuje się przy pomocy systemu ECAPS. Czynnikiem napędowym jest łącznik Gaussian, łączący wszystkie komponenty potęgujące i wykorzystujące podstawowe dystrybucje, które można zastosować w poszczególnych rodzajach ryzyka.

Przy wyliczaniu kapitału ekonomicznego, ING opiera się na jednorocznym horyzoncie czasowym. W praktyce wygląda to tak, że model wylicza najpierw momentalne szoki kwartalne, a następnie urealnia powstającą statystykę VaR i definiuje realną (w ujęciu rocznym) wartość EC. Szoki kwartalne służą stabilizacji wyników. Muszą mieścić się w przedziale bardziej wiarygodnym dla wyliczeń wartości aktywów i pasywów. Pomagają lepiej uchwycić wpływ dynamicznych strategii ochronnych, bardziej racjonalnie wykorzystać korelacje tygodniowe czynników ryzyka, przybliżyć się do faktycznych praktyk w obszarze ryzyka i cykli raportowania.

Korzystając z symulacji typu Monte-Carlo, model kapitału ekonomicznego ING generuje 20.000 możliwych „stanów świata”, symulując losowo wszystkie czynniki sprawcze ryzyka – jednocześnie. Dla każdego „stanu świata” przeliczana jest wartość rynkowa aktywów i pasywów. Zapamiętywana jest natomiast zmiana wartości nadwyżki wartości rynkowej (MVS). Wszystkie zmiany w MVS są następnie porządkowane i następuje identyfikacja 99,95 procentowej - najgorszej z możliwych – zmiany. Poznajemy w ten sposób poziom kapitału ekonomicznego dla danego poziomu agregacji.

KAPITAŁ EKONOMICZNY W GRUPIE

Kapitał ekonomiczny Grupy ING i korzyści dywersyfikacji Banku i Insurance wyliczane są przy pomocy tych samych metod agregacyjnych, które stosuje się w branży bankowej i ubezpieczeniowej. Punktem wyjścia są faktycznie ujawnione wartości kapitału ekonomicznego ING Banku i ING Insurance, z wyłączeniem dywersyfikacji wewnątrzzagrożeniowej. Tworzy się także wyrównany zestaw najbardziej prawdopodobnych założeń korelacyjnych, stosując średnią ważoną konkretnych założeń korelacyjnych (wewnątrzzagrożeniowych) ING Banku i ING Insurance dla każdego z pięciu, najważniejszych rodzajów ryzyka, tzn. ryzyka kredytowego, rynkowego, ubezpieczeniowego, biznesowego i operacyjnego (czytaj też: rozdziały na temat modeli kapitału ekonomicznego ING Banku i ING Insurance).

Korzyść dywersyfikacji dla grupy wylicza się metodą symulacji „łącznik Gaussian”. Ze względu na wewnętrzną niepewność co do założeń korelacyjnych i zmian w zagrożeniach wyniki poddaje się zakrojonym na szeroką skalę testom na wrażliwość.

Zarządzanie kapitałem

CELE

Zarządzanie kapitałem w Grupie ING odpowiada za ciągły, wystarczający poziom kapitalizacji jednostek Grupy ING, pozwalający na zarządzanie ryzykiem związanym z działalnością biznesową ING. Mówiąc o działalności biznesowej, mamy na myśli zarządzanie, planowanie i alokację kapitału w obrębie Grupy ING. Skarbowość korporacyjna (Corporate Treasury) ING jest częścią działu zarządzania kapitałem. Realizuje konieczne transakcje kapitałowe, okresowe finansowanie (kapitału), a także transakcje zarządzania ryzykiem. Dział zarządzania kapitałem monitoruje i planuje adekwatność kapitałową w oparciu o konsolidację na trzech poziomach: Grupa ING, ING Insurance i ING Bank. Cel ratingowy tych jednostek to AA. Dział zarządzania kapitałem bierze pod uwagę miary i wymagania regulatorów (Wyplacalności UE, Tier-1, wskaźników BIS, limitów dla kapitału hybrydowego), agencji ratingowych (wskaźników dźwigni finansowej, skorygowanego kapitału) oraz wewnętrznych modeli takich jak kapitał ekonomiczny, a także wartości rynkowej bilansu dla ING Insurance łącznie z dostępnymi źródłami finansowymi Available Financial Resources (AFR).

ING stosuje trzy, główne definicje kapitału:

- Kapitał skorygowany (ING Group i ING Insurance) – koncepcja agencji ratingowych, którą definiuje się jako kapitał akcjonariuszy plus podstawowe papiery wartościowe poziomu Tier-1, kapitał hybrydowy, filtry ostrożnościowe oraz korekta na wydatki obowiązkowe i odroczone koszty nabycia. Patrz: ujawnienia „bazy kapitałowej” w dalszej części rozdziału. Ta definicja kapitału stosowana jest przy porównywaniu dostępnego kapitału z długiem pierwotnym (dźwignią finansową) dla Grupy ING i ING Insurance.
- Kapitał podstawowy Tier-1, kapitał Tier-1 i całkowity kapitał BIS to koncepcje regulacyjne stosowane w odniesieniu do ING Banku. Kapitał poziomu Tier-1 definiuje się jako kapitał akcjonariuszy plus kapitał hybrydowy minus określone filtry ostrożnościowe oraz pozycje podlegające odliczeniu. Kapitał poziomu Tier-1 i kapitał BIS dzielone przez aktywa ważone ryzykiem są równe odpowiednio poziomowi Tier-1 i wskaźnikowi BIS. Podstawowy kapitał poziomu Tier-1 równy jest kapitałowi poziomu Tier-1 bez kapitału hybrydowego.
- AFR – koncepcja wartości rynkowej, definiowana jako wartość rynkowa aktywów (MVA) pomniejszona o wartość rynkową pasywów (MVL) w bilansie. Pasywa nie obejmują odnawialnego kapitału hybrydowego, który uwzględniony jest w AFR jako kapitał własny. Wycena ING Insurance uwzględnia korektę na brak płynności portfela. AFR wykorzystywany jest jako miara dostępnego kapitału i porównywany jest z wykorzystywanym kapitałem ekonomicznym (EC). EC to wielkość kapitału wymagana do absorpcji nieoczekiwanych strat w okresach stresu, przy założeniu że celem ING Insurance jest utrzymanie ratingu „AA”.

W poprzednich latach dokonywano pomiarów AFR dla ING Banku i Grupy ING jako całości. W roku 2009 uwaga kadry zarządzającej skupiła się na wymogach regulacyjnych i miarach agencji ratingowych dla ING Banku (core Tier-1, Tier 1, BIS) i Grupy ING (dług/kapitał własny). Dla ING Insurance, AFR pozostaje aktualny jednak ma niższy priorytet niż w latach poprzednich. Celem ING Insurance jest zapewnienie odpowiedniego dokapitalizowania działających jednostek w zgodzie z lokalnymi wymogami regulacyjnymi oraz oceną agencji ratingowych oraz zapewnienie, iż w ujęciu skonsolidowanym dźwignia finansowa wykorzystywana przez ING Insurance (dług/fundusze własne) jest właściwa.

OBSZARY ROZWOJU

W roku 2009 zarządzanie kapitałem skupiało się wokół wzmocnienia pozycji kapitałowej Grupy ING, ING Banku i ING Insurance. Aby osiągnąć zamierzony cel Grupa ING nie wypłaciła dywidendy w roku 2009 i wyemitowała prawa poboru (rights issue) w listopadzie 2009 na kwotę 7,5 miliarda EUR. Przychody z tytułu emisji zostały w większości wykorzystane w celu spłaty 5 miliardów EUR obligacji Tier-1 wyemitowanych w listopadzie 2008 na rzecz holenderskiego rządu oraz w celu zapewnienia dodatkowej płatności 1,3 miliarda EUR przed opodatkowaniem na rzecz przyszłych płatności dla rządu w ramach opłaty za linię kredytową wspierającą aktywa (Basset Back-up Facility) w ramach uzgodnień z Komisją Europejską.

ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE

Zarządzanie kapitałem funkcjonuje na podstawie ustalonych strategii, wytycznych i procedur. Najważniejsze dokumenty, które traktuje się w kategoriach wytycznych planowania kapitałowego to: list kapitałowy (zawierający zatwierdzone kwoty docelowe i limity kapitału), polityka planowania kapitału, polityka dywidend oraz polityka zapotrzebowania na kapitał. Jeśli chodzi o korporacyjny Pion Skarbu to istnieje wiele instrukcji i wytycznych, na podstawie których zarządza się bilansami i realizacją transakcji na rynkach kapitałowych.

Powyższe definicje kapitału i założeń strategicznych zostały zatwierdzone przez zarząd Grupy ING lub uprawnione władze.

Zarządzanie kapitałem

PROCESY ZARZĄDZANIA KAPITAŁEM

Zarządzanie kapitałem to nie tylko mierzenie adekwatności kapitału. To dbanie także o dostępność wystarczającej ilości kapitału – ustanawianie celów nadrzędnych i limitów, zgodnie z opisanymi powyżej miarami, dla ING Banku, ING Insurance i Grupy ING oraz nadzorowanie stosowania się do wyznaczonych limitów i celów poprzez planowanie i realizację transakcji kapitałowych. Proces obejmuje również testy warunków skrajnych oraz analizę różnorodnych scenariuszy. Ciągły proces oceny i monitoringu adekwatności kapitału wbudowany jest w proces planowania kapitałowego w procesie zarządzania kapitałem. W wyniku jego realizacji powstaje kwartalny raport oceniający adekwatność kapitału, który przedstawia się Komitetowi ds. ryzyka i finansów w Grupie ING, Zarządowi i Radzie Nadzorczej Grupy ING. Głównym założeniem oceny jest upewnienie się, że Grupa ING – jako całość – posiada wystarczającą ilość kapitału względem własnego profilu ryzyka w perspektywie krótkoterminowej i średnioterminowej.

OCENA ADEKWATNOŚCI KAPITAŁU

Na dzień 31.12.2009 a także 31.12.2008 Grupa ING, ING Bank i ING Insurance zrealizowały najważniejsze, zaplanowane wskaźniki kapitałowe, miary i wymagania regulacyjne. Na dzień 31.12.2008 (a także 31.12.2007) Grupa ING, ING Bank i ING Insurance były adekwatnie kapitalizowane względem profilu ryzyka i celów strategicznych.

Baza kapitałowa ING

	Insurance		Bank		Group	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Kapitał akcjonariuszy (macierzysty)	15,887	11,893	30,222	22,889	33,863	17,334
Podstawowe papiery wartościowe poziomu Tier-1					5,000	10,000
Kapitał hybrydowy Grupy ⁽¹⁾	3,410	4,560	8,057	7,085	11,478	11,655
Zadłużenie pierwotne (dźwignia finansowa) Grupy ⁽²⁾					6,913	7,170
Całkowita kapitalizacja	19,297	16,453	38,279	29,974	57,254	46,159
Korekty na kapitale własnym:						
Rezerwa rewaluacyjna - dłużne papiery wartościowe	2,334	8,271	123	5,185	2,481	13,456
Rezerwa rewaluacyjna - kredytowanie właścicieli polis	-156	-2,235			-156	-2,235
Rezerwa rewaluacyjna – zabezpieczenie przepływów	-926	-1,360	472	128	-372	-1,177
Wartość godziwa	-1,857	-1,889	-1,636	-1,636	-3,244	-3,275
– Dochody stałe i inne w rezerwie rewaluacyjnej	- 605	2,787	-1,040	3,677	-1,291	6,769
– Rezerwy rewaluacyjne wyłączone z Tier-1 ⁽³⁾			-3,111	-1,790		
– Ubezpieczeniowy kapitał hybrydowy ⁽⁴⁾	2,250	2,250				
– Udziały mniejszościowe	80	520	960	1,198		
Odliczenia na poziomie Tier-1 (w roku 2007)			-1,073	-1,040		
Dostępny kapitał	21,022	22,010	34,015	32,019		
Inny kapitał kwalifikowany ⁽⁵⁾			10,716	11,870		
Korekty DAC/ViF (50%) ⁽⁶⁾	2,931	1,893				
Dźwignia finansowa Grupy (zadłużenie pierwotne)					-6,913	-7,170
Skorygowany kapitał własny (a)	23,954	23,903	44,731	43,889	49,050	45,758
Współczynniki						
Zadłużenie pierwotne (b)	2,586	2,301			6,913	7,170
Współczynnik zadłużenia do kapitału własnego	9.74%	8.78%			12.35%	13.55%

⁽¹⁾ Instrumenty poziomu Tier-1, wykorzystywane przez Grupę ING (np. wieczyste papiery dłużne i akcje preferencyjne) w wartości nominalnej. Grupowe, hybrydowe instrumenty poziomu Tier-1 inne niż akcje preferencyjne dostarcza się w charakterze kapitału hybrydowego do ING Insurance i ING Banku.

⁽²⁾ Inwestycje w jednostki zależne minus kapitał własny firmy holdingowej Grupy (w tym podstawowe papiery wartościowe Tier-1). Ta pozycja długu netto przedstawiana jest jako kapitał własny dla ING Insurance i ING Banku.

⁽³⁾ Uwzględnia przede wszystkim wartość –2,536 milionów EUR (2008: –1,019 milionów EUR) w jednostkach uczestnictwa (np. Kookmin, Bank of Beijing) i inne inwestycje w kapitał własny, –546 milionów EUR (2008: –615 miliony EUR) dla Real Estate do własnego wykorzystania. Holenderski regulator wymaga, aby odliczenia tego dokonywano z kapitału poziomu Tier-1. Odliczenie to jest dodawane ponownie do kapitału poziomu Tier-2.

⁽⁴⁾ Datowany dług podporządkowany, wydany przez ING w wartości nominalnej.

⁽⁵⁾ Uwzględnia 11,789 milionów EUR (2008: 12,910 milionów EUR) w kapitale poziomu Tier-2 i wartość zerową (2008: zero) poziomu Tier-3, zrównoważonego przez kwotę 1,073 milionów EUR (2008: 1,040 milionów EUR) odliczeń regulacyjnych.

⁽⁶⁾ Uwzględnia w głównej mierze 50% nadwyżki aktualnej wartości przyszłych zysków generowanych przez obowiązujące polisy (obowiązującą wartość), dzielone przez odroczone koszty nabycia po opodatkowaniu.

Zarządzanie kapitałem

Wszystkie współczynniki dźwigni finansowej znajdowały się na założonym poziomie na koniec roku 2009. Stosunek zadłużenia do kapitału własnego w Grupie ING na koniec roku 2009 wynosił 12,35% (2008: 13,55%). Stosunek zadłużenia do kapitału własnego w ING Insurance na koniec roku 2009 wynosił 9,74% (2007: 8,78%). Współczynnik Tier-1 ING Banku zgodnie z BASEL II zakończył się na poziomie 10,23%, co stanowi istotny wzrost w porównaniu z 9,32% na koniec 2008.

WYMOGI REGULACYJNE

ING Bank

Adekwatność kapitałowa i wykorzystanie kapitału wymaganego ustawowo opierają się na wytycznych, opracowanych przez Bazylejski Komitet Nadzoru Bankowego (Komitet Bazylejski) i na dyrektywach Unii Europejskiej, wdrożonych przez Holenderski Bank Centralny (DNB) w celach nadzorczych. Minimalny wskaźnik Tier-1 wynosi 4%, a minimalny wskaźnik kapitału całkowitego (inaczej: wskaźnik BIS) 8% wszystkich aktywów ważonych ryzykiem.

BASEL II

Począwszy od 2008 roku ING Bank publikuje wielkość aktywów ważonych ryzykiem (RWA), kapitały Tier-1 i BIS oraz pozostałe współczynniki zgodnie z zapisami Basel II. Dodatkowo, ING publikuje minimalny poziom wymaganego kapitału w oparciu o Basel II i Basel I. W roku 2009 próg Basel I stanowił 80% RWA wg Basel I. Minimalne wymagania według Basel II i Basel I są porównywane do łącznego kapitału BIS zgodnie z zapisami Basel II.

Pozycja kapitałowa ING Banku

	2009	2008
Kapitał akcjonariuszy (macierzysty)	30,222	22,889
Udziały mniejszościowe	960	1,198
Pożyczki podporządkowane kwalifikowane jako kapitał	8,057	7,085
Wartość firmy i wartości niematerialne, podlegające	-1,636	-1,636
Odliczenia z poziomu Tier-1 (w roku 2007)	-1,073	-1,040
Rezerwa rewaluacyjna ⁽²⁾	-2,516	3,523
Dostępny kapitał – Tier-1	34,015	32,019
Kapitał dodatkowy – Tier-2 ⁽³⁾	11,789	12,910
Dostępne fundusze poziomu Tier-3		
Odliczenia	-1,073	-1,040
Kapitał BIS	44,731	43,889
Aktywa ważne ryzykiem	332,375	343,388
Współczynnik Tier-1	10.23%	9.32%
Współczynnik BIS	13.46%	12.78%
Kapitał wymagany w oparciu o dolny próg BASEL I ⁽⁴⁾	28,709	34,369
Kapitał wymagany w oparciu o dolny próg BASEL I	12.46%	10.22%

⁽¹⁾ Pożyczki podporządkowane kwalifikowane jako kapitał poziomu Tier-1 zostały złożone przez Grupę ING N.V. w ING Banku N.V.

⁽²⁾ Obejmuje rewaluację papierów dłużnych, zabezpieczenie przepływów pieniężnych w rezerwie rewaluacyjnej oraz kapitał własny i nieruchomości w rezerwie rewaluacyjnej (patrz: tabela bazy kapitałowej, komentarz nr 3).

⁽³⁾ Uwzględniają kwalifikowane, niższe pożyczki poziomu Tier-2 oraz rewaluacje nieruchomości i kapitału własnego w rezerwie rewaluacyjnej, usunięte z kapitału Poziomu-1.

⁽⁴⁾ Wykorzystując 80% i 90% aktywa ważne ryzykiem wg Basel I odpowiednio w 2009 i 2008. W sytuacji wykorzystania 80% w 2008, wymóg kapitałowy osiągnąłby poziom 30,550 milionów EUR w współczynniku BIS 11,49%.

ING Insurance

W myśl zapisów dyrektyw Unii Europejskiej firmy ubezpieczeniowe, posiadające swoje siedziby na terenie krajów członkowskich UE, są zobowiązane posiadać minimalne pozycje kapitałowe. Firmy, wchodzące w skład ING Insurance, spoza Unii Europejskiej muszą przestrzegać przepisów lokalnych. Spółki ING Insurance spełniają wszelkie regulacyjne wymagania regionalne. Poniższa tabela przedstawia globalne, wymagane pozycje kapitałowe ING Insurance, mierzone na bazie zaleceń Unii Europejskiej. Wymagania porównane zostały ze skonsolidowanym, dostępnym kapitałem ING Insurance.

Zarządzanie kapitałem

Pozycja kapitałowa ING Insurance

	2009	2008
Dostępny kapitał ⁽¹⁾	21,022	22,010
Wymagany kapitał	7,774	8,582
Nadwyżka kapitału	13,248	13,428
Stosunek kapitału dostępnego do wymaganego	270%	256%

⁽¹⁾ Podział kapitału dostępnego zaprezentowano w tabeli bazy kapitału.

Zgodnie z wewnętrznym (ekonomicznym) kapitałem ING i rynkową wartością pozycji bilansowych, współczynnik AFR do EC wynosił 107% na koniec 2009 w porównaniu do 106% w 2008.

ING Group

Grupa ING podlega bezpośrednio Holenderskiemu Bankowi Centralnemu (DNB), zgodnie z holenderską interpretacją zapisów dyrektywy o konglomeratach finansowych. Dyrektywa odnosi się w głównej mierze do koncentracji ryzyka w Grupie, transakcji wewnątrz Grupy oraz oceny adekwatności kapitału w Grupie.

Jeśli chodzi o pomiar adekwatności kapitałowej Grupy, preferencją ING jest wykorzystywanie struktury AFR/EC, opisanej wcześniej w niniejszym rozdziale, ponieważ ciągle istnieją spore różnice w sektorowych regułach kapitałowych między bankami i firmami ubezpieczeniowymi, a także między firmami ubezpieczeniowymi w różnych państwach.

Poniższa tabela przedstawia adekwatność kapitałową Grupy w oparciu o następujące zasady:

- Wymagany kapitał ubezpieczeniowy gromadzony jest i wykorzystywany na podstawie europejskich zasad dotyczących wypłacalności (Solvency I). ING Insurance stosuje te zasady we wszystkich swoich oddziałach na całym świecie (niezależnie od lokalnych wymogów kapitałowych);
- Wymagany kapitał bankowy opiera się na stosowaniu zasad BASEL II z dolnym progiem BASEL I (80% i 90% odpowiednio dla 2009 i 2008)
- Kapitał dostępny w Grupie wykorzystuje się w sposób podobny do tego, z którego korzysta się w obszarze bankowego kapitału BIS. Kapitał własny MSSF koryguje się względem określonych rezerw rewaluacyjnych, dodaje się udziały mniejszościowe, odlicza się wartość firmy i niektóre wartości niematerialne, zaś uwzględnia hybrydy grupowe i kwalifikowane zadłużenie podrzędne Banku i Insurance.

Zarządzanie kapitałem

Wymogi kapitałowe Grupy ING

	2009	2008
Kapitał własny akcjonariuszy (macierzysty)	33,863	17,334
Podstawowe papiery wartościowe poziomu Tier-1	5,000	10,000
Z wyłączeniem: rezerw rewaluacyjnych ⁽¹⁾	1,953	10,044
Kapitał hybrydowy Grupy	11,478	11,655
Wartość firmy i wartości niematerialne, podlegające	-3,244	-3,275
Udziały mniejszościowe	915	1,593
Baza kapitałowa w Grupie ING	49,966	47,351
Pożyczki podporządkowane w ING Banku N.V.	10,127	11,879
Pożyczki podporządkowane w ING Verzekeringen N.V.	2,250	2,250
Baza kapitałowa uwzględniająca pożyczki	62,343	61,480
Wymagane operacje bankowości kapitałowej	28,709	34,369
Wymagane operacje ubezpieczenia kapitałowego	7,774	8,582
Całość wymaganego kapitału	36,484	42,951
	25,859	18,529
Kapitał w nadwyżce	171%	143%

⁽¹⁾ Rezerwa rewaluacyjna z tytułu papierów dłużnych, kredyty dla posiadaczy ubezpieczeń na życie i zabezpieczenie przepływów pieniężnych (patrz: tabela bazy kapitałowej).

Adekwatność kapitałowa i jej współczynniki

Ujawnienia ilościowe w zakresie pomiarów i współczynników

	Group		Bank		Insurance	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Współczynnik Tier-1 (Bank)						
Rzeczywisty współczynnik na koniec roku			10.23%	9.32%		
Współczynnik regulacyjny			4.00%	4.00%		
Docelowy poziom (bezpieczny)			9.00%	7.20%		
Współczynnik BIS ratio (Bank)						
Rzeczywisty współczynnik na koniec roku			13.46%	12.78%		
Współczynnik regulacyjny			8.00%	8.00%		
Docelowy poziom (bezpieczny)			10.50%	10.80%		
Współczynnik pokrycia kapitałem (Insurance)						
Rzeczywisty współczynnik na koniec roku					270%	256%
Współczynnik regulacyjny					100%	100%
Docelowy poziom (bezpieczny)					150%	150%
Zadłużenie/Kapitały						
Współczynnik	12.35%	13.55%			9.74%	8.78%
Decelowe maximum	15.00%	15.00%			15.00%	15.00%

Zarządzanie kapitałem

Główne oceny ratingowe ING na dzień 31/12/2009 ⁽¹⁾

	Standard & Poor's	Moody's	Fitch
Grupa ING			
- długoterminowe	A stable	A1 negative	A stable
ING Bank			
- krótkoterminowe	A-1	P-1	F1+
- długoterminowe	A+ stable	Aa3 negative	A+ stable
- siła finansowa		C+	
ING Insurance			
- krótkoterminowe	A-2	P-2	
- długoterminowe	A- negative	Baa1 developing	A- negative

⁽¹⁾ Agencja Moody's zmieniła prognozę długoterminową ocenę dla Grupy ING i ING Banku z „negative” na „stable” 2 lutego 2010.

W powyższej tabeli zaprezentowano długoterminowe oceny ratingowe ING. Poszczególne oceny odzwierciedlają jedynie opinię agencji, która je wystawia w momencie analizy. Wyjaśnienia dotyczące wagi ocen można uzyskać tylko od agencji ratingowej.

Ocena ratingowa nie jest rekomendacją kupna, sprzedaży bądź utrzymania papierów wartościowych. Każda powinna być poddawana ewaluacji odrębnie od innych ocen. Nie ma żadnej pewności, że ocena ratingowa będzie obowiązywać przez dłuższy czas, ani że nie zostanie obniżona, zawieszona lub całkowicie wycofana przez agencję ratingową jeżeli – jej zdaniem – sprzyjają temu okoliczności. ING nie ponosi żadnej odpowiedzialności za dokładność i rzetelność prezentowanych ocen ratingowych.